

รายงานการวิจัย
เรื่อง
การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทย
กับคนในประเทศกลุ่มอาเซียน

โดย
รองศาสตราจารย์ เมตตา วิวัฒนานุกูล
ภาควิชาวาทยุทธศาสตร์และการสื่อสารการแสดง

ทุนงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนเงินนอกงบประมาณ(SPBB) ประจำปี 2556
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พฤศจิกายน 2556

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการวิจัย	การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประเทศอาเซียน
ผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒน์านุกูล
คำสำคัญ	การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม อิทธิพลทางจิตวิทยาวัฒนธรรม การรับรู้ ทักษะคิดเชิงชาติพันธุ์ อาเซียน ประชาคมอาเซียน

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ช่องทางการสื่อสาร และบริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียนศึกษาทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียน รวมถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทย สํารวจอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน และหาแนวทางการสื่อสารและการจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนประเภท Education Hub, Sister School, Buffer School และอื่น ๆ ที่เน้นอาเซียนศึกษาในภูมิภาค ต่าง ๆ รวม 1,200 คน พร้อมการสัมภาษณ์อีก 4 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนไทย 40 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ Education Hub และ Spirit of ASEAN 25 คน อาจารย์อาเซียน 32 คน นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสื่อ สังคมและวัฒนธรรม รวม 6 คน ผลการวิจัยสามารถสรุปภาพรวมที่สำคัญได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบและช่องทางการสื่อสาร รวมถึงบริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในประเทศกลุ่มอาเซียน

- จากผลการสำรวจด้วยแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนไทย ร้อยละ 33.8 มีเพื่อนจากอาเซียน โดยเป็นเพื่อนจากประเทศพม่ามากที่สุด ร้อยละ 25.2 รองลงมาคือ ประเทศมาเลเซีย ร้อยละ 21.3 และประเทศลาว ร้อยละ 20.00 และน้อยที่สุด จากประเทศบรูไน ร้อยละ 0.30 โดยส่วนใหญ่มีจำนวนเพื่อน / คนรู้จักจากอาเซียน จำนวน 1-5 คน มากที่สุด (ร้อยละ 74.29) รองลงมาคือ 6-10 คน (ร้อยละ 16.56) และมากกว่า 15 คนขึ้นไป (ร้อยละ 5.23)

- นักเรียนไทยร้อยละ 40.6 เคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยว / ทัศนศึกษา / แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในประเทศอาเซียน โดยประเทศที่เคยไปมากที่สุดคือ ลาว มาเลเซีย และพม่า ร้อยละ 23.8, 19.4, และ 17.5 ตามลำดับ โดยประเทศที่เคยไปน้อยที่สุด คือ ฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 0.2) และอินโดนีเซีย (ร้อยละ 2.3) น้อยกว่าการเคยไปประเทศจีน (ร้อยละ 4.4) และฮ่องกง (ร้อยละ 3.9)

- นักเรียนไทยมีระดับความถี่ในการสื่อสารกับเพื่อนอาเซียนปีละ 1-2 ครั้ง มากที่สุด (ร้อยละ 45.73) รองลงมา อาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 17.19) และ 2-3 เดือนครั้ง (ร้อยละ 13.05) โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.41 ซึ่งถือเป็นความถี่ระดับ "น้อย"

- สื่อที่ใช้ในการสื่อสารกับเพื่อนอาเซียนมากที่สุด คือ การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น facebook (ค่าเฉลี่ย 2.88) ซึ่งจัดเป็นความถี่การสื่อสารระดับ “พอควร”

- วัตถุประสงค์ของการสื่อสารกับเพื่อนอาเซียนมากที่สุดคือ พูดคุยเกี่ยวกับกิจกรรม / งานอดิเรก ร้อยละ 22.2 รองลงมาคือ พูดคุยเกี่ยวกับการเรียนในชั้นเรียน / การบ้าน ร้อยละ 21.3 และข้อมูลการท่องเที่ยว ร้อยละ 20.2 โดยมีพูดคุย / ปรึกษาเรื่องส่วนตัวเพียงร้อยละ 1.3 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารกับครูและเพื่อนอาเซียนเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.6) ทั้งนี้ยังพบว่า นักเรียนไทยสามารถพูดภาษาต่างประเทศต่าง ๆ (รวมอังกฤษและอาเซียน) ได้ตั้งแต่ 1-6 ภาษา โดยพูดได้ภาษาเดียวมากที่สุด ร้อยละ 37.3 พูดได้ 3 ภาษา และ 2 ภาษา ร้อยละ 24.4 และ 24.0 ตามลำดับ สำหรับภาษาอาเซียนพูดได้ภาษาเดียวมากที่สุด ร้อยละ 60.20 รองลงมา 2 ภาษา และ 3 ภาษา ร้อยละ 32.40 และ 6.60 ตามลำดับ และภาษาอาเซียนที่นักเรียนไทยระบุว่าพูดได้มากที่สุด คือ ภาษาลาว ร้อยละ 28.2 ภาษาพม่า ร้อยละ 15.8 และภาษากัมพูชา ร้อยละ 11.3 นอกจากนี้ พบว่านักเรียนไทยระบุว่าตนเองมีระดับความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในระดับกลาง คือ คะแนนระหว่าง 5-7 คะแนนมากที่สุด ร้อยละ 61.3 ภาษากัมพูชา และลาว ระดับกลาง (5-7 คะแนน) ส่วนภาษาอาเซียนอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาพม่า มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และอินโดนีเซีย พูดได้ในระดับต่ำ (1-4 คะแนน) ทุกร้อยละ ตาม. จากการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน ส่วนใหญ่เห็นว่าทักษะการใช้ภาษา โดยเฉพาะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

- จากการสัมภาษณ์ทั้งนักเรียนไทย อาจารย์ผู้ประสานงาน และอาจารย์อาเซียน พบว่า นักเรียนไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์และเพื่อนจากอาเซียน โดยมีการสื่อสารกับอาจารย์อาเซียนทั้ง “ในชั้นเรียน” และ “นอกชั้นเรียน” ผ่านทั้งสื่อบุคคล อีเมล line ทางมือถือ และ facebook รวมถึงการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยเป็นการสื่อสารแบบพบหน้ากัน (face-to-face) มากที่สุด นอกจากนี้ พบว่าการสื่อสารแบบ face – to – face อย่างไม่เป็นทางการ ในระหว่างการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นช่องทางการสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์อาเซียนได้อย่างมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2: ทักษะและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่ออาเซียน

- จากผลการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติต่อคนในประชาคมอาเซียนในเชิงบวกมากที่สุด ร้อยละ 45.00 รองลงมาคือทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ร้อยละ 41.49 และเชิงลบ ร้อยละ 11.61 แต่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนในประเทศเพื่อนบ้าน ยกเว้นมาเลเซียมากกว่าประเทศอาเซียนอื่น ๆ ขณะเดียวกันมีทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศที่ไกลพรมแดนและรับรู้ผ่านสื่อมวลชนซึ่งเน้นมิติทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์

- นักเรียนไทยมีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับ “พอควร” (ค่าเฉลี่ย 3.29) โดยมีการรับรู้/ทัศนคติแบบมีอคติและความโน้มเอียง (prejudice) มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.42) รองลงมาคือ การรับรู้/ทัศนคติ

ประเภทยึดชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมของตัวเองเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) (ค่าเฉลี่ย 3.32) และการรับรู้ / ทศนคติ ประเภทการมองแบบเหมารวม (stereotype) (ค่าเฉลี่ย 3.06)

- นักเรียนไทยมี “ทัศนคติเชิงบวก” ต่อประเทศตัวเองมากกว่า “ทั้งเชิงบวกและลบ” และ “เชิงลบ” โดยคุณลักษณะเชิงบวกของคนไทยที่นักเรียนไทยรับรู้มากที่สุด คือ “มีน้ำใจ” (ร้อยละ 30.34) และ “เป็นมิตร” (ร้อยละ 29.21) และคุณลักษณะ “เชิงลบ” ที่รับรู้มากที่สุด คือ “เฉื่อยชา” (ร้อยละ 22.47) และ “ขี้โกง” (ร้อยละ 19.10)

- จากผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทย พบว่า มิติที่นักเรียนไทยใช้ในการประเมินทัศนคติต่อคน / ประเทศอาเซียน คือ “ฐานะทางเศรษฐกิจ” “ความรู้ / ความสามารถทางภาษาอังกฤษ” และ “บุคลิกภาพ / คุณลักษณะ” โดยปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยได้แก่ “บทเรียนทางประวัติศาสตร์” “บทบาทครู” “บทบาทสื่อมวลชน” “โอกาสและความถี่ในการสื่อสารกับคนอาเซียน” “ลักษณะรูปแบบกิจกรรม” รวมถึง “บุคลิกภาพของคนไทยเอง”

- นักเรียนไทยมีระดับการเปิดรับข้อมูลและภาพเกี่ยวกับอาเซียนโดยรวมในระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 2.93) โดยได้รับมาจากสื่อมวลชนมากที่สุด มีระดับการเปิดรับสื่อมวลชนโดยรวมระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 3.01) สำหรับประเภทสื่อมวลชนที่เปิดรับมากที่สุดคือ “ข่าวทางโทรทัศน์” อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.56) รองลงมาคือ “ละคร / ภาพยนตร์” และ “จากตำรา / แบบเรียน” ในระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 3.25 และ 3.23 ตามลำดับ) ส่วนสื่อบุคคลมีการเปิดรับที่ระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 2.89) โดยสื่อบุคคลที่นักเรียนไทยมีการเปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนมากที่สุด คือ “ครู / อาจารย์” ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.50)

วัตถุประสงค์ 3 : ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากการหาความสัมพันธ์ทางสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง “ระดับทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม” กับ “ประเภทโรงเรียน” “ระดับการเปิดรับสื่อ” “ประเภทสื่อที่เปิดรับ” “ระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ” และ “ความหลากหลายของเพื่อนอาเซียนจากประเทศต่างๆ”

กลุ่มที่ 2 พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง “ทิศทางทัศนคติ (เชิงบวก-ลบ)” ต่อคนชาติใดชาติหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่งในอาเซียน กับ “ประสบการณ์การเดินทางไปประเทศนั้นๆ” “มีเพื่อน / คนรู้จักชาตินั้นๆ” และ “ภูมิลำเนาที่ติดกับประเทศนั้นๆ”

นอกจากนี้ พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงบางส่วน (หรือมีความสัมพันธ์กับบางประเทศเท่านั้น) ระหว่าง “ทิศทางทัศนคติ (เชิงบวก – ลบ) ต่อคน / ประเทศใดประเทศหนึ่ง” กับ “การเรียนภาษาอาเซียนนั้นๆ” และ “จำนวนเพื่อน / คนรู้จักชาตินั้นๆ”

วัตถุประสงค์ที่ 4 ปัญหา / อุปสรรคการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างทุกฝ่ายระบุว่าไม่ค่อยมีปัญหา อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างระบุมากที่สุด คือ ปัญหาด้านภาษา โดยเฉพาะความสามารถในการใช้ / พูดภาษาอังกฤษให้เป็นที่เข้าใจ ทั้งของนักเรียนไทยและของอาจารย์อาเซียน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องสำเนียงภาษาซึ่งไม่เหมือนเจ้าของภาษาและฟังยาก รวมถึงปัญหาการออกเสียงที่ต่างกันที่เกิดจากสำเนียงท้องถิ่นแต่ละแห่ง

ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ที่มีการระบุ ได้แก่

- ปัญหาอาจารย์อาเซียนพูดทั้งไทยและอังกฤษไม่ได้ ทำให้สื่อสารกันไม่เข้าใจ และมีผลต่อการเข้าใจเนื้อหาการเรียน
- ปัญหาการรับรู้ของนักเรียนไทยว่าอาจารย์ต่างชาติรวมถึงอาจารย์อาเซียนมีความเป็นมิตรและกันเอง ทำให้อาจารย์อาเซียนรู้สึกว่าการแสดงความเคารพและเชื้อฟุ้งจากนักเรียนไทยซึ่งต่างจากการแสดงออกต่ออาจารย์ไทย
- ปัญหาภาระงานของอาจารย์อาเซียนที่มากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาและโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนไทยเท่าที่ควร

วัตถุประสงค์ที่ 5 แนวทางการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่าง ๆ สามารถสรุปแนวทางหลัก ๆ ได้ดังนี้

- การปรับทัศนคติเชิงลบของนักเรียนไทยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมใหม่ (re-socialization) ด้วยการปรับเนื้อหาที่มีการเผยแพร่และบทบาทของสื่อต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดและทัศนคติของนักเรียนไทยอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ บทเรียนโดยเฉพาะประวัติศาสตร์ บทบาทครู สื่อมวลชน รวมถึงนโยบายและบทบาทของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ และการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและชุมชน
- การพัฒนาความสามารถทางภาษาและความรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนไทยให้มีมาตรฐาน ถูกต้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงจากครูเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมที่ผ่านการคัดกรอง การจัดห้องปฏิบัติการทางภาษา และเครื่องมือสนับสนุนต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร โดยสิ่งที่สำคัญ คือการพัฒนาอย่าง "ต่อเนื่อง" จนเกิดทักษะทางภาษาอย่างแท้จริง
- การเพิ่มช่องทางและศักยภาพในการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ในการให้ความรู้ทางวัฒนธรรม และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อประชาคมอาเซียนในวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ และการเพิ่มโอกาสในการสื่อสารโดยตรงกับเจ้าของวัฒนธรรม รวมถึงการสนับสนุนให้นักเรียนผลิตสื่อของตนเอง
- การส่งเสริมการใช้สื่อและช่องทางการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารในประชาคมอาเซียน ทั้งระหว่างโรงเรียน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

รวมถึงระหว่างประเทศ เช่น ผ่านการสร้าง shared files หรือ webpage ที่มีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย

- แม้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ บางส่วน มีการระบุและสอดคล้องกับแผนและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่แล้ว แต่มีโรงเรียนจำนวนน้อยที่สามารถนำนโยบายมาปฏิบัติได้ตามแผนและนโยบายเต็มศักยภาพ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลา และการขาดแผนปฏิบัติการให้เป็นจริง (feasible action plans) และการประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ยังเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์และสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรม (cultural artifacts and objects) ของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนในระดับพื้นฐาน เช่น ธงชาติ เครื่องแต่งกาย อาหาร คำทักทาย ฯลฯ ดังนั้น การส่งเสริมให้นักเรียนไทยมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับเจ้าของภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการอยู่หรือทำงานเป็นทีม ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะช่วยทั้งการพัฒนาทักษะภาษา ความเข้าใจและไหวพริบทางวัฒนธรรม การแสดงออกอย่างเหมาะสม รวมถึงพัฒนาความสามารถในการอยู่และทำงานท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม

- การบรรจุไว้ในตำราเรียนโดยให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive domain) ด้านทัศนคติ (affective domain) และด้านพฤติกรรม (behavioral domain) ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาการรับรู้ตนเองในฐานะ “พลเมืองอาเซียน” และ “พลเมืองโลก” และทักษะการอยู่ร่วมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (multicultural) อย่างสันติสุข พร้อมกับการเข้าใจตัวตนและเอกลักษณ์ความเป็นไทย

- แม้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ บางส่วน มีการระบุและสอดคล้องกับแผนและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่แล้ว แต่มีโรงเรียนจำนวนน้อยที่สามารถนำนโยบายมาปฏิบัติได้ตามแผนและนโยบาย อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลา และการขาดแผนปฏิบัติการให้เป็นจริง (feasible action plans) และการประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ยังเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์และสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรม (cultural artifacts and objects) ของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนในระดับพื้นฐาน เช่น ธงชาติ เครื่องแต่งกาย อาหาร คำทักทาย ฯลฯ ดังนั้น การส่งเสริมให้นักเรียนไทยมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับเจ้าของภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการอยู่หรือทำงานเป็นทีม ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะช่วยทั้งการพัฒนาทักษะภาษา ความเข้าใจและไหวพริบทางวัฒนธรรม การแสดงออกอย่างเหมาะสม รวมถึงการพัฒนาความสามารถในการอยู่และทำงานท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม

- การบรรจุไว้ในตำราเรียนโดยให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive domain) ด้านทัศนคติ (affective domain) และด้านพฤติกรรม (behavioral domain) ซึ่งรวมถึงการพัฒนาการรับรู้ตนเองในฐานะ “พลเมืองอาเซียน” และ “พลเมืองโลก” และทักษะการอยู่ร่วมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (multicultural) อย่างสันติสุข พร้อมกับการเข้าใจตัวตนและเอกลักษณ์ความเป็นไทย

ABSTRACT

Title : Perception and Intercultural Communication between Thai Students and ASEAN people

Name of Researcher: Associate Professor Metta Vivatananukul

Key Words: Intercultural communication , socio-cultural influence, perception, ethnic attitude, ASEAN, ASEAN Community

The research is aimed to explore their communication pattern, media and channel used, and communication context to study Thai students' perception and attitude towards other ASEAN people and factors affecting their perception and attitude, to investigate their intercultural communication problems with other ASEAN people, and to search for guidelines towards effective communication and knowledge management so as to buoy up positive attitude and good relationship between Thai students and other ASEAN people. Survey questionnaires were collected from 1,200 Thai students of Education Hub and all related Spirit-of-ASEAN schools, together with interviews with 4 sample groups: 40 Thai students, 32 Thai teachers responsible for ASEAN studies or center, 25 ASEAN teachers, 6 scholars and professionals in communication, media, and culture. Results are found as follow:

Objective 1 : Communication pattern, channels, and communication context between Thai students and ASEAN people

- From survey research, it is found that 33.8% of Thai students have ASEAN friends, by having Myanmar (or Myanmese) friends (25.2%), Malaysian (21.3%) ,Laotian (20.00), and , the least, Bruneian (0.30%). Most Thai students (74.29%) have 1-5 ASEAN friends, 6-10 (16.56%), and more than 15 (5.23%)

- 40.6% of Thai students used to travel/ have an educational trip / have a cultural-exchange tour to an ASEAN countries. The countries which they used to go the most are Laos (23.8%), Malaysia (19.4%), and Myanmar (17.5%), and the least are the Philippines (0.2%), Indonesia(2.3%) less than going to the Republic of China (4.4%) and Hong Kong (3.9)

- The frequency of communication with ASEAN friends which is found the most is 1-2 times/year (45.73%), 1-2 times/week (17.19%), and 4-6 times/year (13.05%). The overall average is at "low" level ($X=2.41$)

- The medium used mostly by Thai students to communicate with ASEAN friends is "online network", such as Facebook, etc., at "moderate" frequency level.($X= 2.88$)

- Purposes of communication with ASEAN friends are "to talk about activities and hobby" (22.2%), "to talk about lessons and assignment" (21.3%), and "to ask about tourism information" (20.2%). Only 1.3% is " to consult about personal matters". 96.6% of Thai students use "English" as a medium language to communicate with ASEAN friends and teachers. Besides it is found that Thai students can speak 1-6 foreign languages (including English and ASEAN language). 37.3% can speak only one foreign language, 24.4% three languages, and 24.0% two languages. For only ASEAN language, Thai students can speak only "one language" the most (60.2%), "2 languages" (32.4%) and "3 languages" (6.6%) The ASEAN languages they can speak the most are Lao (28.2%), Burmese (15.8%), and Cambodian (11.3%) Besides, Thai students rate their English proficiency at "moderate" level, namely between 5-7 scores (61.3%) . their Cambodian and Lao proficiency at "moderate level", and other ASEAN languages at "low" level (1-4 scores).

However, from the interview with ASEAN teachers, the teachers perceive Thai students' English proficiency at "low" level.

- From an interview with all samples, the results show that Thai students have good relationship with ASEAN friends and teachers and communicate to each other both in class and outside class by using all kinds of media, ie. personal media, email, lines, mobile phones, and Facebook, including through all kinds of school and daily activities. Face-to-face is the most common channel of communication with ASEAN teachers. Moreover, it is found that informal face-to-face communication, especially during school's activities, is an effective channel to enhance good relationship between Thai students and ASEAN teachers.

Objective 2: Perception and ethnic attitude of Thai students towards ASEAN people

- From survey questionnaires, it is found that Thai students have "positive" attitude toward other ASEAN people the most (45.00%) while having "both positive and negative" attitude (41.49%) and "negative" attitude (11.61%) respectively. However, they have more negative attitude towards neighboring countries, except Malaysia, than other ASEAN countries. On the other hand, they have more positive attitude towards farer countries portrayed by mass media, which emphasize mostly on "economic dimension"

- Thai students express negative attitude which obstructs effective intercultural communication at "moderate" level ($\bar{X} = 3.29$). Among such negative attitude, they express "prejudice" ($\bar{X} = 3.42$), "ethnocentrism" ($\bar{X} = 3.32$), and "stereotype" ($\bar{X} = 3.06$) respectively

- Thai students have higher percentage of expressing "positive" than "both positive and negative" and "negative" attitude towards their own country. The most positive characteristics of Thai people is "helpful" (30.34%), and "friendly" (29.21), and the most negative is "non-energetic" (22.47%) and "cheating" (19.10%)

- From interview with Thai students, "economic status", "language proficiency" and "personality" is the criteria Thai students use to evaluate their perception toward ASEAN people and countries, while factors affecting their perception are "schools' lessons, especially history", "role of a teacher", "role of mass media", "opportunity and frequency of communication with ASEAN people", "types of communication activities", and "Thai people's own characteristics".

- Thai students expose themselves to information and pictures about ASEAN in general at "moderate" level ($\bar{X} = 2.93$), especially those portrayed by mass media the most at "moderate" level ($\bar{X} = 3.01$). Mass media to which they expose the most is "TV news" at "high" level ($\bar{X} = 3.56$), next are "soap opera/ film" and "textbooks" at "moderate" level: $\bar{X} = 3.25$, and $\bar{X} = 3.23$ respectively. For "personal media", they expose at "moderate" level ($\bar{X} = 2.89$) and "a teacher" is the personal media to which they expose themselves the most at "high" level ($\bar{X} = 3.50$)

Objective 3: Factors Affecting Thai Students' perception and attitude

- From statistical analysis of survey research, the findings can be divided into 2 groups:

Group 1: relationship between "level of overall negative attitude" and the following variables is found statistically significant: "type of school", "degree of media exposure", "kind of media exposure", "level of English proficiency", and "number of ASEAN friends' nationality".

Group 2: relationship between "attitudinal direction (+ or -) towards each particular ASEAN people" and the following variables is found statistically significant: "travelling experience to each particular country", "having friends of each particular country", and "location adhered to each particular country".

Besides, relationship between "attitudinal direction towards each particular ASEAN people" and the following variables is *partially* found statistically significant: "learning a particular ASEAN language" and "number of friends of each particular country"

Objective 4: Intercultural Communication problems between Thai students and ASEAN people

- From the interviews, it is found that every group of samples perceive no serious communication problems between Thai students and ASEAN friends and teachers.
- The mostly identified problem is “language barrier”, especially caused by lack of English proficiency of both Thai students and some ASEAN teachers, particularly non-standard English accent problems and different local accents problems.
- Other intercultural communication problems are:
  - ASEAN teachers cannot speak either Thai or English, and cannot communicate with Thai students.
  - Thai students misperceive that foreign teachers, including ASEAN ones, are relatively friendly and acquainted, and this causes ASEAN teachers feel that Thai students pay less respect and obedience to ASEAN than Thai teachers.
  - Due to too much workload, ASEAN teachers have less time and opportunity to connect themselves with Thai students.

Objective 5: Guidelines for communication and learning management to enhance positive attitude and good relationship between Thai students and ASEAN people

From the interviews with all samples, the following major guidelines are recommended:

- To alter or correct Thai students' negative attitude through re-socialization by revising disseminated information and creative roles of all concerned which can have an effect on Thai students' thinking and attitude, especially roles of lessons from history, teachers, mass media, policy and roles of the government and all related organizations, particularly the Ministry of Education, including the involvement and participation of local offices and community.
- To improve Thai student's language ability and adjust their cultural knowledge to be accurate and up to global standard by screening native teachers and being able to catch up with all cultural changes. Language laboratory, related facilities, and useful language- and communication - learning environment should be provided or supplemented. Importantly, the improvement has to be continual to gain genuine skill.
- To increase media coverage and accessibility for enhancing cultural knowledge and positive attitude towards all ASEAN people and countries in various ways, especially through the use of online networking and the increased direct contact with native culture, including to support students to produce their own learning media.
- To encourage cultural knowledge and experience exchange which will be useful for future communication within ASEAN community and induce shared knowledge management among schools, concerned organizations, and ASEAN countries, such as shared files, webpage, etc., which needs to be publicized widely.
- Though most of the mentioned guidelines are specified and in accordance with plans and policies of the Ministry of Education, few schools could implement into action fully because of limited budgets and time, especially lack of feasible plans and evaluation. At present, most of the schools still focus mainly on cultural artifacts and objects, i.e. flags, costume, food, greeting words, etc. Thus, real interaction with native- culture people, especially in a multicultural team, to improve Thai students' language skill, cultural knowledge and sensitivity, appropriate behaviors, and their ability of living or working among cultural differences should be taken into action. To add the content of intercultural communication into lessons by highlighting the importance of intercultural communication competence and skill in all domains: cognitive, affective, and behavioral, including to enlarge Thai students' self-perception as “ASEAN citizens” as well as “global citizens”, which requires multicultural communication skill, together with Thai-identity recognition.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลเกี่ยวกับประเภทโรงเรียนต่าง ๆ นโยบายและการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมเนื้อหา หลักสูตร และกิจกรรมเพื่อเตรียมพร้อมสู่การร่วมเป็นประชาคมอาเซียนและความเป็นสากลของนักเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงได้รับรายชื่อโรงเรียนและผู้ประสานงานโครงการฯ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอย่างยิ่งต่อความอนุเคราะห์และความร่วมมือในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอาจารย์วราภรณ์ พุทธิชัยปัญญากุล อาจารย์ ดร. ชยพร กระต่ายทอง และอาจารย์ จันทรา ดันติพงศานุรักษ์ซึ่งกรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่องานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์และผู้ประสานงานโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับ spirit of ASEAN และ education hub ของโรงเรียนทุกแห่งที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ รวมถึงให้ข้อมูล สื่อและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งขอขอบพระคุณอาจารย์จากประเทศอาเซียนต่าง ๆ ที่กรุณาให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ ตลอดจนนักเรียนทุกคนที่ร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนงบประมาณ และคณะกรรมการการวิจัย คณะ ฯ ที่กรุณาให้คำแนะนำสำหรับงานวิจัยนี้ รวมถึงคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในภาควิชาวาทยุทธศาสตร์และสื่อสารการแสดง และในคณะนิเทศศาสตร์ทุกท่าน ที่ช่วยเหลือด้านงานพิมพ์ การตรวจเอกสาร การติดตามโครงการและการประสานงาน รวมถึงการจัดส่งเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะ คุณอรุณ ภายสูง คุณยุพา พรหมกตามณี คุณจารุพันธ์ แสงศรีจิราภักดิ์ คุณดวงใจ โลภระโทก คุณจันทิภา อมาตยกุล คุณปฐมพงศ์ นิพัทธ์โรจน์ คุณสมใจ วิเชียรชม คุณกิตติวัฒน์ การศาสตร์ คุณเด่นชัย แซ่มจิมพลี คุณสมนึก บุญม่วง และ คุณอรพัฒน์ ขุนทอง รวมทั้ง คุณณัฐริกา พอสอน ซึ่งช่วยติดตามข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และคุณวัชรวิ เกวลกุล ที่ช่วยศึกษาเอกสารและข้อมูลทางวิจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในฐานะ readers ที่กรุณาสละเวลาและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลจากงานวิจัยนี้จะนำไปสู่การเตรียมพร้อมและพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทการศึกษา โดยเฉพาะการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในบริบทความร่วมมือทางการศึกษาและการเรียนการสอนต่อไปในอนาคต

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	1
	1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
	1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	7
	1.4 นิยามศัพท์.....	7
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2	ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
	2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (SPIRIT OF ASEAN) โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education) และโครงการอื่น ๆ รวมทั้งการจัดรูปแบบโรงเรียนประเภทต่าง ๆ.....	11
	2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม.....	18
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	37
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	46
	3.1 วิธีวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
	3.2 เครื่องมือการวิจัย.....	50
	3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
	3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	55
	ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	55
	4.1 กลุ่มนักเรียนไทยของการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม.....	55
	4.2 กลุ่มนักเรียนไทยของการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	60
	4.3 กลุ่มอาจารย์ / ผู้ประสานงาน.....	60
	4.4 อาจารย์อาเซียน.....	61
	ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยจากวิธีต่าง ๆ.....	64
	วัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบและช่องทางการสื่อสาร รวมถึงบริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน.....	64
	วัตถุประสงค์ที่ 2 ทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่ออาเซียน.....	76
	วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียน.....	108
	วัตถุประสงค์ที่ 4 ปัญหา / อุปสรรคการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประเทศอาเซียน.....	150
	วัตถุประสงค์ที่ 5 แนวทางการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประชาคมอาเซียน.....	155

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	184
สรุปผลวิจัย.....	184
อภิปรายผล.....	189
ข้อเสนอแนะ.....	202
บรรณานุกรม.....	207
ภาคผนวก.....	214

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในเวลาอีกไม่ถึง 3 ปี ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็น “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community) อย่างเป็นทางการแบบเต็มตัว อันที่จริง การรวมกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในโลกเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่เป็นการรวมกลุ่มทางการเมืองที่ไม่มีความขัดแย้งกัน ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิด “องค์การสันนิบาตชาติ” ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเพื่อความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ ในโลก ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงเกิด “องค์การสหประชาชาติ” ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มสมาชิกจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากที่สุด หลังจากนั้นพัฒนาการของการอยู่ร่วมกันในโลกก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับภูมิภาคเอเชีย เกิดการรวมกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ในลักษณะประชาคม ในนาม “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (Association of Southeast Asian Nations) หรือเรียกย่อว่า “ASEAN” ประชาคมอาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีสมาชิกผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย และมีสมาชิกเพิ่มอีก 5 ประเทศ ได้แก่ ลาว เวียดนาม พม่า กัมพูชา และบรูไน

การจัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 มีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นการหลอมรวมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันใน 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) แต่ทั้งนี้ ในมุมมองของคนไทยส่วนใหญ่อาจคิดว่าประชาคมอาเซียน เป็นเรื่องไกลตัวหรือจับต้องไม่ได้ ทั้งที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในหลายด้าน อาทิ ปัญหาภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ โรคอุบัติใหม่ การแย่งชิงทรัพยากร การแข่งขันทางการค้า การย้ายถิ่นฐานแรงงาน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

ดังนั้นทุกปัญหาส่วนเกี่ยวข้องกับอาเซียนทั้ง 3 เสาหลักนี้แยกไม่ออก โดย 1 ใน 3 เสาหลักคือประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ได้กำหนดให้ “การศึกษา” เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการมีบทบาทต่อประชาคมอาเซียน ภายในปีที่ผ่านมา บทบาททางการศึกษาต่อประชาคมอาเซียนมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเทศสมาชิกได้รวมตัวกันจัดประชุมรัฐมนตรีศึกษา

อาเซียนมาตั้งแต่ปี 2549 ที่ประเทศสิงคโปร์ และได้ประชุมมาไม่ต่ำกว่า 6 ครั้ง ทำให้เห็นทิศทางของความร่วมมือแต่ละประเทศที่ต้องการจะทำให้เกิดความสอดคล้องในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ที่สำคัญยิ่ง เมื่อสมาชิกของประชาคมอาเซียนได้มีการประชุมผู้นำทางการศึกษาเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2552 ในการประชุมครั้งนี้ได้ให้การรับรอง ปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยกรอบนโยบายให้เกิดการเสริมสร้างความร่วมมือทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีสาระหลักทั้งในเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะประเทศไทยมีระบบการศึกษาที่ได้รับการยอมรับและมีความพร้อมที่จะผลักดันตนเองให้เป็น **ศูนย์กลางการศึกษาในอาเซียน** ได้

จากการที่การศึกษาถูกจัดให้มีความสำคัญและถูกคาดหวังให้มีการยกระดับประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคนี้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกรอบทิศทางที่ร่วมกันวางไว้ในเรื่องสำคัญๆ ทั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ทุกคน ทุกกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิด **“ทัศนคติที่ดี”** ต่อประชาคมนี้

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ทั้งมาตรฐานวิชาการ และมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นสากล เกิดการยอมรับระหว่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ด้านการศึกษา จึงมีความตื่นตัวและเตรียมเยาวชนซึ่งได้แก่นักเรียนและนักศึกษา เข้าสู่ประชาคมอาเซียนในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางขึ้น อาทิ **โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN)** ถูกกำหนดขึ้น โดยเริ่มจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตั้งเป้าหมาย **พัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์อาเซียนศึกษา** แก่ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน และโรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งประชาชนในชุมชนรอบโรงเรียน ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประเทศในอาเซียน และได้กำหนด **โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน 3 กลุ่มสำคัญ** ได้แก่ **โรงเรียน Sister school** เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมือง จำนวน 30 โรงเรียน ที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน เน้นการเรียนภาษาอังกฤษ และภาษาเพื่อนบ้าน จัดกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน โดยทั้ง 30 แห่งจะต้องมีโรงเรียนเครือข่ายอย่างน้อยโรงเรียนละ 9 โรงเรียน **โรงเรียน Buffer school** เป็นโรงเรียนติดขอบชายแดนประเทศกัมพูชา พม่า ลาว เสียส่วนใหญ่ มีจำนวน 24 โรงเรียน ดำเนินการเช่นเดียวกับ **Sister School** แต่ต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้านมากกว่า รวมทั้งโรงเรียนศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (**Education Hub**) อีก 14 โรงเรียน ที่เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมต่อการรองรับชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาเล่าเรียนระดับมัธยมศึกษา รวมถึงโรงเรียนมาตรฐานสากลอีก 500 โรงเรียน ที่จะต้อง

เป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียนผ่านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เผยแพร่อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังถูกกำหนดให้เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เน้นฝึกทักษะภาคปฏิบัติทางวิชาชีพ เพื่อให้คนที่จบออกไปเป็นฝีมือแรงงานที่สำคัญของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงานนี้ แนวนโยบายในการยกระดับมาตรฐานการอาชีวศึกษา จึงเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่ใช่เฉพาะในประเทศเท่านั้นแต่จะต้องเป็นกำลังคนของภูมิภาคอาเซียนเพื่อรองรับการเปิดเสรีแรงงานที่กำลังตามมา ยุทธศาสตร์และพันธกิจที่ใช้เป็นกรอบ และแนวทางการขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐานสากลได้ถูกกำหนดขึ้น เช่น การพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพอาเซียน การเตรียมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้บริหารและนักเรียน นักศึกษา และภารกิจพื้นฐาน เช่นเดียวกับสถานศึกษาทุกแห่งที่ต้องเตรียมตัวก็คือ ให้สถานศึกษาทุกแห่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้เข้มแข็ง ขณะเดียวกันสถานศึกษาในสังกัดนี้ ได้เข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่การใช้ภาษาอังกฤษให้กับกลุ่มคนทุกกลุ่ม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานกลางทางการศึกษา มีหน้าที่วางแผนกระตุ้นให้เกิดการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้นักเรียนทั้ง 4 ภูมิภาค ได้เข้าร่วมและแสดงออกซึ่งความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในเร็ว ๆ นี้ ทั้งการจัดนิทรรศการ การแข่งขันตอบปัญหาอาเซียน การเสวนาทางวิชาการ และการแข่งขันเวทีเพื่อการแสดงออกที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นต้น

ในระดับมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการที่จะทำให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน และมียุทธศาสตร์แห่งความเป็นมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพในระดับสากล การทำสถาบันอุดมศึกษาให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติในมหาวิทยาลัยเป้าหมาย 9 แห่ง โดยขณะนี้ได้ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประเทศในกลุ่มอาเซียนบ้างแล้ว โดยเน้นเป้าหมายการนำร่องการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร การแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการ ตลอดจนการมีเป้าหมายในการส่งเสริมจัดทำหลักสูตรร่วม รวมทั้งการถ่ายโอนหน่วยกิตเพื่อหาแนวทางพัฒนาเครือข่ายการอุดมศึกษาของภูมิภาคอาเซียน

นอกเหนือจากผลกระทบในด้านการศึกษา ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเป็นการบูรณาการทางเศรษฐกิจซึ่งจะสร้างผลกระทบแก่ประเทศสมาชิกในวงกว้าง ทั้งนี้เนื่องจากประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศของอาเซียนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง การที่ประเทศสมาชิกก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2015 จะมีผลกระทบโดยตรงต่อ “ทรัพยากรบุคคล” ในตลาดแรงงาน นั่นคือ การเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมืออย่างเสรีภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยการค้าและบริการ

ภายใต้ข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement : AMRA) ที่มีการลงนามระหว่างผู้นำอาเซียนจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมืออย่างเสรีในภูมิภาค ประเทศต่าง ๆ ต้องเตรียมการในการบริหารความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการวางแผนกำลังคนเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงบูรณาการที่จะให้ผลประโยชน์กับภูมิภาคโดยรวม และในฐานะที่สมาชิกแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะมีแนวทางเชิงบูรณาการในการฝึกอบรม แลกเปลี่ยน พุดคุย และอบรมเชิงปฏิบัติการข้ามวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งการมีนโยบายการศึกษาแห่งชาติว่าด้วยการอยู่และทำงานร่วมกันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อให้ประชาชนอาเซียนรุ่นปัจจุบันและอนาคตเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนคติในการดำเนินชีวิตร่วมกัน

ในทัศนะของภาครัฐกิจและการลงทุน การก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนำมาซึ่งความท้าทายหลักที่ประเทศสมาชิกต้องเตรียมความพร้อม 2 ประการ คือ การเพิ่มขึ้นของความรู้ และความเข้าใจถึงวิถีโลกาภิวัตน์ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี) ความท้าทายดังกล่าวทำให้ประเทศสมาชิกต้องให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าต่อภาคแรงงาน หรือ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน แต่ในปัจจุบัน การพัฒนาดังกล่าวในกลุ่มประเทศอาเซียนยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สำหรับแนวทางหลักการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในประชาคมเศรษฐกิจนั้น ได้แก่ การสร้างผลิตคุณภาพของแรงงานในด้านความรู้และทักษะ การสร้างวิถีคิดและวิสัยทัศน์อย่างเป็นระบบ การสร้างนวัตกรรม รวมไปถึงการเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่น (การรู้จักตนเอง มีเป้าหมาย และเรียนรู้ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น)[†]

[†] การประชุมวิชาการนานาชาติ Mega-Trend in Human Capital and Labour Productivity towards Global Integration หัวข้อ “การพัฒนาทุนมนุษย์ในกรอบของภูมิภาคอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ต่อการเพิ่มผลิตภาพด้านแรงงาน” (ASEAN Strategies on Human Capital : Trends Pattern and Emerging Issues) ที่องค์การสหประชาชาติ กรุงเทพฯ พ.ศ. 2553.

อย่างไรก็ตามในแง่ประสิทธิภาพ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของคนที่มาจกวัฒนธรรมที่แตกต่างกันตามแนวคิดของ Gudykunst & Kim (2002) ความรู้ความเข้าใจ (cognitive domain) เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งยังต้องอาศัยองค์ประกอบอีก 2 ด้าน คือ ด้านทัศนคติและความรู้สึก (affective domain) และด้านพฤติกรรม (behavioral domain) ซึ่งที่ผ่านมา จากผลการวิจัยพบปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจของคนไทยต่อคนชาติพันธุ์ต่าง ๆ รวมถึงคนในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ เช่น ผลการสำรวจของหน่วยงานบางแห่ง อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน ฯลฯ และงานวิจัยต่าง ๆ เช่นวิทยานิพนธ์ของวิชุดา เสพสมุท (2548) พบปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านภาษาและกฎหมายของประเทศกลุ่มอาเซียนผู้ใช้แรงงานไทย ด้านทัศนคติและอคติทางชาติพันธุ์ของคนไทยต่อคนชาติพันธุ์ต่าง ๆ และคนในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ เช่น ลาว พม่า กัมพูชา เป็นต้น งานวิจัยของ เมตตา วิวัฒนานุกูล(2550) พบคนไทยมีการยอมรับและทัศนคติที่ดีต่อชาติตะวันตกมากกว่าชาติตะวันออก ซึ่งรวมถึงชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน หรือเขมประพิณ ศิริเจียรนัย (2548) พบว่า นักธุรกิจและพ่อค้าไทยมีการรับรู้แบบเหมารวม (stereotype) และอคติ (bias) ต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียนบางประเทศ ฯลฯ

นอกจากนี้ เราจะพบข่าวสารเกี่ยวกับอคติและทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ต่อประเทศเพื่อนบ้านทางสื่อต่าง ๆ และบ่อยครั้งเกิดปฏิกิริยาจากคนในประเทศนั้น ๆ เช่น กรณีการนำเสนอข่าวการให้สัมภาษณ์ของ ดาราไทยท่านหนึ่งเกี่ยวกับทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ หรือข่าวรายงานความไม่พึงพอใจต่อกรณีพิพาทเขาพระวิหาร ซึ่งมีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา หรือการแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ของคนลาวต่อละครและภาพยนตร์ไทยที่สะท้อนความด้อยกว่าของคนลาว เช่น ภาพยนตร์เรื่อง หมากเตะ รวมถึงข่าว "วลีใหม่" ของคนฟิลิปปินส์ "มึงไทยมาก" และลักษณะคนไทย 15 ข้อที่กำลังเป็นที่แพร่หลายอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน ซึ่งหนึ่งใน 15 ข้อ นั่นคือ "They think their country is better than other countries or best in the world" เป็นต้น ทั้งนี้ ความรู้ความเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับประเทศและคนในกลุ่มประเทศอาเซียนของคนไทยอาจมาจากประสบการณ์ การอบรมสั่งสอนและการเรียนรู้จากหนังสือและตำรา รวมถึงจากการนำเสนอของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ละคร เพลง หรือภาพยนตร์ (Hewstone และ Brown (1986) อ้างถึงใน Gudykunst และ Kim 1992 : 91)

ดังนั้น หากจุดมุ่งหมายของประเทศไทยคือการเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน และการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้แก่ทรัพยากรมนุษย์คือคนไทยดังที่กล่าวมา การคำนึงถึงความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (intercultural communication) จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง

อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบงานวิจัยที่เน้นทางการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทการศึกษา โดยเฉพาะจากยุทธศาสตร์การศึกษาไทย ซึ่งเน้นการผลักดันประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาแห่งภูมิภาคนี้

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการรับรู้ และอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 สํารวจ ทศนคติระหว่างชาติพันธุ์โดยเฉพาะอคติทางชาติพันธุ์และการมองแบบเหมารวม (stereotype) รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ ซึ่งรวมถึงการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อให้สถานศึกษา องค์กรรัฐและเอกชนต่าง ๆ ได้รับรู้สภาพการณ์และปัญหาและสามารถกำหนดนโยบายเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียนแก่นักเรียนซึ่งจะเป็น "ทุนมนุษย์" ที่สำคัญในอนาคต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในประชาคมอาเซียนตามที่มุ่งหวังไว้

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อคนและประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียน รวมถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทย
2. เพื่อศึกษารูปแบบ ช่องทางการสื่อสาร และบริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน ทั้งในการดำเนินชีวิตทั่วไปและในโครงการการเรียนรู้ของโรงเรียน
3. เพื่อสำรวจอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน
4. เพื่อหาแนวทางการสื่อสารและการจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

คำถามนำวิจัย

1. นักเรียนไทยมีทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ต่อคนและประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนอย่างไร ไปในทิศทางใด และมีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทย
2. นักเรียนไทยสื่อสารกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างไรในด้าน รูปแบบและ ช่องทางการสื่อสาร ทั้งในการดำเนินชีวิตทั่วไปและในโครงการการเรียนรู้ของโรงเรียน

3. นักเรียนไทยพบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้างในการสื่อสารกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

4. การสื่อสารและการจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียนควรเป็นอย่างไร ไปในแนวทางใด

สมมติฐานการวิจัย

ระดับทัศนคติและ ทิศทางทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อคนและต่อประเทศในกลุ่มอาเซียน สัมพันธ์ กับตัวแปรต่อไปนี้

1.1 ลักษณะทางประชากร (ได้แก่ เพศ)

1.2 ประเภทโรงเรียน (ได้แก่ education hub, sister, buffer, คู่พัฒนาไทย – อินโดนีเซีย และ asian focus)

1.3. ภูมิภาคที่ตั้งของโรงเรียน (ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้)

1.4. ระดับการเปิดรับสื่อ

1.5 ประเภทสื่อที่เปิดรับ (ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อกิจกรรม)

1.6 ระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ (คะแนน 0-10)

1.7 จำนวนภาษาอาเซียนที่เรียน / รู้

1.8 จำนวนเพื่อนอาเซียนที่รู้จัก

1.9 ความหลากหลายของสัญชาติของเพื่อนอาเซียนที่รู้จัก (จำนวนประเทศ)

1.10 ประสบการณ์การเดินทางไปประเทศในกลุ่มอาเซียน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้สำรวจข้อมูลเฉพาะจากนักเรียนและอาจารย์ทั้งชาวไทยและคนในกลุ่มประเทศอาเซียนต่าง ๆ รวมถึงบุคลากรไทยที่ดูแลและรับผิดชอบในโครงการ Education Hub, Spirit of ASEAN และโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 นิยามศัพท์

การรับรู้ ความคิดและภาพที่มีต่อประเทศและผู้คนในประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประชาคมอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา บรูไน พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และไทย

ทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ ความรู้สึกและทัศนคติต่าง ๆ ได้แก่ ทัศนคติการมองแบบเหมาะสมรวม การยัดยัดวัฒนธรรมตนเองเป็นศูนย์กลาง ฯลฯ ที่มีต่อประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ โดยงานวิจัยนี้มีการสำรวจใน 2 ลักษณะ คือ ก) ทิศทางของทัศนคติ เป็นเชิงบวก ทั้งบวกและลบ และเชิงลบ ข) ระดับทัศนคติ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับมาก พอควร และน้อย

รูปแบบและช่องทางการสื่อสาร ลักษณะการติดต่อสื่อสารและความสัมพันธ์ รวมถึง การใช้สื่อต่าง ๆ ในการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียนและอาจารย์อาเซียนในโรงเรียน รวมถึงเพื่อนนอกชั้นเรียนจากประเทศกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ การสื่อสารแบบไม่ผ่านสื่อ (non-mediated) หรือแบบซึ่งหน้า (face-to-face) และการสื่อสารแบบผ่านสื่อ (mediated) ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ จดหมาย สื่อคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

บริบทการสื่อสาร โอกาส สถานที่ และเป้าหมายในการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น ในหรือนอกชั้นเรียน เพื่อการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม หรืออื่น ๆ

อุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ปัญหาหรือสิ่งที่ทำให้การสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการหรือมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ สิ่งที่มีผลหรือมีความสัมพันธ์กับการรับรู้และทัศนคติของนักเรียนไทยต่อคนและต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนซึ่งได้แก่ ปัจจัยในตัวนักเรียนเอง เช่น ความสามารถในการใช้ภาษา ประสบการณ์ และโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับคนในประเทศอาเซียน ระดับการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อต่าง ๆ ฯลฯ ปัจจัยในโรงเรียน เช่น ประเภทโรงเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ประโยชน์ทางวิชาการ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะช่วยสร้างองค์ความรู้ในสาขาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (intercultural communication) โดยเฉพาะในเรื่องการรับรู้ (perception) และอิทธิพลทางจิตวิทยา วัฒนธรรม (psycho-cultural influence) และองค์ประกอบที่มีผลต่อการรับรู้ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ โดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อมวลชนและปัจจัยอื่น ๆ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางการสื่อสาร (communication guideline) ทางวิชาการเชิงประยุกต์ในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และเจตคติที่ดี ระหว่างคนที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน

1.5.2 ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้/ทางวิชาชีพ

ก) สำหรับอาจารย์ผู้สอนและสถานศึกษา

ข้อมูลการวิจัยจะช่วยเป็นฐานข้อมูลที่แสดงทัศนคติและความรู้สึกของเยาวชนไทย ต่อประเทศและต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียนอื่น ๆ รวมถึงรูปแบบและพฤติกรรมสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างนักเรียนไทย และคนในประชาคมอาเซียนอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ประชาคมอาเซียน ซึ่งอาจได้แก่ บทบาทของครู/อาจารย์ รูปแบบการให้ความรู้ นโยบายและการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ฯลฯ ในการสร้างการตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม (cultural differences awareness) และทัศนคติที่ดี ซึ่งสามารถส่งผลต่อการยอมรับและการสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนไทย โดยเฉพาะโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกันกับนักเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมถึงได้รับรู้ทัศนคติและปัญหาการรับรู้ของนักเรียนไทยที่มีต่อคนในประเทศกลุ่มอาเซียน ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างการรับรู้ (perception gaps) และช่วยสร้างการปรับตัวให้แก่นักเรียนไทยก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ร่วมกับประชาคมอาเซียนอื่น ๆ รวมถึงโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ทางการศึกษา วัฒนธรรม และสังคม ในอนาคต

ข) สำหรับองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นข้อมูลนำร่องและเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบในการกำหนดหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะเป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่โรงเรียนในโครงการ Spirit of ASEAN เพื่อให้ความรู้และพัฒนาให้นักเรียนในกลุ่มโรงเรียนเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มสำคัญ คือ Sister School, Buffer School และ Education Hub และโรงเรียนอื่น ๆ ภายใต้การดูแลของสำนักงานพื้นฐานการศึกษา ตลอดจนโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีนโยบายส่งเสริมทางด้านนี้ รวมถึงเป็นข้อมูลเพื่อเตรียมความพร้อมในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการในระดับอุดมศึกษาระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนที่จะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคตอันใกล้

ข้อมูลการวิจัยยังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลและฐานความรู้แก่องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ ฯลฯ รวมถึงสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ในการให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (intercultural communication competence) ของนักเรียน / นักศึกษาไทย ในฐานะ “ทุนหรือทรัพยากรมนุษย์” (human capital or resource) ที่สำคัญ รวมถึงการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนา “ทุนหรือทรัพยากรมนุษย์” คือ คนไทยโดยทั่วไปให้มีความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและมีศักยภาพสูงในการแข่งขัน เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางใน 3 เสาหลัก คือ การศึกษา สังคม/ การเมือง และเศรษฐกิจในประชาคมอาเซียนต่อไป โดยเฉพาะเพื่อตอบสนองนโยบายการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในประชาคมอาเซียน

บทที่ 2

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประเทศอาเซียน” ใช้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ต่อไปนี้ในการวางกรอบการศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัย

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) และโครงการอื่น ๆ รวมทั้งการจัดรูปแบบโรงเรียนประเภทต่าง ๆ

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์

2.2.1 ภูมิหลังและผลต่อทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน

2.2.1.1 การรวมประชาคมอาเซียนบนฐานความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้ง

2.2.1.2 ปัญหาภายในประเทศของภูมิภาคอาเซียน

2.2.2 ทัศนคติของคนไทยต่อประเทศในประชาคมอาเซียน

2.2.2.1 ประวัติศาสตร์ปลุกฝังทัศนคติ

2.2.2.2 บทบาทของสื่อต่อการสร้างทัศนคติ

2.2.2.3 ระบบการศึกษาจากศูนย์กลางของรัฐบาล

2.2.2.4 การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับเพื่อนบ้าน

2.2.2.5 ความต้องการและแรงจูงใจของแรงงานไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

2.2.3 ประชาคมอาเซียนในภาคการศึกษา

2.2.3.1 แนวทางการปรับตัวสู่ AEC ในภาคการศึกษา

2.2.3.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

2.2.3.3 ความเห็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้อัจฉริยะที่ผ่านมา

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ (perception) และอิทธิพลทางจิตวิทยาวัฒนธรรม (psycho-cultural influence)

2.3.2 ทัศนคติเชิงชาติพันธุ์

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) และโครงการอื่น ๆ รวมทั้งการจัดรูปแบบโรงเรียนประเภทต่าง ๆ

จากการที่กำหนดให้ “การศึกษา” เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการมีบทบาทต่อประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) ภายในปีที่ผ่านมา บทบาททางการศึกษาต่อประชาคมอาเซียนมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนมาตั้งแต่ปี 2549 ที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีการกำหนดทิศทางความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนถึงการรับรอง “ปฏิญญาชะอำ-หัวหิน” ว่าด้วยกรอบนโยบายให้เกิดการเสริมสร้างความร่วมมือทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ขยายโอกาสทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพทางการศึกษา ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะประเทศไทยมีนโยบายในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในอาเซียน โดยจัดตั้งโรงเรียนศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (Education Hub) 14 โรงเรียน ใน “โครงการการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค” (Education Hub) มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานในระดับสากลเพื่อรองรับนักเรียนต่างชาติ และพัฒนาสู่การเป็นศูนย์เครือข่ายการศึกษาระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน รวมทั้งการพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน “ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก” โดยพัฒนาศักยภาพโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคัดเลือกเข้าโครงการ จำนวน 14 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีชาวต่างชาติเข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชายแดนไทยติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ในการดำเนินการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนในโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ได้เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2533 โดยกำหนดกิจกรรมในการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพ (Resource Center) ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ครบวงจร

2. จัดทำรูปแบบโรงเรียนในโครงการ โดยวิเคราะห์จากบริบทและความต้องการของแต่ละพื้นที่และโรงเรียน โดยจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับรูปแบบได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

1) โปรแกรมนานาชาติ โดยนำหลักสูตรสาระ และวิธีการสอนจากประเทศต่าง ๆ มาบูรณาการ นักเรียนสามารถเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้เพื่อศึกษาต่อได้ทั้งในและต่างประเทศ โดย สพฐ. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรนานาชาติของโรงเรียนที่สังกัด สพฐ. เพื่อพิจารณาหลักสูตรและการนำไปใช้ ดังนี้

1. โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
3. โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
4. โรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร จังหวัดชลบุรี
5. โรงเรียนนารีอนุกุล จังหวัดอุบลราชธานี
6. โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย
7. โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร จังหวัดระนอง
8. โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จังหวัดสงขลา

2) โปรแกรมพหุภาษา ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มเติมอาเซียนศึกษา IT ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาของประชาคมอาเซียน และภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ นักเรียนเลือกเรียนได้ตามบริบทและความต้องการ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองการสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย
2. โรงเรียนสรรพรวิทยาคม จังหวัดตาก
3. โรงเรียนประสาทวิทยา จังหวัดสุรินทร์
4. โรงเรียนกันทรลักษณ์วิทยา จังหวัดศรีสะเกษ

3) โรงเรียนที่จัดการสอนโปรแกรมวิทย์-คณิต สองภาษา ใช้หลักสูตรวิทย์-คณิต และหลักสูตรจากโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ เสริมความเข้มแข็งทางด้านวิชาการด้านอาเซียนศึกษา IT และจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองการสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. โรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย มุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
2. โรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัย สตูล จังหวัดสตูล

โดยพัฒนาศักยภาพโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคัดเลือกเข้าโครงการจากโรงเรียนที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานในระดับสากลเพื่อรองรับนักเรียนต่างชาติ และพัฒนาสู่การเป็นศูนย์เครือข่ายการศึกษาระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน โดยเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีชาวต่างชาติเข้ามา

ปฏิบัติงานในประเทศไทย และ/หรือตั้งอยู่ในเขตชายแดนไทยติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงโรงเรียนมาตรฐานสากลอีก 500 โรงเรียน ที่จะต้องเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียนผ่านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เผยแพร่อย่างกว้างขวาง

จากเอกสารเรื่อง “การขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ระบุว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินโครงการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมอบหมายให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN เพื่อเตรียมเยาวชนไทยให้มีความพร้อมในการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากทุกภูมิภาค จำนวน 54 โรงเรียน เป็นโรงเรียน 2 รูปแบบ ได้แก่

1) โรงเรียน Sister school จำนวน 30 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนอีก 1 ภาษา และพหุวัฒนธรรม ได้แก่

ระดับประถมศึกษา

1) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 14 (ท่าใหม่บ้านสัว)	สพป. จันทบุรี เขต 1
2) โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ	สพป. ชัยภูมิ เขต 1
3) โรงเรียนแม่คือวิทยา (ขยายโอกาส)	สพป. เชียงใหม่ เขต 1
4) โรงเรียนสุนทรวิจิตร	สพป. นครพนม เขต 1
5) โรงเรียนวัดพระมหาธาตุ (ขยายโอกาส)	สพป. นครศรีธรรมราช เขต 1
6) โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์	สพป. นครสวรรค์ เขต 1
7) โรงเรียนวัดดอนไก่อ่เตี้ย	สพป. เพชรบุรี เขต 1
8) โรงเรียนอนุบาลพังงา	สพป. พังงา เขต 1
9) โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก	สพป. พิษณุโลก เขต 1
10) โรงเรียนอนุบาลลพบุรี	สพป. ลพบุรี เขต 1
11) โรงเรียนอนุบาลสงขลา	สพป. สงขลา เขต 1
12) โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์	สพป. สุรินทร์ เขต 1
13) โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร	สพป. สมุทรสาคร เขต 1
14) โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย	สพป. สุโขทัย เขต 1
15) โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี	สพป. อุดรธานี เขต 1

ระดับมัธยมศึกษา

1) โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย	สพม. เขต 5 (ลพบุรี)
2) โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ	สพม. เขต 10 (สมุทรสาคร)
3) โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี	สพม. เขต 10 (เพชรบุรี)
4) โรงเรียนนครศรีธรรมราช	สพม. เขต 12 (นครศรีธรรมราช)
5) โรงเรียนดีบุกพังงาวิทยายน	สพม. เขต 14 (พังงา)
6) โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา	สพม. เขต 16 (สงขลา)
7) โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล	สพม. เขต 20 (อุดรธานี)
8) โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย	สพม. เขต 22 (นครพนม)
9) โรงเรียนกัลยาวัตร	สพม. เขต 25 (ขอนแก่น)
10) โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล	สพม. เขต 30 (ชัยภูมิ)
11) โรงเรียนสิรินธร	สพม. เขต 33 (สุรินทร์)
12) โรงเรียนดอยสะเก็ดวิทยาคม	สพม. เขต 34 (เชียงใหม่)
13) โรงเรียนคีรีมาศพิทยาคม	สพม. เขต 38 (สุโขทัย)
14) โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม	สพม. เขต 39 (พิษณุโลก)
15) โรงเรียนนครสวรรค์	สพม. เขต 42 (นครสวรรค์)

2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เน้นการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน 1 ภาษา (ภาษาของประเทศที่มีชายแดนติดที่ตั้งของโรงเรียน เช่น ลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย) ผนวกวัฒนธรรมเทคโนโลยี และพัฒนาให้เป็นศูนย์อาเซียนศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพ ได้แก่

ระดับประถมศึกษา

1) โรงเรียนบ้านท่าอากาศยาน	สพป. ดาก เขต 2
2) โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา	สพป. ดาก เขต 2
3) โรงเรียนบ้านเวียงพาน (ขยายโอกาส)	สพป. เขียงราย เขต 3
4) โรงเรียนบ้านร่มเกล้า	สพป. น่าน เขต 1
5) โรงเรียนบ้านสัมปอ	สพป. มุกดาหาร เขต 1
6) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 94 (บ้านป่อน้ำร้อน)	สพป. ยะลา เขต 3
7) โรงเรียนบ้านน้ำแดง	สพป. ระนอง เขต 1
8) โรงเรียนบ้านหาดจิก	สพป. ระนอง เขต 1
9) โรงเรียนบ้านตะโกล่าง	สพป. ราชบุรี เขต 1
10) โรงเรียนบ้านเสาธง	สพป. ศรีสะเกษ เขต 4

11) โรงเรียนอนุบาลบึงคล้า	สพป. หนองคาย เขต 3
12) โรงเรียนบ้านหนองเม็ก	สพป. อุบลราชธานี เขต 5
13) โรงเรียนกาบเชิงมิตรภาพที่ 190	สพป. สุรินทร์ เขต 3
14) โรงเรียนบ้านจัดสรรสามัคคี	สพป. สระแก้ว เขต 2
ระดับมัธยม	
1) โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยาคาร	สพม. เขต 7 (สระแก้ว)
2) โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา	สพม. เขต 8 (ราชบุรี)
3) โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน”	สพม. เขต 15 (ยะลา)
4) โรงเรียนบึงกาฬ	สพม. เขต 21 (หนองคาย)
5) โรงเรียนมุกดาวิทยานุกูล	สพม. เขต 22 (มุกดาหาร)
6) โรงเรียนภูมิซรอลวิทยา	สพม. เขต 28 (ศรีสะเกษ)
7) โรงเรียนเอือดใหญ่วิทยา	สพม. เขต 29 (อุบลราชธานี)
8) โรงเรียนพนมดงรักวิทยา	สพม. เขต 33 (สุรินทร์)
9) โรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม	สพม. เขต 36 (เชียงราย)
10) โรงเรียนสาธิตกิจประชาสรรค์ รัชมง์คลาภิเษก	สพม. เขต 37 (น่าน)

ในการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนัก รวมทั้งจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยเสาหลัก 3 เสา ได้แก่ เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Political and Security Community) เสาหลักประชาคมเศรษฐกิจ (ASEAN Economic Community) และเสาหลักประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community) เพื่อเตรียมคนสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 และสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนในโครงการเป็นต้นแบบในการขยายผลให้โรงเรียนทุกโรงเรียนทั่วประเทศขับเคลื่อนการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 225 เขตพื้นที่ที่มีความพร้อมในการเตรียมบุคลากรและโรงเรียนในเขตพื้นที่สู่ประชาคมอาเซียน

ทั้งนี้ ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ได้ดำเนินโครงการเพื่อเตรียมคนสู่ประชาคมอาเซียน เช่น สถาบันสังคมศึกษา ดำเนินโครงการการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน : ASEAN Focus School เพื่อพัฒนาศูนย์อาเซียนศึกษาและการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่

1) โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง	สพม. 1 (กรุงเทพฯ)
2) โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์	สพม. 2 (กรุงเทพฯ)

3) โรงเรียนปากเกร็ด	สพม. 3 (นนทบุรี)
4) โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย	สพม. 5 (ลพบุรี)
5) โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์	สพม. 8 (กาญจนบุรี)
6) โรงเรียนสตรีภูเก็ต	สพม. 14 (ภูเก็ต)
7) โรงเรียนดีบุกพังงาวิทยายน	สพม. 14 (พังงา)
8) โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน”	สพม. 15 (ยะลา)
9) โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ในพระอุปถัมภ์ฯ	สพม. 16 (สงขลา)
10) โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร	สพม. 21 (หนองคาย)
11) โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่	สพม. 34 (เชียงใหม่)
12) โรงเรียนสุขุมวิทอนุอุปถัมภ์	สพม. 1 (กรุงเทพฯ)
13) โรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช)	สพม. 39 (พิษณุโลก)
14) โรงเรียนบ้านบ่อเบี้ย	สพม. 39 (อุตรดิตถ์)

นอกจากนี้ สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังดำเนินโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้มีความเป็นเลิศสู่สากลและสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ และพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนานาชาติ โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 โรงเรียน

นอกจากนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้ประสานความร่วมมือกับศูนย์ SEAMOLEC ดำเนินโครงการโรงเรียนคู่พัฒนาระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการเรียนรู้ร่วมกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ วัฒนธรรม และค่านิยมระหว่างกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยคัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าร่วมโครงการ จำนวน 23 โรงเรียน ได้แก่

1) โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง	สพม. 1 (กรุงเทพฯ)
2) โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ	สพม. 2 (กรุงเทพฯ)
3) โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	สพม. 3 (พระนครศรีอยุธยา)
4) โรงเรียนปากเกร็ด	สพม. 3 (นนทบุรี)
5) โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย	สพม. 5 (ลพบุรี)
6) โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์	สพม. 8 (กาญจนบุรี)
7) โรงเรียนราชินีบูรณะ	สพม. 9 (นครปฐม)
8) โรงเรียนพรหมานุสรณ์	สพม. 10 (เพชรบุรี)
9) โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช	สพม. 12 (นครศรีธรรมราช)
10) โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช	สพม. 12 (นครศรีธรรมราช)

11) โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์	สพม. 12 (นครศรีธรรมราช)
12) โรงเรียนสตรีภูเก็ต	สพม. 14 (ภูเก็ต)
13) โรงเรียนดีบุกพังงาวิทยายน	สพม. 14 (พังงา)
14) โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน”	สพม. 15 (ยะลา)
15) โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ในพระอุปถัมภ์	สพม. 16 (สงขลา)
16) โรงเรียนศรียานุสรณ์	สพม. 17 (จันทบุรี)
17) โรงเรียนชลกันยานุกูล	สพม. 18 (ชลบุรี)
18) โรงเรียนอัครพิทยานุกูล	สพม. 20 (อุดรธานี)
19) โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร	สพม. 21 (หนองคาย)
20) โรงเรียนกัลยาณวัตร	สพม. 25 (ขอนแก่น)
21) โรงเรียนสิรินธร	สพม. 33 (สุรินทร์)
22) โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่	สพม. 34 (เชียงใหม่)
23) โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม	สพม. 41 (กำแพงเพชร)

ทั้งนี้ โรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของอาเซียน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือและกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเอเชียที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์

2.2.1 ภูมิหลังการรวมประชาคมอาเซียนและผลต่อทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน

2.2.1.1 การรวมประชาคมอาเซียนบนฐานความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้ง

ความพยายามในการจะรวมกลุ่มประเทศเป็นประชาคมอาเซียนเดียวกันนั้น ไม่ได้ตั้งต้นมาจากความผสมกลมเกลียวในระหว่างประเทศร่วมภูมิภาค ในทางตรงกันข้ามยังมีความรู้สึกกินแหนงแคลงใจ ความบาดหมาง แทรกซึมอยู่ในหลายประเทศคู่กรณีของอาเซียนเสียด้วยซ้ำ หากวิเคราะห์เฉพาะคู่สัมพันธ์ไทย - ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน จะพบได้ว่า

- ไทยกับมาเลเซียวางตัวในฐานะคู่แข่งทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความคล้ายคลึงกันในด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากร รวมถึงนโยบายพัฒนาจากประเทศเกษตรกรรมให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีเหมือนกัน

- ไทยกับสิงคโปร์ วางตัวในฐานะคู่แข่งทางเศรษฐกิจ เป็นเมืองท่าการค้า

- ไทยกับพม่า และไทยกับกัมพูชา ขัดแย้งด้านการเมืองและความฝังใจในอดีต

อดีต

- ไทยกับเวียดนาม แข่งขันกันด้านเศรษฐกิจ และการแสดงบทบาทเป็นประเทศที่พึ่งพิงของลาว ฯลฯ มีเพียงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์เท่านั้น ที่ไม่พบความขัดแย้งระหว่างกัน (อุกฤษฏ์ ปัทมานนท์, 2539)

เหตุสำคัญที่ประชาคมอาเซียนจำเป็นต้องรวมตัวกัน กลับมีที่มาจากแรงบีบภายนอก นับแต่แรกเริ่มในยุคก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1967 (พ.ศ. 2510) ประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดการรวมอาเซียน เล็งเห็นว่าในยุคนี้การรวมตัวกันระดับภูมิภาค จะช่วยต้านแรงกดดันจากสงครามเย็น ลัทธิคอมมิวนิสต์ และการแบ่งข้างทางการเมืองได้ที่กำลังระอุอยู่ในภูมิภาคได้ จึงร่วมมือกับสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย โดยร่างเอกสารฉบับแรกสุดคือ "Bangkok Declaration" หรือ คำประกาศปฏิญญาอาเซียน ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 และต่อมาประเทศอื่น ๆ จึงทยอยสมัครเข้าร่วม ได้แก่ บรูไน (1984) เวียดนาม (1995) ลาว พม่า (1997) กัมพูชา (1999) และล่าสุดคือ ดิมอร์ตะวันออกที่กำลังจะสมัครเข้าร่วมด้วยภายหลังปี 2015 เป็นต้นไป จุดมุ่งหมายสำคัญของอาเซียน ซึ่งเป็นความฝันของผู้นำในยุคนี้คือ เพื่อส่งเสริมเรื่องสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค ส่งเสริมเศรษฐกิจ (ปวิณ ชัชวาลพงศ์พันธ์, 2556)

ธีระ นุชเอี่ยม (2547) มองว่าความขัดแย้งในประชาคมอาเซียน มีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนเดิม ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย กับประเทศในกลุ่มอาเซียนใหม่ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม ในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ระบบการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ จากข้อมูลของธนาคารโลกแสดงให้เห็นว่าพื้นฐานของความเท่า

เทียมแห่งอำนาจซื้อ (PPP purchasing - power parity) และรายได้ประชาชาติต่อหัว (per capita gross national product) ภายในกลุ่มประเทศอาเซียน เปรียบเทียบระหว่างชาติที่ร่ำรวยที่สุด (สิงคโปร์ USS 27,024 PPP) กับชาติที่ยากจนที่สุด (กัมพูชา USS 1,286 PPP) มีช่วงห่างมากถึงระดับร้อยละ 2,000 ขณะที่ค่าความแตกต่างเดียวกันนี้ภายในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) อยู่ที่ระดับร้อยละ 162

เมื่อแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนพัฒนาอยู่ในระดับที่ไม่เท่าเทียมกัน จึงทำให้เกิดแนวความคิดเรื่อง การได้เปรียบ - เสียเปรียบผลประโยชน์ รวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อให้ประเทศหนึ่ง ๆ แสดงบทบาทเป็นผู้นำ - ผู้ตาม (อาณานิคมรูปแบบใหม่) อันยังมาซึ่งความคลางแคลงใจระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันเอง ดังเห็นได้จากเสียงสะท้อนความคิดจากเยาวชนคนไทยเอง “ถ้าจะเปิดอาเซียนจริง ก็ขอให้อาเซียนเป็นความร่วมมือ ไม่ใช่จะมาจกฉวยผลประโยชน์ เช่น บางประเทศไม่มีทรัพยากรอะไรเลย จะเข้ามาเอาจากประเทศอื่น” (อังกู โขติรส นาคสุทธิ, อาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาว, 2556)

วิทยา สุจริตนารักษ์ (อังกู อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2539) กล่าวถึงประเทศในกลุ่มอาเซียน อาทิ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ว่ามีการแสดงท่าทีอยากเข้ามารับบทบาท ผู้นำกลุ่มอาเซียน อย่างต่อเนื่องตลอดหลายปี ผ่านการปฏิรูปทางการเมืองและสังคม รวมถึงยกระดับการศึกษาเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อน และยังชี้ให้เห็นอีกว่าประเทศไทยเองที่มองตนเองว่าเป็นศูนย์กลางอาเซียน บรรณานาถบทบาทผู้นำไม่ต่างกัน แต่ในทัศนะของผู้เขียนแล้วเห็นว่าไทยควรสนับสนุนอินโดนีเซียมากกว่า เนื่องจากอินโดนีเซียมีความพร้อมและศักยภาพ รวมถึงทัศนคติของคนอินโดนีเซียก็ค่อนข้างชื่นชมไทยอยู่มาก จึงน่าจะช่วยกระชับความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้

ในส่วนของประเทศไทยเอง เป็นที่ตระหนักว่าความกระตือรือร้นหรือแรงผลักดันให้อาการวมอาเซียนนั้น ได้ลดน้อยถอยลงไปกว่ายุคก่อตั้งเป็นระยะยาวนานถึงกว่าสิบปี เพราะภายหลังสงครามเย็นสงบลง ภูมิภาคอาเซียนปลอดแรงกดดันจากภายนอก ประกอบกับที่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย อาทิ พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม มาเลเซีย ล้วนไม่อยู่ในความสนใจของไทย ที่มองประเทศตนเองเป็นประเทศที่พัฒนารุดหน้ากว่าเสียแล้ว เป้าหมายของประเทศไทยจึงขยับออกไปจากระดับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกร่วมของคนในประเทศ และที่สำคัญคือทำที่จากภาครัฐที่ละเลยความสนใจต่ออาเซียน หรือก็คือ การที่ประเทศไทยไม่เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการรวมอาเซียนนั่นเอง

ปวิณ ชัชวาลพงศ์พันธ์ (2556) กล่าวถึง การสำรวจทัศนคติของคนในอาเซียนที่ทางสิงคโปร์เคยจัดทำขึ้น เพื่อศึกษาการตื่นตัวและความเข้าใจของคนในประเทศสมาชิกอาเซียนต่ออาเซียนโดยรวม ว่าผลจากการสำรวจนั้นแสดงให้เห็นว่า ไทยแทบจะรังทำยประเทศอื่น ๆ เพราะคนไทยไม่เข้าใจอาเซียน และไม่รู้จักข้อมูลในรายละเอียดปลีกย่อย ขณะที่ประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ เวียดนาม พม่า ลาว กัมพูชา รู้ว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากการรวมอาเซียน อีกทั้งรัฐบาลของ

ประเทศนั้น ๆ ก็ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับอาเซียนอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับความเห็นของ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (2556) ที่วิเคราะห์ว่า ไทยยังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชาวคนไทยไม่รู้เลยว่าเราจะทำอย่างไรให้ไทยขึ้นมาโดดเด่นในอาเซียน ขณะที่สิงคโปร์ อินโดนีเซียนำไปไกลแล้ว

ในระยะสองสามปีหลังนี้เอง ที่กระแสเปิดเสรีอาเซียน หรือ AEC เริ่มหวนกลับมาในความสนใจของคนไทยอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากที่ประชุมฯ กำหนดให้เปิดเสรีอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นเวลาที่ประชิดใกล้เข้ามาอย่างมาก หากแต่กระแสนี้ก็กลับมาสู่การตระหนักรู้ของคนไทยส่วนใหญ่ในรูปแบบของความหวาดวิตก เป็นต้นว่า การเปิด AEC จะทำให้คนไทยจำนวนมากต้องตกงาน เพราะจะมีแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่ค่าแรงถูกกว่า หรือมีความสามารถมากกว่าเข้ามาแย่งงานคนไทยในประเทศไทย อีกทั้งคนไทยยังเชื่อว่า กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยนี่เองเป็นศูนย์กลางความเจริญของอาเซียน หากมีการเปิด AEC และคนจากประเทศเพื่อนบ้านสามารถเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ ได้โดยเสรีแล้ว จะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และปัญหาสังคมอีกนานัปการตามมา ซึ่งล้วนส่งผลร้ายต่อประเทศไทยทั้งสิ้น คนไทยจึงเกิดความรู้สึกหวั่นกลัวการเปิดอาเซียน

2.2.1.2 ปัญหาภายในประเทศของภูมิภาคอาเซียน

1. การต่อสู้เพื่อเอกราช

หากดูภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่าภูมิภาคอาเซียนทั้งหมดเคยผ่านประวัติศาสตร์ของการถูกคุกคามโดยเจ้าอาณานิคมมาก่อน หลายชาติต้องผ่านการต่อสู้เพื่อกอบกู้เอกราชมาอย่างยาวนานและยากลำบาก ขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคที่บรรจบทเรียนว่าด้วย "ความภาคภูมิใจในเอกราชของชาติ" เอาไว้ในวิชาประวัติศาสตร์ด้วยภาพที่สวยงาม

“ในแบบเรียนไทยจงใจเขียนให้ราบรื่น ไม่มีเรื่องราวการต่อสู้ ไม่มีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นเก่า - ใหม่ ระหว่างวัฒนธรรมเก่า - ใหม่ ระหว่างภาษาเก่า - ใหม่ ฉะนั้นการสร้างบทเรียนเรื่องประชาคมอาเซียนในมุมมองคนไทยก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือมีแต่เส้นทางสีทองผ่องอำไพที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะไปข้างหน้าด้วยกัน” (ลักขณา ปันวิชัย, 2556)

2. ผู้ลี้ภัยการเมืองและชนกลุ่มน้อย

ภูมิภาคอาเซียนยังประสบปัญหาชนกลุ่มน้อย ที่ถูกกดดันจากภายในประเทศ และบ้างก็เป็นชนกลุ่มน้อยที่คุกคามอธิปไตยของประเทศ ซึ่งความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศเหล่านี้ มักจะกระทบไปถึงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านด้วย ในรูปแบบของผู้ลี้ภัยทางการเมือง การลักลอบข้ามเขตแดน ดังกรณีผู้ลี้ภัยชาวพม่าที่อพยพเข้ามาในไทยเป็นจำนวนมาก หรือการตั้งข้อสงสัยว่าประเทศเพื่อนบ้านให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยอยู่เบื้องหลัง ดังกรณีของกัมพูชา ที่กล่าวหาไทยว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนฝ่ายเขมรแดงให้สามารถยึด

หยุดต่อสู้กับรัฐบาลกัมพูชาได้อย่างยาวนาน โดยช่วยเหลือด้านอาวุธ การฝึกการรบ เสบียงอาหาร และทางอ้อมโดยการติดต่อค้าไม้และอัญมณี ซึ่งแม่ไทยจะปฏิเสธมาโดยตลอด แต่กลับปรากฏว่ามีพฤติกรรมบางอย่างขัดแย้งกับคำพูดเช่นกัน (วัชรินทร์ ยงศิริ ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2539)

3. การถือสิทธิเหนือดินแดนเดียวกัน

ประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีกรณีพิพาทระหว่างกัน ในเรื่องดินแดน และมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิเป็นของตนเองจำนวนมาก ด้วยหลงลืมความจริงที่ว่าภูมิภาคในแถบนี้ทั้งหมดไม่ได้แบ่งแยกอย่างเด็ดขาดจากกันมาตั้งแต่ต้น การมีมรดกร่วมทางวัฒนธรรม ภาษาชาติพันธุ์จึงย่อมเป็นเรื่องปกติธรรมดา และไม่ควรเป็นต้นเหตุให้ประเทศในอาเซียนต้องหันมาเกลียดชังกันเอง ความพยายามในการที่จะลากเส้นแบ่งพรมแดนระหว่างประเทศ เชื่อมโยงไปถึงอำนาจจากรัฐชาติที่พยายามจะเข้ามาจัดแยกดินแดน ทรัพยากร รวมถึงประชากรให้เป็นกลุ่มคนที่แตกต่างกัน ซึ่งหลายครั้งก็ก่อให้เกิดเป็นปัญหาในระดับชาติอีกด้วย

ยศ สันตสมบัติ (2554) กล่าวว่า “ชายแดน” ตามความเข้าใจทุกวันนี้ หมายถึง “พรมแดนทางภูมิรัฐต่าง ๆ อันเกิดจากการที่รัฐชาติได้เข้าไปกำหนดอำนาจเหนือพื้นที่ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นพรมแดนทางวัฒนธรรม ที่เกิดจากการรวมตัวของคนชายแดนที่สืบทอดสายเลือดจากกลุ่มบรรพบุรุษเดียวกัน มีอัตลักษณ์กลุ่มแปลกแยกออกจากการสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์โดยรัฐชาติ จึงส่งผลให้พรมแดนทางภูมิรัฐที่เข้ามาขีดแบ่งคนออกเป็นพลเมืองของประเทศหนึ่ง ๆ ยังไม่อาจเข้าไปควบคุมวิถีปฏิบัติ พฤติกรรมในการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันของคนในชายแดนได้โดยเบ็ดเสร็จ อาทิ การที่ชนชายแดนสามารถติดต่อค้าขายกับเพื่อนบ้าน ทั้งสินค้าที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย การหาที่ดินทำการเกษตร เมื่อไม่มีในฝั่งของเขาก็ข้ามมาฝั่งของเรา ไม่มีงานก็ข้ามมาหางานรับจ้างอีกฝากหนึ่งทำ ไปซื้อสินค้าก็ได้ถ้าได้การบริการที่ดีกว่า ฯลฯ” เช่นเดียวกับที่ เอกมล สายจันทร์ (2554) กล่าวถึง การปรับตัวทาง ภาษา ที่คนในชายแดนใช้สื่อสารเพื่อการค้าขายกับเพื่อนบ้าน อาทิ คนที่ฝั่งลาวจะพูดภาษาไทยได้ชัด หรือคนที่ฝั่งพม่าก็จะพูดภาษาไทยได้ชัด ทั้งนี้ ยศ สันตสมบัติ (2554) สรุปว่าเป็นเพราะชนชายแดนมองเห็นประโยชน์ในส่วนที่รัฐชาติผู้กำหนดเส้นแบ่งมองไม่เห็น อาจกล่าวได้ว่า พื้นที่ชายแดนแต่ละแห่งต่างมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และมีพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง คือถึงแม้จะดูเหมือนเป็นพื้นที่รองรับอำนาจอันซับซ้อน ยุ่งเหยิง กำกวมและขัดแย้งกัน แต่ชนชายแดนก็ยังรู้สึกได้ถึงความเป็นระเบียบของมันเช่นนั้นเอง

4. ขบวนการก่อการร้าย

ภูมิภาคอาเซียนยังมีปัญหาการก่อการร้ายในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดน (separatism) ในอินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ ที่ยังระบุไม่ได้ว่าเชื่อมโยงกับนอกประเทศหรือภูมิภาคในลักษณะใด การก่อการร้ายของขบวนการศาสนา ในมาเลเซีย สิงคโปร์ ที่เชื่อมโยงกับนอกประเทศในระดับภูมิภาคและระดับสากล รวมถึงการที่

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีหลักฐานว่า ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายขบวนการก่อการร้ายสากล อาทิ การก่อตัวและเป็นศูนย์กลางของ Al Qaeda ซึ่งแปรเปลี่ยนรูปแบบไปแล้ว (ธีระ นุชเปี่ยม, 2547)

ในภาพรวมจึงเห็นได้ว่าภูมิภาคอาเซียนเต็มไปด้วยความไม่สงบ ทางด้านการเมือง และมีภัยของอุดมการณ์ "ชาตินิยม" อย่างเด่นชัด ที่ขัดแย้งต่อแนวคิดของการรวมประชาคมอาเซียนเอง กล่าวคือ ขณะที่แต่ละประเทศสมาชิกยังคงยึดมั่นใน "ชาตินิยม" (อาจแตกต่างกันไป) ภูมิใจในความเป็นชาติของตน ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) กลับตั้งเป้าหมายให้ทุกประเทศในภูมิภาคยึดมั่นใน "ประเทศอาเซียนเดียวกัน" หรือก็คือ การสร้างสังคมภูมิภาคให้พลเมืองของทั้งสิบรัฐสมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันฉันญาติมิตรในครอบครัวเดียวกัน เป็นเพื่อนชุมชนคนหมู่บ้านเดียวกัน และลดทอนความเป็นชาติที่แตกต่างกันออกไป (ชำระศักดิ์, อาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาว, 2556 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

ทั้งนี้ เชื่อว่าประเทศในกลุ่มอาเซียนจะรักษาความสัมพันธ์กลมเกลียว หรือความสัมพันธ์ในด้านที่ดีต่อกันไว้ไม่ได้ เนื่องจากลักษณะนิสัยร่วมอย่างหนึ่งของคนในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน คือ ความประนีประนอม และอิงบริบทมาก โดยเฉพาะหากพิจารณาเจาะลงที่ลักษณะนิสัยของคนไทย ก็ยังเห็นได้ชัดขึ้น ดังเช่น คนไทยเกลียดชังประเทศเพื่อนบ้าน อย่างพม่าและกัมพูชาอย่างมาก แต่การแสดงทัศนคติรุนแรงนี้ก็กระทำอยู่เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น ยังมีการรวมกลุ่มอยู่กับคนที่มีทัศนคติเหมือนกันและแสดงออกรุนแรง แนวโน้มที่คนไทยจะแสดงพฤติกรรมรุนแรงยิ่งไปกว่าทัศนคติจริงของตนก็จะมีมากขึ้น แต่หากแยกคนไทยเพียงคนเดียวออกไปเผชิญหน้ากับคนจากประเทศเพื่อนบ้านที่เขาเกลียด พฤติกรรมรุนแรงนี้แทบจะไม่มีโอกาสเกิดขึ้นเลย

คนในภูมิภาคอาเซียนมีลักษณะที่จะแสดงอาการ หยวน ๆ หรือรักษาหน้าใจต่อกันมาก หรือแสดงออกให้ตรงกับความคาดหวังของกลุ่มสังคมมากกว่าสิ่งที่รู้สึกหรือมีทัศนคติจริง การประนีประนอมทำให้อาเซียนมีการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ และเน้นการเจรจาเพื่อสันติภาพ ในขณะที่ปัญหาความขัดแย้งไม่ได้ถูกสะสางถึงปมต้นตอ แต่ความร่วมมือก็ยังเดินต่อไปได้ และที่สำคัญคือบรรลุผลได้เช่นกัน

2.2.2 ทัศนคติของคนไทยต่อประเทศในประชาคมอาเซียน

2.2.2.1 ประวัติศาสตร์ปลูกฝังทัศนคติ

กรณีความสัมพันธ์ไทยกับกัมพูชา

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2554) กล่าวว่า ความรู้สึกของคนไทยต่อกัมพูชาอาจจะแตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านอื่น ซึ่งประเทศไทยจะถูกเพื่อนบ้าน แต่กับประเทศกัมพูชามีอะไรมากกว่าการไปดูถูก เป็นความรู้สึกที่มาจากสำนักทางประวัติศาสตร์ ถ้าหากพิจารณาว่าทกรรมทางประวัติศาสตร์ที่คนไทยใช้อธิบาย กัมพูชา/เขมร จะปรากฏคำดังเช่น “พวกหักหลัง คบไม่ได้” หรือ

การเปรียบเทียบว่ากัมพูชาเหมือนกับไทยหลายประการ แต่ขาดระเบียบและความเจริญ ช้ำยังจะกลายเป็นสะพานเชื่อมอำนาจปฏิบัติเข้ามาหาไทยได้ หากไทยไม่ควบคุมไว้ ในทางกลับกัน ประวัติศาสตร์ของกัมพูชาได้สร้างแกนเรื่องที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ กัมพูชาเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ แข็งแกร่ง ต่อมาเจอประเทศเพื่อนบ้านเข้าไปเบียดเบียน ซึ่งหมายถึงประเทศไทยกับประเทศเวียดนาม จนกระทั่งพังทลายลง ในประวัติศาสตร์ของไทยกับกัมพูชาจึงไม่มีความสัมพันธ์ด้านอื่นเลย นอกจากเรื่องการเมืองและสงคราม

ศานติ ภักดีคำ (2554) อธิบายไปในทางเดียวกันว่า ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของไทยและกัมพูชานั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับฐานของความเป็นจริง เนื่องจากเป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกเขียนขึ้นใหม่หลายต่อหลายครั้ง และหลักฐานจากอดีตก็ถูกทำลายไปแล้วหลายอย่าง ประวัติศาสตร์ที่ทั้งสองชาติต่างฝ่ายต่างสร้างขึ้น จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อผดุง "ความเป็นชาตินิยม" ขณะเดียวกันก็ขับเน้นความรู้สึกเชิงลบต่อชาติเพื่อนบ้าน จนกระทั่งก่อเป็นความขัดแย้งที่ฝังรากลึก โดยที่หากคนไทยไม่ได้ไปอ่านประวัติศาสตร์ตามที่กัมพูชาเขียน ก็ไม่มีทางจะรู้เลยว่าเราเคยไปทำอะไรที่กัมพูชา ไม่ต่างกับนักกับที่คนเขมรเอง ไม่เคยรู้จักประบางในประวัติศาสตร์ของคนไทย

กรณีความสัมพันธ์ไทยกับลาว

อมรทิพย์ อมราภิบาล (2542) ได้ศึกษาทัศนคติของคนไทยต่อคนลาว และทัศนคติของคนลาวต่อคนไทย พบว่า มีที่มาจากสำนึกทางประวัติศาสตร์ไม่ต่างจากกรณีของไทย - กัมพูชาเช่นกัน กล่าวคือ ทั้งสองประเทศมีการสร้างประวัติศาสตร์เพื่อหวังผลด้านชาตินิยม มีการอ้างสิทธิเหนือมรดกและดินแดนเดียวกัน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ลาวนี้ ยังมีลักษณะที่พึ่งพิงอาศัยกันรวมอยู่ด้วย ในรูปแบบที่ไทยในฐานะประเทศที่เจริญกว่าได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ลาว หรือการที่คนลาวจำนวนมากเลือกเดินทางเข้ามาทำงานในไทย ทำให้คนไทยและคนลาวตระหนักได้ถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน บ้างก็ในทางตรงและบ้างในทางอ้อม ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติแง่บวก

2.2.2.2 บทบาทของสื่อต่อการสร้างทัศนคติ

ประวัติศาสตร์ที่ถูกตอกย้ำในสื่อ

สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี (2554) อธิบายฐานะของสื่อว่า ไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าเครื่องมือชนชั้นนำ และยังเป็นผู้ผลิตวาทกรรม เผยแพร่วาทกรรม ผลิตซ้ำ และเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และที่สุดคือ "เครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง" ดังเช่น บทบาทของสื่อที่นำเอาวาทกรรมเดิมมาตอกย้ำในระหว่างสถานการณ์พิพาทไทย - กัมพูชาในปัจจุบัน ว่ากัมพูชาเป็นอดีตประเทศราชของไทย ที่กำลังกระด้างกระเดื่อง เข็มเกริม คิดจะแย่งสมบัติของไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ไม่ใช่เพียงแต่ประวัติศาสตร์ หากแต่ถูกนำมาผลิตซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพื่อตอกย้ำความขัดแย้งระหว่างไทย - กัมพูชาให้แข็งแกร่งขึ้นตราบนานปัจจุบัน

สื่อกับการเสนอภาพเหมารวม

สุภาวศ์ จันทวานิช และคณะ (2529) ศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อประเทศในอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง พบว่า เยาวชนมีทัศนคติชื่นชมประเทศสิงคโปร์ในทุกด้าน และจัดระดับสิงคโปร์ให้ทัดเทียมกับญี่ปุ่น ขณะที่ฟิลิปปินส์อยู่รั้งท้ายเพราะปัญหาด้านการเมืองภายในเป็นสำคัญ ส่วนประเทศอื่น ๆ ไม่ค่อยแตกต่างกันมากนักในมุมมองของเยาวชน อันเนื่องจากการที่เยาวชนขาดข้อมูล ไม่รู้เกี่ยวกับประเทศนั้น ๆ โดยทัศนคติทั้งด้านบวกและด้านลบที่เยาวชนมีล้วนมาจากข้อมูลซึ่งถูกเสนอผ่านสื่อมวลชน และเป็นเพียงข้อมูลผิวเผินทั้งสิ้น ดังเช่น ทัศนคติด้านบวกต่ออินโดนีเซีย เรื่องการมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่เยาวชนระบุนละเอียดไม่ได้ว่าอย่างไร มาเลเซียและอินโดนีเซีย เรื่องฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ถึงกับอยู่ในกลุ่มยากจน เพราะมีข้อมูลว่าประเทศทั้งสองมีทรัพยากรน้ำมัน หรือกรณีทัศนคติด้านลบต่อฟิลิปปินส์ เรื่องการปกครองแบบเผด็จการ ปัญหาการว่างงาน คอร์รัปชัน เศรษฐกิจ คุณภาพของประชาชน มาเลเซีย เรื่องปัญหาชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ สิงคโปร์ เรื่องการเอาเปรียบทางการค้า การขาดวัฒนธรรมของตนเอง บรูไน เรื่องความเข้มงวดทางศาสนา ความด้อยพัฒนา ปัญหาสิทธิสตรี และอินโดนีเซีย ที่ข้อมูลกระจายหลากหลายเรื่องมาก ทั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการเก็บข้อมูลวิจัยทำในช่วงมกราคม - กุมภาพันธ์ 2524 ซึ่งเป็นช่วงใกล้เคียงระยะที่มีเหตุการณ์วินวายขับไล่ผู้นำประเทศฟิลิปปินส์ จนกระทั่งได้ผู้นำประเทศใหม่ในเดือนกุมภาพันธ์ 2529 เยาวชนได้ทราบเหตุการณ์เหล่านี้ผ่านสื่อมวลชน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสถานการณ์ของแต่ละประเทศที่เยาวชนได้รับรู้นี้ น่าจะส่งผลต่อการประเมินทัศนคติ

ภริดา โภเชก (2548) ได้ศึกษากรณีคนข้ามชาติชาวพม่าที่เข้ามาทำงานในไทย พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้ชาวพม่าสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้มากคือ การเปิดรับสื่อมวลชน หากชาวพม่ายังคงเปิดรับสื่อมวลชนของประเทศพม่าในระดับสูง ก็จะปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้น้อยลง แต่หากเปิดรับสื่อมวลชนของประเทศไทยมาก กลุ่มคนข้ามชาติชาวพม่าที่มีความรู้เรื่องการสื่อสารในสังคมไทยไม่มากนัก จะสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมไทยได้มากขึ้น และยอมได้รับรู้ถึงทัศนคติของคนไทยที่มองต่อชาวพม่าในแง่ลบไปด้วยในตัว ทำให้ชาวพม่ากลุ่มนี้เลียนแบบการแต่งกายแบบคนไทย เพื่อปกปิดว่าตนเป็นชาวพม่า เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคมไทย แต่ทั้งนี้เมื่อศึกษามูลเหตุจูงใจให้ชาวพม่าเลือกอพยพเข้ามาในไทย ยังพบว่าชาวพม่ามีทัศนคติด้านบวกต่อคนไทยด้วยเช่นกัน คือระบุว่ามีความน้ำใจ เป็นมิตร และเข้ากับคนง่าย

ในงานวิจัยของ ณัฐฎีกา ณ ระนอง (2548) พบว่า หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เดลินิวส์ มติชน และไทยรัฐ มีการเสนอข่าวของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ในด้านการเมืองภายในมากที่สุด ขณะที่ข่าวของเวียดนาม คือด้านสาธารณสุขมากที่สุด และข่าวของสิงคโปร์เลือกเสนอด้านเศรษฐกิจมากที่สุด โดยภาพรวม

หนังสือพิมพ์ทั้งสี่ฉบับ เสนอข่าวในทิศทางที่เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือทิศทางลบ และทิศทางบวกเป็นอันดับสุดท้าย ผู้วิจัยอภิปรายว่าการเลือกเสนอข่าวประเทศเพื่อนบ้านของหนังสือพิมพ์นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยคุณค่าข่าว ความใกล้ชิดกันของประเทศ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทย สถานการณ์โลกและในภูมิภาคขณะนั้นเป็นหลัก ซึ่งข่าวในทิศทางลบมักจะมีคุณค่าข่าวมากกว่าข่าวในทิศทางบวก ทั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าแม้การเสนอข่าวของประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ เวียดนาม กัมพูชา พม่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และบรูไน จะออกมาในทิศทางลบมากก็จริง แต่ช่วงที่นำเสนอข่าวนั้นก็ตรงกับช่วงที่ประเทศเหล่านี้เผชิญสถานการณ์ในทางลบอยู่ด้วยเช่นกัน อาทิ มีเหตุการณ์การหาเสียงเลือกตั้ง การคอร์รัปชันและเหตุความรุนแรง ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ฯลฯ ขณะที่กรมสารนิเทศ ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าแม้หนังสือพิมพ์จะมีอิสระในการเสนอข่าวให้แก่สาธารณชน แต่เมื่อใดที่เกิดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน หนังสือพิมพ์จะลงข่าวนั้นเต็มไปหมด แต่พอเหตุการณ์คลี่คลาย กลับไม่ค่อยมีการลงข่าว อันเกิดมาจากจุดยืนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กรมสารนิเทศมีบทบาทหลักคือการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของประเทศและส่งเสริมความสัมพันธ์กับนานาประเทศ จึงต้องเน้นเสนอข่าวด้านบวก ขณะที่หนังสือพิมพ์ประเมินจากคุณค่าข่าวเป็นหลัก

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ (2555) ได้สรุปกระแสความหวาดวิตกเหล่านี้ว่าเป็น “มายาคติ” ที่ถูกตอกย้ำผ่านทางสื่อ ดังจำแนกได้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

“มายาคติที่ 1 ในปี พ.ศ. 2558 จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลต่อประเทศไทย จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจไร้พรมแดน คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่ว่า การเปิดเสรีการค้าสินค้าของประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น ไม่ได้กำลังจะเกิดขึ้นในอีก 3 ปีข้างหน้า แต่ได้เกิดขึ้นมานานหลายปีแล้ว นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ภายใต้กรอบความตกลงหลายฉบับ อาทิ กรอบการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (MRAs) ซึ่งล้วนเป็นกรอบความตกลงที่ไม่ได้มีผลบังคับใช้เบ็ดเสร็จเด็ดขาด หากแต่สามารถยึดหยุ่นได้ตามความพร้อมและความสมัครใจของแต่ละประเทศสมาชิก กำหนดระยะเวลาเปิดเสรีของแต่ละประเทศจึงต่างกันไป อีกทั้งยังเป็นกรอบความตกลงที่เคารพต่อกฎหมายภายในประเทศสมาชิกแต่ละประเทศเป็นหลักด้วย เมื่อถึงปี 2558 ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จึงไม่ใช่ความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่อย่างที่คนไทยตื่นตระหนกแต่อย่างใด

มายาคติที่ 2 AEC ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรี ซึ่งหลายคนยังเข้าใจผิดว่าครอบคลุมถึงแรงงานทุกประเภท คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงในข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) ที่จำกัดเอาไว้เพียงแรงงานสาขาบริการวิชาชีพ 8 สาขาเท่านั้น คือ

วิศวกร พยาบาล สถาปนิก นักสำรวจ นักบัญชี แพทย์ ทันตแพทย์ และบุคลากรด้านวิชาชีพท่องเที่ยว ที่จะต้องได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศสมาชิกอื่นเสียก่อนด้วย คือต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์จำนวนมากที่ระบุไว้ในข้อตกลงฯ และต้องเคารพกฎระเบียบภายในของประเทศอาเซียนที่เป็นเจ้าบ้าน ซึ่งเงื่อนไขข้อหลังนี้เองทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานจาก 8 วิชาชีพ ไม่เป็นไปโดยง่ายนัก ดังกรณีของประเทศไทย ก็มีการตั้งกฎระเบียบว่า นักวิชาชีพที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยบางสาขา ต้องสอบความรู้โดยใช้ข้อสอบและเขียนคำตอบเป็นภาษาไทย

มายาคติที่ 3 AEC จะทำให้นักลงทุนอาเซียนสามารถลงทุนในธุรกิจบริการได้อย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัด ตั้งแต่ปี 2558 คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่ว่า ในแผนการดำเนินการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ส่งเสริมให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการ มีเป้าหมายให้นักลงทุนอาเซียนสามารถถือหุ้นในธุรกิจบริการได้อย่างน้อยร้อยละ 70 และไม่มีข้อจำกัดการค้าบริการแบบข้ามพรมแดน รวมถึงเงื่อนไขในการจัดตั้งธุรกิจ แต่กรอบของ AEC ยังคงเน้นที่ความสมัครของประเทศสมาชิก กฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิก จึงมีบทบาทเป็นตัวกำหนดที่สำคัญมากกว่า ดังกรณีของประเทศไทยที่ยังยึดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวถือหุ้นมากกว่าร้อยละ 49 ในธุรกิจบริการ การเปิดเสรีภาคบริการของไทยภายใต้ AEC จึงอยู่ในระดับที่จำกัดอย่างมาก

มายาคติที่ 4 การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนคล้ายกับสหภาพยุโรป (EU) จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงในลักษณะเดียวกัน คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่ว่า AEC แตกต่างจาก EU ทั้งในแง่ของโครงสร้างและระดับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ EU มีรูปแบบเป็นองค์กรระหว่างประเทศเหนือรัฐ (supra - national authority) ทำให้การรวมกลุ่มของสหภาพยุโรปมีลักษณะที่มีผลผูกพันและมีความเป็นเอกภาพสูง ขณะที่ AEC เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (intergovernmental relation) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิก โดยที่แต่ละรัฐคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและมีสถานะเท่าเทียมกัน การตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ของอาเซียน จึงต้องได้รับความยินยอมจากประเทศสมาชิกทั้งหมด ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ร่วมกัน

กระแสเหล่านี้เป็นเพียงแต่ "มายาคติ AEC" เท่านั้น ทว่า ไม่อาจถูกมองข้ามได้ เนื่องจากคนไทยจำนวนมาก ทั้งในระดับนักเรียน นักศึกษา วัยทำงาน ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการวางนโยบาย

ภาครัฐที่จะกำหนดทิศทางของประเทศไทยทั้งหมด ยังคงมีการรับรู้และเข้าใจ AEC ไปในภาพเช่น
ว่านี้ ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและความรู้สึกของคนไทยต่อการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.2.2.3 ระบบการศึกษาจากศูนย์กลางของประเทศไทย

อมรทิพย์ อมราภิบาล (2542) ตั้งข้อสังเกตว่า การบ่มเพาะโดยระบบการศึกษา
ของไทยที่ถูกวางมาจากส่วนกลาง ทำให้คนที่อยู่ในเขตชายแดนไทย – ลาว อ้างอิงตนเองกับความ
เป็นคนไทยเป็นหลัก เนื่องจากการศึกษาให้คุณค่าแก่ความเป็นคนไทยว่าเหนือกว่าคนลาวนั่นเอง

2.2.2.4 การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับเพื่อนบ้าน

เขียน วีระวิทย์ และคณะ (ใน อมรทิพย์ อมราภิบาล (2542) สรุปว่า คนลาวส่วน
ใหญ่เห็นคนไทยเป็นมิตร แต่ในกลุ่มของนักศึกษาลาวที่มีโอกาสเข้ามาศึกษาในไทย หรือกลุ่มผู้นำ
ทางการเมืองของลาว กลับมีทัศนคติต่อคนไทยในแง่ลบมากกว่า เนื่องจากสาเหตุหลักคือ ความ
คลั่งแค้นใจในการช่วยเหลือเพื่อหวังผลของไทย ความรู้สึกที่คนไทยดูถูกคนลาว ซึ่งเกิดจากการ
ที่คนลาวกลุ่มนี้ได้พบปะ และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคนไทย ทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยมาก
ขึ้น ซึ่งแม้ผลจะออกมาว่าคนลาวมีทัศนคติแง่ลบต่อคนไทยมากขึ้น แต่ก็เป็ผลพวงจากการที่ต่าง
ฝ่ายต่างมีข้อมูลของกันและกันเพิ่มมากขึ้นด้วย ในงานวิจัยของ สุภางค์ จันทวานิช และคณะ
(2529) ที่ศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อประเทศในอาเซียนเองก็เช่นกัน กล่าวคือ เยาวชนไทย
กลุ่มที่ผ่านโครงการ SEA หรือก็คือกลุ่มที่มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลของประเทศอื่น ๆ มากที่สุด เป็น
กลุ่มที่มีทัศนคติในแง่ลบต่อประเทศนั้น ๆ มากกว่าเยาวชนไทยกลุ่มอื่นที่รู้น้อยกว่า ทว่า เมื่อ
ประเมินทัศนคติในแง่บวกต่อประเทศเดียวกันนั้น ผลการวิจัยยังแสดงว่าเยาวชนไทยกลุ่มที่มี
ข้อมูลมากนี้เองมีทัศนคติในแง่บวกมากกว่าเยาวชนกลุ่มอื่น

2.2.2.5 ความต้องการและแรงจูงใจของแรงงานไทยใน AEC

ในแง่ทัศนคติของแรงงานไทยที่จะเดินทางไปทำงานในประเทศอาเซียน คนไทย
อยากไปประเทศสิงคโปร์มากที่สุด ขณะที่คนไทยไม่อยากไปทำงานในประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม
อาเซียนอีกเลยถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ด้วยค่านึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน ค่าครองชีพ รายได้
คุณภาพชีวิตในประเทศนั้น ๆ เป็นหลัก

ธำรงค์ศักดิ์ (อาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาว, 2556) กล่าวว่า เยาวชนใน
ระดับอุดมศึกษาให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจนี้ไว้ สำหรับสิงคโปร์ที่เยาวชนอยากไปเป็นอันดับ
แรก เพราะเป็นประเทศที่เจริญแล้ว อันดับสองคือลาว เพราะใกล้บ้าน มีวัฒนธรรมเหมือนไทย
มาก ไม่ต้องสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ อันดับสามคือมาเลเซีย เพราะใกล้บ้าน และมีความเจริญ
อันดับสี่คือเวียดนาม เพราะอยากรู้จัก ฯลฯ ขณะที่สองอันดับสุดท้ายซึ่งเยาวชนมีทัศนคติในเชิงลบ
อย่างมากคือ พม่า “เพราะมันทำลายอยุธยาของเรา” และกัมพูชา “เพราะแค่ชื่อก็เกลียด” อันเป็น
ผลสืบเนื่องจากกรณีปราสาทเขาพระวิหารที่เริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011

ขณะที่ด้านของนายทุน / ผู้ประกอบการ สนใจไปลงทุนในประเทศด้อยพัฒนามากกว่า อย่างเช่น พม่า เวียดนาม และลาว (แต่ไม่ใช่กับกัมพูชา ที่ยังมีกรณีพิพาทเรื่องปราสาทเขาพระวิหารรุนแรง) เพื่อหวังผลด้านประโยชน์ กำไรจากธุรกิจ และในประเทศเหล่านี้ยังมีช่องทางสำหรับลงทุนกว้างมากกว่า

ทัศนคติและแรงจูงใจเดียวกันนี้ มีอยู่ในประเทศอาเซียนทั้งหมดเช่นกัน กล่าวคือ คนสิงคโปร์เองก็ไม่คิดจะไปทำงานในประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียน เพราะมองตัวเองว่าเขาดีกว่าชาติอื่นในอาเซียน สิงคโปร์มีมาตรฐานการใช้ชีวิตและการทำงานที่สูงกว่าอยู่แล้ว ถ้าจะต้องออกไปทำงานนอกประเทศก็คือไปยุโรป อเมริกาเลย และนายทุน / ผู้ประกอบการจากประเทศที่มองว่าตนพัฒนามากกว่า ก็ตั้งเป้าหมายจะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศด้อยกว่าตนเช่นกัน (ปวิน, อาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาว, 2556)

กล่าวได้ว่า แนวความคิดของการแข่งขันเพื่อผลประโยชน์นั้นมีอยู่แต่แรกแล้ว เพียงแต่แสดงออกมาในท่าทีของความร่วมมือ และการเปิดเสรีอาเซียนนั้นยังมีลักษณะที่แต่ละประเทศนำเอากลไกอื่น ๆ เข้ามา เพื่อปิดกัน สงวนรักษาสิทธิของประเทศตนเองเอาไว้จากประเทศที่ด้อยพัฒนามากกว่าอีกด้วย กว่ที่อาเซียนจะเปิดได้อย่างเสรีจริงจึงควรจะเป็นช่วงที่ทุกประเทศในอาเซียนพัฒนาเจริญทัดเทียมกันแล้วมากกว่า ถึงอย่างไรก็ดี การตื่นตัวและเริ่มต้นตามกำหนด 2558 ไม่ใช่ตัวชี้ชะตา แต่เป็นจุดที่ชัดเจนจุดหนึ่งในระหว่างการพัฒนาประชาคมอาเซียนที่มีมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และจะพัฒนาต่อไปในอนาคต

2.2.3 AEC ในภาคการศึกษา

2.2.3.1 แนวทางการปรับตัวสู่ AEC ในภาคการศึกษา

เมื่อมองถึงแนวทางของการปรับตัวสู่ AEC ในภาคการศึกษา ซึ่งจัดเป็นสาขาหนึ่งของการเปิดเสรีการค้าบริการของอาเซียน ปัทพร สุคนธมาน (2556) กล่าวว่า การเปิดเสรีด้านการศึกษาคงส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ภาษา และวัฒนธรรม และจะมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลง ซึ่งแบ่งเป็นรูปแบบการค้าบริการ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน (Cross Border Supply) เช่น การที่ประเทศมาเลเซียสั่งซื้อโปรแกรมเพื่อการศึกษาจากประเทศสิงคโปร์

รูปแบบที่ 2 การบริโภคบริการในต่างประเทศ (Consumption Abroad) เช่น การที่นักศึกษาจากประเทศลาวเดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่ประเทศอินโดนีเซีย

รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) เช่น การที่มหาวิทยาลัยจากประเทศไทยไปตั้งสาขาที่ประเทศพม่า

รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคลากร (Movement of Natural Persons) เช่น การที่ครูจากประเทศฟิลิปปินส์เดินทางไปสอนภาษาอังกฤษที่ประเทศเวียดนาม

ในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลวางนโยบายปฏิรูปการศึกษาและยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดบทบาทการศึกษาต่อเสาหลักทั้ง 3 ด้าน อันประกอบด้วย (การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน, 2556)

บทบาทการศึกษาต่อเสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง

1. การส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของกฎบัตรอาเซียน โดยให้บรรจุความรู้เรื่องอาเซียนในหลักสูตรของโรงเรียน
2. ให้ความสำคัญต่อหลักการประชาธิปไตยและการเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชน และคุณค่าของสันติภาพ โดยให้บรรจุลงในหลักสูตรของโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจอันดีและตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม และจารีตประเพณีที่แตกต่าง ตลอดจนความศรัทธาของศาสนาต่าง ๆ ในภูมิภาค ด้วยการจัดฝึกอบรมและโครงการแลกเปลี่ยนครู รวมทั้งการทำฐานข้อมูลออนไลน์
4. จัดประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียน
5. จัดงานฉลองวันอาเซียน (8 สิงหาคม) ในช่วงเดือนสิงหาคม

บทบาทการศึกษาต่อเสาหลักด้านเศรษฐกิจ

1. พัฒนาการจัดทำแผนบูรณาการเพื่อจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะในอาเซียน ASEAN bench - marking และระบบการเทียบโอนหน่วยกิต โดยให้ความสำคัญกับสถาบันการฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษา
2. ส่งเสริมให้มีการถ่ายโอนนักเรียนด้วยการจัดทำระบบแสดงข้อมูลด้านการศึกษาที่กำลังเปิดสอนในกลุ่มประเทศอาเซียน
3. สนับสนุนการถ่ายโอนแรงงานที่มีความชำนาญการในภูมิภาค จัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศอาเซียนด้านทรัพยากรมนุษย์
4. พัฒนามาตรฐานอาชีพที่เน้นศักยภาพในอาเซียน เพื่อยกระดับศักยภาพทัดเทียมระดับภูมิภาคและระดับโลก สนองตอบความต้องการภาคอุตสาหกรรมได้

บทบาทการศึกษาต่อเสาหลักด้านสังคมวัฒนธรรม

1. สนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในชุมชน ชนบท ด้วยการจัดโครงการชุมชนอาเซียนสำหรับเยาวชน อาสาสมัครเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในชนบทและชนพื้นเมืองในประเทศสมาชิก
2. สนับสนุนหลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย

3. สนับสนุนภาษาอาเซียนให้เป็นวิชาเลือกในการเรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียน

4. ส่งเสริมโครงการระดับภูมิภาคโดยมุ่งส่งเสริมการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนในหมู่เยาวชน เช่น ASEAN Schools Tour โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมอาเซียน ฯลฯ

5. จัดการประชุมด้านการวิจัยทางการศึกษาในอาเซียนด้วยการส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกัน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในภูมิภาค

6. ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการสร้างความตระหนักเกี่ยวประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในอาเซียน รวมถึงบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน

7. ส่งเสริมการเรียนรู้อัตนวิสัยทัศน์ในประเทศสมาชิกอาเซียน

8. จัดทำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับอาเซียนร่วมกันสำหรับใช้ในโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครู

2.2.3.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

ระดับมหาวิทยาลัย

นิภา ไย้มวจิ (2554) กล่าวถึง ความเคลื่อนไหวของภาคอุดมศึกษาว่า มีการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network – AUN) เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2538 ตามมติของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ที่ประสงค์ในการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่แล้ว โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว อาทิ

1. โปรแกรมอาเซียนศึกษา (ASEAN Study Programme)
2. การประชุมด้านการศึกษาของ AUN และการแข่งขันพูดของเยาวชน (AUN Education Forum and Young Speakers Contest)
3. การประชุมด้านวัฒนธรรมของเยาวชนอาเซียน (ASEAN Youth Cultural Forum)
4. โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน (AUN Student Exchange Programme)
5. โครงการแลกเปลี่ยนคณาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญของ AUN (AUN Distinguished Scholars Programme)
6. ความร่วมมือด้านการวิจัย (Collaborative Research)
7. การสร้างเครือข่ายสารสนเทศของ AUN (AUN Information Networking)
8. การประกันคุณภาพการศึกษาของ AUN (AUN Quality Assurance – AUN-QA)

9. เครือข่ายบัณฑิตสาขาธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ของ AUN (AUN Graduate Business and Economics Programme Network (AGBEP Network))

10. การประชุมอธิการบดีของมหาวิทยาลัยเครือข่าย AUN (AUN Rectors' Meeting)

ระดับโรงเรียน

ในส่วนของการทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 - 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนไว้ ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นอาเซียน ทั้งโดยการบูรณาการหลักสูตรความเป็นประชาคมอาเซียนเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการทำรายวิชาความเป็นประชาคมอาเซียนเฉพาะเจาะจง เพิ่มเติมหลักสูตรภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สาม ปรับปรุงลักษณะอันพึงประสงค์ใหม่ให้เข้ากับผู้เรียนในประชาคมอาเซียน

2. ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางด้านภาษา และเจตคติในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา

3. บริหารจัดการโดยใช้เครือข่าย ทั้งโดยผ่านเครือข่ายระหว่างโรงเรียน การจัดการกิจกรรมในเครือข่ายประชาคมอาเซียน และโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยน จัดการทัศนศึกษาให้แก่ครูและนักเรียนดูงานในประเทศอาเซียน

4. ส่งเสริมและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ทั้งสื่อออนไลน์ แหล่งความรู้ในรูปแบบเอกสาร วิทยุทัศน์ และสื่อมัลติมีเดีย จัดรายการโทรทัศน์เสนอเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และประสานกับภาคเอกชนจัดทำแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

ปัจจุบันโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน Spirit of ASEAN ได้จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเป็นศูนย์การเรียนรู้อาเซียนจำนวน 68 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียน 3 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียน Sister School จำนวน 30 โรงเรียน 2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน 3) ASEAN Focus School จำนวน 14 โรงเรียน ทั้งนี้มีโรงเรียนที่เป็นเครือข่าย มากกว่า 500 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยกำหนดให้สถานศึกษาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอาเซียน และนำมาเทียบกับโครงสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน ที่จะเพิ่มเติมเนื้อหาใดลงไปเพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน แต่ยังคงกับโครงสร้างหลักสูตรเดิม คือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ ความเป็นมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันโดยสังเขป

2. บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ
3. จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม
4. จัดการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. จัดเป็นกิจกรรมเสริมที่เป็นกิจกรรมในสถานศึกษา

และมีการจัดประเมินผลการเรียนรู้ โดยให้เด็กจัดทำรายงาน นำเสนอในรูปแบบหนังสือ และนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ในส่วนของกรอบแบบกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้ดำเนินการในแนวทางคล้ายคลึงกับแนวทางของ แบร์รี โทมอลิน (1942) ซึ่งได้เสนอแนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรม โดยแบ่งเป็นกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจภาพลักษณ์และสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรม (Recognizing cultural images and symbols) ผ่านการเปรียบเทียบคำศัพท์ เสียง บุคคล สถานที่ ฯลฯ หรือสัญลักษณ์ใดก็ตามแต่ที่เป็นตรรกะที่โยงไปถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้

2. กิจกรรมสำรวจวัสดุภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม (Working with cultural products) เน้นให้เด็กรู้จักสิ่งของ วัตถุจริง จากการร่วมกิจกรรม

3. กิจกรรมศึกษาแบบแผนความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน (Examining patterns of everyday life) เน้นวิถีชีวิตของผู้คนในวัฒนธรรมต่าง ๆ การใช้ภาษา และแบบแผนปฏิบัติในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป เช่น การจ้างงาน การออกเดท การจับจ่ายซื้อของ

4. กิจกรรมศึกษาแบบแผนปฏิบัติทางวัฒนธรรม (Examining cultural behavior) ที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

5. กิจกรรมศึกษารูปแบบการสื่อสาร (Examining patterns of communication) ทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา ซึ่งครอบคลุมไปถึงความคาดหวังในการสื่อสารของเจ้าของภาษานั้น ๆ ด้วย

6. กิจกรรมสำรวจค่านิยมและทัศนคติ (Exploring values and attitudes) ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ

7. กิจกรรมสำรวจและสร้างเสริมประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม (Exploring and extending cultural experiences) แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนจากต่างวัฒนธรรมโดยตรง

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียน ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554) อันประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อาเซียนของเด็กและเยาวชน ดังเช่น

1. กิจกรรมเรียนรู้เรื่องประชาคมอาเซียนและนำเสนอผลงาน (ASEAN Spirit Exhibition & Presentation)

2. กิจกรรมรู้จักภาษาอาเซียน อาทิ การเทียบศัพท์ สวัสดิ์ ขอบคุณ ฉันรักเธอจังเลย เป็นภาษาประเทศต่าง ๆ หรือภาษาถิ่นต่าง ๆ ด้วย
3. กิจกรรมการเรียนรู้อาเซียน ให้เด็กทำ mind mapping องค์กรความรู้ที่นึกได้เกี่ยวกับอาเซียน
4. กิจกรรมสร้างสรรค์ชิ้นงานนิทานอาเซียน ให้กลุ่มเวียนกันเขียนเรื่องคนละ 1 ประโยค จนจบเรื่อง
5. กิจกรรมวัฒนธรรมและภาษา ครอบคลุมเรื่องคำศัพท์ที่ทักทาย เครื่องแต่งกาย ประจำชาติ ธงชาติ
6. กิจกรรม As One Nation as One Community (Nation Group) ฝึกทักษะการสืบค้นข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธงชาติ ภาษา เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ของประเทศกลุ่มอาเซียน นำมาจัดเป็นนิทรรศการ
7. กิจกรรม Expose Nations For ASEAN (Nation Group Presentation) นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษา ข้อมูลที่นำเสนอก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประวัติประเทศ เครื่องแต่งกาย เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับประเทศนั้นๆ
8. กิจกรรม Expose & Exchange ให้แต่ละกลุ่มประเทศจัดการแสดงเชิงวัฒนธรรมของชาติตนเอง
9. กิจกรรม One ASEAN one Community (Mix Group) ผ่านกิจกรรมฐาน อาทิ Sing A Song (เทียบเพลงภาษาต่าง ๆ สอนร้องเพลงง่าย ๆ ของแต่ละชาติ) Food กีฬาและการละเล่น ART&CRAFT LANGUAGE&EXPRESSION
10. กิจกรรม ASEAN Food Fair แลกเปลี่ยนความรู้เรื่องอุปกรณ์ทำอาหาร และเครื่องปรุงรสของแต่ละประเทศ
11. กิจกรรม ASEAN FAREWELL PARTY One ASEAN one Community (Mix Group) ร้องเพลง I am a small part of the world และ Makes Us One ร่วมกัน
12. กิจกรรม How to promote ASEAN Spirit at school/home (School Group Discussion) ออกแบบเป็นโครงการขึ้นมา
13. กิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษ (ASEAN & English Game) ฐาน Memory จดจำศัพท์จากภาพ Picture Decoding ตีความหมายภาพเป็นวลี Matching บัตรคำกับบัตรภาพ Tongue twister

2.2.3.3 ความเห็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้อาเซียนที่ผ่านมา

จากองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจำแนกไว้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ความรู้เชิงเนื้อหา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเมืองของกลุ่มประเทศอาเซียน ระบบการเมืองการปกครอง สิทธิเด็ก / ด้านเศรษฐกิจ ระบบเงินตรา ระบบเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต และแรงงาน / ด้านสังคมและวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา บุคคลสำคัญ สภาพทางภูมิศาสตร์ การสาธารณสุข เอกลักษณ์ไทย ประวัติศาสตร์ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ความหมายและความสำคัญของกฎบัตรอาเซียน เป็นต้น

2. ความรู้เชิงกระบวนการ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับภาษาเพื่อการสื่อสารกับเพื่อนในประเทศสมาชิกอาเซียน ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการนำเสนอปัญหาและแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

3. ความรู้ด้านเจตคติ ได้แก่ ความภูมิใจในความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน ความรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน และวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มประเทศอาเซียน

ลักษณะ (2556) เป็นเสียงสะท้อนหนึ่งที่ยอมรับว่าเมื่อดูเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนที่ปรากฏในแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เปรียบเทียบกับเนื้อหาในหนังสือจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่เริ่มหันมาผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับอาเซียน มีทิศทางสอดคล้องกันคือ พยายามให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน ซึ่งเป็นข้อมูลเรื่องค่าขวัญประจำชาติ สัญลักษณ์ประเทศ ความหมายธงชาติ อาหารประจำชาติ ดอกไม้ประจำชาติ สีประจำชาติ หรือก็คือสิ่งที่ปรากฏภาพลักษณ์ของแต่ละชาติ และหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันภายในอาเซียน หรือข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในแต่ละประเทศสมาชิก

ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงวิธีคิดแบบไทย ๆ ที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ที่สวยงาม มากกว่าจะสะท้อนว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจต่อประเทศอื่นในอาเซียนอย่างแท้จริง การเขียนถึงอาเซียนโดยคนไทยล้วนอิงอยู่กับกรอบความรู้ของไทยเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการว่า การศึกษาในมิติของ AEC นั้นควรจะมีการเปลี่ยนแปลงแบบซุดรากลอนโคนเสียมากกว่า ในที่นี้หมายถึงการที่ภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนทิศทางของไทยสู่ AEC จะต้องให้ความสนใจและผลักดันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างจริงจังมากกว่านี้ สมเกียรติ อ่อนวิมล (2555) มองว่าความเคลื่อนไหวในภาคการศึกษาสู่อาเซียนของไทยนั้น ในภาพรวมคือรัฐบาลไทย ยังคงไม่ตื่นตัว ไม่ทำโครงสร้างอะไรให้กับการศึกษา แต่กระทรวงศึกษาธิการตื่นตัวอยู่เสมอในนามของข้าราชการประจำ คือมีงบประมาณน้อยก็ทำโรงเรียนนำร่องประมาณ 50 กว่าโรงเรียนรวม กันเอง ซึ่งถือเป็นข้อดีที่โรงเรียนเริ่มต้นตัวกันเอง ทำตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ แต่โรงเรียนก็ยังทำกันเองได้ในวงจำกัด อาทิ การประชุม สัมมนาให้ความรู้และบรรยายเท่านั้น การขาดแรงผลักดันอย่างจริงจังจาก

ศูนย์กลางทำให้การดำเนินการนี้ขาดความเป็นเอกภาพเดียวกัน และไม่อาจเข้าไปปรับเปลี่ยนแก้ไขบทเรียนหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในชั้นที่ลึกซึ้งหรือเป็นแก่นแกนสำคัญได้ ดังเช่นการจัดปมทางประวัติศาสตร์ที่สร้างความเกลียดชังซึ่งฝังรากลึกออกไป โดยการดำเนินการร่วมกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน เพื่อเขียนประวัติศาสตร์ใหม่บนฐานที่ทุกประเทศต่างเป็นประเทศอาเซียนเดียวกัน ซึ่งยังคงเป็นความคาดหวังที่มองไม่เห็นเป้าหมายอยู่ในปัจจุบัน

ธนัชพร จันทรา (อาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาว, 2556) เสนอว่าสังคมออนไลน์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เยาวชนสามารถใช้ เพื่อการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนได้ โดยอาจเริ่มต้นอย่างง่าย ๆ ด้วยการค้นหาเพลง ภาพยนตร์ ละครของประเทศในอาเซียน เพื่อทำความรู้จักกับวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ซึ่งข้อมูลจากสื่อเหล่านี้มีลักษณะเป็นรูปธรรม เห็นแล้วเข้าใจได้ง่ายกว่าการอ่านวัฒนธรรมจากหนังสือเสียด้วยซ้ำ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าประเทศในอาเซียนมีการเปิดรับสื่อเพลง ภาพยนตร์จากไทยเช่นกัน ซึ่งทำให้คนในประเทศเหล่านั้นอยากรู้จักและมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย อาทิ ภาพยนตร์เรื่องรถไฟฟ้ามาหานะเธอ (ไม่ได้เป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนภาพรวมของประเทศไทยมากมาย แต่คนอินโดนีเซียมีรับรู้ต่อประเทศไทยว่า ดี) กวนมึนโฮ (รับรู้ว่าคนก็อยู่ในกระแสเกาหลีพีเวอร์เหมือน ๆ กับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน) แผลด ชัตเตอร์ (มีวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องผีเหมือนกัน) ฯลฯ

เมื่อมองความเชื่อมโยงของระบบการศึกษาที่จะนำไปสู่การสนับสนุนแรงงานไทยที่มีศักยภาพในประชาคมอาเซียน พบว่า ทุกความเห็นเป็นไปในทางเดียวกันคือ การที่คนไทยจะต้องมีทักษะด้านภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถสื่อสารได้ ขวัญใจ เดชเสนสกุล (2555) กล่าวถึงการศึกษาของ OECD เกี่ยวกับประสบการณ์ในการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศในยุโรป ซึ่งพบว่าหนึ่งในอุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศคือ ความแตกต่างด้านภาษา ดังนั้นแล้วสำหรับอาเซียนที่ประกอบด้วย 10 ชาติ 10 ภาษา ย่อมต้องเผชิญกับปัญหาความแตกต่างด้านภาษาที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน ยกเว้นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล ที่จะมีความได้เปรียบทั้งการแข่งขันในตลาดแรงงานภายในประเทศที่ทวีความรุนแรงขึ้น รวมถึงในการออกไปทำงานทำในประเทศอื่นที่มีค่าจ้างแรงงานสูงกว่า อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยโดยเฉลี่ยจากคะแนน TOEFL iBT กับประเทศอื่นในอาเซียน พบว่าคะแนน TOEFL iBT เฉลี่ยของไทยในปี 2553 อยู่ที่ 75 คะแนน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนามเท่านั้น แต่ยังต่ำกว่าประเทศคู่แข่งสำคัญในอาเซียนอย่างสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

ธนัชพร (2556) วิเคราะห์จากประสบการณ์ตรงว่า คนไทยไม่ค่อยกล้าเรียนรู้เรื่องภาษาสักเท่าไร นักเรียนไทยที่ไปเรียนต่างประเทศ ไม่ค่อยกล้าคุยกับต่างชาติ ไม่ค่อยกล้าใช้

ภาษา จึงเห็นว่าการส่งเสริมเรื่องภาษาให้กับเยาวชนไทยเป็นสิ่งจำเป็นมาก อีกทั้งเยาวชนไทยเมื่อเทียบกับเยาวชนของอินโดนีเซียแล้ว จะพบว่ามึลักษณะที่ต่างกันอย่างมาก กล่าวคือ เยาวชนอินโดนีเซียมีความกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ก่อนข้างชัดเจน มีเป้าหมาย ปักหมุดเดินไปเลย คิดมาตั้งแต่เด็กแล้วว่าอยากเข้าร่วมงานกับ UN อยากเข้าไปทำงานเลขานุการอาเซียนให้ได้ ฯลฯ แต่เยาวชนไทยไม่ค่อยมีการวางแผน หรือเป้าหมายในชีวิต

เช่นเดียวกับที่ สมเกียรติ อ่อนวิมล (2555) เห็นว่าภาคส่วนของประชาชน ทั้งประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และคนในท้องถิ่น ต้องปรับตัวเพื่อตั้งรับกับการแข่งขันในระดับประเทศ ประชาชนทั่วไปต้องถามตัวเองว่า ประกอบอาชีพอะไร หากความรู้ว่าอาเซียนคืออะไร กระทบกับตัวเองในส่วไหนบ้าง และต้องปรับปรุงตัวเอง หากความรู้ว่าควรจะทำอะไร โดยการแสวงหาความรู้ต้องมีภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุน ตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ตำบล จังหวัดจนถึงกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ด้านวัฒนธรรม

สุทธรา โยธาจันทร์ (2541) การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อธิบายระดับของความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองขั้นการรับรู้และจดจำ เชื่อมโยงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเองเรื่องภาษา เชื้อสาย การดำรงชีพ 2) ขั้นการเปรียบเทียบระหว่างตนเองและผู้อื่นในเรื่องต่างๆ 3) ขั้นการประเมินค่า เด็กตัดสินคุณค่าข้อดี ข้อจำกัดของตนเองและผู้อื่นในเรื่องต่างๆ 4) ขั้นการถ่ายทอดความรู้ไปใช้ ไปแสดงการยอมรับและพึงพาอาศัยกันในสถานการณ์ต่างๆ

กุศล สุนทรธาดา และคณะ (2541) สรุปแนวคิดทางวัฒนธรรมที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเด็ก จากงานวิจัยของภาคประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 1) สำนึกความเป็นไทย โดยยึดสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นรากฐานความมั่นคงของชาติ
- 2) ความประพฤติของเด็กไทย ยึดแนวปฏิบัติตามลักษณะของสมบัติผู้ดี วัฒนธรรมไทย ถือเอาความสงบ ความเรียบร้อย และความสำรวมในการแสดงกิริยา วาจาเป็นหลักใหญ่ ตรงกับหลักพุทธศาสนาที่ว่า “เป็นผู้ประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ”
- 3) การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมเป็นพื้นฐาน ค่านิยมที่เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ให้เด็กได้รับรู้ ได้แก่ การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก การช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การเคารพผู้ใหญ่ การทำบุญด้วยหวังผลให้ร่มเย็นเป็นสุข ความผูกพันต่อบรรพบุรุษ การกินอยู่ที่เรียบง่าย เป็นต้น

4) การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยรักและถนอม ในวิถีแบบไทยพ่อแม่เลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีธรรมชาติ มีการสัมผัสทางกาย เช่น การโอบอุ้ม การจูบ ลูบหลัง ให้นอนหนุนดัก ทางวาจา เช่น การหยอกล้อ เล่านิทาน ร้องเพลงให้ฟัง ดักเตือน เมื่อโตขึ้นเด็กก็ยังอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ คอยระวังไม่ให้เกิดอันตราย ความใกล้ชิดทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย ได้เรียนรู้สังคมและการปรับตัวจากพฤติกรรมและความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ ลูกจึงมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ทดแทนโดยการดูแลยามแก่เฒ่า

5) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กไทย ได้แก่ ด้านการแต่งกาย ศิลปะ ดนตรี - นาฏศิลป์ เครื่องเล่นและการละเล่นต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาการ การแสดงออก

6) วัฒนธรรมด้านภาษา คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน มักสอดแทรกภาษาไว้ใน การละเล่นต่าง ๆ เช่น บทสนทนาโต้ตอบ (งูกินหาง) คำคล้องจอง (วีรช้าวสาร) และนิทานพื้นบ้าน สะท้อนความคิดความเชื่อ

7) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและจิตวิญญาณ เด็กได้ฝึกสังเกต เกิดความรู้ความเข้าใจ จากการทดลองสัมผัสสัมพันธ์ ปรับตัวได้ดี วิถีไทยผูกพันกับธรรมชาติและขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพและสังคมของเด็กอยู่มาก

8) วงศาคณาญาติ สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น แต่ความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติยังมีอยู่มาก ญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง พี่ น้า อา มีส่วนในการเลี้ยงดูเด็ก พี่ทั้งหญิงและชายมักได้รับมอบหมายให้ดูแลน้อง เมื่อพ่อแม่ไปทำงาน นอกจากนี้เพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกันก็อาจได้รับความไว้วางใจให้ดูแลลูกแทน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (intercultural communication)

3.1 อิทธิพลหรือองค์ประกอบทางจิตวิทยา-วัฒนธรรม

อิทธิพลทางจิตวิทยา-วัฒนธรรมนี้ จัดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ทำให้บุคคลมีความคิด ทักษะคติ การรับรู้ การตีความ และรูปแบบทางการคิดที่ต่างกันไป ทั้งนี้ อาจเกิดมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ตรงของแต่ละบุคคล หรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ก็ได้

อิทธิพลทางจิตวิทยา-วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการสื่อสารทั้งการส่งสาร-รับสาร กล่าวคือ กระบวนการรับรู้ ตีความสาร ซึ่งได้รับอิทธิพลทางจิตวิทยา-วัฒนธรรมนี้จะเป็นผลตอบกลับเมื่อผู้รับสารนั้นทำความเข้าใจ ตีความสาร แล้วส่งสารกลับไปยังคู่สื่อสาร

อิทธิพลทางจิตวิทยา-วัฒนธรรมนี้ ประกอบด้วย

3.1.1. กระบวนการรับรู้ (perception)

3.1.2. รูปแบบทางความคิด

3.1.3. องค์ประกอบทางจิตวิทยาวัฒนธรรมอื่น ๆ อาทิ ความคิดแบบเหมารวม (stereotype) ทศนคติระหว่างกลุ่มบุคคล เป็นต้น
ปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการคาดหวังพฤติกรรมของคู่สื่อสารและการตีความสาร

3.1.1) กระบวนการรับรู้ (perception)

กระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับการตีความและการระบุความหมายให้แก่บุคคลและวัตถุต่าง ๆ (Fisher และ Adams, 1994: 55)

ในกระบวนการรับรู้นี้ ประกอบด้วย กระบวนการย่อย (subprocesses) ที่สำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่

3.1.1.1 การเลือกรับสาร (selection)

การเลือกรับสารเกิดขึ้นเมื่อเราได้รับสารผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วเราเลือกที่จะมุ่งความสนใจไปยังสารใดสารหนึ่งที่เราสงเกตใจมากที่สุด การเลือกรับสารของเราขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ประสบการณ์ในอดีต แรงขับ (drive) วัฒนธรรม ฯลฯ

วัฒนธรรมต่างกันมีผลต่อการเลือกรับสารต่างกัน อาทิ เมื่อเดินเข้าไปในสวนสาธารณะ คนในวัฒนธรรมหนึ่งอาจเลือกสนใจภาพของ “ผู้หญิงโอบเอวผู้ชาย” เนื่องจากขัดกับความคาดหวังเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้หญิงในที่สาธารณะ ขณะที่คนอีกวัฒนธรรมหนึ่งอาจไม่สนใจภาพดังกล่าว เพราะเน้นค่านิยมในเรื่องความเสมอภาคของบทบาททางเพศ แต่กลับเลือกสนใจ “วัยรุ่นที่คุยกันเสียงดัง” เนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของคนอื่น เป็นต้น

3.1.1.2. การเรียบเรียงสาร (organization)

การเรียบเรียงสาร เป็นกระบวนการที่บุคคลนำแบบแผน (pattern) หรือโครงสร้าง (structure) เข้าไปจัดข้อมูลที่ประสาทสัมผัสได้รับมาให้เป็นเรื่องราวที่เข้าใจได้ ดังนั้นในชีวิตประจำวันของเรา เราก็มีแนวโน้มที่จะจดจำสิ่งต่าง ๆ เป็นแบบแผนด้วย เช่น เราอาจจะจดจำเพลงเป็นทำนอง หรือความเป็นแบบแผนของเสียงมากกว่าที่จำแบบโน้ตต่อโน้ต เป็นต้น

3.1.1.3. การตีความสาร (inference)

การตีความสาร คือ การสรุป ตัดสิน ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ผ่านกระบวนการเลือกรับสารมาแล้ว การตีความนี้จะขึ้นอยู่กับทางเลือกและจัดเรียบเรียงสารตามความเข้าใจ ความคาดหวัง และตามเป้าหมายของบุคคล

วัฒนธรรมมีส่วนอย่างมากในการทำให้บุคคลต่างวัฒนธรรม ซึ่งรับสารเดียวกันตีความต่างกัน จากประโยคที่ว่า “คนทำให้คนตายจะไม่ถูกลงโทษได้อย่างไร” อาจถูกตีความว่า “เป็นการเรียกร้องเพื่อสร้างความเป็นธรรมต่อผู้ตายจำนวนมาก” จากสายตาของผู้ชมที่เห็นใจประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ ขณะเดียวกันอาจถูกตีความว่า “เป็นการแสดงความต้องการที่จะแก้แค้น” สำหรับผู้ชมที่ต่อต้านประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3.1.2) รูปแบบของความคิด (thinking patterns)

รูปแบบของความคิดเป็นลักษณะวิธีการในการคิด ซึ่งแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปตาม การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู และวัฒนธรรมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ นักวิชาการเชื่อว่ารูปแบบ ความคิดและรูปแบบการใช้ภาษามีความสัมพันธ์กัน การใช้ภาษาสามารถสะท้อนวิธีคิดและ รูปแบบความคิดได้

รูปแบบของความคิดของบุคคลในแต่ละวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับวัฒนธรรม
2. ระดับบุคคล

รูปแบบความคิดที่สามารถพบ ได้แก่

ก) รูปแบบความคิดแบบเป็นเส้นตรง (linear thinking pattern) หรือแบบเป็นองค์รวม (holistic thinking pattern) รูปแบบความคิดแบบเป็นเส้นตรง เช่น คิดว่าตนเองต้องการอะไร จะ มีการแสดงออกไปตามที่คิด โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยประกอบอื่น ๆ เช่น ความรู้สึกของคนที่มี ปฏิสัมพันธ์ด้วย เน้นการคิดจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งอย่างตรงไปตรงมาจึงสะท้อนในวิธีการพูด ที่มุ่งการตอบให้ตรงจุด และการตอบให้ตรงคำถาม ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าเป็นวิธีคิดแบบมุ่งการสื่อ “สาร” (message-centered) ต่างจากรูปแบบความคิดแบบเป็นองค์รวม (holistic thinking pattern) เช่น เมื่อตนเองต้องการอะไร จะไม่แสดงออกหรือพูดตรง ๆ แต่จะอ้อมค้อม เพื่อให้คู่ สื่อสารเข้าใจหรือตีความเอาเอง เนื่องจากคนไทยจะคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น วิธีคิดแบบนี้จึง มุ่งการคำนึงถึง “บริบท” หรือ “สถานการณ์” เป็นหลัก (context / situation – oriented)

ข) รูปแบบความคิดแบบอิงหรือไม่อิงหรืออาศัยหรือไม่ต้องอาศัยบริบทในการตีความ (field – dependent or field-independent thinking pattern) คือ การสื่อสารทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษา จะมีความหมายครบถ้วน สารที่ส่งมาจะเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อมรอบนอก ไม่ จำเป็นต้องตีความหรืออาศัยบริบทภายนอกใดมาอ้างอิง ขณะที่แบบอิงหรือแบบอาศัยบริบทใน การตีความ ต้องอาศัยบริบท ดูสิ่งแวดล้อมประกอบ โดยไม่สามารถดูได้เพียงแต่คำพูด หรือ ทำทางประกอบเพียงอย่างเดียว

ค) รูปแบบความคิดที่สะท้อนการจัดหมวดหมู่แบบกว้างหรือแบบแคบ (wide or narrow category-width) เป็นวิธีการจัดหมวดหมู่ (categorization) สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ในใจซึ่ง สะท้อนให้เห็นผ่านภาษาที่ใช้ โดยเฉพาะคำศัพท์ต่าง ๆ ในบางวัฒนธรรม ไม่มีคำที่เรียกส่วน ต่าง ๆ ของมือและแขน หรือในบางวัฒนธรรมไม่มีคำเรียกหน่วยต่าง ๆ ของเวลาเป็นชั่วโมง นาที หรือวินาที เป็นต้น

3.1.3) องค์ประกอบทางจิตวิทยาวัฒนธรรมอื่น ๆ

นอกเหนือจากกระบวนการรับรู้และรูปแบบความคิด ยังมีองค์ประกอบภายในหรือ องค์ประกอบทางจิตวิทยาอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม อาทิ

- ความคิดหรือการมองแบบเหมารวม (stereotype)
- ทศนคติระหว่างกลุ่มอื่น ๆ (intergroup attitude) ซึ่งได้แก่ อคติ (prejudice) และการเอาวัฒนธรรมตนเองเป็นศูนย์กลางในการประเมินหรือตัดสินผู้อื่น (ethnocentrism)

ความคิดหรือการมองแบบเหมารวม (stereotype)

คือ ภาพรวมหรือลักษณะของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ที่มีอยู่ในมโนความคิดของบุคคล ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของ “อคติ” คือการที่เรามีภาพหรือลักษณะเฉพาะเจาะจงของบุคคลกลุ่มหนึ่งอยู่ในมโนความคิดของเรา ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ตรงหรือรู้จากการอบรมสั่งสอนหรือเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น คนเยอรมันเก่งเครื่องยนต์ คนยิวขี้เหนียว คนจีนขยัน คนเหนือใจ เย็น คนใต้ดู สามารถสรุปอิทธิพลของความคิดแบบเหมารวมที่มีต่อการสื่อสารได้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) เมื่อบุคคลเกิดความคิดแบบเหมารวม เขามักจะคิดว่าคุณลักษณะของบุคคล เช่น นิสัยเอื้อเฟื้อ หยาบคาย ฯลฯ มีความสัมพันธ์กับความเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น คนจีนใจร้อน ผู้ชายหยาบคายกว่าผู้หญิง ซึ่งอาจไม่ตรงกับความจริงเสมอไป
- 2) ความคิดแบบเหมารวมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ ดีความसार
- 3) ความคิดแบบเหมารวม จะเป็นพื้นฐานในการสร้างความคาดหวังที่มีต่อคู่สื่อสารที่มาจากกลุ่มอื่นว่าจะมีพฤติกรรมอย่างไร ซึ่งความคาดหวังนี้ เป็นสิ่งที่เราไม่รู้ตัวในขณะที่เราติดต่อสื่อสารกับคู่สื่อสาร

Hewstone and Brown (1986) อ้างใน เมตตา, 2548 : 118) กล่าวว่า ความคิดแบบเหมารวมมีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ดังนี้

- บุคคลมักรับรู้จากบุคลิกลักษณะที่สามารถบ่งชี้ได้ง่าย เช่น เพศ หรือ เชื้อชาติ ซึ่งดูได้จากรูปร่าง ผิวพรรณภายนอก ฯลฯ
- เมื่อบุคคลเกิดความคิดแบบเหมารวม เขามักจะคิดว่าลักษณะทางด้านจิตวิทยา เช่น นิสัยเอื้อเฟื้อ หยาบคาย ฯลฯ มีความสัมพันธ์กับความเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- ความคิดแบบเหมารวมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ ดีความसार เมื่อพบกับสารที่มีความคลุมเครือ เราอาจตีความตามประสบการณ์เดิม หรือมีการบิดเบือนสาร (distortion) ตามความเชื่อที่เรามีต่อผู้ส่งสารนั้น ๆ และปฏิเสธสารใหม่ ๆ หรือไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจสารนั้นเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ความคิดแบบเหมารวมมีข้อดีคือ ทำให้บุคคลเข้าใจและรับรู้สารนั้นได้ง่ายขึ้น
- ความคิดแบบเหมารวม จะเป็นพื้นฐานในการสร้างความคาดหวังที่มีต่อคู่สื่อสารที่มาจากกลุ่มอื่นว่าจะมีพฤติกรรมอย่างไร ซึ่งเรามักจะเชื่อด้วยว่า สิ่งที่เราคาดหวังเป็นสิ่ง

ที่ถูกต้อง และเราก็ตอบสนองกับคู่มือสารตามความคาดหวังที่เราตั้งขึ้นด้วย (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2548 : 119-120)

ทัศนคติระหว่างกลุ่ม (intergroup attitude) อื่น ๆ

ทัศนคติถือเป็นอิทธิพลอย่างหนึ่งที่มีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อสมาชิกกลุ่มอื่น และบางครั้งจะมีผลถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มด้วย ทัศนคติระหว่างกลุ่ม, มีผลต่อการรับรู้ตนเอง และมีผลต่อการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

การรับรู้ตนเอง (self-conception)

J.C.Turner (1987) (อ้างใน เมตตา, 2548: 95) แบ่งการรับรู้ตนเอง เป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับใหญ่ (superordinate level) หรือการรับรู้ตนเองในฐานะ “มนุษย์” คนหนึ่ง ซึ่งต่างจากสัตว์อื่น ๆ (human self)
2. ระดับกลาง (intermediate level) หรือการรับรู้ตนเองในฐานะเป็น “สมาชิกของกลุ่ม” ในสังคม โดยมองกลุ่มตนต่างไปจากกลุ่มอื่น (social self)
3. ระดับย่อย (subordinate level) หรือการรับรู้ตนเองในฐานะเป็น “ปัจเจกบุคคล” ภายในกลุ่มของตน โดยมองว่าตนเองมีความต่างไปจากสมาชิกอื่น ๆ ภายในกลุ่มเดียวกัน (personal self)

ความเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมของเรามีอิทธิพลต่อการมองและการคิดเกี่ยวกับตนเอง เนื่องจากความคิดเกี่ยวกับตัวตนของบุคคลมักผูกติดอยู่กับการให้คุณค่าของตนไปในทางบวก หรือ ลบ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการจะให้คุณค่ากับตนเอง และเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมที่บุคคลนั้น ๆ อาศัยอยู่

ทั้งนี้ ทัศนคติระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม มีดังนี้

ก) การเอาวัฒนธรรมตนเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) เป็นทัศนคติของบุคคลที่คิดว่ากลุ่มของตนเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง คนจากวัฒนธรรมอื่นหรือกลุ่มอื่น จะถูกตัดสินด้วยเกณฑ์การประเมินตามบรรทัดฐาน ค่านิยม วัฒนธรรมของกลุ่มตน อาทิ พวกราชาธิปไตย ซึ่งก่อให้เกิดระยะห่างทางการสื่อสาร 3 ระดับ

- ระยะห่างโดยการไม่แยแสใส่ใจ (the distance of indifference)
- ระยะห่างโดยการหลีกเลี่ยง (the distance of avoidance)
- ระยะห่างโดยการดูถูก ดูหมิ่น (the distance of disparagement)

(เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2548 : 120-122)

ข) **อคติหรือความโน้มเอียง (prejudice)** หมายถึง การตัดสินที่อยู่บนพื้นฐานการตัดสินใจที่มีมาก่อนล่วงหน้าและตัดสินจากประสบการณ์ที่เคยมีมา เป็นผลมาจากการขัดเกลาทางสังคม เป็นทัศนคติที่ไม่ยืดหยุ่น ขาดความยุติธรรม และเป็นเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ที่เรามีต่อกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง โดยอคตินี้จะถูกเก็บไว้ในใจหรือแสดงออกมาก็ได้ และอาจเป็นทัศนคติที่เกี่ยวข้องถึงกลุ่มทั้งกลุ่ม หรือมีต่อบุคคลหนึ่งเนื่องจากเขาเป็นสมาชิกของคนในกลุ่มนั้นก็ได้

Brislin อภิปรายรูปแบบที่สามารถแสดงความมีอคติไว้ 6 รูปแบบ คือ

- red-racism เกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดคนหนึ่งเชื่อว่า สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมนั้นด้อยกว่าตน
- symbolic racism เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกของวัฒนธรรมหนึ่งเกิดความรู้สึกคัดค้านต่อวัฒนธรรมอื่น เนื่องจากเชื่อว่าผลกระทบหรือเป็นอันตรายต่อกลุ่มของเขา
- Tokenism เกิดขึ้นเมื่อไม่ต้องการให้คนอื่นรู้ว่าตนมีอคติ
- Arm's length prejudice เกิดขึ้นเมื่อบุคคลแสดงออกว่าเป็นมิตรต่อคนนอกกลุ่ม แต่จะรักษาระยะห่างระหว่างบุคคลหรือไม่ให้ใกล้ชิดจนเกินไป
- real likes and dislikes จะค่อยๆเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลมีพฤติกรรมที่คนในกลุ่มเห็นว่าไร้สนิยม
- familiar and unfamiliar เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องการเข้าร่วมกับกลุ่มที่มีความเหมือนกับตนเพราะธรรมชาติของมนุษย์ชอบความคุ้นเคย หลีกเลี่ยงทุกสิ่งที่แปลกออกไป (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2548 : 122-124)

3.2 ปัจจัยหรือตัวแปรที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์

3.2.1 กระบวนการขัดเกลาทางสังคมกับการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์

Emile Durkheim (อ้างใน จุฑาพรรค์ ผดุงชีวิต, 2551) กล่าวว่า ปัจเจกบุคคลมีความต้องการ (needs) ให้สังคมป้อนกรอบแห่งจริยธรรมว่าด้วยเรื่องค่านิยมต่าง ๆ และปทัสถานให้คนในสังคม อยู่บนฐานเสียงที่มีความเอกฉันท์ในเรื่องของจริยธรรม (moral consensus) ว่าอะไรถูกหรือผิดในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ทั้งยังครอบคลุมไปถึงข้อเท็จจริงทั้งหมดทางสังคม อาทิ ภาษา พฤติกรรม ที่คนในสังคมใช้เหมือน ๆ กัน

กอลนิก และ ซินน์ (1986, อ้างใน ทิพจุฑา, 2550) กล่าวว่า เกณฑ์ที่คอยกำหนดอัตลักษณ์ / เอกลักษณ์ของคนกลุ่มหนึ่ง ๆ ทั้งยังกำหนดบทบาทของคนไปพร้อมกันด้วย มีดังต่อไปนี้

1. อายุ เป็นตัวกำหนดสถานภาพและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานภาพนั้น ซึ่งแต่ละสถานภาพกำหนดความคาดหวังต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม
2. ภาษา ใช้สื่อสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ภาษาทุกภาษามีคุณค่า และมีความเหมาะสมอยู่ในตัวเอง ตามเวลา สถานที่ และเหตุการณ์

3. เพศ เด็กเรียนรู้ได้ตั้งแต่เด็ก เพศกำหนดความแตกต่างของบทบาทและความคาดหวังของสังคมต่อชายและหญิงในเรื่องต่าง ๆ

4. เชื้อสาย ทำให้มนุษย์แตกต่างกันทั้งทางร่างกายและวัฒนธรรม แต่ทุกเชื้อสายมีคุณค่าและทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

5. การดำรงชีพ เป็นตัวกำหนดการดำเนินชีวิต ทำให้คนมีการประพฤติ ปฏิบัติแตกต่างกัน แต่ละท้องถิ่นจะมีคนที่มีอาชีพลักษณะเฉพาะต่าง ๆ และต้องพึ่งพาอาศัยกัน

6. ศาสนา ทำให้คนมีวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตต่างกันไปในชุมชนหนึ่ง อาจมีหลายศาสนา รวมกันอยู่ได้

7. ความบกพร่องพิเศษ ในที่นี้หมายถึงความพิการด้านร่างกาย ซึ่งหากสังคมให้โอกาสคนเหล่านี้ก็จะสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้

จุฑาพรรษ์ ผดุงชีวิต (2551) อธิบายกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ว่า กระบวนการการเรียนรู้วัฒนธรรม เกิดได้ในระดับรู้ตัวและจากจิตใต้สำนึก เพื่อสร้างความสามารถหรือทักษะในการอยู่รอดในสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่านิยม ปทัสถาน วิธีการคิด รูปแบบพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น

1. กระบวนการขัดเกลาทางสังคมในระดับปฐมภูมิ (Primary Socialization) เกิดในบริบทครอบครัว จากการมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) การสังเกตการณ์ (observation) และการเลียนแบบ (imitation) ที่ลูกเรียนรู้จากพ่อแม่

2. กระบวนการขัดเกลาทางสังคมในระดับทุติยภูมิ (Secondary Socialization) จากตัวการอื่น ๆ เช่น โรงเรียน, สื่อสารมวลชน

ทั้งนี้ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีพลวัตสูง เราสามารถได้รับการขัดเกลาใหม่ (resocialization) ได้เสมอ เมื่อเราเจอสถานการณ์ใหม่ ๆ พบเจอบุคคลใหม่ ๆ หรือตัวเราเองสามารถเข้าสู่บทบาทใหม่ได้อยู่ตลอดเวลา

กาญจนา แก้วเทพ (2549) ใช้คำว่า “เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม” เพื่อครอบคลุมเอกลักษณ์ระดับปัจเจกและเอกลักษณ์ระดับสังคมไว้ด้วยกัน ซึ่งเอกลักษณ์นี้ก่อตัวมาจากการใช้วาทกรรม (discourse) และปฏิบัติการต่าง ๆ ในสังคม (social practice) ที่ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวันของบุคคล เช่น การสนทนา การทักทาย การประกอบพิธีกรรม ฯลฯ บุคคลที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดียวกันก็จะถูกยอมรับจากสมาชิกภายในชุมชนเดียวกันว่า “เป็นคนวงใน หรือคนในวัฒนธรรมเดียวกัน” ดังนั้น การมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นการสนอง “ความต้องการที่จะแตกต่าง” (Need to be different) ของแต่ละสังคม / แต่ละกลุ่มชนหรือมีความเหนือกว่าเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยงกับทัศนคติต่อกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่นพร้อมกัน

3.2.2 บทบาทสื่อมวลชนกับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์

จากแนวความคิดว่า Press = reproduction of racism – media discourse เป็นตัวหล่อหลอมและเปลี่ยนแปลงภาพแทนทางสังคมของผู้อ่านข่าว Dijk (1943) สรุปว่า สื่อมีบทบาทคัดกรองข้อเท็จจริง (facts) ออกมานำเสนอ และให้ความหมายแก่มันเพื่อสร้างการรับรู้ของมวลชนในสังคม หรือก็คือการให้ข้อมูลว่าพวกเขาคือคนกลุ่มหนึ่ง มีลักษณะทางชาติพันธุ์หนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่พวกเขาติดต่อสัมพันธ์ด้วยอย่างไร (หน้า 226-227)

อย่างไรก็ดี Graber (1984) และ Gunter (1987) (อ้างใน Dijk, 1943 : 228) พบว่า คนที่เข้าใจข้อมูลข่าวได้ตรงประเด็นกับที่สื่อเสนอจริงนั้นมีจำนวนน้อยมาก และจำนวนคนที่สามารถจดจำข้อมูลหลังจากดูข่าวในทีวีและในหนังสือพิมพ์ได้ก็มีจำนวนน้อยเช่นเดียวกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเลือกจดจำเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ หรือเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของตนเองเท่านั้น ถ้าหากเห็นว่าไม่เกี่ยว คนก็แทบจะไม่จำอะไรจากข่าวนั้น ๆ เลย ดังนั้น อิทธิพลของสื่อจึงมีต่อคนจำนวนน้อยที่สามารถเข้าใจสิ่งที่สื่อนำเสนอ และจดจำทุกอย่างที่พวกเขาอ่านหรือดูได้เท่านั้นเอง (Understanding and memorization)

อีกทั้งพฤติกรรมในการอ่านของผู้อ่านก็น่าสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนอ่านข่าวจะอาศัยการอ่านจับประเด็นแล้วเอาไปเชื่อมโยงเข้ากับฐานความรู้เดิม กับทัศนคติเดิม ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการตีความเนื้อหาข่าวใหม่ ๆ ทำให้ภายหลังการอ่านข่าว ทัศนคติของคนจึงเปลี่ยนแปลงได้น้อยหรือแทบไม่เปลี่ยนแปลงเลย เพราะข้อมูลที่คนอ่านข่าวรับรู้ไม่ใช่ข้อมูลตามที่ข่าวเสนอจริง แต่เป็นข้อมูลที่ผ่านการเลือกเก็บ เลือกตีความตามทัศนคติของผู้อ่านที่ติดตัวมาแต่แรกแล้ว ดังนั้น บทบาทของสื่อจึงน่าจะเป็นเพียงการกำหนดเนื้อหาข่าว ที่ควรอยู่ในความสนใจระดับชาติหรือของมวลชน มากกว่าจะเข้ามากำหนดทัศนคติของผู้รับสารโดยตรง

ในงานวิจัยของ Dijk (1943) พบว่า กลุ่มตัวอย่างคือคนในเนเธอร์แลนด์มีทัศนคติแตกต่างกันไปต่อผู้ลี้ภัยชาว Tamils ซึ่งเป็นชาวอันดับแรกที่พวกเขาจดจำรายละเอียดได้มากที่สุด แต่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่ชื่นชอบ / เห็นใจผู้ลี้ภัย หรือกลุ่มแอนตี้ผู้ลี้ภัยก็ตาม ต่างนำเอาข้อมูลเดียวกันที่ได้จากการเสนอข่าวมาใช้ ร่วมกับการตีความไปในทิศทางที่แตกต่างกันทั้งสิ้น ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญหนึ่งเป็นเพราะชาวเมืองเนเธอร์แลนด์เองมีโอกาสน้อยมากที่จะได้ข้อมูลของผู้ลี้ภัยจากแหล่งอื่น ๆ หรือจากประสบการณ์ตรง จึงต้องพึ่งพาข้อมูลจากสื่อช่องทางเดียว

3.2.3 ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

นอกเหนือจากปัจจัยต่าง ๆ ขั้ต้น ในงานวิจัยต่าง ๆ ยังพบตัวแปรและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เช่น ประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคนต่างวัฒนธรรม (Gudykunst and Kim, 2003) แรงจูงใจในการเรียนรู้วัฒนธรรมและ

ภาษา (Clement et al, 2003, Yu and Chen, 2012, etc.)) ความสามารถในการใช้ภาษา (Yashima, 2002, McEntee-Atalianis, 2011) ฯลฯ

3.3 ปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีผลต่อความแตกต่างในการรับรู้ และการตีความสารที่ได้รับ รวมถึงการขาดประสบการณ์ร่วมกัน (shared experience) หรือมีกรอบอ้างอิง (frame of reference) ที่ต่างกัน เป็นอุปสรรคสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจกัน นอกจากนี้ก็ยังมีสาเหตุอื่น ๆ อีกมากมายที่เป็นอุปสรรคและก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม อุปสรรคที่สำคัญ ๆ เป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.3.1 อุปสรรคด้านความรู้และความคิด (cognitive domain)

- การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้กัน เช่น ไม่เข้าใจศัพท์ ตีความการแสดงกริยาทำทางต่างกัน ไม่รู้ “ความหมายแฝง” ของคำ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมถึง การเลือกใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม

- การขาดความรู้วัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเพียงผิวเผิน รู้แบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ รู้แบบกว้าง ๆ รู้เพียงวัฒนธรรมหลัก แต่มองข้ามวัฒนธรรมย่อย (sub-culture) ภายในสังคม รู้ข้อมูลที่ผิดพลาด หรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

- ความแตกต่างทางการรับรู้ และวิธีคิด เช่น มีวิธีในการจัดหมวดหมู่และจัดประเภทสิ่งต่าง ๆ (category width) ที่เห็นแตกต่างกัน เช่น มองแบบเป็นองค์รวม หรือมองแบบแยกส่วน

3.3.2 อุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก (affective domain) ได้แก่

- อคติ หรือความโน้มเอียง (bias/prejudice) ไม่ว่าจะแนวโน้มในการโน้มเอียงเข้าหาคนที่มีลักษณะเหมือนกับเรา หรือโน้มเอียงเข้าหากลุ่มสมาชิกสังคมเดียวกับเราและต่อต้านคนนอกกลุ่ม (outgroup)

- การเอาวัฒนธรรมของตนเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) ฯลฯ

- การขาดอารมณ์ / ความรู้สึกที่เกื้อหนุน เช่น ขาดความรัก ความใส่ใจ (mindfulness) ความไหวรู้สึกรู้ (sensitivity) หรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy) ฯลฯ

3.3.3 อุปสรรคด้านพฤติกรรม (behavioral domain) ได้แก่

ลักษณะพฤติกรรมบางอย่างถือเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคคล เช่น ไม่ใส่ใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม หลบเลี่ยงที่จะพบปะกับคนแปลกหน้า ไม่พยายามปรับตัว ยึดติดกับความคิดความเชื่อ และกรอบที่เคยประพฤติปฏิบัติ เคารพในวัฒนธรรมอื่น ประเมินค่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปในทางลบ ขาดทักษะในการใช้ภาษาและการสื่อสาร เป็นต้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยและคนในประเทศกลุ่มอาเซียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศในกลุ่มอาเซียน รวมถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทย เพื่อศึกษารูปแบบ ช่องทางการสื่อสาร และบริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนประเทศในกลุ่มอาเซียน ทั้งในการดำเนินชีวิตทั่วไปและในโครงการการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อสำรวจอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยกับคนในประเทศในกลุ่มอาเซียน และ เพื่อหาแนวทางการสื่อสารและการจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจาะลึก

3.1 วิธีวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 การสำรวจด้วยแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนที่ร่วมโครงการ Spirit of ASEAN และที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ได้แก่ Sister School, Buffer School, ASEAN focus และโรงเรียนคู่พัฒนาไทย – อินโดนีเซีย รวมถึงโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ของกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภูมิภาคต่าง ๆ รวม 36 แห่ง โดยให้กระจายตามเขต ชั้นปี และภูมิภาค รวมกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนไทยทั้งสิ้น 1,200 คน โดยมีรายละเอียดของโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ ดังนี้

โรงเรียนในกลุ่ม Education Hub รวม 14 แห่ง* จากโรงเรียนทั้งหมด 14 แห่ง

ภูมิภาค	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1. โยธินบูรณะ	กรุงเทพมหานคร
ภาคกลาง	1. โพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร	ชลบุรี
ภาคเหนือ	1. ยูพราซวิทวิทยาลัย	เชียงใหม่
	2. แม่สายประสิทธิ์ศาสตร์	เชียงราย
	3. สรรพวิทยาคม	ตาก
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. นาวิบูล	อุบลราชธานี
	2. จุฬารัตน์ราชวิทยาลัย	มุกดาหาร
	3. ปทุมเทพวิทยาคาร *	หนองคาย
	4. ประสาทวิทยาคาร	สุรินทร์
	5. กัณฑ์ลักษณ์วิทยา	ศรีสะเกษ
ภาคใต้	1. สตรีภูเก็ต	ภูเก็ต
	2. พิชัยรัตนาคาร	ระนอง
	3. หาดใหญ่รัฐประชาสรรค์	สงขลา
	4. จุฬารัตน์ราชวิทยาลัย	สตูล

*จัดอยู่ในประเภทโรงเรียนมากกว่า 1 ประเภท

โรงเรียนในกลุ่ม Sister School รวม 7 แห่ง จากโรงเรียนทั้งหมด 30 แห่ง**

ภูมิภาค	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	ไม่มี	
ภาคกลาง	1. พิบูลวิทยาลัย*	ลพบุรี
ภาคเหนือ	1. นครสวรรค์	นครสวรรค์
	2. ดอยสะเก็ดวิทยาคม	เชียงใหม่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. ชัยภูมิภัคดีชุมพล	ชัยภูมิ
	2. อุดรพิทยานุกูล*	อุดรธานี
ภาคใต้	1. มหาวิทยาลัยราชภัฏ*	สงขลา
	2. ตีบกงวังวิทยาคม*	พังงา

* จัดอยู่ในประเภทโรงเรียนมากกว่า 1 ประเภท

** ใน 30 แห่ง บางแห่งเป็นโรงเรียนระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา

โรงเรียนในกลุ่ม Buffer School (จังหวัดติดชายแดน) รวม 9 แห่ง จากโรงเรียนทั้งหมด 24 แห่ง**

ภูมิภาค	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	ไม่มี	
ภาคกลาง	1. คลองน้ำใสวิทยาคาร	สระแก้ว
	2. สวนผึ้งวิทยา	ราชบุรี
ภาคเหนือ	1. เวียงแก่นวิทยาคม	เชียงราย
	2. บ้านเวียงพาน	เชียงราย
	3. สาธิตกิจประชาสรรค์ รัชมงคลาภิเชก	น่าน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. บึงกาฬ	บึงกาฬ
	2. ภูมิซรอลวิทยา	ศรีสะเกษ
	3. พนมดงรักวิทยา	สุรินทร์
ภาคใต้	1. เบตง “วีระราษฎร์ประสาน”*	ยะลา

* จัดอยู่ในประเภทโรงเรียนมากกว่า 1 ประเภท

** ใน 24 แห่ง บางแห่งเป็นโรงเรียนระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา

โรงเรียนในกลุ่มอื่น ๆ รวม 6 แห่ง

ก) ASEAN Focus

1. โรงเรียนสุขุมวิทพณิชยอุปถัมภ์	กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนโสธรวรารามวรวิหาร	ฉะเชิงเทรา
3. โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์)	พิษณุโลก

ข) คู่พัฒนาไทย-อินโดนีเซีย

1. โรงเรียนสายน้ำผึ้ง	กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนปากเกร็ด	นนทบุรี
3. กำแพงเพชรพิทยาคม	กำแพงเพชร

3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

ก) กลุ่มอาจารย์ / บุคลากรไทยผู้รับผิดชอบหรือประสานงานโครงการหรือศูนย์อาเซียนศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างรวม 25 คน (ดูรายชื่อในภาคผนวก)

ข) กลุ่มนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากประเภทโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และในภูมิภาคต่าง ๆ รวม 40 คน

ค) กลุ่มอาจารย์จากประเทศในประชาคมอาเซียนที่ศึกษาหรือทำงานในโรงเรียนไทยในโครงการ Spirit of ASEAN และ Educational Hub ในภูมิภาคต่าง ๆ รวม 25 คน** (ดูรายชื่อในภาคผนวก)

ง) กลุ่มนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาชีพด้านการสื่อสารและ/หรือการสื่อสารมวลชน ด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนโดยตรงรวม 6 ท่าน ได้แก่

1. อาจารย์ วราภรณ์ พฤกษ์ปัญญากุล
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
กระทรวงศึกษาธิการ
อาจารย์ผู้ดูแลโครงการ Education Hub
2. ดร.ชยพร กระจ่างทอง
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ
อาจารย์ผู้ดูแลโครงการ SPIRIT OF ASEAN

**เดิมในแผนการวิจัย ครอบคลุมนักเรียนจากประเทศอาเซียนด้วย แต่เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนอาเซียนที่สามารถเก็บข้อมูลได้น้อยมาก จึงคงเหลือการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียนเป็นหลัก

3. ดร. เกษมสันต์ วีระกุล
นักวิชาการอิสระและนักสื่อสารมวลชน
4. อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา
ผู้จัดรายการโครงการเผยแพร่วิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
5. อาจารย์ พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล
ผู้ดูแล [Thaigoodview .com](http://Thaigoodview.com)
6. อาจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมฯ
มหาวิทยาลัยมหิดล

สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในภูมิภาคต่าง ๆ นั้น เนื่องจากปัญหาด้านเวลาและความไม่สะดวกบางประการ เช่น ช่วงเวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเป็นช่วงเวลาที่โรงเรียนกำลังมีกิจกรรมหรือมีการสอบ หรือเป็นช่วงที่อาจารย์หรือนักเรียนต่างชาติเดินทางกลับประเทศไปแล้ว หรือผู้วิจัยได้รับการตอบรับจากโรงเรียนหลังจากพื้นที่ไปแล้ว ฯลฯ จึงมีการปรับวิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน อาทิ การสัมภาษณ์แบบซึ่งหน้า แบบสอบถามทางไปรษณีย์ การสัมภาษณ์ทาง skype อีเมลล์ โทรศัพท์ ทางไกล เป็นต้น

3.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 2 แบบ คือ

3.2.1 แบบสอบถาม สำหรับกลุ่มนักเรียนไทย ซึ่งประกอบด้วย

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกับคนในประชาคมอาเซียน
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับคน/ประเทศในประชาคมอาเซียน
- ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจการรับรู้และทัศนคติของนักเรียนต่อคนและประเทศในประชาคมอาเซียน และแบบสำรวจทัศนคติ

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ชุดใหญ่

ชุดที่ 1 (ภาษาไทย) แบ่งเป็น

ก. ชุดสำหรับนักเรียนไทย ประกอบด้วย

- ข้อมูลทั่วไป
- แบบสำรวจทัศนคติและความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศและผู้คนในประชาคมอาเซียนต่าง ๆ

- แบบสำรวจการรับรู้คุณลักษณะเกี่ยวกับคนในประเทศอาเซียน
- ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการรับรู้ประเทศและผู้คนในประชาคมอาเซียน รวมถึงอิทธิพลสื่อมวลชน
- ลักษณะการติดต่อสื่อสารและความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน
- สื่อ ช่องทาง และปริบทการสื่อสารกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน
- ปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
- ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทบาทสื่อมวลชนในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน

ข. ชุดสำหรับอาจารย์ / บุคลากรชาวไทยที่ดูแลรับผิดชอบโครงการ / ศูนย์อาเซียนศึกษา ประกอบด้วย

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนและหลักสูตร
- รูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนของโรงเรียน
- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนและอาจารย์ในกลุ่มประเทศอาเซียนในโครงการฯ
- สภาพการณ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยกับเพื่อนและอาจารย์จากประเทศในประชาคมอาเซียนอื่น ๆ
- ความเห็นเกี่ยวกับแหล่งที่มาหรือปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการสัมพัทธ์กับคนในประเทศอาเซียนของนักเรียนไทยในโครงการฯ
- ปัญหาการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับเพื่อน / อาจารย์จากประชาคมอาเซียน
- ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทบาทสื่อมวลชนในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน

ชุดที่ 2 (ภาษาอังกฤษ) สำหรับอาจารย์อาเซียน

- ข้อมูลทั่วไป
- ลักษณะและสภาพการณ์การสื่อสารและความสัมพันธ์กับนักเรียนไทยทั้งในและนอกชั้นเรียน
- สื่อและช่องทางการสื่อสารกับนักเรียนไทย
- การรับรู้ทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนไทยที่มีต่อนักเรียนและอาจารย์อาเซียน
- ปัญหาการสื่อสารระหว่างอาจารย์อาเซียนกับนักเรียนไทย
- ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน บทบาทอาจารย์อาเซียนและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
- ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ผู้วิจัยขอข้อมูลและขอสัมภาษณ์อาจารย์ที่ดูแลโครงการ Education hub คือ อาจารย์วราภรณ์ พฤษภ์ปัญญากุล และอาจารย์ผู้ดูแลโครงการ spirit of ASEAN คือ ดร.ชยพร กระจ่างทอง และอาจารย์จันทรา ดันติพงศานุรักษ์ เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน และได้รับรายชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนในกลุ่มประเภทต่าง ๆ และวิธีการติดต่อผู้รับผิดชอบหรือประสานงานของโรงเรียนต่าง ๆ จากอาจารย์ทั้งสามท่าน

- ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนในแต่ละกลุ่มประเภทที่ได้รับรายชื่อและสามารถติดต่อได้ในช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล โดยในเบื้องต้นได้ส่งแบบสอบถามความพร้อมของทางโรงเรียนแต่ละแห่งทางอีเมลล์และทางไปรษณีย์ เพื่อสอบถามวัน เวลา และวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ตามความสะดวกของแต่ละโรงเรียน พร้อมรายชื่อและข้อมูลในการติดต่อกลุ่มตัวอย่าง

- ผู้วิจัยติดต่อและนัดหมายโรงเรียนที่สะดวกและสามารถให้เก็บข้อมูล / สัมภาษณ์ด้วยตนเองในพื้นที่ภายในระยะเวลาที่คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ในแต่ละภูมิภาค

- ในกรณีที่ทางโรงเรียนตอบรับหรือไม่ได้ตอบแบบสอบถามความพร้อมเบื้องต้น หลังจากคณะผู้วิจัยลงพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคไปแล้ว ผู้วิจัยติดต่อและนัดหมายในการเก็บข้อมูลผ่านช่องทางอื่น ๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์ทาง skype การสัมภาษณ์ทาง line หรืออีเมลล์ การส่งแบบสัมภาษณ์กลับทางไปรษณีย์ ฯลฯ

- ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดเพื่อนำไปประมวลและวิเคราะห์ผล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในส่วนของการวิเคราะห์แบบสอบถามเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
  - ค่าความถี่ (Frequency)
  - ค่าร้อยละ (Percentage)
  - ค่าเฉลี่ย (Mean)
  - ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
  - ค่าไคสแควร์ (chi-Square) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อคนในประเทศกลุ่มอาเซียน กับ ภูมิภาค ประเภทของโรงเรียน ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศอาเซียน
  - การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Anova).ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
    - ลักษณะทางประชากรกับค่าเฉลี่ยการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน
    - จำนวนประเทศที่มีประสบการณ์และจำนวนประเทศของเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกลุ่มอาเซียน กับ ค่าเฉลี่ยการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน

- ความสามารถในการใช้ภาษาอาเซียน กับ ค่าเฉลี่ยการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน
  - ระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ กับ ค่าเฉลี่ยการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน
- สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) ใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง
- การรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน และการเปิดรับสื่อ
  - การสื่อสารกับคนในอาเซียนต่อการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับการวิเคราะห์และประมวลผลการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการลดทอนข้อมูล (data Deduction) ในลักษณะการบรรยายความ (describe) พร้อมสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยวิธีต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อให้เห็นภาพรวมทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประเทศอาเซียน” ใช้วิธีวิจัย ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามนักเรียนไทย 1,200 คน

4.2 การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม

4.2.1 กลุ่มนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนในโครงการ Education Hub, Spirit of ASEAN และโครงการอื่น ๆ ที่เน้นอาเซียนศึกษาของสำนักงานพื้นฐานการศึกษา รวม 40 คน

4.2.2 อาจารย์/บุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบหรือเป็นผู้ประสานงานศูนย์อาเซียนศึกษาหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับ ASEAN ในโรงเรียนที่เน้นโครงการ ASEAN ของสำนักงานพื้นฐานการศึกษา รวม 25 คน

4.2.3 อาจารย์จากประเทศในประชาคมอาเซียนในโรงเรียนที่เน้นโครงการ ASEAN ของสำนักงานพื้นฐานการศึกษา รวม 25 คน

4.3 การสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและวิชาชีพ 6 คน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1 กลุ่มนักเรียนไทยของการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม

4.1.1 ประเภทโรงเรียน

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1200 ตัวอย่าง จำแนกรายโรงเรียนได้ดังนี้ Education Hub จำนวน 385 ตัวอย่าง Sister School จำนวน 160 ตัวอย่าง Buffer School จำนวน 307 ตัวอย่าง Thai-Indonesia จำนวน 118 ตัวอย่าง Asean – Focus จำนวน 119 และเป็นโรงเรียนทั้งสองประเภท คือ Buffer School และ Thai- Indonesia จำนวน 36 ตัวอย่าง และ Sister School and Thai- Indonesia จำนวน 75 ตัวอย่าง

ประเภทของโรงเรียน (N=1200)	จำนวน	ร้อยละ
Education Hub	385	32.1
Sister School	160	13.3
Buffer School	307	25.6
Thai-Indonesia	118	9.8
Asean - Focus	119	9.9
Buffer School and Thai- Indonesia	36	3.0
Sister School and Thai- Indonesia	75	6.3

ตารางที่แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 เพศและศาสนา

จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้งหมด 1200 ตัวอย่างเป็นเพศชายทั้งสิ้น 402 คน (ร้อยละ 33.5) และเพศหญิง 798 คน (ร้อยละ 66.5) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 1125 คน (ร้อยละ 93.8) รองลงมาคือ ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 3.3 และ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 2.6

ดูรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล (N=1200)	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	402	33.5
หญิง	798	66.5
ศาสนา		
พุทธ	1125	93.8
คริสต์	39	3.3
อิสลาม	31	2.6
อื่น ๆ	5	0.4

4.1.3 ภูมิภาค / จังหวัดที่อยู่ยาวนานที่สุด

จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้งหมด 1,200 ตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภูมิภาคเหนือ 334 ตัวอย่าง (ร้อยละ 27.8) รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 330 ตัวอย่าง (ร้อยละ 27.5) ภาคใต้ 198 ตัวอย่าง (ร้อยละ 16.5) ภาคกลาง 186 ตัวอย่าง (ร้อยละ 15.5) และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 152 ตัวอย่าง (ร้อยละ 12.7)

ดูรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของภูมิภาคที่อาศัยอยู่ยาวนานที่สุด

ภูมิภาค / ภูมิภาคที่อาศัยอยู่ยาวนานที่สุด (N=1200)	จำนวน	ร้อยละ
1. กรุงเทพฯและปริมณฑล	152	12.7
2. ภาคกลาง	186	15.5
3. ภาคเหนือ	334	27.8
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	330	27.5
5. ภาคใต้	198	16.5
รวม	1200	100.0

4.1.4 อาชีพของผู้ปกครอง

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า อาชีพของผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ เป็นผู้ประกอบการ/เจ้าของธุรกิจ/ ค้าขาย (ร้อยละ 30.2) รองลงมาคือ รับราชการ/พนักงานในหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 24.3) และ รับจ้าง (ร้อยละ 23.6)

ดูรายละเอียดตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลอาชีพของผู้ปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/พนักงานในหน่วยงานภาครัฐ	291	24.3
ทหาร/ตำรวจ	52	4.3
บุคลากร/พนักงานในบริษัทเอกชน/โรงงาน	72	6.0
เจ้าหน้าที่องค์กรอิสระ หรือองค์กรระหว่างประเทศ	5	0.4
ผู้ประกอบการ/เจ้าของธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	362	30.2
รับจ้าง	283	23.6
อาชีพอิสระ	21	1.8
ทำเกษตรกรรม	98	8.2
อื่น ๆ	7	0.6
ไม่ตอบ / ไม่ระบุ	9	0.8

4.1.5 ประสบการณ์การท่องเที่ยวหรือทัศนศึกษาต่างประเทศ

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยไปเที่ยว หรือทัศนศึกษา หรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศ (ร้อยละ 59.4) สำหรับผู้ที่เคยไปท่องเที่ยว หรือทัศนศึกษาต่างประเทศ (ร้อยละ 40.6) ระบุว่าประเทศที่เคยไปท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ ลาว มาเลเซีย พม่า (ร้อยละ 23.8, ร้อยละ 19.4 และ ร้อยละ 17.5 ตามลำดับ

ดูรายละเอียดตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของประสบการณ์การท่องเที่ยว / ทัศนศึกษา หรือ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

ข้อมูลส่วนบุคคล (N=1200)	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ท่องเที่ยว/ทัศนศึกษา/แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม		
ไม่เคยไป	712	59.4
เคยไป	488	40.6
รวม	1200	100.0
ประเทศในอาเซียนที่เคยไปท่องเที่ยว		
กัมพูชา	73	11.1
ฟิลิปปินส์	1	0.2
มาเลเซีย	128	19.4
ลาว	157	23.8
เวียดนาม	10	1.5
สิงคโปร์	74	11.2
พม่า	115	17.5
อินโดนีเซีย	15	2.3
ประเทศอื่น ๆ นอกอาเซียน		
จีน	29	4.4
ญี่ปุ่น	9	1.4
เกาหลีใต้	8	1.2
ฮ่องกง	26	3.9
อินเดีย	5	0.8
อังกฤษ	1	0.2
อเมริกา	8	1.2

4.2 กลุ่มนักเรียนไทยของการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.2.1 ประเภทโรงเรียน *

ประเภทโรงเรียน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
Education Hub	14	35.00
Sister School	8	20.00
Buffer School	12	30.00
ASEAN Focus	3	7.50
คู่พัฒนาไทย-อินโดนีเซีย	3	7.50
รวม	40	100.00

* โรงเรียนบางแห่งจัดอยู่ในประเภทโรงเรียนมากกว่า 1 ประเภท

4.2.2 ภูมิภาคหรือแหล่งที่ตั้งของโรงเรียน

ภูมิภาค	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	4	10.00
ภาคกลางและภาคตะวันออก	7	17.50
ภาคเหนือ	10	25.00
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11	27.50
ภาคใต้	7	17.50
รวม	40	100.00

4.3 กลุ่มอาจารย์/ผู้ประสานงาน

4.3.1 ประเภทโรงเรียน *

ประเภทโรงเรียน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
Education Hub	9	28.13
Sister School	8	25.00
Buffer School	9	28.13
ASEAN Focus	3	9.37
คู่พัฒนาไทย-อินโดนีเซีย	3	9.37
รวม	32	100.00

* โรงเรียนบางแห่งจัดอยู่ในประเภทโรงเรียนมากกว่า 1 ประเภท

4.3.2 ภูมิภาคหรือแหล่งที่ตั้งของโรงเรียน

ภูมิภาค	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	3	9.37
ภาคกลางและภาคตะวันออก	7	21.88
ภาคเหนือ	8	25.00
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8	25.00
ภาคใต้	6	18.75
รวม	32	100.00

4.4 อาจารย์อาเซียน

4.4.1 ประเภทโรงเรียน *

ประเภทโรงเรียน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
Education Hub	9	36.00
Sister School	5	20.00
Buffer School	10	40.00
ASEAN Focus	-	-
คู่พัฒนาไทย-อินโดนีเซีย	1	4.00
รวม	25	100.00

* โรงเรียนบางแห่งจัดอยู่ในประเภทโรงเรียนมากกว่า 1 ประเภท

4.4.2 ภูมิภาคหรือแหล่งที่ตั้งของโรงเรียน

ภูมิภาค	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	2	8.00
ภาคกลางและภาคตะวันออก	4	16.00
ภาคเหนือ	5	20.00
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12	48.00
ภาคใต้	2	8.00
รวม	25	100.00

4.4.3 สัญชาติ

สัญชาติ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ฟิลิปปินส์	9	36.00
ลาว	4	16.00
พม่า	4	16.00
กัมพูชา	4	16.00
เวียดนาม	4	16.00
มาเลเซีย	3	16.00
รวม	25	100.00

4.4.4 ระยะเวลาที่สอนในประเทศไทย

ระยะเวลา	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
น้อยกว่า 6 เดือน	1	4.00
6 เดือน – 1 ปี	2	8.00
มากกว่า 1 ปี – 2 ปี	4	16.00
มากกว่า 2 ปี – 3 ปี	6	24.00
มากกว่า 3 ปี – 4 ปี	3	12.00
มากกว่า 4 ปี – 5 ปี	4	16.00
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	5	20.00
รวม	25	100.00

4.4.5 วิชาที่สอน

วิชาที่สอน	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
<u>สอนวิชาเดียวเป็นหลัก</u>		
ภาษาอังกฤษอย่างเดียว	3	12.00
ภาษาลาว	2	8.00
ภาษาพม่า	2	8.00
ภาษาเวียดนาม	3	12.00
ภาษามลายู	1	4.00
ภาษาตากาล็อก	1	4.00
ภาษาอินโดนีเซีย	1	4.00
วิทย์ / คณิต	1	4.00
<u>สอนมากกว่า 1 วิชา</u>		
ภาษาอังกฤษ + ภาษาอาเซียน	7	28.00
ภาษาอังกฤษ + วิทย์ / คณิต	2	8.00
ภาษาอังกฤษ + อื่น ๆ เช่น ดาราศาสตร์ ศิลปะ ฯลฯ	2	8.00
รวม	25	100.00

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยจากวิธีต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบและช่องทางการสื่อสาร รวมถึงบริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

1.1 ผลการสำรวจด้วยแบบสอบถามนักเรียนไทย

1.1.1 การมีเพื่อน/คนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน (ร้อยละ 66.2) สำหรับผู้ที่มีเพื่อน หรือ คนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน (ร้อยละ 33.8) ระบุว่า มีเพื่อนส่วนใหญ่จากประเทศพม่า ประเทศมาเลเซีย และ ประเทศลาว (ร้อยละ 25.2 , ร้อยละ 21.3 และ ร้อยละ 20.0 ตามลำดับ) เป็นต้น จำนวนเพื่อน/คนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีประมาณ 1 – 5 คน

1.1.2 จำนวนเพื่อน / คนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของคนรู้จักหรือเพื่อนในกลุ่มประเทศอาเซียน

ข้อมูลส่วนบุคคล (N=1200)	จำนวน	ร้อยละ	จำนวนเพื่อน/คนรู้จัก			
			1-5 คน	6- 10คน	11-15 คน	มากกว่า 15 คนขึ้นไป
เพื่อน/คนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน	795	66.2	1-5 คน	6- 10คน	11-15 คน	มากกว่า 15 คนขึ้นไป
ไม่มี						
มี	405	33.8	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
			ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
ประเทศในอาเซียน	34	6.7	29	2	0	1
กัมพูชา			2.4	0.2	0.0	0.1
ฟิลิปปินส์	40	7.8	27	1	0	0
			2.3	0.1	0.0	0.0
มาเลเซีย	109	21.3	66	27	6	8
			5.5	2.3	0.5	0.7
ลาว	102	20.0	77	8	7	4
			6.4	0.7	0.6	0.3
เวียดนาม	21	4.1	16	2	0	1
			1.3	0.2	0.0	0.1
สิงคโปร์	33	6.5	26	3	0	4
			2.2	0.3	0.0	0.3
พม่า	129	25.2	73	28	5	2
			6.1	2.3	0.4	0.2
อินโดนีเซีย	41	8.0	27	5	0	4
			2.3	0.4	0.0	0.3
บรูไน	2	0.4	-	-	-	-

1.1.3 สื่อและช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนอาเซียน

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีจำนวนและค่าร้อยละในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มอาเซียน ดังนี้

คุยกันแบบเห็นหน้า ไม่ผ่านสื่อใด ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 400 คน (ร้อยละ 33.3) มีความถี่ในการใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสารปีละ 1-2 ครั้ง รองลงมาคือใช้ช่องทางนี้ติดต่อทุก ๆ วัน (ร้อยละ 11.7)

คุยโทรศัพท์ หรือ โทรศัพท์มือถือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 384 คน (ร้อยละ 32.0) มีความถี่ในการใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสารปีละ 1-2 ครั้ง รองลงมาคือใช้ช่องทางนี้ติดต่ออาทิตย์ละ 1 - 2 ครั้ง (ร้อยละ 7.6)

การสนทนาผ่านแอปพลิเคชัน Line โดยโทรศัพท์มือถือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 261 คน (ร้อยละ 21.8) มีความถี่ในการใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสารปีละ 1-2 ครั้ง รองลงมาคือใช้ช่องทางนี้ติดต่ออาทิตย์ละ 1 - 2 ครั้ง (ร้อยละ 10.8)

ติดต่อผ่านทาง E-mail กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 296 คน (ร้อยละ 24.7) มีความถี่ในการใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสารปีละ 1-2 ครั้ง รองลงมาคือใช้ช่องทางนี้ติดต่อ 2-3 เดือนครั้ง (ร้อยละ 8.1)

การ Chat ผ่าน Social network เช่น Facebook กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 197 คน (ร้อยละ 16.4) มีความถี่ในการใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสารปีละ 1-2 ครั้ง รองลงมาคือใช้ช่องทางนี้ติดต่ออาทิตย์ละ 1 - 2 ครั้ง (ร้อยละ 13.7)

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ความถี่ในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกลุ่มอาเซียนมีค่าเฉลี่ย 2.41 (S.D. = 1.25) ระดับความถี่ของการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณารายช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างใช้ติดต่อสื่อสารกับเพื่อน หรือ คนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ช่องทางที่มีการเฉลี่ยความถี่ในการติดต่อสูงสุด ได้แก่ “การ Chat ผ่าน Social network เช่น Facebook” ด้วยค่าเฉลี่ย 2.88 (S.D. = 1.50) ระดับความถี่ของการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับพอควร รองลงมาคือ การสนทนาผ่านแอปพลิเคชัน Line โดยโทรศัพท์มือถือ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.47 (S.D. = 1.49) ระดับความถี่ของการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับน้อย และคุยกันแบบเห็นหน้า ไม่ผ่านสื่อใด ๆ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.37 (S.D. = 1.63) ระดับความถี่ของการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับน้อย

ดูรายละเอียดตารางที่ 6-7

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ กับเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน (ยกเว้นไทย)

สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร	ความถี่ในการรับรู้					
	เกือบทุกวัน	อาทิตย์ละ 1 - 2 ครั้ง	เดือนละครั้ง	2-3 เดือนครั้ง	ปีละ 1-2 ครั้ง	ไม่ระบุ/ไม่ตอบ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1.คุยกันแบบเห็นหน้า ไม่ผ่านสื่อใด ๆ	140 11.7	108 9.0	44 3.7	72 6.0	400 33.3	436 36.3
2. คุยโทรศัพท์ หรือ โทรศัพท์มือถือ	62 5.2	91 7.6	62 5.2	89 7.4	384 32.0	512 42.7
3.Line ผ่านโทรศัพท์มือถือ	72 6.0	130 10.8	72 6.0	81 6.8	261 21.8	584 48.7
4. ติดต่อผ่านทาง e-mail	39 3.3	85 7.1	93 7.8	97 8.1	296 24.7	590 49.2
5. Chat ผ่าน Social network เช่น Facebook	124 10.3	164 13.7	100 8.3	100 8.3	197 16.4	515 42.9

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ของการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อ/ช่องทางต่าง ๆ กับเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน

สื่อที่เปิดรับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับของความถี่	ลำดับ
1. คุยกันแบบเห็นหน้า ไม่ผ่านสื่อใด ๆ	2.37	1.63	น้อย	3
2. คุยโทรศัพท์ หรือ โทรศัพท์มือถือ	2.07	1.41	น้อย	5
3.Line ผ่านโทรศัพท์มือถือ	2.47	1.49	น้อย	2
4. ติดต่อผ่านทาง e-mail	2.14	1.32	น้อย	4
5. Chat ผ่าน Social network เช่น Facebook	2.88	1.50	พอควร	1
เฉลี่ยประเภทสื่อมวลชน	2.41	1.25	ความถี่น้อย	

หมายเหตุ

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

ระดับมากที่สุด = 4.21 – 5.00
 ระดับมาก = 3.41 – 4.20
 ระดับพอควร = 2.61 – 3.40
 ระดับน้อย = 1.81 – 2.60
 ระดับน้อยที่สุด = 1.00 – 1.80

1.1.4 เรื่อง/ประเด็นที่พูดคุยหรือติดต่อกับเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีการติดต่อกับเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน เรื่องหรือประเด็นที่พูดคุยมากที่สุด คือ กิจกรรมและงานอดิเรก คิดเป็นร้อยละ 22.2 รองลงมา คือ การเรียนในชั้นเรียน/การบ้าน (ร้อยละ 21.3) และ ข้อมูลการท่องเที่ยว (ร้อยละ 20.2) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาโดยการจัดเรียงลำดับ พบว่า

ลำดับที่ 1 เรื่องหรือประเด็นในการพูดคุยกันมากที่สุด การเรียนในชั้นเรียน/การบ้าน (ร้อยละ 15.9) รองลงมา กิจกรรม/งานอดิเรก (ร้อยละ 15.0) และ การสอนภาษา (ร้อยละ 8.1)

ลำดับที่ 2 เรื่องหรือประเด็นในการพูดคุยกันมากที่สุด ข้อมูลการท่องเที่ยว (ร้อยละ 13.5) รองลงมา กิจกรรม/งานอดิเรก (ร้อยละ 9.7) และ การเรียนในชั้นเรียน/การบ้าน (ร้อยละ 9.5)

ลำดับที่ 3 เรื่องหรือประเด็นในการพูดคุยกันมากที่สุด แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรม (ร้อยละ 12.3) รองลงมา การสอนภาษา (ร้อยละ 10.8) และ ข้อมูลการท่องเที่ยว (ร้อยละ 10.4)

ดูรายละเอียดตารางที่ 8-9

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของเรื่อง/ประเด็นที่พูดคุยหรือติดต่อกันมากที่สุด

เรื่องที่พูดคุยหรือติดต่อกัน	จำนวน	ร้อยละ
การเรียนในชั้นเรียน/การบ้าน	396	21.3
แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรม	309	16.6
การสอนภาษา	339	18.2
ข้อมูลการท่องเที่ยว	376	20.2
กิจกรรม/งานอดิเรก	413	22.2
เรื่องส่วนตัว	25	1.3

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของเรื่อง/ประเด็นที่พูดคุยหรือติดต่อกันมากที่สุด จำแนก
รายลำดับ

เรื่องที่พูดคุยหรือติดต่อกัน	จำนวน	ร้อยละ
ลำดับที่ 1		
การเรียนในชั้นเรียน/การบ้าน	191	15.9
แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรม	51	4.3
การสอนภาษา	97	8.1
ข้อมูลการท่องเที่ยว	89	7.4
กิจกรรม/งานอดิเรก	180	15.0
เรื่องส่วนตัว	16	1.3
ไม่ระบุ	576	48.0
ลำดับที่ 2		
การเรียนในชั้นเรียน/การบ้าน	114	9.5
แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรม	111	9.3
การสอนภาษา	112	9.3
ข้อมูลการท่องเที่ยว	162	13.5
กิจกรรม/งานอดิเรก	116	9.7
เรื่องส่วนตัว	4	0.3
ไม่ระบุ	581	48.4
ลำดับที่ 3		
การเรียนในชั้นเรียน/การบ้าน	91	7.6
แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรม	147	12.3
การสอนภาษา	130	10.8
ข้อมูลการท่องเที่ยว	125	10.4
กิจกรรม/งานอดิเรก	117	9.8
เรื่องส่วนตัว	5	0.4
ไม่ระบุ	585	48.8

1.1.5 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศในอาเซียนและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ในการสื่อสาร

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.3 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้ 1 ภาษา รองลงมา กลุ่มตัวอย่างสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้ 3 ภาษา (ร้อยละ 23.7)

เมื่อพิจารณาภาษาในอาเซียนที่กลุ่มตัวอย่างสามารถพูดได้ พบว่า ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถใช้ได้มากที่สุดคือ ภาษาลาว (ร้อยละ 28.2) รองลงมาคือ ภาษาพม่า (ร้อยละ 15.8) และ ภาษากัมพูชา (ร้อยละ 11.3)

เมื่อพิจารณาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถใช้ได้ พบว่า ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถใช้ได้มากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 96.6) รองลงมาคือ ภาษาจีน (ร้อยละ 19.6)

สำหรับทักษะคะแนนในการใช้ภาษาอังกฤษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับกลาง คือคะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 5-7 คะแนน (ร้อยละ 61.3)

เมื่อพิจารณาทักษะการใช้ภาษาอาเซียน พบว่า ภาษาในอาเซียนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ได้อยู่ในระดับกลาง (ช่วงคะแนนระหว่าง 5 – 7 คะแนน) ได้แก่ ภาษากัมพูชา ภาษาลาว และภาษาสิงคโปร์ และ ภาษาในอาเซียนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ได้ในระดับต่ำ (ช่วงคะแนนระหว่าง 1 – 4 คะแนน) ได้แก่ ภาษาฟิลิปปินส์ ภาษามาลาเลย์ ภาษาเวียดนาม ภาษาพม่า และ ภาษาอินโดนีเซีย

ดูรายละเอียดตารางที่ 10-11

ตารางที่ 10 จำนวนภาษาในประเทศอาเซียนที่สามารถใช้ได้

ความสามารถในการใช้ภาษา (N=1200)	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนภาษาต่างประเทศที่พูดได้ (รวมภาษาอังกฤษ)		
1 ภาษา	435	36.3
2 ภาษา	280	23.3
3 ภาษา	284	23.7
4 ภาษา	121	10.1
5 ภาษา	41	3.4
6 ภาษา	4	0.3
ไม่มี/ไม่ระบุ/ไม่ตอบ	35	2.9
รวม	1200	100.0

จำนวนภาษาอาเซียนที่สามารถพูดได้		
1 ภาษา	383	31.9
2 ภาษา	206	17.2
3 ภาษา	42	3.5
4 ภาษา	5	0.4
ไม่มี/ไม่ระบุ/ไม่ตอบ	564	47.0
รวม	1200	100.0

ตารางที่ 11 ตารางแสดงภาษาต่างประเทศที่เรียนและระดับทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาในประเทศอาเซียน

ภาษาต่างประเทศที่ใช้ได้	จำนวนร้อยละ	ค่าเฉลี่ย SD.	ระดับทักษะ			
			ใช้ไม่ได้	ระดับต่ำ (1-4)	ระดับกลาง (5-7)	ระดับสูง (8-10)
ภาษาอังกฤษ	1160	1.99	40	215	736*	209
	96.7	0.61	3.3	17.9	61.3	17.4
ภาษาในประเทศอาเซียน	150	1.78	1050	53	77*	20
	กัมพูชา	11.3	0.66	87.5	4.4	6.4
ฟิลิปปินส์	24	1.38	1176	16*	7	1
	2.0	0.57	98.0	1.3	0.6	0.1
มาเลเซีย	110	1.28	1090	83*	23	4
	9.2	0.52	90.8	6.9	1.9	0.3
ลาว	368	1.96	832	107	169*	92
	30.7	0.73	69.3	8.9	14.1	7.7
เวียดนาม	81	1.63	1119	40*	31	4
	6.8	0.69	93.3	3.3	2.6	0.8
สิงคโปร์	6	2.00	1194	2	2*	2
	0.5	0.89	99.5	0.2	0.2	0.2
พม่า	209	1.49	991	127*	61	21
	17.4	0.67	82.6	10.6	5.1	1.8
อินโดนีเซีย	3	1.00	1197	3*	0	0
	0.3	0.00	99.7	0.3	0	0

หมายเหตุ

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

ระดับสูง = 2.35 - 3.00

ระดับกลาง = 1.68 - 2.34

ระดับต่ำ = 1.00 - 1.67

1.2 ผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทย

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มนักเรียนไทย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.2.1 จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนไทย พบว่า คนในกลุ่มประเทศอาเซียน ยกเว้นไทยที่นักเรียนมีการสื่อสารด้วยมากที่สุด คือ อาจารย์อาเซียนในโรงเรียน โดยพบว่า นักเรียนไทยทุกคนมีการพูดคุยกับอาจารย์อาเซียน (ในโรงเรียนที่มีอาจารย์อาเซียนสอน) ทั้งในและนอกชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน แต่มีความถี่ของการสื่อสารและการใช้สื่อและช่องทางแตกต่างกัน ดังนี้

1.2.1.1 ประเภทวิชาที่สอน

นักเรียนไทยส่วนใหญ่ระบุว่า ในวิชาที่อาจารย์อาเซียนสอนซึ่งเป็นวิชาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ อาจารย์อาเซียนจะเน้นเนื้อหาสาระของการสอนมากกว่าวิชาด้านสังคม ศิลปะ หรือการเรียนรู้ภาษา ซึ่งมีโอกาสพูดคุยนอกเหนือจากเนื้อหาการสอนมากกว่า

“มีอาจารย์ฟิลิปปินส์สอนทั้งเลขและภาษาตากาล็อก เวลาเรียนเลข อาจารย์ไม่ค่อยพูดเล่น นักเรียนบางคนไม่เข้าใจภาษาเลยไม่เข้าใจเนื้อหา อาจารย์ก็จะเน้นอธิบายใช้ศัพท์อธิบายใหม่ ไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยนอกเรื่อง แต่ก็มีชวนคุยบ้าง แต่เวลาเรียนภาษากับอาจารย์ อาจารย์จะพูดเล่นเล่าเรื่องต่าง ๆ และเวลาใครทำงานที่สั่งเสร็จ อาจารย์จะเข้ามาพูดคุยด้วย .....นอกห้องก็เจอกัน ทักทายชวนคุย”

“ไม่ได้พูดกับอาจารย์ในห้องมากนัก แต่อาจารย์มีเรื่องไปคุยที่ห้องคนละ 2-3 นาที เพื่ออธิบาย โดยเฉพาะวิชาเลข อาจารย์บอกนักเรียนมีความเข้าใจต่างกัน ถ้าสอนซ้ำแล้วคนที่เข้าใจแล้วเบื่อก็จะเรียกไปคุยเป็นคน ๆ ไป วิชาภาษาอังกฤษมีพูดคุยบ่อย บางที่อาจารย์สัมภาษณ์เป็นภาษาอังกฤษ ให้เราตอบ.....นอกชั้นเรียนก็มีพูดคุยกันบ้างเวลาทำกิจกรรมด้วยกันได้คุยมากกว่าในห้อง”

“อาจารย์สอนวิทยาศาสตร์-สอนดาราศาสตร์ ..... ไม่ค่อยถามหรือคุยกับอาจารย์ในช่วงโมง แต่คุยกับอาจารย์ทางเฟซบุคบ่อย บางทีก็ line คุยกัน อาจารย์ใจดี”

“เรียนการแสดงกับอาจารย์ฟิลิปปินส์ คุยเล่นกับอาจารย์บ่อย.....ไป trip ด้วยกัน คุยกันตลอด บางทีก็ chat”

“อาจารย์ลาวภาษาอังกฤษดีมาก อาจารย์ชอบชวนคุย บางทีไทยบ้าง อังกฤษบ้าง อาจารย์บอกเราต่างคนต่างสอนภาษาให้กัน”

1.2.1.2 จำนวนชั่วโมงที่สอน / ภาระงาน

มีนักเรียนไทย 2 คน ระบุว่า อาจารย์สอนอาทิตย์ละหลายชั่วโมง ทำให้หาเวลาสื่อสารกับนักเรียนไทยเพื่อกระชับความสัมพันธ์ได้ไม่มากเต็มที่

“ทางเฟซบุค แต่ส่วนใหญ่อาจารย์จะบอกว่าอาจารย์ต้องตรวจงาน ต้องเตรียมสอน อาจารย์สอนหลายวิชา ไว้คุยกันวันหลัง”

“อาจารย์สอนหลายวิชา ไม่ค่อยมีเวลา พอเลิกสอนในชั่วโมง อาจารย์ก็ไปสอนวิชาอื่นต่อไป”

1.2.1.3 ช่องว่างของอายุระหว่างอาจารย์อาเซียนและนักเรียนไทย

มีนักเรียน 1 คน ระบุว่า รู้สึกสนิทสนมและพูดคุยกับอาจารย์อาเซียนที่อายุไม่มาก มากกว่าอาจารย์ที่มีอายุมาก

“กล้าคุยกับอาจารย์.....มากกว่า อาจารย์ยังไม่แก่”

ขณะเดียวกัน มีนักเรียน 1 คน ระบุว่า อาจารย์ที่มีอายุมากมักใจดีกว่าอาจารย์ที่ยังหนุ่มสาว

“อาจารย์ใจดีมาก กลัวอาจารย์อายุน้อย ๆ มากกว่า อาจารย์จะเข้มงวด และถูกทำโทษบ่อยกว่า”

สำหรับคนจากกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนอื่น ๆ ที่นักเรียนไทยมีการสื่อสารมากรองลงมาจากอาจารย์อาเซียนที่สอนในโรงเรียน คือ เพื่อนนักเรียนอาเซียนที่รู้จักกันจากโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ยังคงมีการติดต่อทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ หลังจบโครงการฯ แต่เป็นการติดต่อแบบนาน ๆ ครั้ง

ขณะที่จากการสำรวจ พบว่า มีโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 8 แห่ง จาก 18 แห่ง ที่มีนักเรียนจากประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านหรือชายแดนได้แก่ ประเทศพม่า มากที่สุด รองลงมาคือ ลาว และ กัมพูชา ซึ่งนักเรียนไทยมีการพูดคุยกับเพื่อนอาเซียน ทั้งในและนอกชั้นเรียนทุกวัน ส่วนบางโรงเรียนมีนักเรียนแลกเปลี่ยนจากอาเซียนแต่ในช่วงเก็บข้อมูลนักเรียนแลกเปลี่ยนจากอาเซียนได้เดินทางกลับประเทศแล้ว

นอกจากนี้ พบว่า มีนักเรียนไทย 7 คน จาก 40 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.5 ที่มีเพื่อนอาเซียนที่รู้จักกันทางสื่อออนไลน์ โดยพบนักเรียนไทยมีเพื่อนอาเซียนที่รู้จักและสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ ตั้งแต่ 2-9 ประเทศ (ไม่รวมไทย) โดยพบว่ามีเพื่อนอาเซียนใน 2 ประเทศ มากที่สุด คือ 4 คน 1 ประเทศ และ 3 ประเทศ เท่ากันคือ อย่างละ 1 คน และ 9 ประเทศ 1 คน โดยเป็นเพื่อน

ชาวสิงคโปร์มากที่สุด รองลงมาคือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย จำนวนเพื่อนอาเซียนที่นักเรียนไทยมีการระบุมากที่สุดคือ มีเพื่อนอาเซียนที่ติดต่อทางสื่อออนไลน์รวม 38 คน แต่โดยเฉลี่ยมีการติดต่อกับเพื่อนอาเซียนจากประเทศต่าง ๆ ที่รู้จักทางสื่อออนไลน์ประมาณ 3-4 คนมากที่สุด

1.2.2 เนื้อหา/ประเด็นการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนไทยเกือบทุกคนระบุว่า มีการพูดคุย / สื่อสารกับอาจารย์อาเซียนเกี่ยวกับ บทเรียนและเนื้อหาในการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ถ้ามเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของแต่ละประเทศ และข่าวที่นักเรียนไทยได้รับรู้มาจากสื่อมวลชน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน

“คุยเกี่ยวกับสิ่งที่อาจารย์สอนเวลาไม่เข้าใจ”

“They came to me whenever they don't understand what they've learned or have questions”

“นักเรียนชอบถามว่า ประเทศลาวเหมือนประเทศไทยไหม คนเป็นมิตรเหมือนในหนังหรือเปล่า มีลอยกระทงหรือสงกรานต์เหมือนไทยไหม.”

“บางทีก็ถามอาจารย์ว่า คนเขมรเขารู้สึกยังไงกับปัญหาเขาพระวิหาร แต่ที่อ่านข่าวเหมือนเป็นปัญหาใหญ่”

“Thai students always see our country like what they heard from news. So, they will know only from news, but mostly they know a little about ASEAN in general. Their questions proved this.”

นักเรียนในเมืองและนอกเมืองรวมถึงนักเรียนในโรงเรียนรัฐและเอกชนแสดงความเคารพต่ออาจารย์อาเซียนต่างกัน

“There is one factor of teaching and learning that plays a significant role on how students perceive foreign teachers, that is, LEARNING ENVIRONMENT. Students in the province are less indifferent to foreign teachers and they are more polite. Example, in maesot, students will greet you when they see you in school or even outside the school but in Bangkok, rarely will students greet you when they see you in malls or anywhere outside the school.”

"I have taught in suburban schools but I firmly believe that the students in rural area are more respectful and diligent."

"I think students here are better than my students in my former school. Academically they are better. They are also more responsible and respectful."

"I only taught in two provinces. Chiangmai and Bangkok. All can say that the students in the province are much easy to handle compare to those students in Bangkok. Students in remote provinces have more respect compare to those in the city."

"The students in Nakhon Sawan for the most part are more diligent and ambitious when it comes to the English language than in Bangkok."

"I noticed that in impoverished schools that have had limited contact with western teachers in the past, Thai student are more enthusiastic to learn with me and often treat me with more respect as compared with wealthier schools in urban areas. Sometimes students in wealthy schools are spoiled by their parents outside of school and expect a teacher to spoil them by giving them anything they want upon request."

"I used to teach in a private elementary school in the same province, I am now teaching in a government high school. There is a difference in the way the students treat me from the private school and now. The students from the government school are more respectful than the private school students, maybe because of their status in life."

ทั้งอาจารย์อาเซียนและนักเรียนไทยส่วนใหญ่ (ประมาณ 60%) ระบุว่า มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านสื่อต่าง ๆ หลายช่องทาง โดยเป็นการพูดคุยกันมากที่สุดในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาและอยู่ด้วยกันนาน เช่น การเข้าแคมป์ การเดินทางไปทัศนศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ

นักเรียนไทยส่วนใหญ่ระบุตรงกันว่า มีการติดต่อทั้งการพบปะพูดคุยกัน ทางโทรศัพท์มือถือ line อีเมลล์ และ เฟซบุ๊ก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน ซึ่งพบว่า อาจารย์อาเซียน 15 คน จาก 25 คน มีการติดต่อทางอีเมลล์และเฟซบุ๊กกับนักเรียนไทย มี 4 คน ที่ติดต่อทาง line ด้วย ขณะที่นักเรียนไทย (3 คน) ระบุว่า อาจารย์บางคน (1 คน)

อนุญาตให้ติดต่อทางอีเมลเท่านั้น นอกเหนือจากการพบปะพูดคุย ขณะที่บางคน (1 คน) ให้ติดต่อเฉพาะการพูดคุยในโรงเรียนและในกิจกรรมที่ทำร่วมกันเท่านั้น

“อาจารย์บางคนไม่ให้เบอร์มือถือ อีเมลล์ ขออาจารย์ อาจารย์ไม่ให้”

“อาจารย์ให้แต่อีเมลล์มา บอกว่าเฟซบุ๊กไว้ให้นักเรียนคุยกันดีกว่า”

1.3 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน

จากการสัมภาษณ์ทั้งอาจารย์ผู้ประสานงานโครงการฯ นักเรียนไทย และอาจารย์อาเซียน พบผลดังนี้

1.3.1 อาจารย์อาเซียนทุกคนมีการสื่อสารกับนักเรียนไทยผ่านการพูดคุยในชั้นเรียนแบบเห็นหน้าค่าตากัน (face – to – face) มากที่สุด แต่ส่วนที่สร้างความสัมพันธ์มากที่สุด คือ การร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

1.3.2 อาจารย์อาเซียนส่วนใหญ่มีการสื่อสารกับนักเรียนไทยทั้งในและนอกชั้นเรียน ทั้งในเวลาราชการและวันหยุด และมีการใช้สื่อและช่องทางต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ line สื่ออินเทอร์เน็ต (เช่นอีเมลล์) และสื่อออนไลน์ ในการติดต่อสื่อสารกัน โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี รวมถึงการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ทัศนศึกษาหรือร่วม trip ต่าง ๆ การร่วมค่ายอาเซียน (ASEAN Camp) และค่ายต่าง ๆ

“I communicate with my students by meet and talk, through mobile phones, chat on internet, join school's activities, etc.”

“I usually talk to students out of class since I am riding bicycle in my leisure times. I also meet students who would easily recognize me as a foreigner teacher and they would talk to me. Sometimes I talk to students out of class when there are school activities.”

“I often communicate with students in many ways, sometimes we meet and talk, sometimes by mobiles phones (I called them and They called me too), chat on facebook, and Join school's activities such as ASEAN camps.”

“I communicate with my Thai student's everyday outside of class during much free time though not teaching and while walking to different places on the school campus. Usually the medium of communication I use is conversation and school activities.”

"Everytime I see my students out of class. I converse with them and I also have on weekends. Some students of mine are my friends in social networks. When I see them online, I chat with them."

"I talk to them everyday. Some students will go to my office to submit their work so I have the chance to talk to them. I also chat with them on Facebook. Sometimes I talk when we go for a tour."

1.3.3 อาจารย์อาเซียน 2 ท่าน ระบุว่า ด้วยบุคลิกของนักเรียนไทยที่ไม่กล้าหรือมักอายที่จะพูดภาษาอังกฤษในห้องเรียน อาจารย์จะพยายามให้นักเรียนสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษผ่านสื่อที่ไม่ต้องเห็นกันซึ่งหน้า เช่น การ chat ใน facebook เพื่อช่วยให้เด็กกล้าแสดงออกมากขึ้น และช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ทศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประชาคมอาเซียน

2.1 ผลจากการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามกลุ่มนักเรียนไทย

2.1.1 ระดับทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทย

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1200 ตัวอย่าง ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า จำนวนและค่าร้อยละของการรับรู้ / ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน ตามประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 "ประเทศกัมพูชาเอาเปรียบไทยอย่างไม่เป็นธรรมในกรณีเขาพระวิหาร" กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 373 คน (ร้อยละ 31.1) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย

ประเด็นที่ 2 "เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจากปัญหาทางศาสนาเป็นหลัก" กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 367 คน (ร้อยละ 30.6) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 3 "ประเทศไทยเป็นประเทศที่เพียบพร้อมและน่าอยู่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ" กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 395 คน (ร้อยละ 32.9) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 4 "ในความรู้สึกส่วนตัว คิดว่าคนพม่า เป็นคนที่ค่อนข้างโหดร้าย" กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 473 คน (ร้อยละ 39.4) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 5 “ผู้คนในประเทศที่พัฒนาแล้ว นำคอบหามากกว่าคนในประเทศที่ด้อยพัฒนา” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 410 คน (ร้อยละ 34.2) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 6 “เมื่อคนต่างชาติมาทำงานหรือทำธุรกิจที่เมืองไทย ต้องเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาวัฒนธรรมไทย” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 371 คน (ร้อยละ 30.9) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 7 “กฎและข้อห้ามต่าง ๆ ในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้ามถ่ายภาพต้องถอดหมวก ถอดรองเท้า ห้ามใส่กางเกงขาสั้น ฯลฯ เป็นการลิดรอนสิทธิส่วนบุคคล” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 396 คน (ร้อยละ 33.0) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 8 “การให้คนไทยปฏิบัติต่อประเทศในอาเซียนทุกชาติอย่างเท่าเทียมกัน เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 411 คน (ร้อยละ 34.3) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 9 “การให้ผู้หญิงคลุมหน้าในบางศาสนาเป็นการกดขี่ทางเพศ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 410 คน (ร้อยละ 34.2) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ประเด็นที่ 10 “การลงโทษด้วยการเขี่ยนหรือโบยของคนสิงคโปร์ ถือเป็นกรกระทำที่ป่าเถื่อนหรือไม่มีอารยธรรม” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 366 คน (ร้อยละ 30.5) โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับครึ่ง ๆ

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ครึ่ง ๆ	ไม่ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ระบุ/ ไม่ตอบ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ประเทศกัมพูชาเอาเปรียบไทยอย่างไม่เป็นธรรมในกรณีเขาพระวิหาร	357 29.8	373* 31.1	372 31.0	56 4.7	33 2.8	9 0.8
2. เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจากปัญหาทางศาสนาเป็นหลัก	268 22.3	363 30.3	367* 30.6	142 11.8	51 4.3	9 0.8
3. ประเทศไทยเป็นประเทศที่เพียบพร้อมและน่าอยู่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ	299 24.9	347 28.9	395* 32.9	102 8.5	47 3.9	10. 0.8
4. ในความรู้สึกส่วนตัว คิดว่าคนพม่า เป็นคนที่ค่อนข้างโหดร้าย	154 12.8	243 20.3	473* 39.4	259 21.6	62 5.2	9 0.8
5. ผู้คนในประเทศที่พัฒนาแล้ว น่าคบหา มากกว่าคนในประเทศที่ด้อยพัฒนา	153 12.8	217 18.1	410* 34.2	270 22.5	141 11.8	9 0.8
6. เมื่อคนต่างชาติมาทำงานหรือทำธุรกิจที่เมืองไทย ต้องเป็นฝ่ายปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย	336 28.0	368 30.7	371* 30.9	93 7.8	22 1.8	10 0.8
7. กฎและข้อห้ามต่าง ๆ ในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้ามถ่ายภาพ ต้องถอดหมวก ถอดรองเท้า ห้ามใส่กางเกงขาสั้น ฯลฯ เป็นการลดทอนสิทธิส่วนบุคคล	166 13.8	219 18.3	396* 33.0	242 20.2	168 14.0	9 0.8
8. การให้คนไทยปฏิบัติต่อประเทศในอาเซียนทุกชาติอย่างเท่าเทียมกันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้	144 12.0	209 17.4	411* 34.3	229 19.1	197 16.4	10 0.8
9. การให้ผู้หญิงคลุมหน้าในบางศาสนาเป็นการกดขี่ทางเพศ	104 8.7	156 13.0	410* 34.2	297 24.8	224 18.4	9 0.8
10. การลงโทษด้วยการเข็มนหรือโบยของคนสิงคโปร์ ถือเป็นการกระทำที่ป่าเถื่อนหรือไม่มีอารยธรรม	330 27.5	298 24.8	366* 30.5	113 9.4	84 7.0	9 0.8

จากการศึกษาในภาพรวมค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน จากประเด็นต่าง ๆ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น **3.29** (S.D. = 0.56) และระดับของความคิดเห็นอยู่ในระดับพอควร

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นทั้งหมด 10 ประเด็น พบว่า ประเด็นที่นักเรียนไทยมีความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 ลำดับ คือ **ประเด็นที่ 1** “ประเทศกัมพูชาเอาเปรียบไทยอย่างไม่เป็นธรรมในกรณีเขาพระวิหาร” ด้วยค่าเฉลี่ย 3.81 (S.D. = 1.01) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ **ประเด็นที่ 6** “เมื่อคนต่างชาติมาทำงานหรือทำธุรกิจที่เมืองไทย ต้องเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาวัฒนธรรมไทย” ด้วยค่าเฉลี่ย 3.76 (S.D. = 1.01) อยู่ในระดับมาก และ **ประเด็นที่ 3** “ประเทศไทยเป็นประเทศที่เพียบพร้อมและน่าอยู่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่ม”อาเซียนอื่น ๆ” ด้วยค่าเฉลี่ย 3.63 (S.D. = 1.07) อยู่ในระดับมาก

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 ลำดับ คือ **ประเด็นที่ 9** “การให้ผู้หญิงคลุมหน้าในบางศาสนาเป็นการกดขี่ทางเพศ” ด้วยค่าเฉลี่ย 2.68 (S.D. = 1.17) อยู่ในระดับพอควร รองลงมาคือ **ประเด็นที่ 8** “การให้คนไทยปฏิบัติต่อประเทศในอาเซียนทุกชาติอย่างเท่าเทียมกันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้” ด้วยค่าเฉลี่ย 2.89 (S.D. = 1.22) อยู่ในระดับพอควร และ **ประเด็นที่ 7** “กฎและข้อห้ามต่าง ๆ ในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้ามถ่ายภาพ ต้องถอดหมวก ถอดรองเท้า ห้ามใส่กางเกงขาสั้น ฯลฯ เป็นการลิดรอนสิทธิส่วนบุคคล” ด้วยค่าเฉลี่ย 2.98 (S.D. = 1.22) อยู่ในระดับพอควร

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับของระดับความคิดเห็นเชิงลบ	ลำดับ
3.ประเทศไทยเป็นประเทศที่เพียบพร้อมและน่าอยู่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ	3.63	1.07	มาก	3
6. เมื่อคนต่างชาติมาทำงานหรือทำธุรกิจที่เมืองไทยต้องเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาวัฒนธรรมไทย	3.76	1.01	มาก	2
7. กฎและข้อห้ามต่าง ๆ ในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้ามถ่ายภาพ ต้องถอดหมวก ถอดรองเท้า ห้ามใส่กางเกงขาสั้น ฯลฯ เป็นการลิดรอนสิทธิส่วนบุคคล	2.98	1.22	พอควร	7
9. การให้ผู้หญิงคลุมหน้าในบางศาสนาเป็นการกีดกันทางเพศ	2.68	1.17	พอควร	10
10. การลงโทษด้วยการเขียนหรือโบยของคนสิงคโปร์ถือเป็นการกระทำที่ป่าเถื่อนหรือไม่มีอารยธรรม	3.57	1.18	มาก	4
เฉลี่ยรวมการรับรู้ทัศนคติแบบ ethnocentrism	3.32	0.64	พอควร	
4. ในความรู้สึกส่วนตัว คิดว่าคนพม่า เป็นคนที่ค่อนข้างโหดร้าย	3.14	1.06	พอควร	6
5. ผู้คนในประเทศที่พัฒนาแล้ว น่าคบหากว่าคนในประเทศที่ด้อยพัฒนา	2.98	1.18	พอควร	7
เฉลี่ยรวมการรับรู้ทัศนคติแบบ Stereotype	3.06	0.91	พอควร	
1. ประเทศกัมพูชาเอาเปรียบไทยอย่างไม่เป็นธรรมในกรณีเขาพระวิหาร	3.81	1.01	มาก	1
2. เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจากปัญหาทางศาสนาเป็นหลัก	3.55	1.09	มาก	5
8. การให้คนไทยปฏิบัติต่อประเทศในอาเซียนทุกชาติอย่างเท่าเทียมกันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้	2.89	1.22	พอควร	9
เฉลี่ยรวมการรับรู้ทัศนคติแบบ Bias	3.42	0.72	มาก	
เฉลี่ยรวมการรับรู้ทัศนคติเชิงลบ	3.29	0.56	พอควร	

หมายเหตุ การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

ระดับมากที่สุด	= 4.21 – 5.00
ระดับมาก	= 3.41 – 4.20
ระดับพอควร	= 2.61 – 3.40
ระดับน้อย	= 1.81 – 2.60
ระดับน้อยที่สุด	= 1.00 – 1.80

2.1.2 ทิศทางทัศนคติของนักเรียนไทยต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1200 ตัวอย่างผลการศึกษาในภาพรวม มีจำนวนและค่าร้อยละของทัศนคติที่นักเรียนไทยมีต่อบุคคลในกลุ่มประเทศอาเซียน จำแนกรายประเทศ ได้ดังนี้

- 1) ทัศนคติต่อคนกัมพูชา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 636 คน (ร้อยละ 53.0) มีทัศนคติเชิงบวกและลบพอกัน
- 2) ทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 552 คน (ร้อยละ 46.0) มีทัศนคติเชิงบวก
- 3) ทัศนคติต่อคนมาเลเซีย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 571คน (ร้อยละ 46.7) มีทัศนคติเชิงบวก
- 4) ทัศนคติต่อคนลาว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 587 คน (ร้อยละ 48.9) มีทัศนคติเชิงบวก
- 5) ทัศนคติต่อคนเวียดนาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 552 คน (ร้อยละ 46.0) มีทัศนคติเชิงบวก
- 6) ทัศนคติต่อคนสิงคโปร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 727 คน (ร้อยละ 60.6) มีทัศนคติเชิงบวก
- 7) ทัศนคติต่อคนพม่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 569 คน (ร้อยละ 47.4) มีทัศนคติเชิงบวกและลบพอกัน
- 8) ทัศนคติต่อคนอินโดนีเซีย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 545 คน (ร้อยละ 45.4) มีทัศนคติเชิงบวกและลบพอกัน
- 9) ทัศนคติต่อคนบรูไน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 572 คน (ร้อยละ 57.7) มีทัศนคติเชิงบวก
- 10) ทัศนคติต่อคนไทย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 697 คน (ร้อยละ 58.1) มีทัศนคติเชิงบวก

ดูรายละเอียดตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของทัศนคติต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

สัญชาติ/คนในประเทศ	ทัศนคติต่อคน			
	ส่วนใหญ่เชิงลบ	บวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่เชิงบวก	ไม่ระบุ/ไม่ตอบ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
กัมพูชา	290	636*	253	21
	24.2	53.0	21.1	1.8
ฟิลิปปินส์	120	507	552*	21
	10.0	42.3	46.0	1.8
มาเลเซีย	119	486	571*	24
	9.9	40.5	47.6	2.0
ลาว	127	463	587*	23
	10.6	38.6	48.9	1.9
เวียดนาม	124	501	552*	23
	10.3	41.8	46.0	1.9
สิงคโปร์	93	359	727*	21
	7.8	29.9	60.6	1.8
พม่า	226	569*	382	23
	18.8	47.4	31.8	1.9
อินโดนีเซีย	124	545*	510	21
	10.3	45.4	42.5	1.8
บรูไน	98	507	572*	29
	8.2	42.3	47.7	1.9
ไทย	73	408	697*	22
	6.1	34.0	58.1	1.8

2.1.3 การรับรู้ของนักเรียนไทยต่อระดับการพัฒนาของประเทศอาเซียนต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1200 ตัวอย่างผลการศึกษาในภาพรวม มีจำนวนและค่าร้อยละของทัศนคติที่นักเรียนไทยมีต่อประเทศกลุ่มประเทศอาเซียน จำแนกรายประเทศ ได้ดังนี้

- 1) ทัศนคติต่อประเทศกัมพูชา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 538 คน (ร้อยละ 44.8) เห็นว่าพัฒนาน้อยกว่าไทย
- 2) ทัศนคติต่อประเทศฟิลิปปินส์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 613 คน (ร้อยละ 51.1) เห็นว่าพัฒนามากกว่าไทย
- 3) ทัศนคติต่อประเทศมาเลเซีย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 655 คน (ร้อยละ 54.6) เห็นว่าพัฒนามากกว่าไทย
- 4) ทัศนคติต่อประเทศลาว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 453 คน (ร้อยละ 37.8) เห็นว่าพัฒนาพอ ๆ กับไทย
- 5) ทัศนคติต่อประเทศเวียดนาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 511 คน (ร้อยละ 42.6) เห็นว่าพัฒนาพอ ๆ กับไทย
- 6) ทัศนคติต่อประเทศสิงคโปร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 934 คน (ร้อยละ 77.8) เห็นว่าพัฒนามากกว่าไทย
- 7) ทัศนคติต่อประเทศพม่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 578 คน (ร้อยละ 48.2) เห็นว่าพัฒนาน้อยกว่าไทย
- 8) ทัศนคติต่อประเทศอินโดนีเซีย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 561 คน (ร้อยละ 46.8) เห็นว่าพัฒนามากกว่าไทย
- 9) ทัศนคติต่อประเทศบรูไน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 667 คน (ร้อยละ 55.6) เห็นว่าพัฒนามากกว่าไทย

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของการรับรู้ระดับการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนเปรียบเทียบกับไทยของนักเรียนไทย

ประเทศ	ทัศนคติต่อประเทศ			
	พัฒนาน้อยกว่าไทย	พอกๆกัน	พัฒนามากกว่าไทย	ไม่ระบุ/ไม่ตอบ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
กัมพูชา	538*	447	195	20
	44.8	37.3	16.3	1.7
ฟิลิปปินส์	148	419	613*	20
	12.3	34.9	51.1	1.7
มาเลเซีย	123	401	655*	21
	10.3	33.4	54.6	1.8
ลาว	422	453*	304	21
	35.2	37.8	25.3	1.8
เวียดนาม	263	511*	405	21
	21.9	42.6	33.8	1.8
สิงคโปร์	63	183	934*	20
	5.3	15.3	77.8	1.7
พม่า	578*	432	170	20
	48.2	36.0	14.2	1.7
อินโดนีเซีย	143	475	561*	21
	11.9	39.6	46.8	1.8
บรูไน	142	371	667*	20
	11.8	30.9	55.6	1.7

หมายเหตุ * หมายถึง ค่าความถี่และร้อยละสูงสุดของคำถามแต่ละข้อ

2.2 ผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทย

จากผลการสัมภาษณ์พร้อมแบบสำรวจทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยในประเภทโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาคต่าง ๆ พบว่า

2.2.1) ทัศนคติต่อคนในประชาคมอาเซียน จากแบบสำรวจทัศนคตินักเรียนไทยมีทัศนคติทางชาติพันธุ์ต่อ “คนในกลุ่มประเทศอาเซียน “ในเชิงบวก” มากที่สุด รองลงมาคือ ทั้งเชิงบวกและลบ และเชิงลบตามลำดับ โดยประเทศในประชาคมอาเซียนที่นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่าเชิงลบหรือทั้งเชิงบวกและลบ ได้แก่ คนในประเทศ

- ไทย
- อินโดนีเซีย
- มาเลเซีย
- ลาว
- ฟิลิปปินส์
- บรูไน
- สิงคโปร์

ส่วนคนในประเทศอาเซียนที่นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงลบมากกว่าเชิงบวก ได้แก่ พม่า รองลงมาคือ กัมพูชา ขณะที่สิงคโปร์ถูกรับรู้ในเชิงบวก และทั้งบวกและลบ โดยไม่มีทัศนคติเชิงลบเลยและคนกัมพูชาถูกรับรู้ทั้งในเชิงบวกและลบมากกว่าเชิงลบ ขณะที่มีทัศนคติทั้งเชิงบวกและลบต่อคนไทยด้วยกันเองมีมากกว่าเชิงบวกเพียงเล็กน้อย ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของทิศทางทัศนคติของนักเรียนไทย (40 คน) ต่อคนในประเทศอาเซียนต่าง ๆ

คนในประเทศ	ทิศทางทัศนคติ			
	ส่วนใหญ่เชิงลบ	บวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่เชิงบวก	ไม่มีความคิดเห็น
กัมพูชา	8 (20.00)	13 (32.50)	19 (47.50)	-
ฟิลิปปินส์	24 (60.00)	1 (2.50)	14 (35.00)	1 (2.50)
มาเลเซีย	20 (50.00)	2 (5.00)	17 (42.50)	1 (2.50)
ลาว	23 (57.50)	5 (12.50)	12 (30.00)	-
เวียดนาม	15 (37.50)	6 (15.00)	18 (45.00)	1 (2.50)
สิงคโปร์	33 (82.50)	-	7 (17.50)	-
พม่า	7 (17.50)	16 (40.00)	15 (37.50)	2 (5.00)
อินโดนีเซีย	19 (47.50)	4 (10.00)	16 (40.00)	1 (2.50)
บรูไน	26 (65.00)	3 (7.50)	10 (25.00)	1 (2.50)
ไทย	19 (47.50)	3 (7.50)	18 (45.00)	1 (2.50)
รวม	194 (48.50)	53 (13.25)	145 (36.50)	7 (1.75)

* ไม่มีความเห็น = นักเรียนระบุว่ารูปภาพไม่ออก ไม่แน่ใจว่าเข้าใจหรือรู้จักถูกต้องหรือไม่

2.2.2) การรับรู้คุณลักษณะของคนในประชาคมอาเซียนของนักเรียนไทย

จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสำรวจคุณลักษณะเชิงบวกและลบของคนในประเทศต่างๆ ในอาเซียน พบว่า จากการรับรู้ของนักเรียนไทย

2.2.2.1 เมื่อจำแนกคุณลักษณะของคนในอาเซียนที่นักเรียนไทยรับรู้เป็นคุณลักษณะหลักต่าง ๆ สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงการรับรู้ของนักเรียนไทยต่อคุณลักษณะต่าง ๆ ของคนในประเทศอาเซียน

คุณลักษณะ	จำนวนนักเรียนที่รับรู้คุณลักษณะต่อคนในประเทศต่าง ๆ และลำดับที่																			
	กัมพูชา	ลำดับที่	พม่า	ลำดับที่	ฟิลิปปินส์	ลำดับที่	มาเลเซีย	ลำดับที่	บรูไน	ลำดับที่	ลาว	ลำดับที่	เวียดนาม	ลำดับที่	อินโดนีเซีย	ลำดับที่	สิงคโปร์	ลำดับที่	ไทย	ลำดับที่
เป็นมิตร	7	5	10	5	17	1	13	2	12	3	31	1	13	2	13	1	18	4	26	2
ไม่เป็นมิตร	24	1	15	3	-	8	6	7	7	5	2	9	3	6	5	6	3	7	1	10
มีการศึกษาสูง	1	7	-	9	15	2	19	1	15	1	5	6	8	4	6	4	38	1	15	5
มีการศึกษาต่ำ	24	1	30	1	-	8	7	10	3	8	18	3	5	5	3	5	1	9	6	8
ชื่อต๋อย	3	6	2	8	10	4	1	6	11	4	17	4	8	4	8	4	20	3	11	6
ขี้โกง	17	2	16	2	3	7	2	9	3	8	2	8	8	4	3	4	2	8	17	4
ขยัน	10	3	14	4	15	2	9	4	7	5	12	5	21	1	10	2	28	2	7	7
เฉื่อยชา	9	4	10	5	6	6	3	8	4	7	17	4	8	4	5	4	1	9	20	3
มีน้ำใจ	7	5	5	7	11	3	12	3	6	6	26	2	12	3	9	3	11	6	27	1
ต่างคนต่างอยู่	7	5	9	6	8	5	8	5	14	2	3	7	3	6	7	6	17	5	2	9
รวม	109	-	111	-	85	-	80	-	82	-	133	-	89	-	69	-	139	-	132	-

2.2.2.2 เมื่อจัดคุณลักษณะ 5 คู่ที่มีลักษณะตรงข้ามกันเป็นคุณลักษณะเชิงบวกและคุณลักษณะเชิงลบ พบว่า นักเรียนไทยมีการรับรู้คุณลักษณะของคนในอาเซียนประเทศต่าง ๆ รวมถึงไทย ในคุณลักษณะ “เชิงบวก” มากกว่า “เชิงลบ” คือ ร้อยละ 62.00 และ 38.00 ตามลำดับ โดยนักเรียนไทยมีการรับรู้คุณลักษณะโดยรวมเชิง “บวก” ของคน “สิงคโปร์” มากที่สุด (ร้อยละ 11.18) และมีการรับรู้คุณลักษณะโดยรวมเชิง “ลบ” ต่อคนกัมพูชาและคนพม่ามากที่สุด ในระดับที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 7.87 และ 7.77 และรับรู้คุณลักษณะโดยรวม “เชิงลบ” น้อยที่สุดต่อคน “ฟิลิปปินส์” (ร้อยละ 1.65) ขณะเดียวกัน มีการรับรู้คุณลักษณะโดยรวม “เชิงบวก” ของคนไทย มากกว่า “เชิงลบ” คือร้อยละ 8.36 และ 4.47 ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงการรับรู้คุณลักษณะโดยรวมทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อคนในประชาคมอาเซียน

คุณลักษณะโดยรวม	กัมพูชา	พม่า	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	บรูไน	ลาว	เวียดนาม	อินโดนีเซีย	สิงคโปร์	ไทย	ประเทศต่าง ๆ จากการ รับรู้ของนักเรียน / รวม นักเรียนที่ระบุ
เชิงบวก	28 (2.72)	31 (3.01)	68 (6.61)	60 (5.83)	51 (4.96)	91 (8.84)	62 (6.03)	46 (4.47)	115 (11.18)	86 (8.36)	638 (62.00)
เชิงลบ	81 (7.87)	80 (7.77)	17 (1.65)	20 (1.94)	31 (3.01)	42 (4.08)	27 (2.62)	23 (2.24)	24 (2.33)	46 (4.47)	391 (38.00)
รวม	109 (10.59)	111 (10.79)	85 (8.26)	80 (7.77)	82 (7.97)	133 (12.93)	89 (8.65)	69 (6.71)	139 (13.51)	132 (12.83)	1,029 (100.00)

เมื่อจัดลำดับประเทศตามคุณลักษณะที่นักเรียนไทยรับรู้ สามารถแสดงได้ตาม
ตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงการรับรู้คุณลักษณะแต่ละลักษณะของคนในประเทศอาเซียนของนักเรียนไทย
(เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย)

เป็นมิตร

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	ลาว	31
2	ไทย	26
3	สิงคโปร์	18
4	ฟิลิปปินส์	17
5	เวียดนาม	} 13
	อินโดนีเซีย	
	มาเลเซีย	
6	บรูไน	12
7	พม่า	10
8	กัมพูชา	7

ไม่เป็นมิตร

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	กัมพูชา	24
2	พม่า	15
3	บรูไน	7
4	มาเลเซีย	6
5	อินโดนีเซีย	5
6	เวียดนาม	} 3
	สิงคโปร์	
7	ลาว	2
8	ไทย	1
9	ฟิลิปปินส์	-

มีการศึกษาสูง

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	สิงคโปร์	38
2	มาเลเซีย	19
3	ฟิลิปปินส์	} 15
	บรูไน	
	ไทย	
4	เวียดนาม	8
5	อินโดนีเซีย	6
6	ลาว	5
7	กัมพูชา	1
8	พม่า	-

มีการศึกษาน้อย

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	พม่า	30
2	กัมพูชา	24
3	ลาว	18
4	ไทย	6
5	เวียดนาม	5
6	บรูไน	3
7	อินโดนีเซีย	2
8	มาเลเซีย	} 1
	สิงคโปร์	
9	ฟิลิปปินส์	-

ชื่อสัตย์

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	สิงคโปร์	20
2	ลาว	17
3	ไทย	} 11
	บรูไน	
4	ฟิลิปปินส์	10
5	เวียดนาม	} 8
	อินโดนีเซีย	
6	มาเลเซีย	7
7	กัมพูชา	3
8	พม่า	2

ชื่อโกง

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	ไทย	} 17
	กัมพูชา	
2	พม่า	16
3	เวียดนาม	8
4	ฟิลิปปินส์	} 3
	บรูไน	
5	มาเลเซีย	} 2
	ลาว	
	อินโดนีเซีย	
	สิงคโปร์	

ขยัน

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	สิงคโปร์	28
2	เวียดนาม	21
3	ฟิลิปปินส์	15
4	พม่า	14
5	ลาว	12
6	กัมพูชา	10
	อินโดนีเซีย	
7	มาเลเซีย	9
8	บรูไน	7
	ไทย	

เฉื่อยชา

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	ไทย	20
2	ลาว	17
3	พม่า	10
4	กัมพูชา	9
5	เวียดนาม	8
6	ฟิลิปปินส์	6
7	อินโดนีเซีย	5
8	บรูไน	4
9	มาเลเซีย	3
10	สิงคโปร์	1

มีน้ำใจ

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	ไทย	27
2	ลาว	26
3	มาเลเซีย	12
	เวียดนาม	
4	ฟิลิปปินส์	11
	สิงคโปร์	
5	อินโดนีเซีย	9
6	กัมพูชา	7
7	บรูไน	6
8	พม่า	5

ต่างคนต่างอยู่

ลำดับที่	คนในประเทศที่ถูกรับรู้	จำนวนนักเรียนไทยที่ระบุ
1	สิงคโปร์	17
2	บรูไน	14
3	พม่า	9
4	ฟิลิปปินส์	8
	มาเลเซีย	
5	อินโดนีเซีย	7
	กัมพูชา	
6	เวียดนาม	3
	ลาว	
7	ไทย	2

2.2.3 การรับรู้ภาพลักษณ์ของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนของนักเรียนไทย จากแบบสำรวจทัศนคติต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนใน “มิติของการพัฒนา” ซึ่งใช้ประกอบการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนไทยรับรู้ว่

- ประเทศที่พัฒนามากกว่าประเทศไทย
  - สิงคโปร์
  - มาเลเซีย
  - บรูไน
  - ฟิลิปปินส์
- ประเทศที่พัฒนาพอ ๆ กับประเทศไทย
  - เวียดนาม
  - อินโดนีเซีย
  - ลาว
- ประเทศที่พัฒนาน้อยกว่าประเทศไทย
  - พม่า
  - กัมพูชา

เมื่อสอบถามถึงเกณฑ์ในการประเมิน พบว่า นักเรียนไทยส่วนใหญ่ 34 คน (คิดเป็นร้อยละ 85.00) ประเมินจาก “ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ” ซึ่งมีการเผยแพร่สู่ประเทศต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม การเปิดรับข่าวจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะข่าวซึ่งส่วนใหญ่มาจากการทำรายงานเกี่ยวกับอาเซียน

“เพราะสิงคโปร์รวม เป็นประเทศที่นำลงทุนมากที่สุดในเอเชีย”

“บรูไนรวย มีน้ำมัน”

“มาเลเซีย รวย มีน้ำมัน คนไทยยังเอาน้ำมันจากมาเลเซียมาขายทางใต้

“พม่า กัมพูชา ลาว ด้อยพัฒนามากว่าเรา เขาถึงข้ามประเทศมาทำงานในบ้านเรา บางคนยอมเป็นแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายก็เอา”

“คนลาวเจริญกว่าเรา เพราะมี 4G แล้ว”

เกณฑ์ที่สองที่นักเรียนไทยใช้ในการประเมินความรู้/ความสามารถ โดยเฉพาะการพูดภาษาอังกฤษได้ดี ทั้งนี้ ในส่วนนี้ นักเรียนไทยมักประเมินจากคนใกล้ตัว เช่น อาจารย์ที่สอนเพื่อนอาเซียนไม่ใช่จากสื่อมวลชนเหมือนเกณฑ์แรก

“ฟิลิปปินส์ พัฒนากว่าเราเพราะเขาพูดภาษาอังกฤษได้มากกว่าเรา เรามี
จ้างอาจารย์ฟิลิปปินส์มาสอนในหลายวิชา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและเลข
แสดงว่าระดับความรู้ของไทยน้อยกว่าเขา”

“ลาวเจริญกว่าเรา เพื่อนลาวพูดภาษาอังกฤษดีมาก”

2.2.4 การใช้ภาษากับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทย

จากการสอบถามว่ากลุ่มนักเรียนไทยหรือเพื่อนรอบตัวมีการตั้งสมญานามคำที่แสดง
ทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ (ethnophaulism) แก่ประเทศหรือคนชาติต่าง ๆ ในอาเซียนหรือไม่
อะไบบ้าง และเพราะเหตุใด ผลการวิจัย พบว่า

1) นักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีการใช้ศัพท์ตั้งชื่อ สมญานาม
ให้กับคนในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา (ยกเว้นมาเลเซีย) มากที่สุด และ
มากกว่านักเรียนในภูมิภาคอื่น ๆ โดยคำสมญานามที่นักเรียนไทยระบุว่าได้ยินจากเพื่อน ๆ
นักเรียนไทย ได้แก่

- “พวกต่างดาว” หรือ “แรงงานต่างดาว” ใช้เรียกคนพม่า ลาว และกัมพูชา
เนื่องจากคนพม่า ลาว และกัมพูชา เข้ามาทำงานในประเทศไทยในกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นส่วน
ใหญ่ (6 ราย)

- “พวกเขมร” “เขมรแดง” “ชะแม” ใช้เรียกคนกัมพูชาที่มักมีปัญหาเกี่ยวกับคนไทย
จากอดีต (ประวัติศาสตร์) ถึงปัจจุบัน (กรณีเขาพระวิหาร) (5 ราย)

- “หม่อง” ใช้เรียกคนพม่า เนื่องจากรับรู้จากสื่อมวลชนโดยเฉพาะจากการแข่ง
ฟุตบอลหรือข่าวกีฬาทางหนังสือพิมพ์ (4 ราย)

- “เสือเหลือง” ใช้เรียกคนมาเลเซีย เนื่องจากรับรู้จากสื่อมวลชนโดยเฉพาะ
จากการแข่งฟุตบอลหรือข่าวกีฬาทางหนังสือพิมพ์ (2 ราย)

- “ลอดช่อง” ใช้เรียกคนสิงคโปร์ เนื่องจากรับรู้จากสื่อมวลชนโดยเฉพาะจาก
การแข่งฟุตบอลหรือข่าวกีฬาทางหนังสือพิมพ์ (2 ราย)

- “อิเหนา” ใช้เรียกคนอินโดนีเซีย เนื่องจากได้ยินจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะ
จากการแข่งฟุตบอลหรือข่าวกีฬาทางหนังสือพิมพ์ และจากวรรณคดีที่เรียนมา (2 ราย)

- “พวกโหด” ใช้เรียกคนพม่า เนื่องจากมักมีข่าวว่าแรงงานพม่ามีการทำร้าย
หรือฆ่าเจ้านายบ่อย ๆ (2 ราย)

- “ไอ้เกาะ” ใช้เรียกคนฟิลิปปินส์ เพราะจากตำราเรียนเป็นประเทศที่เป็นหมู่
เกาะ (2 ราย)

- “ไอ้แกว” และ “ญวน” ใช้เรียกคนเวียดนาม เพราะได้ยินผู้ใหญ่เรียกกัน แต่
ไม่มีความหมาย (1 ราย)

- “พวกกินหมา” ใช้เรียกคนเวียดนาม เพราะเห็นในสารคดีว่าคนเวียดนามมีการกินเนื้อสุนัขเป็นอาหาร

- “ไอ้ขี้โง่” ใช้เรียกคนอินโดนีเซีย เนื่องจากรับรู้จากสื่อมวลชนโดยเฉพาะจากการแข่งฟุตบอลหรือข่าวกีฬาทางหนังสือพิมพ์ (1 ราย)

นอกจากการตั้งสมญานามซึ่งพบไม่มากนัก นักเรียนไทยระบุว่าไม่ได้ยินคำเรียก “คนลาว” โดยตรงเหมือนชาติอื่น ๆ แต่มักใช้ “การตั้งสมญานามหรือใช้ศัพท์” ในการมาเรียก “คนไทย” ด้วยกันในเชิงเปรียบเทียบ โดยนักเรียนไทย (9 คน) ระบุว่า ได้ยินการใช้คำ “เสี้ยว” และ “ลาวมาก” ในความหมายว่า “เซย ไม่ทันสมัย”

นอกจากนี้ จากผลสัมภาษณ์ มีกลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทยสะท้อนภาพและทัศนคติต่อคนและประเทศในประชาคมอาเซียนเพิ่มเติม ดังนี้

คน/ประเทศ	ภาพ/ทัศนคติ	จำนวนผู้ระบุ
พม่า สิงคโปร์	ชอบพูดโทรศัพท์	2
	รวย	7
	ค้าขายเก่ง	3
	IT ก้าวหน้า	2
	เร่งรีบ	1
	ประเทศที่เจริญแต่ไม่น่าอยู่	2
	เข้มงวด/กฎหมายแรงงาน	4
ฟิลิปปินส์	เก่งดนตรี	3
	ความคิดสร้างสรรค์/ศิลปะ	2
	ภาษา/สำเนียงฟังยาก	8
อินโดนีเซีย	รวย/รายน้ำมัน	3
	ประเทศอาภัพ แผ่นดินไหวบ่อย	1
	การเมืองยุ่ง/ปัญหาการเมือง	2
บรูไน	รวย/มีบ่อน้ำมัน	5
	มีสุลต่าน ไม่เหมือนใคร	3
ไทย	เอื้อเฟื้อ/มีน้ำใจ/ชอบช่วยคน/เป็นมิตร	12
	รักสบาย/ไม่กระตือรือร้น/ไม่ตื่นตัว	9
	ติดกระแสง่าย/บ้าเกาหลี	5
	ชอบดูถูกคนอื่น	4
กัมพูชา	มนต์ดำเขมร, ขอม	
พม่า	น่ากลัว ไม่ปลอดภัย	6

กัมพูชา		
ลาว	เป็นบ้านพี่เมืองน้อง/เป็นประเทศพี่น้องกัน	7
	คอมมิวนิสต์	3
	ขายไฟฟ้าให้ไทย แต่คนจน	1
เวียดนาม	ชอบทำตัวแข่งกับไทย	1
	เร่งพัฒนา คู่แข่งไทย	2

นอกจากนี้ มีนักเรียนจำนวนหนึ่ง (8 คน) ไม่ค่อยรู้จักเกี่ยวกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน โดยส่วนหนึ่งระบุว่า แยกความแตกต่างไม่ได้ และบางส่วนเห็นว่าเป็นประเทศที่ไม่ค่อยมีข่าวในสื่อมวลชนไทย

“อินโดนีเซียไม่ค่อยรู้เลย ได้ยินแต่ชื่อกับข่าวแผ่นดินไหว”

“แยกไม่ออกระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซีย และมาเลเซียกับสิงคโปร์

ดูคล้าย ๆ กันมาก ไม่ค่อยรู้ว่าแต่ละประเทศต่างกันอะไรบ้าง”

ที่น่าสนใจ คือ กลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อย 29 จาก 40 คน เห็นว่า ภาพ /ทัศนคติที่มีต่อคน / ประเทศในประชาคมอาเซียนเปลี่ยนไปจากเดิม เมื่อมีการพูดคุย / รู้จัก / หรือมีประสบการณ์ตรงกับคนในแต่ละประเทศ ซึ่งอาจเปลี่ยนจากบวกเป็นลบ ลบเป็นบวก แต่ส่วนใหญ่เห็นว่า แต่ละประเทศ / วัฒนธรรมไม่ต่างกัน คือ คนแต่ละประเทศมีทั้งคุณลักษณะเชิงบวกและลบ เมื่อมีการติดต่อหรือปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ซึ่งต่างจากภาพ / ทัศนคติเดิมก่อนการมีประสบการณ์ตรง ซึ่งมักเป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งมากกว่า

2.3 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ประสานโครงการ

ทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียน

อาจารย์ทั้ง 25 ท่าน ให้ความเห็นว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติที่ดีและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่ออาจารย์อาเซียน มีเพียงบางท่าน (6 ท่าน) ที่เห็นว่าทัศนคติของนักเรียนไทยต่ออาจารย์อาเซียนเป็นไปในเชิงลบมีบบ้าง แต่ไม่ใช่ทัศนคติรุนแรงหรือมีผลต่อความสัมพันธ์และการเรียนการสอน โดยสิ่งที่เคยได้ยินหรือได้เห็นจากนักเรียนไทยในส่วนนี้ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านภาษาและความรู้สึกไม่กระตือรือร้นที่จะไม่เรียนรู้ภาษาอาเซียน รวมถึงมีความรู้สึกที่ไทยเหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีวิธีการรับรู้ประเทศเพื่อนบ้านว่าด้อยกว่าเราคือ “ระดับการศึกษา” และ “ฐานะทางเศรษฐกิจ” ดังนั้น ทัศนคติต่อคนและประเทศมาเลเซียจึงแตกต่างจากพม่า ลาว และกัมพูชา แต่ไม่มากและไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้รับจากอาจารย์ไทยผู้ประสานงานโครงการเกี่ยวกับ
อาเซียนศึกษาหรือศูนย์อาเซียนรวม 25 ท่าน[†] ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

“ไม่มีปัญหา แต่มีบางคนนี้อาจเกิดทัศนคติที่ไม่ดีเนื่องจากการที่นักเรียนที่มี
การศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย。”

“มีผลต่อทัศนคติของนักเรียน ซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่เขายังไม่รู้จัก
เพราะประเทศเพื่อนบ้านเขารู้จักพอสมควรแล้วเขาจึงไม่ค่อยสนใจอยาก
เรียนรู้วัฒนธรรม”

“รู้สึกเป็นมิตรในบางประเทศโดยเฉพาะกัมพูชา และเมียนมาร์ เด็กไทยบาง
คนคิดว่าเขายังขาดโอกาสที่จะศึกษา จึงต้องเข้ามาทำงาน”

“มีความสัมพันธ์กันดี แสดงความเคารพเกรงใจเหมือนอาจารย์นักเรียนทั่วไป
จะมีบ้างก็เรื่องสำเนียงและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เด็กอยาก
เรียนจากเจ้าของภาษามากกว่า”

“ด้วยวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ทำให้นักเรียนไม่กระตือรือร้นที่จะเรียนภาษา
อาเซียน บางคนไม่เข้าใจบอกว่าทำไมไม่เรียนภาษาอังกฤษ เพราะเป็น
ภาษากลางอาเซียน”

“นักเรียนบางคนถามว่า ทำไมเราต้องเรียนภาษาประเทศที่ด้อยกว่าเรา
โอกาสใช้ภาษาอังกฤษมีมากกว่า และเห็นว่าส่วนใหญ่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น
กัมพูชา ลาว พม่า ก็เข้ามาเป็นแรงงานในบ้านเรา ซึ่งเขาต้องฝึกพูด
ภาษาไทยมากกว่า”

“นักเรียนเชื้อสายไทยมองว่า กลุ่มกระเหรี่ยงด้อยกว่า ส่วนนักเรียนที่มีเชื้อ
สายกระเหรี่ยงก็มองว่าพม่าไม่ใช่มิตรของตน ผู้ปกครองบางคนห้ามไม่ให้ลูก
เรียนภาษาพม่า”

“นักเรียนไทยไม่อยากเรียนภาษาพม่า เพราะอาจารย์พม่าไม่สามารถใช้
ภาษากลางสื่อสารกับนักเรียนได้ (ใช้ภาษาอังกฤษ) นักเรียนบางส่วนจึงไม่
เข้าเรียนอยู่บ่อย ๆ)”

[†] จำนวนอาจารย์ผู้ประสานงานที่กรุณาประสาน และให้ความร่วมมือในครั้งนี้มีทั้งสิ้น 36 ท่าน แต่บางท่านมิได้
ให้สัมภาษณ์หรือให้ข้อมูลในคำถามต่าง ๆ มีเพียงการให้ข้อมูลพื้นฐานโดยรวม จึงมิได้รวมอยู่ในจำนวนนี้

2.4 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน

จากผลการสัมภาษณ์ทั้งอาจารย์อาเซียน ส่วนใหญ่ระบุว่าอาจารย์อาเซียนได้รับการ “ปฏิบัติ” จากคนไทย ไม่ว่าจะอาจารย์หรือนักเรียนเหมือนๆ หรือเท่าเทียมกับคนไทย โดยได้รับการให้เกียรติและการเคารพเหมือน ๆ กัน รวมถึงมีทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จากมุมมองอาจารย์อาเซียน

“I think that Thai students treat me or have kind of relationship with me in the same way as Thai teachers. They are very friendly. When they see me, they greet me in the same way as Thai teachers, Sometimes they have problem in their class, they come to meet me to ask about that.”

“Thai students are open-minded, they can easily build a good relationships to foreigner teachers.”

“As far as my students attitudes towards me are concern, I don't have any problem any of them. I tried to talk to them if I have time, ask them if they have any problem in or outside the school. They come to me if they need some assistance in anything, academic or others.

I am very close to my students, they can talk to me freely and give their opinions to any issues we discussed in the class or outside the class.”

“They are very affable and respectful but towards me they respect what personality and culture I am representing”

“I have lived in Sakonkakhon before. The language, culture and the people are the same. I think Thai people are very friendly, always smiling, very kind and peaceful. I like Thailand and Thai people.”

“They are giving their utmost respect to me as a foreign teacher. They listen and they take my teaching seriously. For instance, they make my individual requirements which I require them to submit. They follow my instructions on our subject matter and inquire when they don't understand the topic.”

“I think Thai students love, respect me, and they feel relax when being with me. They said that I very kind, friendly, good thinking, hard-

working, sometimes I also strict, have rule of myself, ect. A bout Vietnam, ดิฉันคิดว่านักเรียนไทยมีเจตคติที่ดีต่อประเทศเวียดนามเช่นนักเรียนประทับใจต่อความขยันอดทนของคนเวียดนาม ความสามัคคี ความรักชาติ ความฉลาด เพื่อผ่านพ้นจากสงครามได้ เขาประทับใจกับการพัฒนาที่เร็วมากของประเทศเวียดนามทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา”

“Though, I am not Thai never an instance was I made to feel alienated by my students in the classroom or in any co-curricular activities outside the school. And there is always a degree of respect that I am their teacher and they are my students.”

“All Thai students pay respects the others as similar as our Myanmar people do. For this reason, I love to stay in Thailand.”

“The way on how Thai students respect for the elders. I and also Filipinos are respectful most especially to the elders.”

อาจารย์อาเชียนบางท่าน โดยเฉพาะที่อยู่ในเขตชนบทหรือมีวิถีชีวิตในการอยู่ร่วมกับคนไทย จะมีความสัมพันธ์และความรู้สึกสนิทสนมเสมือนเป็นพี่น้องหรือญาติกัน

“They love me like their sister, and I also love them like my younger brothers and sisters. Most of students call me “Phee Thi Thi” instead of Ajarn.”

“Yek they (students) treat me as their second father at school.”

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์สามารถพบทัศนคติและการรับรู้บางประการของอาจารย์อาเชียนที่น่าสนใจอาทิ

“I feel the attitude Thai students have towards my country is mostly subjective and varies from student to student. It's heavily influenced by what they see in movies made in the United States. Most of the action in movies is intensified and dramatic scenes are exaggerated so it gives Thai students a very high expectation of being entertained by me as a teacher as if I'm a movie star or they may match my image with a character from a film. I think overall the students have a pretty positive perspective on the United States of America.”

"For me just the same. Though there are some who acted like western already, but it's okay because we're teaching English."

- การยกย่องหรือทัศนคติเชิงบวกต่ออาจารย์ฝรั่งหรือวัฒนธรรมตะวันตกของนักเรียนไทย

การเชื่อฟังและให้เกียรติอาจารย์ชาวไทยมากกว่า

โดยอาจารย์อาเซียนบางส่วน (5 คน) มองว่า นักเรียนไทยมักมีทัศนคติว่า อาจารย์ต่างชาติมีความเป็นกันเองมากกว่า จึงมักทำตัวสบาย ๆ และไม่เกรงกลัวอาจารย์ต่างชาติเหมือนอาจารย์ไทย โดยเฉพาะหากอาจารย์อาเซียนไม่สามารถให้เกรดหรือลงโทษนักเรียนได้

"The attitude of the students towards me is OK. Though sometimes we got to close that they forget the gap between a student and a teacher. They are more open with foreign teachers. But overall they're ok.

Even though they have respect on me but I think they respect more the Thai teachers. They are well behaved more with Thai teacher than the foreign teacher inside the classroom."

"No, some don't take me seriously even when I get mad at them, some would just shrug their shoulders or smile because they don't understand what am saying."

"I feel that Thai students treat me as a teacher with less respect than a Thai teacher because they are not afraid of any consequences resulting from poorly performing in class. This could be caused by many external factors. Such as the language barrier and if a Thai students is aware that the English teacher cannot speak Thai, they may try to gossip or make insulting comments during class without fear of punishment. Before when I had a limited knowledge of the Thai language and I didn't have any Thai teacher collaborating in my class I witnessed many instances of bad behavior that I had difficulty disciplining them for, An example of this would be that when I'm not given the authority to grade my own students they will not try their best to learn English while studying in my class."

"They feel too comfortable and they can do anything"

ด้วยทัศนคติดังกล่าว ทำให้อาจารย์อาเซียนบางท่านต้องรักษาระยะห่างกับนักเรียนไทย เพื่อให้เกิดความเกรงใจมากขึ้น

"Thai students do not have a kind of relationship with me in the same way as Thai teachers do. I'm giving myself a gap between me and my students so that students will treat me as teacher and not as a friend.

"I don't exchange mobile phone numbers or my email address with my students because I wouldn't want anyone to think my relationship with students is anything more than that of just a teacher/student."

-การได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกับอาจารย์ต่างชาติตะวันตก

แม้ว่าอาจารย์อาเซียนจะระบุว่าได้รับการเคารพให้เกียรติจากอาจารย์และนักเรียนไทย แต่พบการรับรู้สถานะของตนเองของอาจารย์อาเซียนบางอย่าง เช่น อาจารย์อาเซียนมีภาระงานต่าง ๆ มากกว่าการสอน ได้รับเงินเดือนน้อยกว่า เป็นต้น

"My responsibility in school to take care our center such as

- borrowing notebook/books
- clearing room watering plants
- Arrange books at library neatly
- When we have visitors take care quests some café/take Photo, explain about ASEAN show."

"The problem is that in schools such as this, the government of Thailand doesn't usually have a reasonable salary to offer Native English teachers such as myself and they settle for a non-native speaker usually from the Phillipines with a lower salary."

2.5 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพ

จากการประมวลความคิดเห็นต่าง ๆ ของทั้ง 6 ท่าน สามารถสรุปภาพรวมหลัก ๆ ได้ดังนี้

2.5.1 คนไทยมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนน้อยมาก และมักเข้าใจผิด มักมีทัศนคติเชิงลบและมองแบบเหมารวม (stereo-type) ต่อคนและต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศที่คนไทยคิดว่าด้อยกว่าคนไทย/ประเทศไทย

“เด็กและเยาวชนไทยรู้เรื่องเกี่ยวกับประเทศอาเซียนและคนอาเซียนน้อยมาก และรู้ผิด เรามองเขาต่ำต้อย คำพูดที่เป็นประเด็นเลย คำว่า บ้านพี่เมืองน้อง เรามีความคิดว่า คำนี้มันดูน่ารัก เขาไม่ได้คิดแบบนี้ เขาถามตอบเลยว่า ใครเป็นน้องแก อันนี้เป็นความเข้าใจผิดสำคัญเลย เขาอาจจะรบแพ้อะไรเรามา เขาไม่คิดว่าอ่อนด้อยอะไรขนาดนั้นหรอก อะไรก็ตามที่เป็นของลาว เรามองเป็นเรื่องขบขัน อย่างเช่นมรยาการวิทยมาเล่นล้อเลียนว่า คำภาษาลาว เช่น ไฟมรณะ ไฟแดง เอามาเล่นในเชิงล้อเลียน ส่วนประเทศอื่นมองในแง่ความขัดแย้งเชิงประวัติศาสตร์ เช่น พม่า ทองชเวดากอง ที่มองเป็นความเคียดแค้น แต่รวม ๆ แล้วทั้ง 3 ประเทศที่อยู่ติดเรา ไม่นับมาเลเซีย เขาจะมองว่าต่ำกว่า เพราะว่าภาพที่ผู้ใหญ่มองว่า คนกลุ่มนั้นคือ ตัวแทนทั้งหมด ทั้งประเทศ ซึ่งจริง ๆ ไม่ใช่”

คณนเรศ เหล่าพรรณราย

2.5.2 คนไทยมักคิดว่าประเทศไทยเป็นประเทศผู้นำและยิ่งใหญ่กว่าชาติอื่น ๆ เราจึงไม่สนใจและขาดความกระตือรือร้นที่จะรู้จักหรือเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงไม่สนใจเปิดรับสื่อ เรียนภาษา พูดภาษา หรือทำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ พม่า ลาว และกัมพูชา ไม่ว่าจะเป็นการดูงานหรือท่องเที่ยว แต่กลับสนใจและยอมรับประเทศอาเซียนที่ห่างออกมา เช่น สิงคโปร์ และประเทศอื่น ๆ ที่ไกลออกไป เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และประเทศตะวันตกต่าง ๆ

“ส่วนใหญ่คนไทยก็จะไม่ค่อยสนใจประเทศเพื่อนบ้านเท่าไรอยู่แล้วก็เน้นประเทศเกาหลีได้เมื่อก่อนเป็นประเทศตะวันตก ทศนคติส่วนใหญ่จะไปทางลบ คนไทยยังมองว่าตนเองเก่งกว่า มองว่าลาวหรือเขมรต้อยกว่าเรา เด็กจะเห็นอย่างคนพม่ามาเป็นคนใช้บ้านเรา นักศึกษาบางกลุ่มก็จะไม่รู้ว่ามีนักศึกษากลุ่มชนอยู่ในประเทศๆหนึ่ง”

“เขาจะไม่ค่อยรู้ว่า น้อยคนมากที่จะรู้ว่าอาเซียนคืออะไร เขาจะรู้แค่ว่าเป็นการประชุมแห่งชาติ มีการติดธงชาติของประเทศต่าง ๆ แต่ไม่รู้ลึกอย่างที่เราคาดหวังไว้ เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีมิติทางความขัดแย้ง เขาจะรู้แค่การแต่งตัวเป็นอย่างไร ภาษาพูดมีอะไรบ้าง เหมือนว่าเป็นอะไรที่ใหม่มาก ทั้ง ๆ ที่อาเซียนมีส่วนร่วมร่วมกับประเทศไทยมานาน ..... เด็กเวลาตอบคำถามในคลิปวิดีโอ นั้น จะเห็นว่ามองประเทศเพื่อนบ้านต้อยกว่าเรา โดยเฉพาะประเทศที่ประเทศไทยใหญ่กว่า เช่น ลาว เขมร พม่า จะมองเป็นศัตรู ไม่ไว้ใจ”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

“ถ้าจะให้สรุป คือ ความรู้น้อย และเข้าใจผิดอย่างมาก เพราะสื่อไปนำเสนอ ทำให้ตีความ และกลายเป็นทัศนคติที่ฝังและฝังใหญ่สอน เด็กเลยรับมาต่อว่า คนพวกนี้ต่ำกว่าเรา ถ้าจะแบ่งเป็นอาเซียนที่ไม่ติดเรา เด็กและเยาวชนจะไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับประเทศเหล่านั้นเลย เพราะว่ามันห่างไกล อย่างสิงคโปร์ อินโดนีเซีย พวกนี้ทัศนคติจะแตก มันจะไม่ไปทางเดียวกัน ถ้าเป็นอาเซียนอีก 5 ประเทศ มองว่าเก่งกว่าเรา จะมีความรู้สึกว่า อะไรเราก็แพ้เขา ไม่ว่าจะเรื่องภาษา ภาษาอังกฤษสำคัญมาก เราจะรับรู้ว่าจะแพ้ภาษาอังกฤษ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ทัศนคติของเด็กและเยาวชนมองว่า กลุ่มประเทศเหล่านี้เก่งกว่าเราทั้งหมด”

“พูดจริง ๆ ถ้าอาเซียนไม่ใช่ประเด็นที่คนสนใจ ก็จะไม่มีการสนใจ เพราะทัศนคติเราก็มองว่าประเทศเพื่อนบ้าน จะรู้ไปทำไม ซึ่งจริง ๆ ผิดหลักการ เพราะว่าในทุกภูมิภาคของโลกข่าวที่สำคัญที่สุดคือข่าวประเทศเพื่อนบ้าน แต่ไทยเราก็มองข้าม ถ้าไม่มีกระแสอาเซียนนะ คนไทยไม่สนใจเลย เมื่อก่อนเคยเป็นประเด็นเพราะรบกันบ่อย สงครามเวียดนาม สงครามเขมร พอเลิกรบ เราก็ไม่สนใจ พอมีกระแสอาเซียน ก็เริ่มสนใจตามกระแส ถ้าไม่มีก็ไม่สนใจหรอก เราจะไปสนใจเลือกตั้งอเมริกา ยุโรป”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

“เด็กไทยยังรู้จักอาเซียนน้อยเมื่อเทียบกับต่างประเทศที่รู้จักประเทศเรามากกว่าที่รู้จักเขา แต่เราไปรู้จักคนคนประเทศอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากอาเซียนมากกว่า”

ดร.ชยพร กระจ่างทอง

“พอคิดว่าตนเองเป็นประเทศผู้นำ ในขณะที่ประเทศอื่นด้อยกว่า เราเลยขาดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ เมื่อขาดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้แล้ว ทำให้มีปัญหาในการโยกย้ายแรงงานไปประกอบอาชีพในประเทศอื่น เมื่อเราคิดว่าเราเป็นใหญ่ที่จะทำให้ไปอยู่ในประเทศนั้น ๆ ได้ลำบาก แต่ในขณะที่ประเทศอื่นเขาไม่ได้คิดอย่างนั้น เขาคิดว่าทุกคนต้องเรียนรู้ เขาก็เลยเข้ามาในประเทศ เด็กไทยจึงจะเสียเปรียบในการที่ขยับตัวเองไปในประเทศอื่น ๆ นี้คือปัญหาใหญ่ ถ้าเขายังไม่เปลี่ยนทัศนคติ ยังไม่พยายามเรียนรู้”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

“ความไม่สนใจเพื่อนบ้าน (ประเทศใกล้เคียงกับเรา) สังเกตได้จากการเลือกเสฟสื่อของเด็ก สิ่งที่เขาเสฟมักจะมาประเทศไกล ๆ เช่น การฟังเพลงฝรั่ง ซีรี่ย์เกาหลี การเลือกเรียนภาษาตะวันตก / จีน / ญี่ปุ่น / เกาหลี น้อยคนที่อยากจะเรียนภาษาเพื่อนบ้าน หรือเลือกเสฟสื่อบันเทิงของเพื่อนบ้าน เด็ก

รุ่นใหม่มักจะไม่สนใจและเลือกที่จะมองข้ามประเทศเหล่านี้ ทั้ง ๆ ที่ธรรมชาติหรือพื้นฐานทางวัฒนธรรมของประเทศในแถบนี้ก็มีความใกล้เคียงกันมาก ง่ายต่อการที่จะเรียนรู้และเข้าใจ แต่เรากลับมองข้าม ในขณะที่ละคร / เพลงไทยกลับเป็นที่นิยมอย่างมากในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน”

ดร.เกษมสันต์ วีระกุล

“ถ้าจะเอาภาพรวมทั้งหมด คนไทยจะเอาประเด็นที่มันยกตนข่มท่าน เพราะว่า เรื่องบางประเด็น อย่างเราเสียกรุง เราไม่กล้าพูดหรือ เพราะฉะนั้น การที่เราจะพูดถึงเพื่อนบ้านในเชิงลบ เราจะหาประเด็นที่จะเหน็บเข้านี้คือ สันดาน อย่างเช่น พม่ามาตีกรุงศรี 2 ครั้ง คนไทยจะยกประเด็นในเรื่องแรงงาน พวกนี้มาสกปรก น่ารำคาญ มองว่าต่ำกว่าเรา”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

“ยกตัวอย่าง เช่นเลือกที่จะไม่ไปศึกษาดูงานหรือการแลกเปลี่ยนนักเรียน เช่น ถ้ามีของอินโดนีเซียมาก็ไม่ยกไป แต่กลับมองหาอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อังกฤษ เขาเลือกที่จะหาทุนที่ไปประเทศเหล่านี้มากกว่า หรือ ถ้าบอกว่าให้เรียนภาษาก็ไม่ยกเรียนภาษาในอาเซียน เป็นการบอกว่าเขาไม่ยกที่จะติดต่อสื่อสารกันในประเทศสมาชิกอาเซียน หรือไม่ คิดที่จะทำงานในประเทศอาเซียน เรามองให้ส่งอาจารย์ไปเรียนภาษาที่อินโดนีเซีย คุณอาจารย์ก็ไม่ไปเช่นเดียวกัน”

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

2.5.3 ขณะที่คนไทยไม่สนใจจะเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่ประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ กลับมีความรู้และรู้จักประเทศไทยมากกว่าคนไทย

“ในขณะที่คนพม่า คนเวียดนาม คนกัมพูชา คนลาว สามารถเข้าใจภาษาไทยเพราะเขาศึกษาภาษาไทยหมด คนไทยรู้แต่ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ซึ่งตรงนี้เป็นข้อเสียเปรียบเพราะคิดว่าตัวเองเป็นใหญ่ในอาเซียน ซึ่งเป็นความคิดที่ผิด ฉะนั้นการที่เราไปทำงานกับประเทศพม่า ถ้าเราสามารถเรียนรู้ภาษาเหล่านั้นจะทำให้การติดต่อสื่อสารเราจะมีข้อได้เปรียบ”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

“ในช่วงที่เคยไปชายแดนกัมพูชา พบว่า มีคนกัมพูชาส่งเด็กและเยาวชนมาเรียนในประเทศไทย ทั้งรัฐบาลไทยออกค่าใช้จ่าย และเป็นโรงเรียนเอกชนที่ต้องออกค่าใช้จ่ายเอง ทำให้เขาได้เรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งจะมีประโยชน์ในภายหลัง ในทางกลับกัน คนไทยที่รู้ภาษากัมพูชามีน้อยมาก อาจทำให้เราเสียเปรียบในอนาคตได้”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย

“มีการนำภาพยนตร์ไทยไปฉายที่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีการทำคำแปลข้างล่าง แต่เรายังไม่ได้รับภาพยนตร์เพื่อนบ้านเข้ามา คือเขาสามารถซึมซับวัฒนธรรมของเราได้ แต่เราต้องหาวิธีจะซึมซับวัฒนธรรมของพวกเขา เช่น เรารู้จักประเทศพม่า แต่ไม่รู้จักชนเผ่าอื่น ๆ ที่อาศัยในประเทศพม่า

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

2.5.4 ส่วนใหญ่เห็นว่าด้วยกระแสความตื่นตัวเรื่องประชาคมอาเซียน ความสนใจที่จะเรียนรู้และสนใจประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน มีมากขึ้น รวมถึงความตื่นตัวของสื่อมวลชน

“วิธีการสังเกตง่าย ๆ คือ การที่มีกลุ่มวัยรุ่นไปเที่ยวประเทศเหล่านี้มากขึ้น เปิดรับข้อมูลมากขึ้นส่วนเด็กนักเรียนเล็กก็จะสังเกตได้

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

“การวัดผลการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนให้กับสื่อมวลชน ไม่ได้มีมาตรวัดที่ชัดเจน แต่มีการวัดด้วยสายตา และความรู้สึกของผู้จัด ที่พบว่าสื่อมวลชนให้ความสนใจประเด็นเกี่ยวกับอาเซียนมากขึ้น ปีนี้จัดขึ้นเป็นปีที่ 2 ปีแรกได้พานักข่าวไปศึกษาดูงานที่ประเทศอาเซียน ซึ่งได้เข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตของคนในอาเซียน

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมของนักเรียนไทยต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

3.1 ผลการสำรวจด้วยแบบสอบถามนักเรียนไทย

3.1.1 จากการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับระดับทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทย พบผลดังนี้

ประเภทของโรงเรียน

ตารางที่ 20 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของโรงเรียนกับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
ประเภทของโรงเรียน * การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7.77	6	1.295	4.101	.000*
	ภายในกลุ่ม	373.966	1184	.316		
	รวม	381.737	1190			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 20 พบว่า ประเภทของโรงเรียนกับค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = .000$) เมื่อพบความแตกต่างระหว่างการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์โดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวม และประเภทของโรงเรียนอย่างน้อยหนึ่งคู่ จึงได้ทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 20.1 การทดสอบค่าเฉลี่ยของประเภทโรงเรียนและการรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน

ประเภทโรงเรียน	ค่าเฉลี่ย	Education	Sister	Buffer	Thai-indo	Asean	Buffer +Thai	Sister +Thai
		3.24	3.24	3.32	3.30	3.49	3.13	3.35
Education	3.24	-	1.00	0.75	0.98	0.01*	0.97	0.89
Sister	3.24	1.00	-	0.91	0.99	0.03*	0.97	0.93
Buffer	3.32	0.75	0.91	-	1.00	0.22	0.71	1.00
Thai-indo	3.30	0.98	0.99	1.00	-	0.33	0.84	1.00
Asean	3.49	0.01*	0.03*	0.22	0.34	-	0.06	0.79
buffer+Thai	3.13	0.97	0.97	0.71	0.84	0.06	-	0.71
Sister+Thai	3.35	0.89	0.93	1.00	1.00	0.79	0.71	-

** $P < 0.05$

จากตารางที่ 20.1 พบว่า การรับรู้ ทักษะคิดทางชาติพันธุ์โดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวม

- การรับรู้/ทักษะคิดทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนในโรงเรียนประเภท Education Hub (โรงเรียนนานาชาติ) กับ นักเรียนในโรงเรียนประเภท Asean Focus มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่างสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมี ค่า $p = 0.01$)
- การรับรู้/ทักษะคิดทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนในโรงเรียนประเภท Sister School กับ นักเรียนในโรงเรียนประเภท Asean Focus มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่างสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมี ค่า $p = 0.03$)

ภูมิลำเนา

ตารางที่ 21 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนากับการรับรู้ ทักษะคิดทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
ภูมิลำเนา * การรับรู้/ทักษะคิดทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	ระหว่างกลุ่ม	1.797	4	.449	1.402	.231
	ภายในกลุ่ม	379.941	1186	.320		
	รวม	381.737	1190			

ภูมิลำเนา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
กรุงเทพและปริมณฑล	151	3.38	0.58
ภาคกลาง	183	3.30	0.49
ภาคเหนือ	332	3.30	0.60
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	328	3.25	0.57
ภาคใต้	197	3.28	0.52

จากตารางที่ 21 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทักษะคิดทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวมของนักเรียนมีภูมิลำเนาที่อยู่ในภูมิภาค

ต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า $P = .231$ ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของภูมิสำเนาของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีภูมิสำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงมากกว่านักเรียนในภูมิสำเนาอื่น ๆ

เพศ

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน จำแนกตามเพศ

ประเด็น	เพศ	N	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	ชาย	398	3.33	0.58	1.708	.088
	หญิง	793	3.27	0.55		

จากตารางที่ 22 พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า $P = .088$ ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม พบว่า เพศชาย ระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงมากกว่าเพศหญิง

ศาสนา

ตารางที่ 23 ตารางแสดงความสัมพันธ์การรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศ ต่าง ๆ ในอาเซียน จำแนกตามศาสนา

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	ระหว่างกลุ่ม	.672	3	.224	.697	.554
	ภายในกลุ่ม	381.056	1186	.321		
	รวม	381.728	1189			

ศาสนา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
พุทธ	1117	3.30	0.55
คริสต์	38	3.28	0.72
อิสลาม	31	3.21	0.65
อื่น ๆ	4	2.97	0.78

จากตารางที่ 23 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวมกับการนับถือศาสนาของนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า $P = .554$ ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของศาสนาที่นักเรียนนับถือ พบว่า นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธมีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงมากกว่านักเรียนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ

อาชีพของผู้ปกครอง

ตารางที่ 24 ตารางแสดงความสัมพันธ์การรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศ ต่าง ๆ ในอาเซียน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	ระหว่างกลุ่ม	3.967	8	.496	1.557	.133
	ภายในกลุ่ม	373.535	1173	.318		
	รวม	377.502	1181			

อาชีพของผู้ปกครอง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
ราชการ/พนักงานในหน่วยงานภาครัฐ	288	3.30	0.55
ทหาร/ตำรวจ	51	3.24	0.51
พนักงานเอกชน/โรงงาน	72	3.38	0.59
NGO หรือองค์กรระหว่างประเทศ	5	3.54	0.70
ผู้ประกอบการ/เจ้าของธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	361	3.22	0.54
รับจ้าง	281	3.36	0.60

อาชีพอิสระ	20	3.23	0.52
เกษตรกรรม	97	3.31	0.51
อื่นๆ	7	3.31	0.78

จากตารางที่ 24 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวมของนักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า P = .133 ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเป็น NGO หรือ องค์กรระหว่างประเทศ มีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ

ประสบการณ์เกี่ยวกับอาเซียน: การท่องเที่ยวและการมีเพื่อนอาเซียน

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศ ต่าง ๆ ในอาเซียน จำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับอาเซียน

ประเด็น	ประสบการณ์เกี่ยวกับอาเซียน	N	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	การท่องเที่ยวในอาเซียน					
	ไม่เคย	705	3.30	0.55	0.094	0.925
	เคย	483	3.29	0.58		
	มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน					
ไม่มี	790	3.29	0.57	0.107	0.915	
มี	401	3.29	0.54			

จากตารางที่ 25 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวมของนักเรียนที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยว/ทัศนศึกษา ในประเทศอาเซียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า P = .925 ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ในการท่องเที่ยว/ทัศนศึกษาต่างประเทศ พบว่า ผู้ที่ไม่เคยไปท่องเที่ยว/หรือทัศนศึกษาต่างประเทศ มีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงมากกว่าผู้ที่เคยไปท่องเที่ยวหรือทัศนศึกษาต่างประเทศ

ค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวมของนักเรียนที่มีเพื่อน หรือ คนรู้จัก ในประเทศอาเซียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า $P = .915$ ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการมีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศอาเซียน พบว่า ผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศอาเซียน มีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมเท่ากับผู้ที่ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศอาเซียน

การเปิดรับสื่อที่สัมพันธ์กับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1200 ตัวอย่างผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า จำนวนและค่าร้อยละของการเปิดรับสื่อที่มีภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับคนอาเซียนหรือประเทศอาเซียนจากสื่อทั้งสิ้น 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทสื่อมวลชน ประเภทสื่อทางอินเทอร์เน็ต ประเภทสื่อบุคคล และประเภทสื่อกิจกรรม ดังนี้

1) ประเภทสื่อมวลชน แบ่งออกเป็น

ก) การนำเสนอข่าว/บทวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 375 คน (ร้อยละ 31.3) มีความถี่ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ข) บทความในนิตยสาร/แมกกาซีน/สารคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 372 คน (ร้อยละ 31.0) มีความถี่ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ค) หนังสืออ่านเล่น/พ็อคเก็ตบุ๊ก/คู่มือแนะนำเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 396 คน (ร้อยละ 33.0) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ง) ตำรา/หนังสือแบบเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 350 คน (ร้อยละ 29.2) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

จ) ละคร/ภาพยนตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 297 คน (ร้อยละ 24.8) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ฉ) ข่าวทางโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 367 คน (ร้อยละ 30.6) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับบ่อย

ช) ข่าวทางวิทยุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 297 คน (ร้อยละ 24.8) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง

ฅ) สารคดี/รายการทางโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 318 คน (ร้อยละ 26.5) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ฉ) สารคดี /รายการทางวิทยุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 307 คน (ร้อยละ 25.6) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง

2) ประเภทสื่อทางอินเทอร์เน็ต แบ่งออกเป็น

ฎ) ข่าว/สารคดี/คลิป/บล็อกทางอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 323 คน (ร้อยละ 26.9) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

จ) การ Chat /การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์กับคนรู้จักหรือเพื่อนคนไทย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 271 คน (ร้อยละ 22.6) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ช) การ Chat /การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์หรือสื่อสารกับ เพื่อนอาเซียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 384 คน (ร้อยละ 32.0) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับแทบจะไม่เคยเลย

3) ประเภทสื่อบุคคล แบ่งออกเป็น

ฌ) การพูดคุยหรือพบปะคนอาเซียนโดยตรง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 443 คน (ร้อยละ 36.9) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับแทบจะไม่เคยเลย

ฉ) การพูดคุยหรือจากคำบอกเล่าของคนไทย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 305 คน (ร้อยละ 25.4) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง

ค) การสอนหรือคำบอกเล่าของอาจารย์อาจารย์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 341 คน (ร้อยละ 28.4) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับบ่อย

4) ประเภทสื่อกิจกรรม แบ่งออกเป็น

ฌ) กิจกรรม/นิทรรศการของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 301 คน (ร้อยละ 25.1) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับบ่อย

บ) กิจกรรม/นิทรรศการของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐหรือเอกชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 321 คน (ร้อยละ 26.8) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ป) การเข้าค่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 387 คน (ร้อยละ 32.3) มีความถี่ ในการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางนี้ อยู่ในระดับพอควร

ดูรายละเอียดตารางที่ 26

จากการศึกษาในภาพรวมค่าเฉลี่ยของการเปิดรับสื่อที่มีภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับคนอาเซียนหรือประเทศอาเซียน ของนักเรียนไทย พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 2.93 (S.D. = 0.75) และระดับของความถี่ในการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับพอควร

เมื่อพิจารณาเป็นประเภทสื่อ พบว่า นักเรียนไทยมีการเปิดรับสื่อที่มีภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับคนอาเซียน จากสื่อประเภทสื่อมวลชน มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.01 (S.D. = 0.83) มีระดับความถี่ในการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับพอควรรองลงมาคือประเภทสื่อทางอินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ย 2.94 (S.D. = 1.06) มีระดับความถี่ในการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับพอควร ประเภทสื่อบุคคล โดยมีค่าเฉลี่ย 2.89 (S.D. = 0.98) มีระดับความถี่ในการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับพอควร และ ประเภทสื่อกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย 2.76 (S.D. = 1.05) มีระดับความถี่ในการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับพอควร ตามลำดับ

ดูรายละเอียดตารางที่ 27

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละของการเปิดรับสื่อที่สัมพันธ์กับการรับรู้ / ทศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมต่อกลุ่มประเทศอาเซียน

สื่อที่เปิดรับ	ความถี่ในการรับรู้					
	บ่อยมาก	บ่อย	พอควร	นาน ๆ ครั้ง	แทบไม่เคยเลย	ไม่ระบุ/ไม่ตอบ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ประเภทสื่อมวลชน	130	253	375*	256	140	46
ก) การนำเสนอข่าว/บทวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์	10.8	21.1	31.3	21.3	11.7	3.8
ข) บทความในนิตยสาร/แมกกาซีน/สารคดี	68	230	372*	348	131	51
	5.7	19.2	31.0	29.0	10.9	4.3
ค) หนังสืออ่านเล่น/พอดแคสต์/คู่มือที่เกี่ยวข้อง	95	241	396*	296	121	51
	7.9	20.1	33.0	24.7	10.1	4.3
ง) ตำรา/หนังสือแบบเรียน	161	331	350*	213	91	54
	13.4	27.6	29.2	17.8	7.6	4.5
จ) ละคร/ภาพยนตร์	222	285	297*	232	107	57
	18.5	23.8	24.8	19.3	8.9	4.8
ฉ) ข่าวทางโทรทัศน์	289	367*	276	138	80	50
	24.1	30.6	23.0	11.5	6.7	4.2
ช) ข่าวทางวิทยุ	107	186	295	297*	256	59
	8.9	15.5	24.6	24.8	21.3	4.9
ฌ) สารคดี/รายการทางโทรทัศน์	176	297	318*	244	110	55
	14.7	24.8	26.5	20.3	9.2	4.6
ญ) สารคดี /รายการทางวิทยุ	99	188	284	307*	262	60
	8.3	15.7	23.7	25.6	21.8	5.0
ประเภทสื่อทางอินเทอร์เน็ต	243	293	323*	189	90	62
ฎ) ข่าว/สารคดี/คลิป/บล็อกทางอินเทอร์เน็ต	20.3	24.4	26.9	15.8	7.5	5.2
ฏ) การ chat /การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์กับคนรู้จักหรือเพื่อนคนไทย	226	233	271*	193	213	64
	18.8	19.4	22.6	16.1	17.8	5.3
จ) การ chat /การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์หรือสื่อสารกับ เพื่อนอาเซียน	97	164	223	268	384*	64
	8.1	13.7	18.6	22.3	32.0	5.3
ประเภทสื่อบุคคล	102	134	202	264	443*	55
ฉ) การพูดคุยหรือพบปะคนอาเซียนโดยตรง	8.5	11.2	16.8	22.0	36.9	4.6
ฌ) การพูดคุยหรือจากคำบอกเล่าของคนไทย	122	235	315	305*	166	57
	10.2	19.6	26.3	25.4	13.8	4.8
ด) การสอนหรือคำบอกเล่าของอาจารย์อาจารย์	269	341*	312	151	75	52
	22.4	28.4	26.0	12.6	6.3	4.3
ประเภทสื่อกิจกรรม	201	301*	296	249	100	53
ต) กิจกรรม/นิทรรศการของโรงเรียน	16.8	25.1	24.7	20.8	8.3	4.4
บ) กิจกรรม/นิทรรศการของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐหรือเอกชน	116	194	315	321*	196	58
	9.7	16.2	26.3	26.8	16.3	4.8
ป) การเข้าค่าย	76	138	210	330	387*	59
	6.3	11.5	14.5	27.5	32.3	4.9

ตารางที่ 27 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับการเปิดรับสื่อในแต่ละกลุ่มประเภทที่สัมพันธ์กับการรับรู้ / ทักษะคิดเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อกลุ่มประเทศอาเซียน

สื่อที่เปิดรับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับของความถี่
ประเภทสื่อมวลชน	2.98	1.17	พอควร
ก) การนำเสนอข่าว/บทวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์			
ข) บทความในนิตยสาร/แมกกาซีน/สารคดี	2.79	1.07	พอควร
ค) หนังสืออ่านเล่น/พ็อคเก็ตบุ๊ก/คู่มือนำเที่ยว	2.91	1.10	พอควร
ง) ตำรา/หนังสือแบบเรียน	3.23	1.14	พอควร
จ) ละคร/ภาพยนตร์	3.25	1.24	พอควร
ฉ) ข่าวทางโทรทัศน์	3.56	1.18	มาก
ช) ข่าวทางโทรทัศน์	2.64	1.25	พอควร
ฌ) สารคดี/รายการทางโทรทัศน์	3.16	1.20	พอควร
ญ) สารคดี /รายการทางวิทยุ	2.61	1.24	พอควร
เฉลี่ยประเภทสื่อมวลชน	3.01	0.83	พอควร
ประเภทสื่อทางอินเทอร์เน็ต			
ฎ) ข่าว/สารคดี/คลิป/บล็อกทางอินเทอร์เน็ต	3.36	1.21	พอควร
ฏ) การ chat /การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์กับคนรู้จักหรือเพื่อนคนไทย	3.06	1.38	พอควร
ฑ) การ chat /การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์หรือสื่อสารกับเพื่อนอาเซียน	2.40	1.31	พอควร
เฉลี่ยประเภทสื่อทางอินเทอร์เน็ต	2.94	1.06	พอควร
ประเภทสื่อบุคคล	2.29	1.323	พอควร
ฒ) การพูดคุยหรือพบปะคนอาเซียนโดยตรง			
ณ) การพูดคุยหรือจากคำบอกเล่าของคนไทย	2.86	1.209	พอควร
ด) การสอนหรือคำบอกเล่าของอาจารย์อาจารย์	3.50	1.173	มาก
เฉลี่ยประเภทสื่อบุคคล	2.89	0.98	พอควร
ประเภทสื่อกิจกรรม	3.22	1.217	พอควร
ถ) กิจกรรม/นิทรรศการของโรงเรียน			
บ) กิจกรรม/นิทรรศการของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐหรือเอกชน	2.75	1.217	พอควร
ป) การเข้าค่าย	2.29	1.235	พอควร
เฉลี่ยประเภทสื่อกิจกรรม	2.76	1.05	พอควร
เฉลี่ยรวม	2.93	0.75	พอควร

หมายเหตุ

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

ระดับมากที่สุด = 4.21 – 5.00

ระดับมาก = 3.41 – 4.20

ระดับพอควร = 2.61 – 3.40

ระดับน้อย = 1.81 – 2.60

เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ / ทศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนและการเปิดสื่อ พบผลวิจัยดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ / ทศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน และการเปิดรับสื่อ

ทัศนคติในการเปิดรับสื่อ	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน	P
สื่อมวลชน	3.01	0.83	0.134**	.000
สื่ออินเทอร์เน็ต	2.94	1.06	0.101**	.001
สื่อบุคคล	2.89	0.98	.076**	.000
สื่อกิจกรรม	2.75	1.05	0.113**	.000
สื่อรวม	3.29	0.56	0.139**	.000

** $P < 0.01$

จากตารางที่ 28 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ / ทศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมเชิงลบ โดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของการเปิดรับสื่ออาเซียนโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่า P เท่ากับ 0.000 เมื่อพิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปร คือ ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ / ทศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของการเปิดรับสื่ออาเซียนโดยรวมเป็นบวก ซึ่งหมายถึงทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นประเภทของสื่อ พบว่า

- ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ / ทศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่ออาเซียนประเภทสื่อมวลชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่า P เท่ากับ 0.000
- ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ / ทศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่ออาเซียนประเภทสื่ออินเทอร์เน็ต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่า P เท่ากับ 0.001

- ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่ออาเซียนประเภทสื่อบุคคล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่า P เท่ากับ 0.000
- ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่ออาเซียนประเภทสื่อกิจกรรม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่า P เท่ากับ 0.000

สื่อและช่องทางการสื่อสารกับคนในอาเซียน

ตารางที่ 29 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับคนในอาเซียนต่อทัศนคติประเด็นต่ออาเซียน

ช่องทางการติดต่อสื่อสารกับคนในอาเซียน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน	P
คุยแบบเห็นหน้า	2.37	1.63	0.12	0.74
คุยโทรศัพท์	2.07	1.41	0.23	0.54
คุยผ่าน LINE	2.47	1.49	0.18	0.65
E-Mail	2.14	1.32	0.48	0.24
Social Network	2.88	1.50	-0.10	0.80
การติดต่อสื่อสารกับคนในอาเซียนรวม	3.29	0.56	0.26	0.45

จากตารางที่ 29 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยโดยรวมของการสื่อสารกับคนในประเทศกลุ่มอาเซียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

เมื่อพิจารณาคุณค่าเฉลี่ยของช่องทางการติดต่อสื่อสารกับคนในอาเซียน พบว่า การพูดคุยติดต่อสื่อสารผ่าน Social network เช่น Facebook มีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงกว่าการพูดคุยผ่านช่องทางอื่น ๆ

ระดับความสามารถในการพูด/ใช้ภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนภาษาอังกฤษ กับค่าเฉลี่ยรวมของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ * การรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทย	ระหว่างกลุ่ม	3.114	2	1.557	4.893	.008*
	ภายในกลุ่ม	365.665	1149	.318		
	รวม	368.779	1151			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 30 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวมของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า $P = 0.008$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

เมื่อพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวมของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างน้อยหนึ่งคู่ จึงได้ทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 31 การทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนภาษาอังกฤษ กับค่าเฉลี่ยรวมของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ระดับทักษะภาษาอังกฤษ	ค่าเฉลี่ย	ระดับต่ำ (1-4 คะแนน)	ระดับกลาง (5-7 คะแนน)	ระดับสูง (8-10 คะแนน)
		3.24	3.24	3.32
ระดับต่ำ (1-4 คะแนน)	3.24	-	0.185	0.690
ระดับกลาง (5-7 คะแนน)	3.24	0.185	-	0.016*
ระดับสูง (8-10 คะแนน)	3.32	0.690	0.016*	-

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 31 พบว่า การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนที่มีระดับทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับกลางกับนักเรียนที่มีทักษะภาษาอังกฤษในระดับสูง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่างสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมี ค่า $p = 0.016$)

จำนวนภาษาต่างประเทศที่พูดได้

ตารางที่ 32 แสดงความสัมพันธ์จำนวนภาษาต่างประเทศกับค่าเฉลี่ยรวมของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
จำนวนภาษาต่างประเทศ * การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบของนักเรียนไทย	ระหว่างกลุ่ม	2.348	6	.391	1.229	.288
	ภายในกลุ่ม	367.248	1154	.318		
	รวม	369.595	1160			

จำนวนภาษาต่างประเทศที่พูดได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
0	4	3.35	0.38
1	431	3.33	0.55
2	278	3.23	0.54
3	283	3.31	0.56
4	120	3.24	0.57
5	41	3.31	0.68

จากตารางที่ 32 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวมของนักเรียนมีจำนวนการใช้ภาษาต่างประเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า P = 0.288 ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของจำนวนภาษาต่างประเทศที่พูดได้ พบว่า นักเรียนที่ไม่สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ มีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่พูดภาษาต่างประเทศได้ 1 ภาษาขึ้นไป

ตารางที่ 32.1 แสดงความสัมพันธ์จำนวนภาษาอาเซียนกับค่าเฉลี่ยรวมของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
จำนวนภาษาอาเซียน * การรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบของนักเรียนไทย	ระหว่างกลุ่ม	.695	3	.232	.689	0.559
	ภายในกลุ่ม	211.561	629	.336		
	รวม	212.256	632			

จำนวนภาษาอาเซียนที่พูดได้	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
1	382	3.26	0.57
2	205	3.28	0.55
3	41	3.39	0.69
4	5	3.34	1.05

จากตารางที่ 32.1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวมของนักเรียนมีจำนวนการใช้ภาษาอาเซียนที่พูดได้นั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมีค่า $P = 0.559$ ซึ่งมากกว่า 0.05)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของจำนวนภาษาอาเซียนที่พูดได้ พบว่า นักเรียนที่พูดภาษาในอาเซียน 3 ภาษามีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่พูดภาษาอาเซียนได้อื่น ๆ

ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ตารางที่ 33 แสดงความสัมพันธ์จำนวนประเทศที่มีประสบการณ์ในอาเซียนกับค่าเฉลี่ยรวมของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
การรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	ระหว่างกลุ่ม	1.715	2	.858	2.468	.086
	ภายในกลุ่ม	155.687	448	.348		
	รวม	157.402	450			

จำนวนประเทศที่เคยท่องเที่ยว/ทัศนศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
1 ประเทศ	292	3.30	0.61
2 ประเทศ	114	3.37	0.54
3 ประเทศ	45	3.14	0.54

จากตารางที่ 33 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อจำนวนประเทศที่นักเรียนไทยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวหรือทัศนศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เนื่องจากมี ค่า P = 0.086 ซึ่งมากกว่า 0.05)

ตารางที่ 34 แสดงความสัมพันธ์ของการรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนกับจำนวนประเทศของเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกลุ่มอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
การรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	ระหว่างกลุ่ม	4.783	3	1.594	5.021	.002
	ภายในกลุ่ม	376.954	1187	.318		
	รวม	381.737	1190			

จากตารางที่ 34 พบว่า จำนวนประเทศของเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกลุ่มอาเซียนมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมี P = .002)

เมื่อพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการรับรู้ /ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวมกับจำนวนประเทศของเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกลุ่มอาเซียนอย่างน้อยหนึ่งคู่ จึงได้ทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 34.1 การทดสอบค่าเฉลี่ยของการรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนกับจำนวนประเทศของเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกลุ่มอาเซียน

จำนวนประเทศที่มีคนรู้จักหรือเพื่อนในอาเซียน	ค่าเฉลี่ย	ไม่รู้จัก / ไม่มี	1 ประเทศ	2 ประเทศ	3 ประเทศขึ้นไป
		3.29	3.35	3.10	3.07
ไม่รู้จัก / ไม่มี	3.29	-	0.48	0.03*	0.57
1 ประเทศ	3.35	0.48	-	0.005*	0.37
2 ประเทศ	3.10	0.03*	0.005*	-	0.99
3 ประเทศขึ้นไป	3.07	0.57	0.37	0.99	-

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 34.1 พบว่า การรับรู้ ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อจำนวนประเทศที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างน้อยหนึ่งคู่

- การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนที่ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศอาเซียนกับ การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม ของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักเป็นคนอาเซียน 2 ประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่างสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมี ค่า $p = 0.03$)

โดยนักเรียนที่ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนมีค่าเฉลี่ยในทัศนคติเชิงลบสูงกว่า คือเห็นด้วยกับทัศนคติเชิงลบสูงกว่านักเรียนที่เพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน

- การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม ของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักเป็นคนอาเซียน 1 ประเทศ กับ การรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม ของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักเป็นคนอาเซียน 2 ประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่างสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมี ค่า $p = 0.005$)

ตารางที่ 35 แสดงความสัมพันธ์ของการรับรู้ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนกับจำนวนเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
จำนวนเพื่อน * การรับรู้ / ทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน	ระหว่างกลุ่ม	3.444	7	.492	1.538	.150
	ภายในกลุ่ม	378.294	1183	.320		
	รวม	381.737	1190			

จำนวนประเทศที่เคยท่องเที่ยว/ทัศนศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD
ไม่มี เพื่อน	741	3.29	0.56
เพื่อน 1 - 5 คน	341	3.24	0.53
เพื่อน 6 - 10 คน	76	3.20	0.48
เพื่อน 11 - 15 คน	18	2.26	0.11
เพื่อนมากกว่า 15 คน	24	2.44	0.47

จากตารางที่ 35 พบว่า จำนวนของเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกลุ่มอาเซียนมีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ / ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (โดยมี $P = .002$)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของจำนวนเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน พบว่า นักเรียนที่ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนมีระดับการรับรู้/ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน

3.1.2 จากการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทิศทางทัศนคติ (เชิงบวก – ลบ) ต่อคนอาเซียน “ในแต่ละประเทศ” พบผลดังนี้

ประเภทของโรงเรียน

ตารางที่ 36 ตารางแสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างทิศทางทัศนคติ (เชิงบวก – ลบ) ต่อคนในประเทศอาเซียนทั้งหมดกับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ทัศนคติต่อคนในประเทศ									
	กัมพูชา	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	ลาว	เวียดนาม	สิงคโปร์	พม่า	อินโดนีเซีย	บรูไน	ไทย
ความสัมพันธ์ (P)	0.00*	0.00*	0.088	0.001*	0.25	0.00*	0.00*	0.00*	0.008*	0.000*
Chi-Square	51.41	62.13	19.303	32.16	14.71	43.94	80.98	52.83	26.95	41.94
Df	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Cramer's V	0.148	0.62	0.09	0.117	0.07	0.137	0.185	0.15	0.107	0.133

* $p < 0.05$

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทิศทางทัศนคติ (เชิงบวก – ลบ) ของนักเรียนไทยต่อแต่ละประเทศ กับประเภทโรงเรียน สามารถสรุปผลรวมตามตารางที่ 37 (ผลวิจัยของทิศทาง “แต่ละประเทศ” ดูในตารางที่ 37.1-37.10)

ตารางที่ 37 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ต่าง ๆ กับระดับทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมของนักเรียนไทย

ตัวแปร	ความสัมพันธ์อย่าง มีนัยทางสถิติที่ ระดับ 0.05	P	แนวโน้มค่าเฉลี่ย
ประเภทของโรงเรียน	√	0.00	นักเรียนในโรงเรียนประเภท อาเซียน โพกัส มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบสูงกว่า นักเรียนในโรงเรียนประเภทอื่น ๆ
เพศ	×	.088	นักเรียนเพศชายมีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิง ลบสูงกว่านักเรียนเพศหญิง
ศาสนา	×	.554	นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธค่าเฉลี่ย ทัศนคติเชิงลบสูงกว่านักเรียนที่นับถือ ศาสนาอื่น ๆ
ภูมิลำเนา	×	.231	นักเรียนในเขตกรุงเทพและปริมณฑล มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบสูงกว่า นักเรียนในภูมิภาคอื่น ๆ
อาชีพของผู้ปกครอง	×	.133	นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพ NGO หรือองค์กรระหว่างประเทศ ค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบสูงกว่านักเรียน ที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ
ประสบการณ์ ท่องเที่ยวประเทศใน อาเซียน	×	0.92	นักเรียนที่ไม่เคยท่องเที่ยวประเทศ อาเซียนมีทัศนคติเชิงลบสูงกว่า นักเรียนที่เคยไปเล็กน้อย
การมีเพื่อนหรือคน รู้จักในประเทศ อาเซียน	×	0.915	นักเรียนที่มีเพื่อน/คนรู้จักและไม่มี เพื่อน/คนรู้จักในอาเซียนมีค่าเฉลี่ย ทัศนคติเท่ากัน
จำนวนเพื่อนหรือคน	×	.150	นักเรียนที่ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จัก

ตัวแปร	ความสัมพันธ์อย่าง มีนัยทางสถิติที่ ระดับ 0.05	P	แนวโน้มค่าเฉลี่ย
รู้จักในประเทศ อาเซียน			ประมาณเพื่อน 1 - 5 คน มีค่าเฉลี่ย ทัศนคติเชิงลบสูงกว่านักเรียนที่มี จำนวนเพื่อนมากกว่า 5 คนขึ้นไป
จำนวนภาษาอาเซียน	×	0.559	นักเรียนที่พูดภาษาอาเซียนได้ 1 ภาษามีมีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบต่ำกว่า นักเรียนที่พูดภาษาอาเซียนมากกว่า 1 ภาษา
ระดับการใช้ ภาษาอังกฤษ	✓	.008	นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษ ระดับสูงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบสูง กว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ
การเปิดรับสื่อ (ค่าเฉลี่ย)	✓	.000	นักเรียนที่รับสื่อประเภทสื่อบุคคลมี ค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบต่ำที่สุดเมื่อ เปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่น ๆ
ช่องทางในการรับสื่อ	×	0.45	นักเรียนที่ติดต่อสื่อสารผ่านทาง Social Network มีทัศนคติเชิงลบสูง กว่าการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางอื่น ๆ

หมายเหตุ : ✓ หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

× หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภูมิสำเนาติดพรหมแดนประเทศอาเซียน

ตารางที่ 38 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนในประเทศที่มีพรหมแดนติดกับไทยกับภูมิสำเนา

ภูมิสำเนา	ทัศนคติต่อคนในประเทศที่มีพรหมแดนติดกับประเทศไทย			
	กัมพูชา	มาเลเซีย	ลาว	พม่า
ความสัมพันธ์ (P)	0.001*	0.000*	0.000*	0.000*
Chi-Square	27.34	46.37	46.11	47.24
df	8	8	8	8

*p<0.05

การใช้ภาษาอาเซียน

ตารางที่ 39 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธระหว่างระดับทัศนคติต่อคนในประเทศอาเซียนกับทักษะการใช้ภาษา

การใช้ภาษาอาเซียน	ทัศนคติต่อคนในประเทศ							
	กัมพูชา	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	ลาว	เวียดนาม	สิงคโปร์	พม่า	อินโดนีเซีย
ความสัมพันธ์ (P)	0.286	0.83	0.001*	0.003*	0.78	0.109	0.55	0.13
Chi-Square	7.39	2.79	21.52	19.92	3.12	10.40	4.87	3.94
Df	6	6	6	6	6	6	6	6

*p<0.05

ประสบการณ์เกี่ยวกับอาเซียน

ตารางที่ 40 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวประเทศในอาเซียนและทัศนคติต่อคนอาเซียน

ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวประเทศอาเซียน		ระดับทัศนคติต่อคนในประเทศอาเซียน								P
		ส่วนใหญ่เชิงลบ		ทั้งบวกและลบพอกัน		ส่วนใหญ่เชิงบวก		รวม		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กัมพูชา	เคยไป	12	17.1	41	58.6	17	24.3	70	100.0	0.324
	ไม่เคยไป	278	25.1	595	53.7	236	21.3	1109	100.0	
ฟิลิปปินส์	เคยไป	0	0	0	0	1	100	1	100.0	0.56
	ไม่เคยไป	120	10.2	507	43.0	551	46.8	1178	100.0	
มาเลเซีย	เคยไป	10	7.8	32	24.8	87	67.4	129	100.0	0.00*
	ไม่เคยไป	109	10.4	454	43.4	484	46.2	1047	100.0	
ลาว	เคยไป	8	5.3	53	34.9	91	59.9	152	100.0	0.009*
	ไม่เคยไป	119	11.6	410	40.0	496	48.4	1025	100.0	
เวียดนาม	เคยไป	0	0	5	71.4	2	28.6	7	100.0	0.269
	ไม่เคยไป	124	10.6	496	42.4	550	47.0	1170	100.0	
สิงคโปร์	เคยไป	3	4.1	13	17.8	57	78.1	73	100.0	0.012*
	ไม่เคยไป	90	8.1	346	31.3	670	60.6	1106	100.0	
พม่า	เคยไป	12	11.0	51	46.8	46	42.2	109	100.0	0.021*
	ไม่เคยไป	214	20.0	518	48.5	336	31.5	1068	100.0	
อินโดนีเซีย	เคยไป	0	0.0	3	20.0	12	80.0	15	100.0	0.014*
	ไม่เคยไป	124	10.7	542	46.6	498	42.8	1164	100.0	

จากตารางที่ 40 ทัศนคติที่มีต่อคนในประเทศอาเซียน ของนักเรียนที่มีประสบการณ์ท่องเที่ยวประเทศในอาเซียน เป็นดังนี้

- ทัศนคติที่มีต่อคนกัมพูชาของนักเรียนที่เคยไปกัมพูชา พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อกัมพูชาอยู่ในระดับทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชาไม่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศกัมพูชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาร้อยละ พบว่า นักเรียนที่เคยไปมีทัศนคติเชิงบวกสูงกว่า ผู้ที่ไม่เคยไป
- ทัศนคติที่มีต่อคนฟิลิปปินส์ของนักเรียนที่เคยไปฟิลิปปินส์ เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชาไม่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศกัมพูชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ทักษะที่มีต่อคนมาเลเซียของนักเรียนที่เคยไปมาเลเซีย พบว่า นักเรียนที่เคยไปส่วนใหญ่มีทักษะเป็นบวก (ร้อยละ 67.4) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทักษะที่มีต่อคนมาเลเซียมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศมาเลเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนลาวของนักเรียนที่เคยไปลาว พบว่า นักเรียนที่เคยไปส่วนใหญ่มีทักษะเป็นบวก (ร้อยละ 59.9) และ นักเรียนที่ไม่เคยไปก็มีทักษะเป็นเชิงบวก (ร้อยละ 48.4) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทักษะที่มีต่อคนลาวมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนเวียดนามของนักเรียนที่เคยไปเวียดนาม พบว่า นักเรียนที่เคยไปส่วนใหญ่มีทักษะเป็นทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน (ร้อยละ 71.4) แต่ นักเรียนที่ไม่เคยไปก็มีทักษะเป็นเชิงบวก (ร้อยละ 47.0) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทักษะที่มีต่อคนเวียดนามมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนสิงคโปร์ของนักเรียนที่เคยไปสิงคโปร์ พบว่า ทั้งนักเรียนที่เคยไปส่วนใหญ่มีทักษะเป็นบวก (ร้อยละ 78.1) และ นักเรียนที่ไม่เคยไปก็มีทักษะเป็นเชิงบวก (ร้อยละ 60.6) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทักษะที่มีต่อคนสิงคโปร์มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศสิงคโปร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนพม่าของนักเรียนที่เคยไปพม่า พบว่า พบว่า ทั้งนักเรียนที่เคยไปส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.8) และนักเรียนที่ไม่เคยไป (ร้อยละ 48.5) มีทักษะเป็นทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทักษะที่มีต่อคนพม่ามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศพม่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนอินโดนีเซียของนักเรียนที่เคยไปอินโดนีเซีย พบว่านักเรียนที่เคยไปส่วนใหญ่มีทักษะเป็นบวก (ร้อยละ 80.0) และ นักเรียนที่ไม่เคยไปก็มีทักษะเป็นทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน (ร้อยละ 46.6) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทักษะที่มีต่อคนอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เที่ยวประเทศอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การมีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศในอาเซียน

ตารางที่ 41 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างการมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนและทัศนคติต่อคนอาเซียน

การมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน		ระดับทัศนคติต่อคนในประเทศอาเซียน								P
		ส่วนใหญ่เชิงลบ		ทั้งบวกและลบพอกัน		ส่วนใหญ่เชิงบวก		รวม		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กัมพูชา	มี	6	17.6	22	64.7	6	17.6	34	100.0	0.433
	ไม่มี	284	24.8	614	53.6	247	21.6	1145	100.0	
ฟิลิปปินส์	มี	8	21.6	7	18.9	22	59.5	37	100.0	0.003*
	ไม่มี	112	9.8	500	43.8	530	46.4	1142	100.0	
มาเลเซีย	มี	7	6.5	26	24.1	75	69.4	108	100.0	0.00
	ไม่มี	112	10.5	460	43.1	496	46.4	1068	100.0	
ลาว	มี	8	8.2	31	31.6	59	60.2	98	100.0	0.101
	ไม่มี	119	11.0	432	40.0	528	48.9	1079	100.0	
เวียดนาม	มี	0	0.0	4	30.8	9	69.2	13	100.0	0.201
	ไม่มี	124	10.7	497	42.7	543	46.6	1164	100.0	
สิงคโปร์	มี	2	6.5	7	22.6	22	71.0	31	100.0	0.55
	ไม่มี	91	7.9	352	30.7	705	61.4	1148	100.0	
พม่า	มี	15	12.2	62	50.4	46	37.4	123	100.0	0.097
	ไม่มี	211	20.0	507	48.1	336	31.9	1054	100.0	
อินโดนีเซีย	มี	2	4.8	14	33.3	26	61.9	42	100.0	0.040
	ไม่มี	122	10.7	531	46.7	484	42.6	1137	100.0	

จากตารางที่ 41 ทัศนคติที่มีต่อคนในประเทศอาเซียน ของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน เป็นดังนี้

- ทัศนคติที่มีต่อคนกัมพูชาของที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศกัมพูชา พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อกัมพูชาอยู่ในระดับทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่าระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีเพื่อนหรือคนรู้จักจากกัมพูชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทัศนคติที่มีต่อคนฟิลิปปินส์ของที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศฟิลิปปินส์ พบว่านักเรียนมีทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์อยู่ในเชิงบวก ทั้งผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 59.5) และไม่มีเพื่อน (ร้อยละ 46.4) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อคนฟิลิปปินส์มีความสัมพันธ์กับการมีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศฟิลิปปินส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ทักษะที่มีต่อคนมาเลเซียของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศมาเลเซีย พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อคนมาเลเซียอยู่ในเชิงบวก ทั้งผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในมาเลเซีย (ร้อยละ 69.4) และไม่มีเพื่อน (ร้อยละ 46.4) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อคนมาเลเซียมีความสัมพันธ์กับการเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศมาเลเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนลาวของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศลาว พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อคนลาวอยู่ในเชิงบวก ทั้งผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในลาว (ร้อยละ 60.2) และไม่มีเพื่อน (ร้อยละ 48.9) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อคนลาวไม่มีความสัมพันธ์กับการเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศลาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนเวียดนามของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศเวียดนาม พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อคนเวียดนามอยู่ในเชิงบวก ทั้งผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในเวียดนาม (ร้อยละ 69.2) และไม่มีเพื่อน (ร้อยละ 46.6) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อคนเวียดนามไม่มีความสัมพันธ์กับการเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนสิงคโปร์ของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศสิงคโปร์ พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อคนสิงคโปร์อยู่ในเชิงบวก ทั้งผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในสิงคโปร์ (ร้อยละ 71.0) และไม่มีเพื่อน (ร้อยละ 61.4) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อคนสิงคโปร์ไม่มีความสัมพันธ์กับการเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศสิงคโปร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ทักษะที่มีต่อคนพม่าของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศพม่า พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อคนพม่าอยู่ในทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน ทั้งผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในพม่า (ร้อยละ 50.4) และไม่มีเพื่อน (ร้อยละ 48.1) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อคนพม่าไม่มีความสัมพันธ์กับการเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศพม่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาร้อยละ พบว่า นักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในพม่า มีทัศนคติต่อคนพม่าเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จัก
- ทักษะที่มีต่อคนอินโดนีเซียของนักเรียนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อคนเวียดนามอยู่ในเชิงบวกจะเป็นผู้ที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในเวียดนาม (ร้อยละ 61.9) เมื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อคนอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับการเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำนวนประเทศที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน

ตารางที่ 42 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนประเทศที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนและทัศนคติต่อคนอาเซียน

ระดับทัศนคติต่อคนในประเทศอาเซียน		จำนวนประเทศที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน								P
		ไม่มีเพื่อนหรือคนรู้จัก		1 ประเทศ		2 ประเทศ		3 ประเทศ		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กัมพูชา	เชิงลบ	199	68.6	66	22.8	23	7.9	2	0.7	0.64
	พอ ๆ กัน	409	64.3	174	27.4	45	7.1	8	1.3	
	เชิงบวก	175	69.2	59	23.3	16	6.3	3	1.2	
ฟิลิปปินส์	เชิงลบ	84	70.0	26	21.7	9	7.5	1	0.8	0.73
	พอ ๆ กัน	341	67.3	131	25.8	31	6.1	4	0.8	
	เชิงบวก	359	65.0	141	25.5	44	8.0	8	1.4	
มาเลเซีย	เชิงลบ	79	66.4	30	25.2	8	6.7	2	1.7	0.054
	พอ ๆ กัน	343	70.6	112	23.0	24	4.9	7	1.1	
	เชิงบวก	359	62.9	156	27.3	52	9.1	4	0.7	
ลาว	เชิงลบ	83	65.4	34	26.8	9	7.1	1	0.8	0.81
	พอ ๆ กัน	318	68.7	113	24.4	28	6.0	4	0.9	
	เชิงบวก	381	64.9	151	25.7	47	8.0	8	1.4	
เวียดนาม	เชิงลบ	81	65.3	32	25.8	11	8.9	0	0.0	0.114
	พอ ๆ กัน	351	70.1	120	24.0	26	5.2	4	0.8	
	เชิงบวก	350	63.4	146	26.4	47	8.5	9	1.6	
สิงคโปร์	เชิงลบ	70	75.3	17	18.3	5	5.4	1	1.1	0.026*
	พอ ๆ กัน	260	72.4	76	21.2	20	5.6	3	0.8	
	เชิงบวก	454	62.4	205	28.2	59	8.1	9	1.2	
พม่า	เชิงลบ	163	72.1	48	21.2	13	5.2	2	0.9	0.54
	พอ ๆ กัน	365	64.1	156	27.4	41	7.2	7	1.2	
	เชิงบวก	225	66.8	94	24.6	29	7.6	4	1.0	
อินโดนีเซีย	เชิงลบ	87	70.2	29	23.4	6	4.8	2	1.6	0.65
	พอ ๆ กัน	371	68.1	129	23.7	40	7.3	5	0.9	
	เชิงบวก	326	63.9	140	27.5	38	7.5	6	1.2	
บรูไน	เชิงลบ	66	67.3	26	26.5	4	4.1	2	2.0	0.49
	พอ ๆ กัน	346	68.2	120	23.7	34	6.7	7	1.4	
	เชิงบวก	371	64.9	151	26.4	46	8.0	4	0.7	

จากตารางที่ 42 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อคนในประเทศอาเซียนของจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียน เป็นดังนี้

- ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชาไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ระดับทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์ไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซียไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ระดับทัศนคติต่อคนลาวไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ระดับทัศนคติต่อคนเวียดนามไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ระดับทัศนคติต่อคนสิงคโปร์มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $p = 0.026$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05)
- ระดับทัศนคติต่อคนพม่าไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ระดับทัศนคติต่อคนอินโดนีเซียไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- ระดับทัศนคติต่อคนบรูไนไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนประเทศที่นักเรียนมีเพื่อนหรือคนรู้จักในอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทย

เมื่อสอบถามถึงเกณฑ์การรับรู้และสรุปหรือประเมินคนเป็นเชิงบวกหรือลบ พบว่านักเรียนไทยส่วนใหญ่ที่สัมภาษณ์เน้นบุคลิกลักษณะ “ด้านความเป็นมิตร” มากที่สุด รองลงมาคือ “ความสามารถ” เช่น ความรู้ที่สอน ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นต้น วิธีการพูดคุย / สื่อสาร เช่น พูดอวด แสดงอหิยาศัยดี ฯลฯ และระดับความเจริญของประเทศ เช่น เป็นประเทศที่มีน้ำมัน เป็นต้น

จากการเปรียบเทียบการรับรู้ของนักเรียนไทยตามตัวแปรต่าง ๆ ต่อคนและประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน พบตัวแปรบางตัวแปรที่สัมพันธ์กับการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทย ดังนี้

3.2.1 ประเภทโรงเรียน

ไม่พบความแตกต่างของทัศนคติและการรับรู้ของนักเรียนแตกต่างกันตามประเภทโรงเรียน คือ Education Hub, buffer หรือ sister school รวมถึงประเภทโรงเรียนที่เน้นการศึกษาอาเซียนอื่น ๆ ได้แก่ ASEAN Focus โรงเรียนคู่พัฒนาไทย-อินโดนีเซีย

อย่างไรก็ตาม พบว่า นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ติดชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเภท buffer school จะมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนในประเทศเพื่อนบ้านในชีวิตประจำวันมากกว่าคนที่ “อยู่ไกลชายแดน” ผลวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มนี้จะมีทัศนคติต่อคนในประเทศเพื่อนบ้านในทิศทาง “ทั้งเชิงบวกและลบ” มากกว่า เน้นเชิงบวก หรือเชิงลบไปทางเดียว เช่น นักเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนแห่งหนึ่ง แสดงความเห็นว่

“หนูว่าก็มีทั้งคนดี คนไม่ดี เหมือน ๆ กับเมืองไทย หนูมีคนรู้จักเป็นคนลาว เป็นมิตร มีน้ำใจ แต่อีกคนขี้โกงมาก ก็เลยสรุปยาก”

เช่นเดียวกับนักเรียนไทยในจังหวัดชายแดนอีกคนหนึ่ง ซึ่งประเมินคุณลักษณะของคนกัมพูชาว่ามีทั้งเชิงบวกและลบ

“ผมมีเพื่อนเป็นคนเขมร นิสัยดี มีน้ำใจ ไม่เหมือนที่ใคร ๆ พูดถึงเกี่ยวกับคนเขมร แต่เขาก็เฉื่อย ๆ ไม่ขยัน มีทั้งด้านดีด้านลบ”

นอกจากนี้ แม้ประเภทโรงเรียนไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของนักเรียนไทย แต่ด้วยลักษณะการจัดหลักสูตร เช่น สองภาษา พหุภาษา หรือเน้นการเรียนภาษา / วัฒนธรรมจากเจ้าของภาษาอาเซียน การเน้นความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้เอื้อต่อการเกิดปริบทการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์อาเซียนซึ่งมีทั้งมาสอนภาษาอังกฤษและสอนภาษาอาเซียนต่าง ๆ

3.2.2 การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคนอาเซียน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนไทยมีการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมต่อคนในประเทศอาเซียนอย่างไร ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และสิ่งที่รับรู้จากปฏิสัมพันธ์กับคนอาเซียนประเทศนั้น ๆ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า

นักเรียนไทยที่มีโอกาสเรียนหรือร่วมกิจกรรมกับคนอาเซียนโดยตรง ซึ่งอาจเป็นอาจารย์หรือนักเรียนในโรงเรียน จะรับรู้และมีทัศนคติต่อคนอาเซียนชาตินั้น ๆ จากประสบการณ์ตรง ตัวอย่างเช่น นักเรียนไทยส่วนใหญ่เรียนภาษาอังกฤษกับอาจารย์ฟิลิปปินส์ ซึ่งนอกเหนือจากการรับรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์ฟิลิปปินส์ นักเรียนจำนวนมาก (12 คน) แสดงทัศนคติที่ดีกับอาจารย์ฟิลิปปินส์ เนื่องจากมีความเป็นกันเอง และมีวิธีในการสอนซึ่งต่างจากการบรรยายโดยทั่วไป รวมถึงนักเรียนไทยจำนวนหนึ่ง ระบุว่า มีทัศนคติ

และการรับรู้คนอาเซียนบางชาติที่เคยรับรู้มาเปลี่ยนไปเมื่อมีประสบการณ์ตรงในการสื่อสารกับคนอาเซียนเหล่านั้น

“อาจารย์ฟิลิปปีนส์ใจดี เป็นกันเอง และสอนสนุกดีค่ะ”

“มีทัศนคติที่ดีกับอาจารย์ เพราะอาจารย์มีความรู้และมีความสามารถในการสอนภาษาอังกฤษ”

“เคยคิดว่าประเทศลาวล้าหลัง ไม่มีการศึกษาสูง เพราะเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ แต่อาจารย์ที่มาสอน พูดภาษาอังกฤษเก่ง แต่ดูกว่าที่คิด”

“มีเพื่อนลาว 2 คน ชี้โก่ง ไม่เห็นเหมือนที่พูดกันว่า ลาวเป็นมิตร รักกันเหมือนพี่น้อง”

“อาจารย์พม่าตลกดี ชอบมาก มีความรู้ดี แต่พูดภาษาอังกฤษฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง”

สำหรับนักเรียนไทยที่ไม่มีอาจารย์ / อาจารย์ หรือเพื่อนนักเรียนจากประเทศอาเซียนในโรงเรียน ประเมินจากการติดต่อสื่อสารกับคนชาตินั้น ๆ นอกชั้นเรียนทั้งแบบพบปะเห็นหน้าหรือผ่านสื่อออนไลน์นอกโรงเรียน เช่น พบเห็นคนเขมรในสุรินทร์หรือในศรีสะเกษ หรือมีเพื่อนทางสื่อออนไลน์ ซึ่งไม่เคยรู้จักหรือพบหน้ากันมาก่อน

“ประเมินจากนิสัยของเพื่อนที่เป็นเพื่อนของเพื่อนอีกที คุย line กันบ้าง อีเมลบ้าง ทาง FB บ้าง อยู่นิสัยดี เป็นมิตร”

“ไม่ชอบวิธีที่ชอบพูดอวดตัวเอง”

“ดูในเฟซบุคของเขา ทันสมัยมาก ดูเขาเก่ง และเจริญมากด้วย”

3.2.3 การเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อต่าง ๆ

สำหรับนักเรียนไทยที่ไม่เคยมีอาจารย์และเพื่อนอาเซียนในโรงเรียน หรือมีการติดต่อกับคนอาเซียนต่าง ๆ ทางสื่อต่าง ๆ นอกโรงเรียน พบว่า การรับรู้และทัศนคติต่อประเทศอาเซียนต่าง ๆ มาจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะข่าว ภาพยนตร์ และละคร รองลงมาคือ จากการสอนของอาจารย์และจากตำราหรือประวัติศาสตร์ที่เรียนมา และมีบางคนจากคำบอกเล่าของคนอื่น เช่น พ่อแม่ที่เคยค้าขายกับคนชาตินั้น ๆ เพื่อนที่ไป camp หรือทัศนศึกษาในประเทศนั้น ๆ เป็นต้น

สำหรับสื่อมวลชน พบว่า มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของเด็กไทย “มาก”

“ไม่ชอบที่เขามีเรื่องแย่งประสาทเทพพระวิหารกับเรา และที่เขาชอบยิงเข้ามาที่ชายแดนบ้านเรา”

“ส่วนใหญ่เป็นพวกเข้ามาทำงานผิดกฎหมาย เป็นแรงงานต่างด้าว.....ที่บ้าน ไม่มี แต่เห็นจากข่าว”

“น่าจะไม่ค่อยมีการศึกษา เพราะเห็นในละคร คนรับใช้จะเป็นพวกคนลาว พูดภาษาลาว แล้วคนไทยก็ชอบล้อกันว่า เสี่ยวแบบลาว ก็น่าจะหมายถึงความไม่ทันสมัย ล้าหลังของคนลาว”

“เวลาดู TV หรือข่าว เห็นแต่ข่าวความเจริญก้าวหน้าของสิงคโปร์ มีจัดลำดับอยู่ในตำแหน่งแนวหน้าด้วย ได้ข่าวว่า เขาแข่งงวดกับวินัยมาก และทำให้คนเขามีระเบียบ ก้าวหน้าเร็ว”

นอกจากนี้ พบว่า นักเรียนไทยที่ชอบอ่านคู่มือ / หนังสือท่องเที่ยว หรือสารคดีเกี่ยวกับประเทศหนึ่ง ๆ จะมีการรับรู้และทัศนคติต่อประเทศนั้น ๆ เชิงบวก มากกว่า เชิงลบ

“เวียดนามเป็นประเทศน่าเที่ยว เห็นในหนังสือท่องเที่ยว เมืองเขามีอ่าวอยู่ อันหนึ่งจำชื่อไม่ได้ เป็นมรดกโลกด้วย ดูคนน่าจะเป็นมิตรดี”

“ไม่ค่อยรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน ส่วนใหญ่จะเปิดดูว่าเมืองเขามีอะไรดีบ้าง ดูในหนังสือท่องเที่ยว.....ส่วนใหญ่จะเห็นแต่ข้อมูลและภาพดี ๆ ของแต่ละประเทศ เลยไม่ค่อยเห็นภาพชีวิตจริง ๆ ของเขา”

อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนไทย 1 คน ระบุว่า ชาวเซี่ยงหลินสามารถเปลี่ยนทัศนคติของตัวเองเกี่ยวกับคน / และประเทศหนึ่ง ๆ ได้โดยง่าย

“เห็นนครวัด นครธม และสารคดีเกี่ยวกับกัมพูชา ดูแล้วคนเขาก็ยิ้มแย้มต้อนรับแขกต่างประเทศดี เคยนึกอยากไป แต่ตอนนั้นคงไม่แล้ว ดูจากข่าวเขาพระวิหาร คนกัมพูชาขี้โกงโดยเฉพาะผู้นำ”

3.2.4 การสอนของอาจารย์และคำบอกเล่าจากคนอื่น

นักเรียนไทย 6 คน ระบุว่า อาจารย์เป็นบุคคลที่มีส่วนทำให้เกิดทัศนคติต่อคนในชาติหนึ่ง ๆ เป็นอย่างมาก

“อาจารย์เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ให้ฟัง ฟังแล้วเกลียดเลย”

“ปกติจะไม่ค่อยรู้อะไรเกี่ยวกับอาเซียน ส่วนใหญ่จะรู้จักคนอาเซียนจากที่อาจารย์สอน”

“นอกจากได้ร่วมกิจกรรม ทำกิจกรรมด้วยกัน (ที่ค่าย) เพื่อนอาเซียนช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับบ้านเมือง และผู้คนของเขาด้วย”

“ฟังจากเพื่อน ๆ ที่มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม”

อย่างไรก็ตาม จากผลวิจัย พบว่า ถ้านักเรียนไทยไม่มีอาจารย์หรือเพื่อนอาเซียนในโรงเรียน หรือที่รู้จักหรือติดต่อทางสื่อออนไลน์โดยตรง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคนและประเทศอาเซียนต่าง ๆ จะมาจากคำสอนและคำบอกเล่าของคนอื่น ๆ ซึ่งการรับรู้และทัศนคติของนักเรียนไทยต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียนจะมีลักษณะ “สุดขั้ว” มากกว่านักเรียนไทยที่มีประสบการณ์การสื่อสารกับคนอาเซียนโดยตรง ซึ่งมีการรับรู้และทัศนคติทั้งเชิงบวกและเชิงลบมากกว่า

3.2.5 การเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอาเซียน

จากการสัมภาษณ์ พบแนวโน้มว่า นักเรียนไทยที่มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับนักเรียนอาเซียน เช่น การเข้าค่าย (camp) การร่วมในโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ทัศนศึกษา ฯลฯ มีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและมีผลต่อการรับรู้เพื่อนอาเซียนในเชิงบวกมากกว่านักเรียนไทยที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมด้วยกัน โดยเฉพาะต่อประเทศเพื่อนบ้าน จากการเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนไทยที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนอาเซียนชาติหนึ่ง ๆ รวม 13 คน แสดงทัศนคติในเชิงบวกต่อคนและประเทศของเพื่อนอาเซียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในเชิงบวก 10 คน และทั้งเชิงบวกและเชิงลบ 3 คน แต่ไม่พบเชิงลบ แม้แต่ประเทศกัมพูชาหรือพม่า ซึ่งนักเรียนไทยส่วนใหญ่ที่ไม่มีประสบการณ์ตรงมีทัศนคติเชิงลบมากกว่าเชิงบวกต่อประเทศเพื่อนบ้าน

“รู้จักตอนเข้าค่าย มีน้ำใจและเข้ากันได้ดี.....ไม่.....เขาไม่ได้โกรธหรือมีความรู้สึกไม่ตัวอย่างที่เคยคิด”

“เข้าค่าย แล้วสนิทกัน ยัง chat กันอยู่ เขาน่ารักดี ตลกดี”

“ดูยิ้มแย้มดี พูดคุยกันบ้าง นิสัยดี แต่ดูเฉื่อยๆ หน่อย”

“พูดอังกฤษเก่งกว่าผมอีก ทันทสมัยด้วย”

3.2.6 ความสนใจในการมีเพื่อนอาเซียน

พบนักเรียนไทยที่แสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการมีเพื่อนอาเซียน หรือต้องการรู้จักเพื่อนอาเซียนด้วยตนเอง โดยการหาเพื่อนและติดต่อทางสื่อออนไลน์ รวม 7 คน ซึ่ง 6 ใน 7 คน มีการรับรู้เพื่อนอาเซียนที่รู้จักทางสื่อออนไลน์ “เชิงบวก” มากที่สุด รองลงมาคือ “ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ” (1 คน) โดยไม่พบทัศนคติเชิงลบต่อเพื่อนชาติใด ๆ

นอกจากนี้ พบว่า จำนวนประเทศที่นักเรียนไทยมีการติดต่อกับเพื่อนอาเซียนทางสื่อออนไลน์ แสดงถึงทัศนคติการยอมรับความแตกต่างของชาติต่าง ๆ และความสนใจในการเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากขึ้น

“มีเพื่อนทุกชาติ อยากรู้จักทุกชาติ..... มีเพื่อนแต่ละชาติตั้งแต่ 2-10 คน และจะมีเพิ่มอีก มันช่วยให้เราเข้าใจความแตกต่างด้วยตัวเราเอง ฟังมาก จากหลาย ๆ คนดีกว่าสรุปจากคนบอกคนเดียว”

“รู้จัก 6 ประเทศ ทุกประเทศก็มีบางอย่างเหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง ก็ได้ความรู้ตรงนี้”

3.2.7 การเรียนรู้ภาษาอาเซียน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนไทยที่เลือกเรียนภาษาอาเซียนภาษาใดภาษาหนึ่งด้วยตนเองมีการรับรู้และทัศนคติเชิงบวกต่อคนและต่อประเทศอาเซียนที่นักเรียนไทยเลือกภาษาของประเทศนั้น (11 คน จาก 13 คน) ส่วนอีก 2 คน มีทัศนคติทั้งเชิงบวกและลบ 1 คน และเชิงลบ 1 คน

“เลือกเรียนภาษาเขมร เพราะมีโอกาสจะได้ใช้ เพราะจังหวัดอยู่เขตชายแดน จะได้พูดคุยกันได้ง่ายขึ้น เพราะเขาคงไม่พูดอังกฤษอยู่แล้ว”

“เป็นเพื่อนบ้านกัน ก็อยากรู้ภาษาเขาด้วย เขาพูดไทยได้ แต่เราพูดภาษาเขาไม่ได้”

3.3 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน

อาจารย์อาเซียน ระบุว่า การสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับอาจารย์อาเซียนขึ้นกับตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 ความสามารถในการพูดและเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนไทย

อาจารย์อาเซียนมากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า “ความสามารถในการใช้และเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนไทย” มีผลต่อการกล้าแสดงออกและการสื่อสารกับอาจารย์ต่างชาติ

“Yes I did encounter some problems talking to my students. Sometimes they cannot understand what I am trying to say in English. Sometimes they talk in Thai if they cannot express it in English. I cannot understand them, because I cannot understand and cannot talk Thai.”

“Most of the time they have hard times expressing themselves through verbal communication and vocabulary deficiency in English.”

“Just the common problem of most foreign teachers, some students are shy to express their thoughts and ideas in English.”

3.3.2 ความสามารถในการพูดภาษาไทยของอาจารย์อาเซียน

อาจารย์อาเซียน 3 ท่าน เห็นว่า การพูดภาษาไทยด้วย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารกับนักเรียนไทยได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนไทยง่ายขึ้น

“I don't have problem with my students because I can speak Thai, so we can communicate together in Thai or English.”

“I think before I could understand what my students said but I couldn't said all of my thinking in Thai because my Thai language not so good, but now it's better, I think I can say with my student everything about all of subject.”

“As of now, It's really a problem communicating with them because I know a little bit of Thai. I do sometimes having bilingual way of teaching inside the class between English and Thai.”

3.3.3 แรงจูงใจและทัศนคติของอาจารย์อาเซียนต่อการมาสอนในประเทศไทย

“I have travelled to Thailand five times in the past for various reasons. Such as helping to clean up the environment and learning about Thai culture, which were my primary concerns while visiting Thailand. I sometimes speak to the students and other teachers outside the classroom because I want to practice Thai Language, which is my major purpose of coming to teach in Thailand.”

3.3.4 การใช้รูปแบบและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย

อาจารย์อาเซียหลายท่านเน้นการสื่อสารผ่านสื่อ และการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับนักเรียนไทย เช่น การคุยเรื่องโจ๊ก (jokes) ผ่านการแชท (chat) ทาง Facebook หรือทาง line การหาเวลาปฏิสัมพันธ์กับพูดคุยกับนักเรียนนอกชั้นเรียน การลดช่องว่างโดยใช้ชีวิตและเวลาร่วมกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตั้งชมรมร้องเพลง (singing club) หรือการแสดง การเล่นเกม การเดินทางท่องเที่ยวหรือนอนแคมป์ด้วยกัน

"I do talk with students outside the classroom most of the time. This is the time that I can crack jokes with them and to be close to them And I also chat with them in the internet if they need help from me regarding their lesson or if I need something from them regarding school works."

"I like communicating with students during a game of basketball or while I am coaching students while they practice."

"I spend more time talking to them especially when we go for a tour."

"We make Vietnam food together, or on Vietnam Camps we slept, talked, traveled ect together, It make we understand together much more and more closed."

"In times when I see students commuting with me on the tuktuk, soing-teu, van or bus, I talked to them and try to make simple conversation on how they will spend their day."

"I personally make a call on my student mobile phones whenever I need to call attention which concerns their being. Whenever we have school trips competition in other provinces, I enjoy spending time with the students where we certainly talk a lot of things."

นอกจากนี้ยังพบว่าเวลาในการพูดคุยของอาจารย์อาเซียกับนักเรียนไทยมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอีก 2 ตัวแปรคือ

3.3.5 วิชาที่สอน พบว่า อาจารย์ที่สอนภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอาเซียต่าง ๆ มีโอกาสพูดคุยกับนักเรียนในชั้นเรียนนอกเหนือจากเนื้อหาการสอนมากกว่าวิชาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากอาจารย์ต้องพยายามพูดภาษาอังกฤษในเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนเข้าใจ ขณะที่อาจารย์ที่สอนภาษาสามารถสอดแทรกการพูดถึงหรือเปรียบเทียบความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านภาษา

นักเรียนไทยมักถามคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรม / ความเป็นอยู่ นอกเหนือจากการเรียนภาษาอย่างเดียว

“จะพูดคุยกับเด็กในเรื่องต่าง ๆ เวลาสอนภาษาก็จะบอกถึงวัฒนธรรมด้วย เด็กก็จะถามว่า ลาวมี 3G, 4G แล้วหรือ ดู youtube เห็นว่าคนลาวชอบนอนกลางวัน.....”

“If they don't understand English, they don't understand materials of the Teacher either. Thus my main focus in class To make them understand the subject.”

3.3.6 จำนวนวิชาและชั่วโมงการสอน

“I teach for over 600 students, and about over 20 hours a week. This keeps me occupied. Still, I try to give them a break to Talk to me, but I can give them for only 2-3 minutes for each person.”

3.4 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ประสานงาน

อาจารย์ผู้ประสานงานในทุกภูมิภาค ระบุปัจจัยที่ตรงกัน ได้แก่

- ระบบการศึกษา โดยเฉพาะเนื้อหาการสอนและการให้ความรู้ในชั้นเรียน รวมถึงบทบาทอาจารย์ผู้สอน

- การจัดบรรยากาศในโรงเรียน

- การนำเสนอภาพและข้อมูลของสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ เช่น รายงานข่าว สารคดี ละคร ภาพยนตร์และโฆษณา

“อาจารย์คิดว่า อิทธิพลที่นักเรียนได้รับจากประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น คือ การลอกเลียนแบบ การโฆษณา เนื่องจากเทรนด์ที่มากับยุคสมัยนั้น ๆ คือ ตามยุคตามสมัย”

- สื่อต่าง ๆ นอกชั้นเรียน เช่น สื่อออนไลน์

- ประสบการณ์ตรงผ่านเพื่อนและอาจารย์

“นักเรียนมีปัญหากับอาจารย์จากประเทศอาเซียนพอสมควร เนื่องจากเห็นว่า อาจารย์มาจากประเทศที่มีการพัฒนาช้ากว่าประเทศไทย แต่ภายหลังต่อมา อาจารย์ได้แสดงให้เห็นว่าหากนักเรียนรู้ที่อาจารย์สอน นักเรียนจะสนุกในการเรียนภาษาและได้พูดคุยกับเจ้าของภาษาจริง ๆ.....อาจารย์จากประเทศ

อาเซียนต่าง ๆ สามารถสื่อสารเป็นภาษาไทยได้ จึงสามารถปรับตัวเข้ากับนักเรียน และทำงานร่วมกับอาจารย์ไทยได้อย่างมีความสุข”

- โอกาสในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจากเจ้าของประเทศ

“มีผลเป็นอย่างมาก เพราะก่อนหน้านั้นเด็กไทยมีทัศนคติต่อประชาชนในประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ได้เท่าที่ควร ขาดการติดต่อสื่อสารไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศ แต่เมื่อมีการรวมตัวของอาเซียนเกิดขึ้น เด็กรุ่นใหม่มีโอกาสศึกษาข้อมูลประเทศเพื่อน รวมทั้งได้มีโอกาสไปทัศนศึกษา ได้เห็นวัฒนธรรมที่เหมือนและแตกต่างกัน มีโอกาสได้เรียนภาษาจากอาจารย์ที่เป็นเจ้าของภาษาในประเทศเพื่อนบ้าน ได้คลุกคลีและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมที่เหมือนและแตกต่าง และเปลี่ยนทัศนคติต่อเพื่อนบ้านในอาเซียนในทางที่ดีขึ้น ทำให้ปัจจุบันนักเรียนเข้าใจและอยากศึกษาข้อมูลของประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้น”

ทั้งนี้ อาจารย์ผู้ประสานงานในโรงเรียนที่อยู่ใกล้ชายแดนให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน / ท้องถิ่น รวมถึงคำบอกเล่าของคนในครอบครัว นักเรียน เป็นอิทธิพลที่มีผลต่อทัศนคติของนักเรียนต่อคนในประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกัน

“โรงเรียนเป็นโรงเรียน butter school ซึ่งนักเรียนมีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างมาก อย่างเช่นในกรณีที่เราได้ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนที่ติดชายแดน คือ โรงเรียน MARA (MRSM)... นักเรียนจะรับฟังเหตุและผลของประเทศในสมาชิกอาเซียน เข้าใจถึงสังคมและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่อำเภอเบตงติดชายแดน แค่เพียงระยะทาง 10 กิโลเมตร ระหว่างเมือง Pengkalan Hulu รัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย กับตัวเมืองอำเภอเบตง ซึ่งทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับชาวมาเลเซียที่มาท่องเที่ยวในอำเภอเบตง และในการเรียนการสอนอาจารย์ที่สอนภาษาที่สอง คือ ภาษามลายู มีการบรรยายหรืออธิบายถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ที่มีความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมหรืออาจจะแตกต่างในบางส่วนของชาวมลายูที่อยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้หรือในอำเภอเบตง ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจเป็นอย่างดี”

ในขณะที่อาจารย์ผู้ประสานงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เห็นว่า จากการอยู่ห่างไกลและโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์ หรือมีเพื่อนบ้านจากประเทศอาเซียนของนักเรียนมีน้อย สื่อที่น่าจะมีอิทธิพลต่อนักเรียนในภูมิภาคนี้มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ โดยเฉพาะ social network ต่าง ๆ เช่น facebook ซึ่งเป็นสื่อที่วัยรุ่นช่วงนี้ใช้มากที่สุด

3.5 ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการ / วิชาชีพ

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดเห็นว่าทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของคนไทยต่อคน / ประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านอย่าง พม่า ลาว กัมพูชา ล้วนเกิดจาก กระบวนการขัดเกลาทางสังคม

3.5.1 ระบบการเรียนการสอนและการให้ความสำคัญของสถานศึกษา

ทัศนคติของเด็กไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านถูกปลูกฝังผ่านบทเรียนโดยเฉพาะ ประวัติศาสตร์

“พื้นฐานหลักสูตรการเรียนการสอนสำคัญที่สุด หลักสูตรของไทยค่อนข้าง เป็นไปในทางชาตินิยม ปัญหาคือ Background การศึกษาที่เรียนมา มี ลักษณะปิดหูปิดตา เด็กไทยเรามีความรู้เรื่องนี้น้อยมาก และมักจะมีทัศนคติ ต่อประเทศเหล่านี้โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านไปในด้านลบ เหตุผลหลัก เพราะระบบการเรียนการสอนของเราตั้งแต่ประถมที่ฝังรากลึก ประวัติศาสตร์ สอนให้เรารักชาติ แต่ไม่ได้สอนให้รักเพื่อนบ้าน กลับทำให้เรามองเขาไป ในทางที่ต่อยกว่า มองว่าเขาเคยทำร้ายเราในอดีต ข้อมูลเหล่านี้ถูกปลูกฝัง มาตั้งแต่เด็ก โดยไม่ได้ใส่ข้อมูลให้ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ได้บอกว่ามียุค สมัยเปลี่ยน ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันก็เปลี่ยนไป แต่จะสอนย้ำ ๆ แต่เรื่อง เดิม ๆ “

ดร.เกษมสันต์ วีระกุล

“มุมมองประวัติศาสตร์ถ้าย้อนกลับไปดูในหนังสือประวัติศาสตร์ จะพบว่ามี การพุดถึงสู้รบ การแบ่งดินแดน ก็จะมีการใส่เนื้อหาที่เป็นไปในเชิงลบมากกว่า เชิงบวก ฉะนั้นเด็กที่เรียนมากก็จะได้รับอิทธิพลจากตรงนั้น”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย

“ตำราเรียนที่จะมี background ที่ทำให้เด็กถูกชักจูงมาตั้งแต่สมัยเรียน ตั้งแต่ สมัยประถมศึกษา เช่น เรื่องอยุธยาเสียกรุง คือ มันมีอิทธิพลมาตั้งแต่เด็ก เพราะฉะนั้น มันก็จะมีกรงย้ำจากภาพยนตร์ จากละคร ไปเรื่อย ๆ แต่เรื่อง การย้านัยยะของศัตรูของชาติ บางครั้งคนสร้างอาจจะไม่ได้ต้องการให้เห็นว่า เป็นศัตรู”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

อย่างไรก็ตาม จากการที่ประเทศไทยจะก้าวสู่การร่วมในประชาคมอาเซียน จากการ ให้สัมภาษณ์ของ ดร.ชยพร กระจ่างทอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ สะท้อนถึงเป้าหมายของกระทรวงฯ และความตระหนักถึง บทบาทสถานศึกษาต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และทักษะการอยู่ร่วมกันใน ประชาคมอาเซียนให้แก่นักเรียน

ในการที่เราเตรียมคนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น เราเชื่อว่าสถานศึกษาจะเป็นต้นแบบ จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการที่จะปลูกฝัง การให้ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เมื่อปี 2553 ก็พัฒนาอาจารย์ พัฒนาโรงเรียนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนด้วย แล้วก็จัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนเช่นเดียวกัน อย่างน้อย ๆ ถ้าเรามีโรงเรียนที่เป็นศูนย์อาเซียน มีอาจารย์ที่จัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ มีอาจารย์สอนภาษาอาเซียนด้วย และมีเจ้าหน้าที่ที่คอยจัดกิจกรรม แล้วก็ให้ความรู้กับชุมชนที่อยู่ภายนอกโรงเรียน ก็จะเป็นจุดเล็ก ๆ ที่จะเริ่มสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ต่อมาก็จะเป็นโครงการ โรงเรียนพัฒนาไทย-อินโดนีเซีย เป็นโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างของการเชื่อมโยงการติดต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนทางไกลระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย การที่เรามีค่านิยมร่วมกันในเรื่องของอนามัย เรื่องของน้ำ ทำอย่างไรเราจะแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน แล้วก็ในเรื่องของ ASEAN Learning School ก็จะเป็นการที่ให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ โดยจะบอกว่าโรงเรียน 5 ต้นแบบนี้เป็นโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของเขตพื้นที่ 225 เขตตรงนี้เรามีอยู่ประมาณ 245 โรงเรียน ถือว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบ ก็พัฒนาหลักสูตร หรือกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน สื่อนวัตกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภายในสถานศึกษาจะนำผลงานไปแสดงหรือไปจัดกิจกรรมนอกสถานที่ ไปพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งมีหลายกิจกรรมที่โรงเรียนเหล่านั้นต้องดำเนินกิจกรรมตามบริบทของตนเอง เป้าหมายสำคัญคือเราต้องการเตรียมเด็กให้เรียนรู้ เข้าใจและก็มีสมรรถนะที่สำคัญในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ในการดำเนินการนั้นต้องใช้เวลา ในช่วงแรกคงสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน ระยะต่อมาจะเป็นการสร้างความเข้มแข็ง สิ่งที่เรามุ่งหวังคือการพัฒนาจนเข้าสู่สมาคมอาเซียน เช่น การใช้ภาษาอังกฤษ ICT กระบวนการผลิต การเรียนรู้วัฒนธรรม หรืออื่น ๆ ที่เราคิดว่าเด็กเรามีความจำเป็น

จากการที่สถานศึกษาและซัดเกล้าผ่านกระบวนการเรียนการสอน ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านจึงเห็นว่าความรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมของเด็กไทยจึงแตกต่างกันตามแต่ปัจจัยต่าง ๆ อาทิ การให้ความสำคัญ / นโยบายของโรงเรียน

“แต่ก็สามารถค้นคว้าหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ได้ ถ้าถามว่าทำไมต้องรู้ จริง ๆ แล้วเราควรจะมี แต่ถ้าถามว่าเหตุใดจึงไม่รู้ ต้องดูว่าผู้บริหารและคณะอาจารย์ให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด นี่ก็ปัจจัยสำคัญ”

“เด็กซึ่งอยู่ต่างที่กัน อยู่ในเมืองและที่ห่างไกลออกไปก็มีความรู้แตกต่างกันกับอีกอย่างหนึ่งที่แตกต่างกันคือ ถ้าในโรงเรียนที่มีการเน้นในเรื่องของอาเซียนเด็กพวกนี้จะมีความรู้มาก เปรียบเทียบง่าย ๆ คือถ้าเด็กในโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัยซึ่งจัดให้มีวิชาเรียนเรื่องอาเซียน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ต้อง

เรียนทุกคน ทุกเทอม ทุกปี เพราะฉะนั้นความรู้ของเด็กเกี่ยวกับเรื่องของประเทศหรือว่าคนของในแต่ละประเทศอาเซียนจึงค่อนข้างสูง ต่างกับเด็กที่อยู่ในโรงเรียนต่างจังหวัดหรือโรงเรียนที่ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญเรื่องของอาเซียนมากนัก เด็กพวกนี้จะค่อนข้างรู้เรื่องของอาเซียนน้อยลงไป”

“แต่ถ้าเด็กที่เคยเรียนเกี่ยวกับอาเซียนมากก็จะคิดอีกแบบหนึ่ง และก็จะมีอีกกลุ่มที่จะไม่รู้จักบางประเทศเลย เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ บรูไน อินโดนีเซีย แต่ถ้าคนมีความรู้ก็จะชื่นชมว่าอินโดนีเซียเป็นแหล่งอารยธรรม”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

3.5.2 บทบาทและการนำเสนอของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์

สื่อมวลชนถูกมองว่ามีบทบาทอย่างมากต่อการสร้างสรรค์ทัศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบ โดยรวมแก่คนในสังคม โดยเฉพาะการตอกย้ำภาพของคนในประเทศอาเซียนที่ถูกมองว่าด้อยกว่าหรือเป็นคู่แข่ง / ศัตรูจากประวัติศาสตร์เดิม ผ่านบทละคร ภาพยนตร์ รวมถึงภาพความขัดแย้งมากกว่าภาพของความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนของเด็ก โดยอิทธิพลดังกล่าวเป็นอิทธิพลที่ค่อย ๆ ซึมซับสู่ความคิด

“ถ้าจะให้ตอบตรง ๆ น่าจะเป็นเพราะสื่อ เพราะสื่อเข้าใจไม่ครบ เข้าใจไม่ตรงประเด็น ทำให้การนำเสนอ สมมติข่าวโทรทัศน์ซึ่งเกี่ยวกับลาว เขาพูดว่า มาที่บ้านพี่เมืองของเรา นี่คือการตอกย้ำ ว่าประเทศนี้ต่ำกว่าเรา แล้วเด็กและเยาวชนจะรับจากสื่อ เพราะฉะนั้น ส่วนสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้และทัศนคติของเยาวชน คือ อันดับ 1 คือข่าว อันดับ 2 คือภาพยนตร์ หรือละคร โดยเฉพาะอิงประวัติศาสตร์ เพราะว่าเรามีอะไรกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ทัศนคติที่เด็กจะได้รับรู้ประเทศเพื่อนบ้าน สมมติว่า พม่า จะรู้ว่ามาตีเรา ลาวก่อกบฏไซไหม เราจับมาขัง เขมรเมื่อก่อน ดูหนังพระนเรศวรก็ทรมานเรา นี่ หลัก ๆ น่าจะเป็น 2 สื่อนี้”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

“สื่อเองก็มีความรู้แบบไทย ๆ ถูกสั่งสอนและถูกปลูกฝังมาในแบบเดิม ๆ แบบเดียวกันจึงมักจะนำเสนอเนื้อหาในแนวโน้มที่กดให้คนอื่นต่ำกว่าเรา สื่อออนไลน์ก็สะท้อนความคิดโดยรวมของคนทั้งประเทศในทิศทางที่คล้ายกัน”

ดร.เกษมสันต์ วีระกุล

“อีกมุมคือการนำเสนอผ่านสื่อ เวลาสื่อออกอะไรที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านเมื่อก่อนไม่ได้สนใจความละเอียดอ่อนของวัฒนธรรม เช่น ประเทศลาว อย่าง

เรื่องหมากเตะ ประเทศลาวจะมีหลายกรณี มีความขัดแย้ง ซึ่งจริง ๆ จะมองว่าเรามีความใกล้เคียงกัน แต่เรามีทัศนคติเชิงลบ ดูถูกเขา ต้องมองว่า กระแสหนึ่งคือกระแสเศรษฐกิจซึ่งกลุ่มอาเซียนก็ไม่ได้เป็นผู้นำเศรษฐกิจมากนัก จะเป็นพวกตะวันตก หรือจีน ญี่ปุ่น แล้วมันก็ถูกนำเสนอ ถ้าเป็นสื่อใหญ่ จะมีการเซนเซอร์ แต่ถ้าเป็นสื่อออนไลน์จะไม่มี จึงเจอมากซึ่งประมาณหนึ่งปีที่แล้ว ใน webpage หรือ fanpage มีเว็บต่างประเทศลาวหรือคนไทยกับคนลาวเข้าไปทะเลาะกันใน facebook ซึ่งตั้งเป็น webpage ขึ้นซึ่งคนไทยตั้งเพื่อดูถูกคนลาว และเวลานำเสนอจะเป็นการเสนอภาพลักษณ์ของคนลาวว่าเป็นคนต่ำต้อยด้อยกว่า ก็จะมีการนำเสนอแบบนี้ผ่านทางตำราเรียน สื่อใหม่ สื่อเก่า

“คือต้องมองว่าเด็กไทยดูละครเยอะ เขาก็จะได้รับอิทธิพลจากละคร ซึ่งในช่วงหนึ่งที่มีละครหรือภาพยนตร์ที่สื่อให้เห็นว่าประเทศเพื่อนบ้านเป็นศัตรูคู่อาฆาต เช่น บางระจัน ไซ้ มันก็ทำให้เด็กซึมซับมาผิด ๆ หรือบางครั้งละครก็จะมีตัวละครคนใช้ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว เด็กก็จะถูกตอกย้ำในมิตินี้ แม้กระทั่งเด็กที่เราสอนอยู่ ในหนังสือก็จะมีเด็กตัวดำ ๆ เป็นคนป่า คือสื่อผลิตซ้ำเรื่อย ๆ มันมีผลต่อความคิดของเด็ก”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

“สื่อมวลชนรายการโทรทัศน์ บางที่เรานิยมละครที่มีตัวละครที่เป็นชาวต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ตัวคนรับใช้ก็เป็นมุมหนึ่งที่ทำให้เราเกิดความเข้าใจผิด แล้วก็ในเรื่องของภาพยนตร์ เพลง สารคดีต่าง ๆ ก็มีผลในเรื่องของข่าวด้วย บางทีการที่เห็นภาพข่าว วิถีชีวิตการแต่งตัวหรือว่าในเรื่องของการที่เรามีอุปนิสัยต่าง ๆ มันทำให้เห็นวิถีชีวิตของรอบรั้วของประเทศไทย ให้ส่งผลกระทบต่อความรู้ของเขา แล้วอีกอย่างหนึ่งคือ สื่อให้เห็นวิถีชีวิตละครหรือสารคดีที่เกี่ยวกับประเทศนั้น ๆ ยังน้อยอยู่”

ดร.ชยพร กระจ่างทอง

“สื่อมวลชนของไทยเองก็มักนำเสนอแต่ภาพความขัดแย้งระหว่างเรากับประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ค่อยนำเสนอในมุมของความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ยังเป็นการตอกย้ำภาพจำและทัศนคติเดิม ๆ ให้กับคนไทย

ดร.เกษมสันต์ วีระกุล

นักวิชาการและนักวิชาชีพบางส่วนให้ความเห็นว่าบทบาทสื่อมวลชนในการเน้นความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับอาเซียนยังมีน้อย โดยเฉพาะเน้นเสาหลักทางเศรษฐกิจ มากกว่าทางวัฒนธรรม

“อีกสิ่งที่สำคัญก็คือสื่อ เพราะว่าเด็กวัยรุ่นยุคนี้รับสื่อเยอะ ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอ วิกิทัศน์ รายการโทรทัศน์ แต่ถ้าเป็นสื่อออนไลน์ ก็รับค่อนข้างเยอะ แต่มัน ยังมีส่วนน้อยที่ให้ความรู้ในเชิงลึก คือแม่เด็กจะใช้สื่อ แต่ก็ไม่ได้รับความรู้ เท่าที่ควร จริง ๆ รายการโทรทัศน์ช่วงนี้ก็มีพยายามที่จะเดิม แต่ก็จะมี ไม่กี่ช่อง หรือถ้าเป็นช่วงข่าวเด็กก็จะได้ดูอยู่แล้ว ส่วนใหญ่จะเน้นไปทาง ให้ความบันเทิง ถ้าเป็นข่าวคือถ้าพูดถึงเสาแรก แต่เสาวัฒนธรรมไม่ค่อยพูดถึง จะเน้นแต่ AEC”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย

ขณะเดียวกัน นักวิชาการและนักวิชาชีพส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจุบันสื่อมวลชนมีความ ตื่นตัว และพยายามปรับบทบาท และปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของเด็กเกี่ยวกับคน / ประเทศ อาเซียนมากขึ้น รวมถึงบทบาทของสื่อออนไลน์

“แต่เราก็ไม่ได้โทษสื่อมวลชนเพราะสื่อมวลชนเองก็ปรับตัวในช่วง 3 ปี สื่อมวลชนก็ปรับตัวให้มีความรู้ด้านอาเซียนมากกว่าเดิม ทำให้เด็กหรือ เยาวชนของคนไทยรู้เรื่องของประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้น เริ่มมีเรื่องของ ข่าว สารคดี แล้วก็เรื่องการท่องเที่ยวมากขึ้น”

ดร.ชยพร กระจ่างทอง

“ส่วนสังคมออนไลน์น่าจะเห็นทิศทางที่ดีขึ้น เพราะตอนนี้มี fan page ของ พวกอาเซียนเยอะ เขาจะพยายามนำเสนอในมุมมองอาเซียน ทั้งที่ท่องเที่ยว อาหารการกิน วัฒนธรรม ทำให้เข้าใจในประเด็นที่ถูกต้องมากขึ้น สื่อ เหล่านี้มีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นสื่อกระแสหลัก”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

“บทบาทตรงนี้มองว่าไทยยังทำได้ไม่ดีพอ แต่สื่อเองก็กำลังพยายามปรับตัว เริ่มเรียนรู้ระหว่างสื่อด้วยกันเอง เช่น มีการสัมภาษณ์สื่อต่างชาติ”

ดร.เกษมสันต์ วีระกุล

“ควรจะต้องลดความขัดแย้งต่าง ๆ แต่ความเป็นจริงแล้วสื่อมวลชนจะมีการ ป้องกันอยู่แล้ว เช่นถ้ามีเกี่ยวกับฉากรบรุนแรงก็จะไม่พูดถึง ถ้าสังเกตดูจะ เห็นความพยายามของสื่อที่จะลดระดับความรุนแรงลง มีจากความรักของ ประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น

“แต่มันก็เป็นผลผลิตที่มาจากยุคเก่า ๆ พอจะต้องเป็นประชาคมอาเซียนก็เริ่ม มีภาพยนตร์แนวรักกันละครที่มีชาวพม่ากับไทยรักกัน ก็เริ่มจะมีอิทธิพล ประเภทนี้.....เรายังพยายาม แต่ก็ยังสามารถเปลี่ยนอิทธิพลรักชาติที่มี มานานได้ไม่สมบูรณ์อย่างล่าสุดที่มีละครที่มีคุณชายกับสาวประเทศลาวถึงแม่

จะรักกัน ได้แต่ก็มีอุปสรรคมาก หลัง ๆ จะมีรายการเชิงท่องเที่ยวเยอะ ก็มี การให้ความรู้ และให้เราเตรียมการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเช่นพอ ประเทศพม่าเปิดประเทศ ก็จะมีรายการเชิงท่องเที่ยวไปถ่ายที่ประเทศพม่า เยอะมาก ซึ่งรายการก็จะทำแบบเชิงเศรษฐกิจและท่องเที่ยว ซึ่งก็จะทำให้ เราเข้าใจประเทศพม่ามากขึ้น”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

วัตถุประสงค์ที่ 4 ปัญหา / อุปสรรคการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยและคนใน กลุ่มประเทศอาเซียน

จากผลวิจัย พบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งอาจารย์อาเซียนระบุหรือเอ่ยถึง 5 ประการ ได้แก่

4.1 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน

4.1.1 ทักษะและความรู้ด้านภาษา

“ปัญหาและอุปสรรคด้านภาษา” (language barrier) โดยเฉพาะปัญหาการใช้ ภาษาอังกฤษเป็นอุปสรรคที่มีการระบุมากที่สุด และพบว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดใน การสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกัน (16 คน)

“The major problem of communicating with students is about language barrier. Frankly speaking, I cannot speak Thai so most of the time I speak Khmer and sometime English during class and outside.”

“The problem that I meet is communicating each other by English.”

“The only trouble I am having a real difficulty is when we are both confused on what we are trying to say to one another.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่ห่างไกลและนักเรียนขาดโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ ภาษาทั้งผ่านอาจารย์สอนภาษาอังกฤษและผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นปัญหาในการ สื่อสารระหว่างกัน แต่ยังส่งผลกระทบต่อสัมฤทธิผลในการเรียนของนักเรียนไทยด้วย

“Students especially those in higher levels (M4) still can't understand basic English, counting numbers.”

“They don't know English vocabulary. Then, they have difficulty understanding content of the subjects they learn.”

4.1.2 การออกเสียงและสำเนียงที่ต่างกันหรือไม่ถูกต้อง (7 คน)

“The most common problem I noticed in my 3 months teaching was

their regional defect. In other words, they carry their accent into nations when they speak in English.”

“Another problem was the English to Thai alphabet equivalents. Some English Alphabets do not have direct or specific Thai equivalents. Some English alphabets are mis pronounced such as (d-f), (r-l), (f, v, g and other letters.”

“Sometimes they cannot understand (the way I pronounce the words) so I need to think of some actions so that we can understand each other.”

“นักเรียนไทยพูดภาษาเขมร แบบสำเนียงอีสาน ฟังและเข้าใจยาก”

4.1.3 ทศนคติเชิงชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมและการขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้
ปัญหานี้พบไม่มาก มีอาจารย์อาเซียนพูดถึงเพียง 3 คน

“Thai students don’t place on accents, or have no correct accents. It’s hard to understand their words, but now I’ m familiar and try to correct for them.”

“นักเรียนไทยอาจรู้สึกว่ายไทยเจริญกว่าลาว เรียนภาษาลาวทำไม เรียนภาษาอังกฤษก็ใช้ได้แล้ว บางคนเลยไม่ค่อยตั้งใจเรียน”

“Thai students in particular are devoted in their own country, so they are having hard time to understand and relate themselves in Philippines culture and language. In a way they are not very keen to practice and understand it.”

“The primary problem I have with Thai students is the high number of students in every class can cause a noise disturbance while I am teaching. This really demotiveates me.”

4.1.4 ข้อจำกัดด้านเวลาและความต่อเนื่อง

“The problem is that I only meet my students once per week so for them to actually memorize what I have taught them can be a great difficulty.”

4.1.5 การขาดอำนาจเหมือนอาจารย์ไทย (1 คน)

"As I cannot punish or degrade them, they don't listen to me."

4.2 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ประสานงานโครงการฯ

จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า นักเรียนไทยมีความสัมพันธ์โดยรวมที่ดีกับคนจากประเทศในประชาคมอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์หรือเพื่อนนักเรียน รวมถึงคนอาเซียนในพื้นที่ จากการรับรู้ของอาจารย์ผู้ประสานโครงการหรือผู้ดูแลหลักสูตรหรือศูนย์อาเซียนศึกษาทั้ง 25 คน (ร้อยละ 100) จากอาจารย์อาเซียนประเทศต่าง ๆ ทั้ง 25 คน (ร้อยละ 100) และจากการรับรู้ของนักเรียนไทย 38 คน จาก 40 คน (ร้อยละ 95) ซึ่งนักเรียน 2 คน ระบุว่ามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับอาจารย์อาเซียน เนื่องจาก

การขอล้อสำเนียงอาจารย์ผู้สอน

การชอบใช้โทรศัพท์มือถือขณะเตรียม

อาจารย์ชอบดูว่า

แม้ว่าแบบสำรวจทัศนคติจะมีการรับรู้คุณลักษณะของคนอาเซียนในประเทศต่าง ๆ ในเชิงลบด้วยก็ตาม

อย่างไรก็ตาม มีการระบุปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียนมากที่สุด 2 ประการ คือ

4.2.1 ปัญหาภาษาอังกฤษ

นักเรียนไทยมีการระบุปัญหานี้ รวม 14 คน (คิดเป็นร้อยละ 35.00) ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

4.2.1.1 ฟังภาษาอังกฤษไม่รู้เรื่อง (11 คน)

- เพราะพื้นฐานภาษาอังกฤษตัวเองไม่ดี
- เพราะฟังสำเนียงอาจารย์ไม่เข้าใจ เช่น อาจารย์ฟิลิปปินส์ อาจารย์เวียดนาม

"อาจารย์พูดเร็วมาก ฟังยากไม่เข้าใจเลย ขอโทษอาจารย์ให้พูดใหม่ แต่ก็ยังฟังไม่รู้เรื่อง สำเนียงฟังยากมาก"

- เพราะอาจารย์เองมีความรู้ภาษาอังกฤษไม่ดีพอ เช่น อาจารย์พม่า กัมพูชา เมื่อเทียบกับอาจารย์เจ้าของภาษา

4.2.1.2 ไม่มีการฝึกทักษะหรือกิจกรรมพัฒนาภาษาอังกฤษให้ดีพอก่อนฟังบรรยายวิชาต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ จึงทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาที่สอน (2 คน)

4.2.2 ปัญหาบุคลิกภาพของนักเรียนไทย

นักเรียนไทย 12 คน ระบุว่า “ไม่กล้าพูดหรือแสดงออกในชั้นเรียน” โดยเฉพาะ การพูดภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอาเซียนต่าง ๆ

4.2.3 ปัญหาความต่อเนื่องของโครงการ / กิจกรรม

นักเรียนไทย 2 คน ระบุว่า การเรียนเกี่ยวกับอาเซียนไม่ว่าจะเป็นภาษาหรือวัฒนธรรม ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เรียนรู้ไม่เต็มที่

“ที่โรงเรียนเคยมีโครงการและนักเรียนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม แต่ตอนนี้ไม่มี แล้ว เลยทำให้กลับไปเรียนจากอาจารย์จากตำราอย่างเดียว ความตื่นตัวของนักเรียนก็อาจจะสะดุดได้”

“เริ่มจะพอเข้าใจ พอจะเริ่มพูดได้ แต่อาจารย์กลับไปแล้ว ไม่มีอาจารย์ใหม่มาสอนอีก ก็เลยเริ่มเลือนๆ ไปบ้าง”

4.3 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ประสานงาน

เช่นเดียวกับความเห็นต่อทัศนคติและรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยและ อาจารย์อาเซียน ทุกโรงเรียนระบุว่าพบความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และปัญหาที่พบมีไม่มากนัก ได้แก่

- ปัญหาความสามารถในการพูดและใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน ซึ่งส่งผลในหลาย ด้าน อาทิ

- ◆ ไม่กล้าสื่อสาร / แสดงออก
  - ◆ หลีกเลียงภาษาพูดภาษาอังกฤษ และพยายามพูดภาษาไทยกับอาจารย์
- อาเซียน
- ◆ ไม่เข้าใจบทเรียน
  - ◆ ไม่สามารถสื่อสารกันได้ดี
  - ◆ มีทัศนคติลบต่อตนเอง มองประเทศอื่นเก่งกว่า และส่งผลต่อการมองประเทศ

ตนเองในทางลบ

“นักเรียนคิดว่าประเทศเพื่อนบ้านกำลังได้รับการพัฒนา จะไปไกลกว่าไทย รวมถึงประชาชนต่างด้าวอื่น เขาวชนช่วยกันพัฒนาชาติและกำลังจะมี ประชาธิปไตยเป็นตัวขับเคลื่อน แต่เด็กไทยยังย่ำอยู่กับที่ (เล่นเกม ตีกัน ยา เสพติด)”

“นักเรียนค่อนข้างจะอิจฉาประเทศอาเซียนในเรื่องภาษา เพราะมีความรู้สึก ว่า ภาษาของคนไทยสู้ประเทศอื่นไม่ได้”

- ปัญหาเรื่องระเบียบวินัย ซึ่งหลายๆ ประเทศรับไม่ได้ อาจารย์อาเซียนบางท่าน อาจตีความว่า การที่นักเรียนขาดวินัยในห้องเรียน และพูดคุยกันมาก เป็นการแสดงความไม่เคารพ ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจในการสอนของอาจารย์อาเซียนได้

“เมื่อเป็นประชาคาอาเซียน ประเทศไทยอาจจะต้องปรับตัวมากกว่าประเทศอื่น เพราะคนไทยขาดระเบียบวินัย ซึ่งเป็นปัญหาที่อาจารย์อาเซียนที่มาสอนก็บ่นบ่อย ๆ”

- อาจารย์ผู้สอน (ต่างชาติ) บางคนมีปัญหาด้านสำเนียงภาษา ขาดการสอนด้านภาษาและวัฒนธรรมจากเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมโดยตรง ทำให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาที่ไม่เป็นมาตรฐานสากล และได้เนื้อหาเกี่ยวกับแต่ละวัฒนธรรมที่ไม่ถูกต้องและแม่นยำพอ

“สำหรับอาจารย์ที่มาจากฟิลิปปินส์มีการเรียนการสอนที่โรงเรียนนั้น นักเรียนมีความเป็นกันเองกับอาจารย์ ไม่เกรง สนุกสนานในรูปแบบแผนการสอน แต่ที่เป็นปัญหา คือ ภาษาที่ใช้ คือ ภาษาอังกฤษ เนื่องด้วยชาวฟิลิปปินส์การใช้ภาษาอังกฤษจะแตกต่างกับต้นฉบับ จะออกการใช้ภาษาแบบท้องถิ่น สำเนียงฟิลิปปินส์ ทำให้นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจดีนักในการเรียนการสอนในรายวิชานั้นๆ”

“มีทัศนคติปกติ แต่ไม่อยากเรียนภาษาพม่าเพราะอาจารย์พม่าใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง สำเนียงไม่คุ้นเคย เช่นเดียวกับอาจารย์ฟิลิปปินส์ที่สอนภาษาอังกฤษ”

ที่สำคัญ พบว่า เด็กในหลักสูตรนานาชาติ เกิดการเปรียบเทียบระหว่างอาจารย์เจ้าของภาษาอังกฤษกับอาจารย์อาเซียน เช่น จากฟิลิปปินส์ ทำให้เกิดการไม่ยอมรับและไม่กระตือรือร้นในการเรียน รวมถึงอาจทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบและขาดความเชื่อถือว่าอาจารย์อาเซียนได้

“สำหรับอาจารย์ที่มาจากฟิลิปปินส์มีการเรียนการสอนที่โรงเรียนนั้น นักเรียนมีความเป็นกันเองกับอาจารย์ไม่เกรง สนุกสนานในรูปแบบแผนการสอน แต่ที่เป็นปัญหา คือ ภาษาที่ใช้คือ ภาษาอังกฤษ เนื่องด้วยชาวฟิลิปปินส์การใช้ภาษาอังกฤษจะแตกต่างกับต้นฉบับ จะออกการใช้ภาษาแบบท้องถิ่น สำเนียงฟิลิปปินส์ ทำให้นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจดีนักในการเรียนการสอนรายวิชานั้นๆ”

“มีทัศนคติปกติ แต่ไม่อยากเรียนภาษาพม่า เพราะอาจารย์พม่าใช้

ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง สำเนียงไม่คุ้นเคย เช่นเดียวกับอาจารย์
ฟิลิปปินส์ที่สอนภาษาอังกฤษ”

วัตถุประสงค์ที่ 5 แนวทางการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประชาคมอาเซียน

5.1 ผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทย

จากการแสดงความเห็นของนักเรียนไทยเกี่ยวกับแนวทางการสื่อสารและการจัดการ
เรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประชาคม
อาเซียน สามารถสรุปข้อเสนอแนะจากมุมมองของนักเรียนไทยได้ดังนี้

5.1.1 การจัดกิจกรรมที่ได้มีโอกาสสื่อสารโดยตรงกับคนอาเซียนมากขึ้น

จากผลวิจัย พบว่า โรงเรียนทุกแห่งมีการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับ
อาเซียนในรูปแบบต่าง ๆ และผ่านสื่อต่าง ๆ นอกเหนือจากการมีศูนย์อาเซียนศึกษาแตกต่างกัน
และมากน้อยต่างกัน อาทิ

- การทำบอร์ด / นิทรรศการ
- การจัดงาน ASEAN (ASEAN FAIR) สัปดาห์อาเซียนหรือเทศกาลงาน
ประเทศต่าง ๆ
- การทำหนังสือ / คู่มือ / แผ่นพับ
- การจัดทำ Website / ฐานข้อมูล / CD
- การทำ camp / การเดินทางท่องเที่ยว (tour)
- การทัศนศึกษา / ทัวร์นอกประเทศ
- การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างอาจารย์ / นักเรียนไทยกับประเทศใน
ประชาคมอาเซียน
- การทำโครงการ connecting classroom
- การแต่ง / การใช้เพลง / นิทาน / การแสดง เกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ใน
ประชาคมอาเซียน
- การตั้งชมรมอาเซียน ฯลฯ

5.1.2 ความต่อเนื่องของโครงการต่าง ๆ

นักเรียนไทยส่วนหนึ่ง (5 คน) เสนอว่า

- ควรมีการจัดกิจกรรมอาเซียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความตื่นตัวให้แก่
นักเรียน (3 คน)

- อาจารย์อาเซียนควรสอนต่อเนื่อง เพื่อสามารถเรียนภาษาอาเซียนจนเกิดความชำนาญ (2 คน)

- กิจกรรมอาเซียนมักมีปีละ 1-2 ครั้ง ควรจัดสม่ำเสมอ เช่น เดือนละครั้ง โดยอาจให้เป็นโครงการของนักเรียนที่ต้องทำทุกเดือน (1 คน)

5.1.3 การคัดเลือกอาจารย์อาเซียนที่มีการใช้ภาษาอังกฤษดีมาสอนภาษาอังกฤษ (3 คน)

จากปัญหาด้านสำเนียงที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษตามแบบเจ้าของภาษาและการให้อาจารย์อาเซียนที่ยังใช้ภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องมาสอนภาษาอังกฤษ จะทำให้การใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาหลักของประชาคมอาเซียนของนักเรียน “ไทย” แข่งขันกับประเทศที่มีอาจารย์เจ้าของภาษาสอนได้

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะนี้มาจากนักเรียนในหลักสูตรนานาชาติ ซึ่งมาจากโรงเรียนใหญ่ในเมือง ซึ่งบางโรงเรียนมีอาจารย์เจ้าของภาษาสอนอยู่ด้วย จึงเกิดการเปรียบเทียบได้ง่าย

ส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้ในเชิงเนื้อหา โดยเฉพาะเน้นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแต่ละประเทศ เช่น เมืองหลวง ภาษา ระบบการปกครอง ศาสนา ประเพณีสำคัญ ๆ สกุลเงิน ฯลฯ สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ธงชาติ ดอกไม้ ฯลฯ และคำศัพท์ง่าย ๆ เช่น คำทักทาย คำขอบคุณ ฯลฯ

5.1.4 การจัดรูปแบบส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมจากการสัมภาษณ์ พบว่าในโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่นักเรียนไทยบางส่วนได้ไปมี 2 ลักษณะคือ

1. นักเรียนได้มีโอกาสไปทัศนศึกษา เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะโรงเรียนและลักษณะการเรียนการสอนในรูปแบบการสังเกตการณ์ มากกว่า การได้ใช้ชีวิตและเวลา “ส่วนใหญ่” กับนักเรียนหรือคนในประเทศนั้น ๆ โดยตรง

2. การไปเป็นกลุ่ม ซึ่งนักเรียนไทยมักจับกลุ่มกันเองระหว่างคนไทยด้วยกัน

ดังนั้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไทยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการสื่อสารและความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกับคนในประเทศอาเซียน แตกต่างกันตามแต่รูปแบบการให้ความรู้และกิจกรรมที่แต่ละโรงเรียนจัด ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม

ก) กลุ่มโรงเรียนที่ไม่มีอาจารย์ / นักเรียนอาเซียนในโรงเรียน (บางแห่งเคยมี)

- ให้มีอาจารย์และนักเรียนอาเซียนในโรงเรียน
- จัดทัศนศึกษา
- มีโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

ข) กลุ่มโรงเรียนที่มีแต่อาจารย์อาเซียนแต่ไม่มีนักเรียนจากอาเซียน

- ให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน
- จัดทัศนศึกษา
- จัดกิจกรรมให้มีเวลาสื่อสารกับอาจารย์อาเซียนมากขึ้น

ค) กลุ่มโรงเรียนที่มีทั้งอาจารย์และนักเรียนอาเซียน

- ให้โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีความต่อเนื่อง และมีโอกาส/เวลาสื่อสารกับเพื่อนนักเรียนจากประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยตรงมากขึ้น
- อาจารย์สอนภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนควรสอนต่อเนื่องจนใช้ภาษาสื่อสารได้
- จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์/นักเรียนไทย และอาจารย์/นักเรียนอาเซียนสม่ำเสมอ

5.1.5 การสร้างเครือข่ายสังคมหรือชุมชนออนไลน์

มีนักเรียน 3 คน เสนอว่า โรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายสังคมหรือชุมชนออนไลน์ระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียนอาเซียนอื่น ๆ เพราะทันสมัยและสะดวก รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกันได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นช่องทางฝึกการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยด้วย

5.2 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน

จากการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน สามารถเรียงลำดับข้อเสนอแนะที่อาจารย์อาเซียนระบุ จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้ดังนี้

5.2.1 การพัฒนาทักษะการพูดและใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นภาษากลางในการสื่อสารของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการพูดของนักเรียนไทย (มีผู้ระบุ 17 ราย จาก 25 ราย) ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น นักเรียนไทยไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันเหมือนหลาย ๆ ประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกมาก่อน ข้อจำกัดด้านเวลาหรือการมีชั่วโมงในการฝึกพูดภาษาอังกฤษน้อยมากในแต่ละสัปดาห์ รวมถึงบุคลิกของนักเรียนไทยเองในการไม่กล้าแสดงออกหรือพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน

“The most important thing is to teach the students to speak, write, read and listen to English, because it's the medium of communication for ASEAN.”

“Make English preparation on order to possess listening, speaking, reading and writing skills to provide the foundations for learning understanding backgrounds of ASEAN member countries.”

ทั้งนี้ มีผู้เสนอแนะวิธีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

5.2.1.1 ควรเพิ่มชั่วโมงการเรียนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการฝึกพูด หรือมีโอกาสสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ (12 ราย)

“They should have more time practicing English in class. For instance, I teach English (mostly reading and writing) for only 2 hours per week for one class with 30-40 students.”

5.2.1.2 ควรฝึกการใช้ภาษาอังกฤษผ่านรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่น เช่น ให้ความรู้ ASEAN เป็นภาษาอังกฤษ หรือกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพื่อให้มีเวลาพูดคุยกันด้วยภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการและนักเรียนไม่กลัวและสนุกกับกิจกรรมด้วย (7 ราย)

“Introduce cultures of each countries on ASEAN May be have an additional class / subject about ASEAN in English.”

“I always communicate with students who really wanted to learn English by joining school's activities. i.e. clubs, sports, camps, tours, etc.”

“They should be encouraged enjoy to study about languages through informal activities because if they love to learn languages they can speak quickly.”

“The students should improve their English Conversational Skills by having an ASEAN seminar or workshop so as they can interact with English Speakers.”

ตัวอย่างกิจกรรมที่อาจารย์อาเซียนแนะนำ ได้แก่

ASEAN mini-Olympics

ASEAN Quiz

ASEAN Poster and Slogan Contest

ASEAN Skit completion

ASEAN Debate

ASEAN Oratorical contest

Film viewing

ASEAN Games and Interactive Activities

ASEAN Mini-information campaign

Showcase of students' work

5.2.2 การส่งเสริมความรู้ / ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศ / คนในประชาคมอาเซียนผ่านการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคนในแต่ละประเทศ เช่น

5.2.2.1 โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม (cultural exchange program) ผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินทาง (trip) การแลกเปลี่ยนอาจารย์ – นักเรียน (teacher / student exchange program) การจัด connecting classroom program) ซึ่งที่ผ่านมามีโรงเรียนมีโครงการนี้อยู่แล้ว แต่บางโรงเรียนยังไม่มี (6 ราย)

“Exposing students to ASEAN countries through educational trips is a firsthand knowledge to fulfill.”

“If a school truly wants to strengthen the relationship they have within the ASEAN community believe they need to offer a students exchange program with other countries in the ASEAN community.”

“I think they will let the students experience by visiting other ASEAN countries and participate in any activities, get to know more the people and the culture, and may be make educational projects together with the students in other countries.”

“In cultural exchange program, we can continue the connecting classroom programs we have, more students involve in exchange programs and exchanging letters among other schools / students.”

“Connecting classroom is also a good idea. We’ve done that one before with the Malaysia. And it's really good in making relationship with other school around ASEAN.”

“I have not had any experience in a culture exchange program but I feel that the length of time for an exchange opportunity should be increased in the duration of time spent in the partner country.”

5.2.2.2 การจัดประชุม / สัมมนา (seminar) เพื่อเรียนรู้การทำโครงการร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศ

อาเซียน รวมถึงได้เรียนรู้วิธีคิด ค่านิยม และความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากปฏิสัมพันธ์โดยตรง (direct interaction) (6 ราย)

“Seminars or problem-solving projects will help ASEAN students to work together, and be prepared for future cooperation at a larger scale.”

“Schools should organize programs, symposiums, and seminars about ASEAN countries. Have a film showing about other countries.”

“Student / teacher exchange programs or seminars with representatives from each ASEAN member country should attend so we can learn from each other in a very positive manner.”

“I suggest we determine a time and place to have an ASEAN Celebration Seminar which could be agreed upon and could change location every year.”

“They should have a program or seminar once a year and in that seminar, different countries in ASEAN should present something about their country so that the other countries will have an idea their cultures.”

“They should join some seminars in different countries in ASEAN to make better relationship from direct interaction.”

5.2.3 นอกเหนือจากการให้ความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างของวัฒนธรรมต่าง ๆ หลักสูตรและเนื้อหาของอาเซียนศึกษาควรเน้นเรื่องทัศนคติด้วย เช่น

5.2.3.1 การเน้นทั้งความรู้ คือ เข้าใจภูมิหลังและวิถีชีวิตและทัศนคติ คือ การยอมรับความแตกต่างและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

“In my own opinion, schools can help strengthen relationships of ASEAN people, by teaching the students about different countries under ASEAN. Teach them how the people live, their culture differences and language. This way the students will know how to treat other cultures and nationalities.”

“Study the origins, backgrounds of ASEAN people with respect to cultures, customs, economy, society, and general beliefs.”

5.2.3.2 การลดความเป็นชาตินิยมที่ทัศนคติเชิงลบและทัศนคติที่คิดว่าชาติตนเหนือกว่าชาติอื่น

“Thailand needs to be more welcoming to neighboring countries, I've observed a lot of tension between Myanmar, Laos, Cambodia, Malaysia and Thailand. Every time I've visited these countries, the citizens usually have negative things to say about each other. I think that all nations in the ASEAN community need to be democratic and give people more freedom to believe in the religion of their choice.”

5.2.3.3 การเน้นความรักและความเข้าใจ โดยเฉพาะการเน้น “ความเป็นเอกภาพ (Unity) ของอาเซียนและการอยู่ร่วมกัน / ความร่วมมือ” มากกว่าเน้นความแตกต่าง ที่ผ่านมามักเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทางวัฒนธรรม เช่น ธงชาติ ภาษาที่ใช้ อาหาร การแต่งกาย ประเพณี ฯลฯ แต่ไม่ได้เน้น “การสื่อสาร” และ “ปฏิสัมพันธ์” ระหว่างกัน (6 ราย)

“The most essential way of improving relationships between everyone in the ASEAN community is by exhibiting compassion, empathy and kindness towards each other.”

“It is very important to respect each other's uniqueness and individuality, so in concern with the individuals with different nationalities it is a must to respect them at all times. Communication plays a vital role in which we use to express our mind. Strengthening communication is a start for a harmonious working place.”

“Unity and camaraderie through ASEAN Convention discussing differences and how to maintain great unity despite of differences.”

5.2.4 การใช้สื่อต่าง ๆ ในการเผยแพร่ / ให้ความรู้เพื่อแสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม สร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน โดยเฉพาะการเน้นการใช้สื่อออนไลน์ เช่น การใช้ facebook การสร้าง ASEAN online group page ฯลฯ ซึ่งมีบทบาทสูงในยุคปัจจุบัน โดยใช้ “ภาษาอังกฤษ” ในการสื่อสารเพื่อให้ทุกประเทศเข้าถึงได้ และเน้นภาพเชิงบวกและข้อดีของประชาคมอาเซียน

“The role of mass media plays a vital role for improving the relationship to and among ASEAN countries. Mass media helps younger generations to get connected outside their countries, Facebook page of the school must be improved, it should be in English so that everyone will have easy access.”

“I think that every government in the ASEAN community should provide televised education for the people of each country to increase the acceptance of cultural diversity.”

“Create an online group page just like ASEAN for everyone. Facebook will play an important role about disseminating information of every culture, because many people use FB for networking.”

“Use social media exposing great advantages of being solid ASEAN.”

“I think advertising the natural sceneries and culture could improve better relationship and strong commitment in the vision and mission of ASEAN can bring the in each nation.”

5.2.5 การส่งเสริมความสัมพันธ์ในประชาคมอาเซียน ควรเน้นความร่วมมือในระดับกว้าง ดังนั้น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมหรือพบปะอย่างไม่เป็นทางการ ไม่ใช่เพียงในกลุ่มนักเรียนและอาจารย์ในโครงการอาเซียน แต่ควรครอบคลุมนักเรียนทั้งหมด ชุมชน รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (3 ราย) และควรทำอย่างต่อเนื่อง เช่น อาทิตย์ละครัง เป็นต้น

“I may suggest at least once a week informal meeting to both school and concerned organization with the ASEAN individuals to share their own cultures and customs, which would result good working relationship.”

“Organize monthly activities that will involve all students and establish linkages for activity funds and supports from all concerned.”

“For the Community-based activities, Prepare ASEAN club members to organize an ASEAN Community immersion Day. Parents of students and local officials can take part in the activity.”

5.2.6 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

5.2.6.1 ให้นักเรียนติดตามข่าวสารของอาเซียน และนำสิ่งที่เรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนมาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง (1 ราย)

"Students should have to read and watch about ASEAN news and participate in some ASEAN activities to encourage their subject about ASEAN so that they will have information about it. And once a month they should at least practice what they have learned about ASEAN."

5.2.6.2 ให้นักเรียนคิดกิจกรรมอาเซียนด้วยตนเอง เพื่อสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม (1 ราย)

"Activities should be initiated by students to increase motivation and participation, and supervised by their teachers."

5.2.6.3 สำหรับอาจารย์อาเซียนที่มีปัญหาในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษหรือภาษาอาเซียน ควรใช้รูปภาพ หรือการแสดงท่าทางต่าง ๆ ประกอบเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจดีขึ้น (1 ราย)

"When communicating with Thai students, we have to use body language and sometimes we have to use picture to make them clear."

5.3 ผลการสัมภาษณ์อาจารย์ ผู้ประสานงาน

จากการแสดงความเห็นของนักเรียนไทยเกี่ยวกับแนวทางการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประชาคมอาเซียน สามารถสรุปข้อเสนอแนะจากมุมมองของนักเรียนไทยได้ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมที่ได้มีโอกาสสื่อสารโดยตรงกับคนอาเซียนมากขึ้น

จากผลวิจัย พบว่า โรงเรียนทุกแห่งมีการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับอาเซียนในรูปแบบต่าง ๆ และผ่านสื่อต่าง ๆ นอกเหนือจากการมีศูนย์อาเซียนศึกษาแตกต่างกันและมากน้อยต่างกัน อาทิ

- การทำบอร์ด / นิทรรศการ
- การจัดงาน ASEAN (ASEAN FAIR) สัปดาห์อาเซียนหรือเทศกาลงานประเทศต่าง ๆ
- การทำหนังสือ / คู่มือ / แผ่นพับ
- การจัดทำ Website / ฐานข้อมูล / CD

- การทำ camp / การเดินทางท่องเที่ยว (tour)
- การทัศนศึกษา / ทัวร์นอกประเทศ
- การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างอาจารย์ / นักเรียนไทยกับประเทศในประชาคมอาเซียน

- การทำโครงการ connecting classroom
- การแต่ง / การใช้เพลง / นิทาน / การแสดง เกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน

- การตั้งชมรมอาเซียน ฯลฯ

2) ความต่อเนื่องของโครงการต่าง ๆ

นักเรียนไทยส่วนหนึ่ง (5 คน) เสนอว่า

- ควรมีการจัดกิจกรรมอาเซียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความตื่นตัวให้นักเรียน (3 คน)

- อาจารย์อาเซียนควรสอนต่อเนื่อง เพื่อสามารถเรียนภาษาอาเซียนจนเกิดความชำนาญ (2 คน)

- กิจกรรมอาเซียนมักมีปีละ 1-2 ครั้ง ควรจัดสม่ำเสมอ เช่น เดือนละครั้ง โดยอาจให้เป็นโครงการงานของนักเรียนที่ต้องทำทุกเดือน (1 คน)

3) การคัดเลือกอาจารย์อาเซียนที่มีการใช้ภาษาอังกฤษดีมาสอนภาษาอังกฤษ (3 คน)

จากปัญหาด้านสำเนียงที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษตามแบบเจ้าของภาษาและการให้อาจารย์อาเซียนที่ยังใช้ภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องมาสอนภาษาอังกฤษ จะทำให้การใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาหลักของประชาคมอาเซียนของนักเรียน “ไทย” แข่งขันกับประเทศที่มีอาจารย์เจ้าของภาษาสอนได้

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะนี้มาจากนักเรียนในหลักสูตรนานาชาติ ซึ่งมาจากโรงเรียนใหญ่ในเมือง ซึ่งบางโรงเรียนมีอาจารย์เจ้าของภาษาสอนอยู่ด้วย จึงเกิดการเปรียบเทียบได้ง่าย

ส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้ในเชิงเนื้อหา โดยเฉพาะเน้นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแต่ละประเทศ เช่น เมืองหลวง ภาษา ระบบการปกครอง ศาสนา ประเพณีสำคัญ ๆ สกุลเงิน ฯลฯ สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ธงชาติ ดอกไม้ ฯลฯ และคำศัพท์ง่าย ๆ เช่น คำทักทาย คำขอบคุณ ฯลฯ

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ในโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่นักเรียนไทยบางส่วนได้ไปมี 2 ลักษณะคือ

1. นักเรียนได้มีโอกาสไปทัศนศึกษา เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะโรงเรียน และลักษณะการเรียนการสอนในรูปแบบการสังเกตการณ์ มากกว่า การได้ใช้ชีวิตและเวลา “ส่วนใหญ่” กับนักเรียนหรือคนในประเทศนั้น ๆ โดยตรง

2. การไปเป็นกลุ่ม ซึ่งนักเรียนไทยมักจับกลุ่มกันเองระหว่างคนไทยด้วยกัน

ดังนั้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไทยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการสื่อสารและความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกับคนในประเทศอาเซียน แตกต่างกันตามแต่รูปแบบการให้ความรู้และกิจกรรมที่แต่ละโรงเรียนจัด ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม

1) กลุ่มโรงเรียนที่ไม่มีอาจารย์ / นักเรียนอาเซียนในโรงเรียน (บางแห่งเคยมี)

- ให้มีอาจารย์และนักเรียนอาเซียนในโรงเรียน
- จัดทัศนศึกษา
- มีโครงการการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

2) กลุ่มโรงเรียนที่มีแต่อาจารย์อาเซียนแต่ไม่มีนักเรียนจากอาเซียน

- ให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน
- จัดทัศนศึกษา
- จัดกิจกรรมให้มีเวลาสื่อสารกับอาจารย์อาเซียนมากขึ้น

3) กลุ่มโรงเรียนที่มีทั้งอาจารย์และนักเรียนอาเซียน

- ให้โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมีความต่อเนื่อง และมีโอกาส/เวลาสื่อสารกับเพื่อนนักเรียนจากประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยตรงมากขึ้น
- อาจารย์สอนภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนควรสอนต่อเนื่องจนใช้ภาษาสื่อสารได้
- จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์/นักเรียนไทย และอาจารย์/นักเรียนอาเซียนสม่ำเสมอ

4) การสร้างเครือข่ายสังคมหรือชุมชนออนไลน์

มีนักเรียน 3 คน เสนอว่า โรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายสังคมหรือชุมชนออนไลน์ระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียนอาเซียนอื่น ๆ เพราะทันสมัยและสะดวก รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกันได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นช่องทางฝึกการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยด้วย

5.4 ผลการสัมภาษณ์นักวิชาการ / นักวิชาชีพ

นักวิชาการและนักวิชาชีพทั้งหมดเห็นว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน รวมถึงทักษะ / ความสามารถในการปรับตัว

ของนักเรียนไทย จำเป็นต้องอาศัยการขัดเกลาทางสังคมผ่านบทบาทของสถาบันหลัก ๆ ของสังคม ตั้งแต่ผู้ปกครอง หน่วยงาน / สถาบัน หลักที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน รวมถึงบทบาทของรัฐ

5.4.1 ผู้ปกครอง

ถ้าถามว่าสื่อต่าง ๆ มีอิทธิพลหรือไม่ คำตอบคือมี มีอิทธิพลทั้งด้านบวกและด้านลบ เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่ควรเน้นย้ำในจุดที่ควรทำหรือไม่ควรทำแก่เด็ก ถ้าหากว่าเด็กได้เรียนรู้อย่างถูกต้องเพราะว่าเขาอาจจะไม่สามารถไปเรียนรู้จากตำราได้ และตำราก็เขียนในเชิงวิชาการ แต่ในชีวิตจริงแล้วไม่ได้เป็นเชิงวิชาการ เป็นความจริงในสังคมที่สื่อออกมาโดยตรงทางสังคมออนไลน์ ทางวิทยุโทรทัศน์ สารคดี ซึ่งมีอิทธิพลสูง

5.4.2 สำหรับกระทรวงหลักที่รับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวัฒนธรรม โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการเสนอแนวทางต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

5.4.2.1 การปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน

โดยเนื้อหาที่จะต้องปรับเปลี่ยนและครอบคลุม ได้แก่

- ก) การทบทวนประวัติศาสตร์ และเน้นเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์และการวิเคราะห์ รวมถึงเน้นความร่วมมือมากกว่าการสร้าง ความเกลียดชัง หรือความขัดแย้ง
- ข) ไม่เน้นความแตกต่าง เชื่อมคนอาเซียนเข้าด้วยกัน ไม่เพียงแต่ระหว่างคนอาเซียนด้วยกัน แต่เชื่อมกับชาวโลกจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้

“อยากให้ย้อนกลับไปดูบทเรียนทางประวัติศาสตร์ของไทย ต้องเริ่มต้นปฏิวัติใหม่ตั้งแต่ในโรงเรียน หลักสูตรการเรียนการสอนสำคัญมาก ต้องสอนให้รักชาติอื่น ๆ ด้วยประวัติศาสตร์ ควรเขียนโดยไม่มีอคติมากเกินไป และสอนให้รู้จักเชื่อมโยงโลก ไม่ใช่แค่เฉพาะเด็ก ยังรวมไปถึง “พ่อแม่” ด้วย ทำให้เด็กมีความพร้อม 3 ประการ คือ 1) ด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ 2) มีทัศนคติที่เปิดกว้าง 3) รักการเรียนรู้อุตลอดชีวิต

ดร.เกษมสันต์ วีระกุล

“จริง ๆ แล้วไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน องค์กร สถาบันด้านการศึกษาหรือภาครัฐ ภาคเอกชน ต้องมามองว่าในการพัฒนาให้คนไทยหรือเด็กไทยอยู่ร่วมกันทั้งคนในชาติและเพื่อนบ้านหรือประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นสิ่งที่ต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เล็ก ๆ การเอื้ออาทรและแบ่งปัน การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นหัวใจสำคัญ ฉะนั้นการที่เราจะรู้จักเขาเราก็ต้องเรียนรู้ความเป็นตัวเรา ทำอย่างไรจะไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น แล้วก็ไม่ใช่ผู้อื่นมาละเมิดสิทธิของเรา ในการอยู่ร่วมกัน เราต้องรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้านการศึกษาก็ต้องจัดหลักสูตรด้านการเรียนการสอนที่让孩子ได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน”

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

“อย่างแรก จะต้องทำให้เยาวชนไทยเข้าใจคนประเทศอื่นก่อน อย่างที่สอง ต้องเปลี่ยนวิธีคิดว่าเราไม่ใช่พลเมืองของประเทศแต่เป็นพลเมืองอาเซียน ซึ่งหมายความว่าเรามีเพื่อนอีกเก้าประเทศ แต่ถ้าเรายังคิดว่าฉันเป็นฉัน เธอเป็นเธอ มันไม่ถูกต้อง ต้องคิดว่าเราจะต้องอยู่ร่วมกัน”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

“การที่เรามีทัศนคติที่ดีกับประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสิ่งสำคัญในการที่เราจะดำเนินไปสู่การยอมรับคนอื่น และได้คุยกันเหมือนเพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน”

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

“คือเรามีความพยายามจะทำเหมือนกัน มีความคิดที่จะทำต้นกำเนิดของอาเซียน ก็มีตำนานว่าคนในอาเซียนเป็นพี่น้องกันหมด เกิดในน้ำเต้า มันเป็นคนไทย คนลาวเป็นพี่น้องกันหมด และเกิดมาจากน้ำเต้าเหมือนกัน คนออกมาแรก ๆ ก็ตัวดำหน้าดำอะไรแบบนี้ ก็มีความคิดจะทำนิทานแบบนี้ขึ้น.....ความสัมพันธ์อย่างที่บอกว่าประเทศในอาเซียนจะมีสิ่งที่มีร่วมกัน อย่างเช่นเรื่องน้ำเต้า เรื่องวัฒนธรรมอินเดีย และวัฒนธรรมอื่นที่เป็นวัฒนธรรมร่วม หรือประวัติศาสตร์ที่มีร่วมกัน อย่างที่สองคือ เลิกการเผยแพร่เรื่องความแตกแยกของประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศไทยกับพม่า หรือเวียดนามเป็นคนไม่ดี”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

“โดยนักวิชาการบางท่านเห็นว่า ในการอยู่ร่วมกับประชาอาเซียนประเทศอื่น ๆ นั้น สิ่งสำคัญคือ “การรู้จักตนเอง” วิชาที่น่าจะเข้าไปบูรณาการคือ วิชาประวัติศาสตร์หรือสังคม และรายวิชาอื่น ๆ หรือกิจกรรมของโรงเรียน มันมีสองมิติคือ ให้เด็กรู้จักคนอื่น แต่ที่สำคัญคือ “รู้จักตนเอง” เด็กไทยไม่ค่อยรู้จักตนเอง ไปมองคนไกล ๆ ต้องย้อนดูตนเองด้วย มันจะมีหลักสูตรให้รู้ว่าเราอยู่ในตำแหน่งใด เมื่อเรารู้แล้วจึงมองไปไกลขึ้น เช่น เราเป็นคนเอเชีย แต่เราก็อยู่ Southeast Asia เช่นกัน และมองไปถึงพลเมืองโลก แต่ถ้าเจาะแต่อาเซียน ก็ให้เขารู้ว่าเราเป็นคนไทย ประเทศเพื่อนบ้านก็เป็นกลุ่มเดียวกัน โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรตรงนี้ คนที่เกี่ยวข้องก็ตั้งแต่ อาจารย์ก็ต้องดูว่ามีความรู้แค่ไหน และก็จากนโยบายต่าง ๆ ลงมาต้องปรับอย่างไร สื่อการเรียนการสอนปกติ อาจจะเป็นสื่ออื่นที่นอกเวลาเรียน ทำให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติเอง”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิศา ศิวปฐมชัย

“การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันก็ต้องเข้าใจตัวเอง ก่อนเข้าใจทั้งรอบด้านของตัวเอง เรา แล้วเข้าใจผู้อื่นรอบด้านของเขา ทำงานด้วยกันเพราะว่ามีเรื่องของการ เป็นผู้นำผู้ตามด้วย แล้วก็มีเรื่องของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการทำงาน หรือทักษะชีวิต”

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

ค) การพัฒนาเนื้อหาในส่วนที่นักเรียนไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจ หรือยังมีทักษะไม่มากพอ ได้แก่

ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมทั้งการฝึกทักษะการใช้ ภาษาอังกฤษให้ใช้ในการสื่อสารได้จริงในฐานะเป็นภาษาหลักของประชาคมอาเซียน และภาษา อาเซียนอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงการสร้างแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ภาษาและวัฒนธรรม

“และสิ่งสำคัญก็คือ ถ้าได้อยู่ร่วมกันต้องรู้จักเรื่องของภาษาและวัฒนธรรม อันนี้คือหัวใจสำคัญที่เราจะนำไปใช้กับประชาคมอาเซียนได้ ก็คือต้องรู้จัก การเข้าสู่วัฒนธรรม การที่เราเรียนรู้วัฒนธรรมของตัวเองเพื่อคงรากฐาน วัฒนธรรมไทย และเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน มันทำให้ เราได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เราทำงานร่วมกันได้ ไม่รังเกียจกัน พี่พาท้าย กันช่วยเหลือพัฒนาสร้างความเข้มแข็ง คือถ้าได้ตรงนี้เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ เริ่มต้นจากโรงเรียน เริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ตรงนี้ก็จะไปถึงผู้ปกครองได้ ด้วย.....ถ้าเราเรียนรู้ภาษาที่เป็นภาษาสากล ไม่ว่าจะใช้ภาษาอะไรก็ตาม คือ ภาษาไทย ภาษาถิ่น ภาษาอาเซียน ภาษาสากล ถ้าเราสามารถ พัฒนาได้ เรามีเครื่องมือในการสื่อสาร เราจะสามารถแสวงหาความรู้ได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมได้ ถ่ายทอดให้เขาได้รับรู้ ความงดงามทางด้านวัฒนธรรม ด้านภาษา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านมรดกของ ความเป็นไทย ไม่ใช่เราจะรับอย่างเดียว เราสามารถถ่ายทอด ได้เช่นกัน เรายังคงรักษาความเป็นไทยเอาไว้ มองว่าถ้าเราสื่อสารได้มันก็ไม่ก่อให้เกิด ความขัดแย้ง.....การหักทลายมาด้วยกัน และส่งผลต่อทัศนคติแน่นอน เพราะว่าถ้าเรายอมไปเรียนภาษาเขา แสดงว่าเราไม่รังเกียจเขาอย่างน้อย ๆ คนฟังก็รู้สึกดีที่เราพูดภาษาเขมร เป็นการเปิดใจยอมรับในการทำงานหรือ เรียนรู้เรื่องอื่นกันต่อไป ถ้าเราเรียนรู้ภาษาของเขา เขาก็เรียนรู้ภาษาของเรา ด้วยเช่นกัน ขณะนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนนิยมเรียนภาษาไทย คนอื่นพูด ภาษาไทยได้ แต่คนไทยยังไม่นิยมพูดภาษาอื่น.....ถ้าเรารู้สึกเป็นมิตร รู้สึกไม่รังเกียจที่จะพูดภาษานั้น ๆ ไม่รังเกียจที่จะทำงานร่วมกับเขา ทำให้ เราได้โอกาสพัฒนาตัวเราด้วย พัฒนาในการทำงานร่วมกัน พัฒนา ความสัมพันธ์แล้วจะส่งผลถึงประเทศเราเมื่อเรามีอะไรก็ช่วยเหลือกัน”

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

อย่างไรก็ตาม การเรียนภาษานั้นนักวิชาการเสนอว่า ควรใช้อาจารย์เจ้าของภาษา เพื่อสามารถเรียนรู้ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม แต่ปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการยังขาดบุคลากรด้านสอนภาษาอยู่

“สิ่งที่มีอิทธิพลอีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่นำเอาบุคคลซึ่งอยู่ในชาติต่าง ๆ มา เป็นอาจารย์สอนภาษา ซึ่งอาจจะเอาอาจารย์ที่อยู่รอบบ้านเรา เช่น กัมพูชา ลาว และพม่า นอกจากจะเป็นอาจารย์สอนภาษาแล้วเขายังจะสอน วัฒนธรรมนิยมประเพณี ลักษณะความเป็นอยู่ของประเทศนั้น ๆ ด้วย นี่จึง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

“เรายังขาดบุคลากรด้านสอนภาษา บางที่เราสูญเสียงบประมาณไป เพราะว่าเราไม่สามารถที่จะหาอาจารย์สอนภาษาเพื่อนบ้านได้ในโครงการ ส่วนหนึ่งก็จะเป็นเจ้าของภาษามาสอน เช่น ภาษาพม่า แต่เนื่องจากเราทำ สัญญาปีต่อปี ปีนี้เขาก็ย้ายไป หรือบางคนเขาก็มาทำอย่างอื่น แล้ว ค่าตอบแทนค่อนข้างจะน้อยเนื่องจากว่าบางคนก็ไม่ได้จบวุฒิจารย์ พอเรามีค่าตอบแทนให้น้อยบางคนก็ไม่มา ก็เป็นเรื่องปัญหาที่พบ เราพยายามที่จะ หาบุคลากรมาสอนด้วย”

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

ทั้งนี้ ในส่วนของเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม นักวิชาการและนักวิชาชีพได้เสนอ ตัวอย่างเนื้อหาที่ควรเน้นและแทรกไว้ในเนื้อหาการเรียนการสอน ได้แก่

- ความ “รู้สึก” ขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยและความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงการเข้าใจในแต่ละประเทศ

“ในโรงเรียนจำเป็นต้องรอให้มันนโยบายมาแล้วถึงจะทำ ต้องทำอย่างจริงจัง ไม่ใช่แค่การป้กรงทั้ง 10 ชาติไว้หน้าโรงเรียนแล้วก็จบ หรือไม่ก็เอาหนังสือ อาเซียนมาเปิดให้อ่านแล้วก็จบ ถ้าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องแค่จบบวย”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

“ศูนย์อาเซียนถึงแม้จะมีเยอะ แต่การจัดการอาเซียนจะขึ้นอยู่กับ การมองเห็น จะเป็นมิติการให้ความรู้เชิงพื้นฐาน ยังไม่สามารถลงไปลึกหรือให้ ความเข้าใจ อย่างแรกคือยังเป็นการจัดการแบบมองเราเป็นใหญ่ อันที่สอง ยังแยกเป็นประเทศ ยังไม่รู้ว่าอะไรคืออาเซียน คือคนไทยเข้าใจอาเซียนว่า

เป็นรูปแบบประชาคม และแยกเป็นสิบประเทศ แต่ยังไม่รู้ถึงความเหมือนว่า การเป็นประชาคมต้องมีอะไรร่วมกันบ้าง เราว่ามีดีพวกนี้จะรู้น้อย เช่น พวกการค้าเสรี แต่ยังไม่รู้ว่าเรามีพื้นฐานเหมือนกัน เรามีวัฒนธรรมเอเชีย ตะวันตกเหมือนกัน อย่างนี้ไม่ค่อยเผยแพร่ จะมีแต่พื้น ๆ และก็จะเห็นเรื่อง ธงชาติ การแต่งกายและกีฬาอังกฤษเป็นภาษาหลักของอาเซียน แต่ไม่รู้พื้นฐานภาษาของประเทศนั้น ๆ และอาเซียนเองก็ไม่เน้นภาษาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษ”

“เราคิดว่า ควรจะมีเนื้อหาที่เป็นการทำ ความเข้าใจในอาเซียนว่า มันมีความเหมือนกันอย่างไร มีที่มาอย่างไร และแต่ละที่มากจะมีพัฒนาการแบบใด ไปด้วยกันได้แต่ก็ต้องยอมรับความแตกต่าง เช่น มุสลิมของมาเลเซีย กับ มุสลิมของอินโดนีเซียก็จะแตกต่างกัน เป็นต้น คือต้องสอนให้เด็กมีความเข้าใจ การจะเป็นประชาคมได้มันไม่ใช่ทุกคนต้องเหมือนกัน แต่ต้องยอมรับว่าเราต่างกัน ต้องเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ ไม่ต้องเหมือนกันก็ได้แต่ต้องยอมรับว่าต่างกัน อันนี้เป็นหัวใจสำคัญ และคนที่อยู่ในประเทศ ไทย พม่า ไม่ใช่คนชาติไหนชาติเดียวยังมีคนเป็นร้อยในประเทศนั้น ๆ นี่คือนั่นที่จะทำให้ความเป็นอาเซียนมันเข้าถึงทุกคนได้..... ก็ต้องให้เด็กมีความรู้เรื่องต่าง ๆ ในสังคมอาเซียน ให้รู้ว่าแต่ละที่มีขนบธรรมเนียมอย่างไร ควรจะมีการเรียนรู้ว่าสิ่งนี้ควรทำหรือไม่ อย่างไร เช่น ถ้าไปที่บรูไน จะจับมือผู้หญิงไม่ได้ ต้องรู้ต้องทำความเข้าใจ การศึกษาภิรยา และรายละเอียดต่าง ๆ แต่ไม่ถึงกับต้องเรียนภาษาประเทศที่สาม เพราะภาษาในอาเซียนมีความหลากหลายมาก ถ้าจะเรียนรู้ทุกภาษาก็ไม่ได้ ควรจะรู้ขนบธรรมเนียมบางอย่าง ไม่ใช่เพียงความรู้เพียงผิวเผิน เช่น ธงชาติ ฯลฯ

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

- ทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสารเชิงบวก

“รู้จักประเทศเพื่อน รู้เขารู้เรา และรู้วิธีการสื่อสารเชิงบวก สื่อสารข้ามวัฒนธรรม ต้องมองกันอย่างไรจึงอยู่อย่างสันติ ไม่เน้นแค่การแข่งขันทางเศรษฐกิจ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ทั้งสอง ทั้งอาจารย์ จะสอนให้เด็กรู้จักการแข่งขัน กลุ่มอาเซียนมารวมกันเพื่อแข่งขันทางเศรษฐกิจ มติคนไทย คนที่ตื่นตัวกลุ่มแรกคือนักธุรกิจ เขาก็จะกังวลแค่เรื่องผลประโยชน์ อยากให้เห็นเรื่องความร่วมมือ.....เพิ่มเรื่องของการสื่อสารนอกวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ได้กับคนทั่วโลก ฉะนั้นมันก็มีแนวคิดเกี่ยวกับเราเป็นใคร คนอื่นเป็นใคร ความเหมือนความต่างเป็นอย่างไร สื่อสารอย่างไรเพื่อสื่อสารกับเขา รู้เขาก็รู้ตัวเราด้วย ไม่เกิดความขัดแย้ง มันสำคัญ ถ้าเป็นไปได้ควรจัดเป็นวิชาเรียนให้เด็กมีทักษะตอนนี้ จะแทรกอยู่ในวิชาใดก็ได้ ฉะนั้นมัน

มากกว่าอาเซียน ถ้าเขาเข้าใจเขาจะเปิดกว้างว่าคนเราต่างกันหรือมีจุดยืนเหมือนกัน อยู่กันได้ เลิกดูถูกกัน”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิดา ศิวปทุมชัย

5.4.2.2 การให้ความสำคัญกับบทบาทอาจารย์และการอบรมอาจารย์

“สิ่งที่มีอิทธิพลสูงสุดเลยในตอนนี้เป็นคือ บทบาทของอาจารย์ในแต่ละโรงเรียน นี่คืออันดับหนึ่ง ถ้าหากว่าอาจารย์กับผู้บริหารให้ความสำคัญตรงนี้และจัดกิจกรรมในเรื่องของอาเซียน”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

“ข้อเสนอแนะในเรื่องตัวเด็ก เด็กสำคัญอยู่ที่อาจารย์ ยิ่งประถมศึกษาเรียนประเทศเพื่อนบ้าน อาจารย์สำคัญ ต้องไม่มีทัศนคติที่ผิดเหมือนสมัยก่อน เรียนสังคมศึกษา เสียกรุง มันก็สนุก รบกันเราชนะ เราเลยพาลมองพม่า มองเราเป็นศัตรู ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ พม่าไม่เคยมองเราเป็นศัตรูเลย มีแต่เรามองเขาอย่างเดียว..... ตัวอาจารย์ต้องเข้าใจก่อน ตัวอาจารย์ยังเข้าใจผิดอยู่เลย คือเป็นอคติ อาจารย์สอนสังคมตัวดี อาจารย์สอนสังคมบางคนอินกับเรื่องที่สอน จะใส่ความรู้สึกตนเองลงไป สมมุติ สมัยย่าโม ก็ไปหาว่าลาวเป็นกบฏ จะมาแข่งเมือง ส่งทัพไปโจมตีอย่างนี้ และใส่อารมณ์ในการสอน เด็กจะมองภาพว่าลาวแย่มาก เริ่มจากตัวอาจารย์ต้องปรับทัศนคติให้ถูกต้องก่อน ต้องปรับใหม่หมด”.....ต้องจับอาจารย์ไปดูงาน ทุกวันนี้อาจารย์เปิดรับสื่อ เป็นการรับทางเดียว ไม่มีทางที่จะเข้าใจตัวคนชาตินั้น ต้องไปอยู่เอง ต้องส่งอาจารย์ไปแลกเปลี่ยน เพื่อจะได้เข้าใจ ไม่อย่างนั้นเห็นแต่ในทีวีก็ได้อันนั้น”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

“ถ้าไม่มีใครจัดอบรมอาจารย์ อาจารย์ก็จะสอนแบบหลักสูตรเดิม เช่น ประวัติศาสตร์ไทย ฉะนั้นเป็นเรื่องที่กระทรวงศึกษาธิการต้องคิด.....อาจารย์ควรหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาเซียน อันนี้คือระดับอาจารย์ก็ต้องอ่านข่าวสารสาระเกี่ยวกับอาเซียน คืออาจจะแนะนำให้เด็กอ่านข่าวเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ และวิเคราะห์ ต่อมาเป็นระดับกระทรวงศึกษาธิการน่าจะต้องมีการทำหลักสูตรแบบจริงจัง”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

5.4.2.3 การหากลยุทธ์และสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความตื่นตัวในการ

เรียนรู้

จากการรวบรวมความเห็นในส่วนนี้ พบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

“ส่วนองค์กรการศึกษาต่าง ๆ ก็ต้องพยายามหากวิธีมาเติมให้ แต่ส่วนหนึ่ง ก็เป็นการยึดเยียด คือต้องหากกลยุทธ์ที่ทำให้เด็กอยากเรียนรู้”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

-ทำกิจกรรมในลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกัน

“ระหว่างโรงเรียนในประเทศกับโรงเรียนต่างประเทศโดยใช้ภาษาอังกฤษ เป็นสื่อกลาง”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

“กิจกรรมถ้าจะทำจริง ๆ มันมีหลายแบบ ดูภาพยนตร์ ก็ได้ อาจารย์ ส่งเสริมให้เด็กดู.....ทำการ์ตูนเกี่ยวกับอาเซียน คือพอเรามองอาเซียนก็จะ มองขอความเป็นรัฐ ว่ามีคนเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่ มีตัวละครตัวอื่นอีก คือเรา คงไม่ทำแบบกระทรวงต่างประเทศที่ทำการ์ตูนอาเซียนว่าประเทศนี้มีอะไร โดดเด่นบ้าง เราคงทำอีกมิติหนึ่ง ว่านอกจากประเทศทั้งสิบของอาเซียนก็ยังมีคนหลาย ๆ กลุ่มในประเทศเดียว แม้กระเหรี่ยง มีลาว มีพม่า อยู่ใน ประเทศเดียวกัน

“เด็กสนใจแต่สิ่งที่มันเกิดในชีวิตประจำวันมากกว่า วันหนึ่งเด็กรับอิทธิพล มากน้อยแค่ไหน ดูโทรทัศน์ หรือจากสินค้าบางอย่างที่นำเข้ามาจากประเทศ เพื่อนบ้าน ก็เรียนรู้จากชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องไปทำเว็บที่พูดถึง เรื่องอาเซียนโดยตรง และถ้าทำแล้วมันเป็นความรู้พื้นฐาน ไม่รู้จะทำไป ทำไม่”

อาจารย์อภิรักษ์ ธรรมเสนา

“ปรับเปลี่ยนกิจกรรมไป เนื้อหาก็ต้องเป็นลักษณะของการวิเคราะห์หรือ วิพากษ์วิจารณ์ หรือว่ามีช่องทางที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้เด็กได้ พัฒนาสื่อของเขาเอง เช่นการเล่าข่าวด้วย อันนี้เป็นสิ่งสำคัญนักเรียน สามารถพัฒนาเองได้”

5.4.2.4 การใช้สื่อใหม่เพื่อเพิ่มองค์ความรู้และเปิดช่องทางการเรียนรู้ วัฒนธรรมของกันและกัน

นักวิชาการและนักวิชาชีพส่วนใหญ่เห็นศักยภาพของการใช้ “สื่อออนไลน์” ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงนักเรียนและเยาวชนได้ง่ายและกว้างขวาง โดยเฉพาะเป็นสื่อที่สามารถเชื่อมโยงคนชาติต่าง ๆ แบบไร้พรมแดน และสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน โดยบทบาทการใช้ศักยภาพนี้ “รัฐ” ควรมีส่วนในการพัฒนาและสนับสนุน แต่ควรคำนึงถึงการ ใช้ในการสร้างสรรค์

“เห็นว่า รัฐควรเป็นเจ้าของภาพที่เข้ามาดูแล ทำให้สื่อออนไลน์มีความเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง”

ดร.เกษมสันต์ วีระกุล

“เด็กโตมากับสื่อออนไลน์ ถ้ามีข้อมูลที่ถูกต้องและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้าใจของเด็กไทยในอาเซียน ทำให้เขาเหมือนเชื่อมต่อโลกให้มาใกล้กัน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ถ้าเรากับเขาเป็นหน้าหนึ่งใจเดียวกันก็จะทำอะไรได้ง่าย”

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

“เดี๋ยวนี้พอเป็นสื่อออนไลน์ ทำให้คนที่เรารู้จักอยู่ต่างแดนมันก็จะไม่ยากที่จะมาเผยแพร่สื่อแล้ว เขาก็จะมาโพสต์ รูป บทความที่มันให้ความรู้เรื่องอาเซียน เพราะฉะนั้นสื่อออนไลน์จะมีบทบาทมาก เดี่ยวนี้มีเยอะ เขาทำงานด้วยกัน มี admin ทุกประเทศ อย่างวันออกพรรษาที่ผ่านมาคนที่อยู่พม่า เขาก็จะโพสต์ว่า เขามีประเพณีนี้เหมือนกัน ศาสนาพุทธ ทำให้เราเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

“แต่ถ้าเป็นสื่อใหม่ก็จะเป็นอีกมิติหนึ่ง คืออย่างสื่อออนไลน์มันจะไม่มีกรอบหรือขอบเขต มันสามารถมาจากประเทศใดกลุ่มใดก็ได้ มันไม่มีพรมแดนไม่ต้องการเซิร์ฟเวอร์หรือผ่านกฎข้อบังคับใด ๆ ฉะนั้น คนกลุ่มที่มีความสนใจเหมือนกัน สามารถร่วมกันพัฒนามิติต่าง ๆ โดยเฉพาะช่วงวิกฤตต่าง ๆ ถ้าเราย้อนกลับไปดูวิกฤตในหลายประเทศเมื่อ 3-5 ปี ที่ผ่านมา facebook สามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจได้มาก เช่น ช่วงน้ำท่วมหนักในประเทศไทย ซึ่งนอกจากคนในประเทศจะช่วยกันแล้ว กลุ่มประเทศอาเซียนหรือประเทศอื่น ๆ ก็ยื่นมือมาช่วยเหลือได้ ฉะนั้นสื่อใหม่มันสามารถช่วยพัฒนาอะไรบางอย่างในสังคมได้ดีกว่าสื่อเก่า”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิศา ศิวปฐมชัย

“การติดต่อกันทางออนไลน์ สื่อที่จะสามารถสร้างองค์ความรู้ให้กับเยาวชนในอาเซียน ผมว่าต่อไปจะมีบทบาทสูงมาก เพราะว่าเด็กทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ประเทศใด เพราะฉะนั้นตรงนี้จะมีความสูง ซึ่งใครจะเป็นคนทำ ใครจะเป็นคนคิด ใครทำก่อนคนนั้นได้เปรียบ ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าแอพฯ ที่สอนภาษามีทุกภาษา และการดาวน์โหลดฟรี โรงเรียนเราสอนให้เด็กดาวน์โหลดแอพฯ สอนภาษาเพื่อเอามาใช้ ซึ่งต่อไปอาจจะไม่ได้เรียนแค่คำทักทายปกติธรรมดาต่อไปสื่อต่าง ๆ เขาจะพูดถึงสื่อต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นในอาเซียนว่ามีอะไรกันอยู่ในปัจจุบัน คนอีกประเทศหนึ่งสามารถเข้าไปศึกษาเล่าเรียนได้โดยใช้ภาษากลางคือ ภาษาอังกฤษ ความจริงมันเริ่มมีบทบาทแล้วในหลายประเทศเริ่มทำกัน

สมมติว่าอาเซียนใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลาง รับรองเลยว่าในโลกออนไลน์เด็กจะคุยกันเยอะมาก ฉะนั้นมันติดขัด ปัญหามันอยู่ที่ภาษาอย่างเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นถามว่าโลกออนไลน์เด็กใช้หรือไม่ ผมว่าไม่ถึง 1% ด้วยซ้ำที่จะใช้ในโรงเรียน”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

“สื่อออนไลน์มันเป็นดาบสองคม ตัวสื่อมันอยู่กับที่อยู่ผู้ใช้ ๆ อย่างไม่รู้ ฉะนั้นศักยภาพของสื่อมีอยู่แล้ว อยู่ที่ว่าผู้ใช้ ๆ เป็นหรือไม่ จะเห็นว่ามีการใช้สื่อในการรวมพลัง มีอยู่บ้างที่พยายามนำเสนอข้อมูลของอาเซียนบ้าง เช่น วัฒนธรรมต่าง ๆ แต่ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ทำก็จะมีประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเกิดจากนักศึกษาต่อยอดจากที่เขาไปสัมมนาและอบรมมา มันก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มของเขาว่ามีศักยภาพพอหรือไม่ ต่อเนื่องหรือไม่ ถ้าจะต้องจริงจัง ต้องมีที่ มีบุคคล หรือถ้ามีแกนตรงนี้แล้วก็สามารถจะเอาแกนตรงนี้มาสานต่อกิจกรรมอื่น ๆ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย

5.4.3 สำหรับภาครัฐ / บทบาทรัฐ

บทบาทรัฐ สร้างได้เป็น

5.4.3.1 การให้ความสำคัญและตื่นตัวในการทำงานอย่างจริงจังในเชิงลึก และต่อเนื่อง ของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

“รัฐบาลควรต้องผลักดันอะไรบางอย่างจริงจัง กระทรวงวัฒนธรรมต้องทำอะไรมากขึ้น ไม่ใช่แค่ผิวเผิน ต้องจริงจัง ต้องลงลึก และกระทรวงศึกษาธิการต้องปรับหลักสูตรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิดา ศิวปฐมชัย

5.4.3.2 การทำข้อมูลให้เป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ เพื่อสร้างความเป็นสากลและเผยแพร่ความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทยแก่ชาติอื่น ๆ ได้

“แต่อีกอันหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ สิ่งที่เป็นตัวตนของการเป็นคนไทย คือ การที่จะมาอยู่ในประเทศไทย การที่จะศึกษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย สิ่งเหล่านี้ได้รับการเผยแพร่เป็นภาษาอื่นแล้วหรือยัง ส่วนใหญ่ก็จะเป็นภาษาไทย แล้วก็จะเป็นภาษาอังกฤษอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นลักษณะของขนบธรรมเนียม ประเพณีโบราณ ที่ยังไม่เป็นปัจจุบันนัก ก็คือลอก ๆ กันมาว่าเป็นอย่างไร แต่ลักษณะของวัฒนธรรมที่

เปลี่ยนแปลงไปไม่ค่อยมีคนที่จะทำเป็นภาษาอื่น ๆ ซึ่งหายากมาก ๆ แต่ผลปรากฏว่าในเว็บของต่างประเทศเขากลับมีเรื่องราวของประเทศเราเป็นสิ่งที่ต้องมองว่าเขาเอาข้อมูลไปถูกต้องแล้วหรือ เขาแปลงอย่างไร อันนี้ก็น่าห่วง

จริง ๆ แล้วเว็บหลักก็คงจะเป็นของกระทรวงการต่างประเทศ ตรงนี้ข้อมูลน่าเชื่อถือเพียงแต่ว่าข้อมูลมันเป็นทางการและอัปเดตอาจจะไม่ค่อยทันสมัยนัก อีกส่วนหนึ่งก็อาจจะเว็บทั่ว ๆ ไปที่พอมีอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจอะไรมาก เป็นข้อมูลพื้นฐานเพราะว่ายังขาดความกระตือรือร้นที่จะทำและเรายังไม่มีคนที่จะทำอย่างจริงจังเพราะจริง ๆ แล้วในฐานะที่ตนเองก็ไปหลายประเทศในอาเซียนเราจึงรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้ควรจะรู้ ไม่ใช่แค่นี้ แต่บังเอิญว่าเราไม่สามารถที่จะจัดทำได้ด้วยข้อจำกัดคือเวลาที่เราจะทำและข้อมูลที่เราจะทำก็เป็นภาษาของเขา เราก็ไม่มีความรู้ในภาษานั้น มันเป็นสิ่งที่ต้องหาทางทำอย่างไรที่จะเอาข้อมูลเหล่านี้ให้มาเป็นภาษาไทย เพื่อให้เด็กไทยได้เรียนรู้”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

5.4.3.3 การหาแนวทางในการขยายความรู้ หรือจัดการความรู้ให้กว้างขวางขึ้น อาทิ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมต่าง ๆ จากคนกลุ่มเล็กไปสู่กลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น

“อีกส่วนหนึ่งนอกจากมีกิจกรรมแล้ว ต้องมีการแลกเปลี่ยนระหว่างบุคลากรในโรงเรียนที่เป็นทั้งอาจารย์และนักเรียน อย่างโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัยเราทำ MOU ร่วมกับประเทศในอาเซียน พาเด็กและอาจารย์ไปประเทศเหล่านั้น มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เราไม่สามารถจะพาคนไปได้ทั้งโรงเรียน แต่เราสามารถจะพาคนกลุ่มเล็ก ๆ ไป แล้วคนกลุ่มเหล่านั้นเมื่อกลับมาจะมาเล่าประสบการณ์ต่อ ทุกคนก็จะเห็นว่าอาเซียนเป็นอย่างไร ความรู้สึกที่มีต่อประชากรในแต่ละประเทศเขาก็จะค่อย ๆ ซึมซับไป อันนี้คือหน้าที่ของโรงเรียนที่ตอบสนองและดึงนโยบายของรัฐบาลมาดำเนินการต่อ ครอบครัวยังต้องให้ความสำคัญ เช่น เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมใด ๆ ก็ให้มีส่วนร่วม เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์เรียนรู้ว่าประเทศนั้น ๆ เป็นอย่างไรและต้องทำอะไรเมื่ออยู่ร่วมกัน เพื่อที่จะซึมซับและเรียนรู้”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล

5.4.4 บทบาทสื่อมวลชน

ในส่วนของสื่อมวลชน ข้อเสนอแนะแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

5.4.4.1 การเน้นการสร้างความตระหนักของสื่อมวลชนในฐานะเป็นกลไกสำคัญในการซึมซับความคิดและทัศนคติของเด็กและเยาวชน รวมถึงการให้ความรู้ได้อย่างกว้างขวางอย่างถูกต้อง

“และที่สำคัญที่สุด คือ สื่อสารมวลชน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่เด็กทำไป ภาครัฐทำ

ครอบครัวทำ แต่ถ้าสื่อมวลชนยังเฉย ยังเสนอแค่นิยายหน้าเนาอยู่ สิ่งนี้ไม่เป็นการกระตุ้น เพราะถ้าสื่อมวลชนช่วยกันกระตุ้น เป็นการย้ำว่าสิ่งนี้สำคัญ ถ้าสื่อพูดเข้าไปเรื่อย ๆ เด็กก็จะซึมซับและเชื่อ ถ้าในโรงเรียนและที่บ้านพูดแต่หนึ่งหรือสองคนก็พลังในการสื่อสารเท่า แต่สื่อเป็นคนเผยแพร่ความน่าเชื่อถือจึงสูงกว่า เพราะฉะนั้นสื่อสารมวลชนจะต้องมีกิจกรรมหรือทำแล้วแต่ที่ให้ความรู้ให้ความสำคัญเผยแพร่สิ่งที่เป็นความรู้เป็นเรื่องราววัฒนธรรม สิ่งที่ยาวชนควรที่จะต้องรับรู้เรื่องเกี่อาเซียน”

อาจารย์พูนศักดิ์ สักกทัต

5.4.4.2 การปรับเนื้อหาในการนำเสนอ โดย

- เน้นข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ โดยข้อเท็จจริง
- เน้นการรายงานเรื่องราวในเชิงวิเคราะห์และสร้างความร่วมมือ รวมถึงลดความขัดแย้ง
- เน้นการกระตุ้นให้คนไทยเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน และส่วนหนึ่งของพลเมืองโลก

“บทบาทของสื่อมวลชนก็จะต้องให้ข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลในเชิงสร้างสรรค์ บางสิ่งบางอย่างเราต้องพยายามดึงความสัมพันธ์หรือความร่วมมือที่ดีต่อกันของประเทศสมาชิกอาเซียนมาพาด แต่เหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดในประวัติศาสตร์เราต้องสอนเชิงวิเคราะห์ มิฉะนั้นเด็กจะรู้สึกไม่ชอบประเทศนั้น ๆ อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ ทำไม่ถึงเกิดเหตุการณ์อย่างนี้ วิถีชีวิต ความเชื่อ เป็นอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะไม่เกิดเหตุการณ์อย่างนั้น ถ้าเกิดขึ้นอีกเราจะแก้ไขได้อย่างไร อันนี้ก็เหมือนการวิเคราะห์กรณี และอีกอย่างหนึ่งคือถ้าสื่อมวลชนพยายามกระตุ้นให้รู้สึกว่าเป็นคนไทย และเราก็เป็นคนของประชาคมอาเซียนและเป็นพลโลกด้วย ทำอย่างไรเราถึงจะรับบทบาทหน้าที่ของเรา และส่งเสริมให้มีรายการดี ๆ ให้กับเด็กและเยาวชน

ดร.ชยพร กระต่ายทอง

5.4.4.3 การศึกษา / เรียนรู้ข้อมูลอย่างถูกต้อง

สื่อมวลชนควรหาทางเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ครอบคลุม และเป็นกลาง ซึ่งนักวิชาชีพบางท่านเสนอว่าอาจเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

“ที่ชมรมนักข่าวอาเซียน ก็จะมีกิจกรรมประชุมเชิงวิชาการปีละครั้ง ให้ความรู้เรื่องอาเซียน บรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียน อันนี้ไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้เข้าร่วมโครงการ แต่มีผู้สนับสนุนโครงการ โครงการให้ความรู้สู่

การเป็นประชาคมอาเซียนแก่สื่อมวลชนไทย และมีงานเสวนา ประเด็นที่เกี่ยวกับอาเซียน จัดไตรมาสละครั้ง หรือถ้าเป็นประเด็นร้อนจะจัดเลย และมีความรู้เกี่ยวกับภาษาอาเซียน และมี ASEAN Arts Festival การแสดงวัฒนธรรมในอาเซียน เริ่มแรกสื่อมวลชนต้องเข้าใจก่อน และเมื่อสื่อเข้าใจแล้วสื่อสารออกไปสู่ประชาชนทั่วไปก็จะได้เข้าใจตรงกัน”

คุณนเรศ เหล่าพรรณราย

ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน สามารถเรียงลำดับข้อเสนอแนะที่อาจารย์อาเซียนระบุ จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการพูดและใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นภาษากลางในการสื่อสารของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการพูดของนักเรียนไทย (มีผู้ระบุ 17 ราย จาก 25 ราย) ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น นักเรียนไทยไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันเหมือนหลาย ๆ ประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกมาก่อน ข้อจำกัดด้านเวลาหรือการมีชั่วโมงในการฝึกพูดภาษาอังกฤษน้อยมากในแต่ละสัปดาห์ รวมถึงบุคลิกของนักเรียนไทยเองในการไม่กล้าแสดงออกหรือพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน

“The most important thing is to teach the students to speak, write, read and listen to English, because it's the medium of communication for ASEAN.”

“Make English preparation in order to possess listening, speaking, reading and writing skills to provide the foundations for learning and understanding backgrounds of ASEAN member countries.”

ทั้งนี้ มีผู้เสนอแนะวิธีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ควรเพิ่มชั่วโมงการเรียนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการฝึกพูดหรือมีโอกาสสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ (12 ราย)

“They should have more time practicing English in class. For instance, I teach English (mostly reading and writing) for only 2 hours per week for one class with 30-40 students.”

1.2 ควรฝึกการใช้ภาษาอังกฤษผ่านรูปแบบการเรียนร่วมกับวิชาอื่น เช่น ให้ความรู้ ASEAN เป็นภาษาอังกฤษ หรือกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพื่อให้มีเวลาพูดคุยกันด้วยภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการและนักเรียนไม่กลัวและสนุกกับกิจกรรมด้วย (7 ราย)

"Introduce cultures of each countries on ASEAN May be have an additional class / subject about ASEAN in English."

"I always communicate with students who really wanted to learn English by joining school's activities. i.e. clubs, sports, camps, tours, etc."

"They should to be encouraged enjoy to study about languages through informal activities because if they love to learn languages they can speak quickly."

"The students should improve their English conversational skills by having an ASEAN seminar or workshop so as they can interact with English speakers."

ตัวอย่างกิจกรรมที่อาจารย์อาเขียนแนะนำ ได้แก่

- ASEAN mini-Olympics
- ASEAN Quiz
- ASEAN Poster and Slogan Contest
- ASEAN Skit completion
- ASEAN Debate
- ASEAN Oratorical contest
- Film viewing
- ASEAN Games and Interactive Activities
- ASEAN Mini-information campaign
- Showcase of students' work

2. การส่งเสริมความรู้ / ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศ / คนในประชาคมอาเซียนผ่านการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคนในแต่ละประเทศ เช่น

- โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม (cultural exchange program) ผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินทาง (trip) การแลกเปลี่ยนอาจารย์ – นักเรียน (teacher / student

exchange program) การจัด connecting classroom program) ซึ่งที่ผ่านมามีบางโรงเรียนมีโครงการนี้อยู่แล้วตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ แต่บางโรงเรียนยังไม่มี (6 ราย)

“Exposing students to ASEAN countries through educational trips is a firsthand knowledge to fulfill.”

“If a school truly wants to strengthen the relationship they have within the ASEAN community believe they need to offer a students exchange program with other countries in the ASEAN community.”

“I think they will let the students experience by visiting other ASEAN countries and participate in any activities, get to know more the people and the culture, and may be make educational projects together with the students in other countries.”

“In cultural exchange program, we can continue the connecting classroom programs we have, more students involve in exchange programs and exchanging letters among other schools / students.”

“Connecting classroom is also a good idea. We’ve done that one before with the Malaysia. And it’s really good in making relationship with other school around ASEAN.”

“I have not had any experience in a culture exchange program but I feel that the length of time for an exchange opportunity should be increased in the duration of time spent in the partner country.”

- การจัดประชุม / สัมมนา (seminar) เพื่อเรียนรู้การทำโครงการร่วมกัน แก้ปัญหาพร้อมกัน นำไปสู่ความพร้อมในความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน รวมถึงได้เรียนรู้วิถีคิด ค่านิยม และความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากปฏิสัมพันธ์โดยตรง (direct interaction) (6 ราย)

“Seminars or problem-solving projects will help ASEAN students to work together, and be prepared for future cooperation at a larger scale.”

“Schools should organize programs, symposiums, and seminars about ASEAN countries. Have a film showing about other countries.”

“Student / teacher exchange programs or seminars with

representatives from each ASEAN member country should attend so we can learn from each other in a very positive manner.”

“I suggest we determine a time and place to have an ASEAN Celebration Seminar which could be agreed upon and could change location every year.”

“They should have a program or seminar once a year and in that seminar, different countries in ASEAN should present something about their country so that the other countries will have an idea their cultures.”

“They should join some seminars in different countries in ASEAN to make better relationship from direct interaction.”

3. นอกเหนือจากการให้ความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างของวัฒนธรรมต่าง ๆ หลักสูตรและเนื้อหาของอาเซียนศึกษาควรเน้นเรื่องทัศนคติด้วย เช่น

- การเน้นทั้งความรู้ คือ เข้าใจภูมิหลังและวิถีชีวิตและทัศนคติ คือ การยอมรับความแตกต่างและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

“In my own opinion, schools can help strengthen relationships of ASEAN people, by teaching the students about different countries under ASEAN. Teach them how the people live, their culture differences and language. This way the students will know how to treat other cultures and nationalities.”

“Study the origins, backgrounds of ASEAN people with respect to cultures, customs, economy, society, and general beliefs.”

- การลดความเป็นชาตินิยมและทัศนคติที่คิดว่าชาติตนเหนือกว่าชาติอื่น

“Thailand needs to be more welcoming to neighboring countries, I’ve observed a lot of tension between Myanmar, Laos, Cambodia, Malaysia and Thailand. Every time I’ve visited these countries, the citizens usually have negative things to say about each other. I think that all nations in the ASEAN community need to be democratic and give people more freedom to believe in the religion of their choice.”

-การเน้นความรักและความเข้าใจ โดยเฉพาะการเน้น “ความเป็นเอกภาพ (Unity) ของอาเซียนและการอยู่ร่วมกัน / ความร่วมมือ” มากกว่าเน้นความแตกต่าง ที่ผ่านมามักเป็น

การให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทางวัฒนธรรม เช่น ธงชาติ ภาษาที่ใช้ อาหาร การแต่งกาย ประเพณี ฯลฯ แต่ไม่ได้เน้น “การสื่อสาร” และ “ปฏิสัมพันธ์” ระหว่างกัน (6 ราย)

“The most essential way of improving relationships between everyone in the ASEAN community is by exhibiting compassion, empathy and kindness towards each other.”

“It is very important to respect each other’s uniqueness and individuality, so in concern with the individuals with different nationalities it is a must to respect them at all times. Communication plays a vital role in which we use to express our mind. Strengthening communication is a start for a harmonious working place.”

“Unity and camaraderie through ASEAN Convention discussing differences and how to maintain great unity despite of differences.”

4. การใช้สื่อต่าง ๆ ในการเผยแพร่ / ให้ความรู้เพื่อแสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม สร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน โดยเฉพาะการเน้นการใช้สื่อออนไลน์ เช่น การใช้ facebook การสร้าง ASEAN online group page ฯลฯ ซึ่งมีบทบาทสูงในยุคปัจจุบัน โดยใช้ “ภาษาอังกฤษ” ในการสื่อสารเพื่อให้ทุกประเทศเข้าถึงได้ และเน้นภาพเชิงบวกและข้อดีของประชาคมอาเซียน

“The role of mass media plays a vital role for improving the relationship to and among ASEAN countries. Mass media helps younger generations to get connected outside their countries, Facebook page of the school must be improved, it should be in English so that everyone will have easy access.”

“I think that every government in the ASEAN community should provide televised education for the people of each country to increase the acceptance of cultural diversity.”

“Create an online group page just like ASEAN for everyone. Facebook will play an important role about disseminating information of every culture, because many people use FB for networking.”

“Use social media exposing great advantages of being solid ASEAN.”

“I think advertising the natural sceneries and culture could improve better relationship and strong commitment in the vision and mission of ASEAN can bring the in each nation.”

5. การส่งเสริมความสัมพันธ์ในประชาคมอาเซียน ควรเน้นความร่วมมือในระดับกว้าง ดังนั้น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมหรือพบปะอย่างไม่เป็นทางการ ไม่ใช่เพียงในกลุ่มนักเรียนและอาจารย์ในโครงการอาเซียน แต่ควรครอบคลุมนักเรียนทั้งหมด ชุมชน รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (3 ราย) และควรทำอย่างต่อเนื่อง เช่น อาทิตย์ละครึ่ง เป็นต้น

"I may suggest at least once a week informal meeting to both school and concerned organization with the ASEAN individuals to share their own cultures and customs, which would result good working relationship."

"Organize monthly activities that will involve all students and establish linkages for activity funds and supports from all concerned."

"For the community-based activities, prepare ASEAN club members to organize an ASEAN Community immersion Day. Parents of students and local officials can take part in the activity."

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- ให้นักเรียนติดตามข่าวสารของอาเซียน และนำสิ่งที่เรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนมาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง (1 ราย)

"Students should have to read and watch about ASEAN news and participate in some ASEAN activities to encourage their subject about ASEAN so that they will have information about it. And once a month they should at least practice what they have learned about ASEAN."

- ให้นักเรียนคิดกิจกรรมอาเซียนด้วยตนเอง เพื่อสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม (1 ราย)

"Activities should be initiated by students to increase motivation and participation, and supervised by their teachers."

- สำหรับอาจารย์อาเซียนที่มีปัญหาในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษหรือภาษาอาเซียน ควรใช้รูปภาพ หรือการแสดงท่าทางต่าง ๆ ประกอบเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจดีขึ้น (1 ราย)

“When communicating with Thai students, we have to use body language and sometimes we have to use picture to make them clear.”

อุปสรรคและปัญหาการวิจัย

1. ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของโรงเรียน “แต่ละประเภท” รวมถึงการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนไทย ใน “แต่ละภูมิภาค” ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้เดิม เนื่องจากปัญหาด้านเวลาและความพร้อมของโรงเรียนแต่ละแห่งในแต่ละภูมิภาค รวมถึงกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ของผู้วิจัยเอง ส่งผลให้ได้จำนวนโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มไม่เป็นตัวแทนตามสัดส่วนที่ควรเป็น เช่น มีผู้ตอบจาก Education Hub มากกว่าประเภทอื่น ๆ คือ buffer หรือ sister school ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนมากกว่า Education hub นอกจากนี้เนื่องจากการตอบรับของบางโรงเรียนไม่ทันกำหนดการลงพื้นที่ของผู้วิจัย ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับวิธีการเก็บข้อมูลในบางส่วน เช่น บางส่วนไม่สามารถสัมภาษณ์ด้วยตนเองแบบ face – to – face ก็ต้องปรับเป็นการสัมภาษณ์ผ่านช่องทางอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ทางอีเมล ทาง skype รวมถึงการส่งแบบสัมภาษณ์กลับทางไปรษณีย์ ซึ่งวิธีการสัมภาษณ์ผ่านสื่อและช่องทางต่างกันอาจมีผลต่อปริมาณและรายละเอียดของการตอบได้

2. จากการวิจัยพบว่า ในการสัมภาษณ์นักเรียนหรืออาจารย์ผู้สอนทั้งไทยและอาเซียนในต่างจังหวัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะไม่กล้าวิจารณ์ในเชิงลบมากนัก โดยเฉพาะหากเป็นการสัมภาษณ์แบบเห็นหน้ากัน อาจเนื่องมาจากค่านิยมไทยในเรื่องการเคารพผู้มีอาวุโส และการไม่วิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น หรืออาจเกรงผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน ในงานวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เขียนแบบสัมภาษณ์ส่งมากลับกลับแสดงความเห็นอย่างเต็มที่มากกว่า

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยและคนในประเทศกลุ่มอาเซียน” มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษารูปแบบและช่องทางการสื่อสาร บริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งในการดำเนินชีวิตทั่วไปและในโครงการการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อศึกษาทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน รวมถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทย สำนวญอุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน และหาแนวทางการสื่อสารและการจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนประเภท Education Hub, Sister School, Buffer School และอื่น ๆ ที่เน้นอาเซียนศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวม 1,200 คน พร้อมการสัมภาษณ์อีก 4 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนไทย 40 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหรือดูแลโครงการ Education Hub และ Spirit of ASEAN 32 คน อาจารย์ / อาจารย์อาเซียน 25 คน นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสื่อสังคมและวัฒนธรรม รวม 6 คน ผลการวิจัยจากวิธีการต่าง ๆ สามารถสรุปภาพรวมที่สำคัญได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบและช่องทางการสื่อสาร รวมถึงบริบทการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยกับคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากผลการสำรวจด้วยแบบสอบถาม พบว่า

- นักเรียนไทย ร้อยละ 33.8 มีเพื่อนจากอาเซียน โดยเป็นเพื่อนจากประเทศพม่ามากที่สุด ร้อยละ 25.2 รองลงมาคือ ประเทศมาเลเซีย ร้อยละ 21.3 และประเทศลาว ร้อยละ 20.00 และน้อยที่สุด จากประเทศบรูไน ร้อยละ 0.30 โดยส่วนใหญ่มีจำนวนเพื่อน / คนรู้จักจากอาเซียน จำนวน 1-5 คน มากที่สุด (ร้อยละ 74.29) รองลงมาคือ 6-10 คน (ร้อยละ 16.56) และมากกว่า 15 คนขึ้นไป (ร้อยละ 5.23)

- นักเรียนไทยร้อยละ 40.6 เคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยว / ทัศนศึกษา / แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในประเทศอาเซียน โดยประเทศที่เคยไปมากที่สุดคือ ลาว มาเลเซีย และพม่า ร้อยละ 23.8, 19.4, และ 17.5 ตามลำดับ โดยประเทศที่เคยไปน้อยที่สุด คือ

ฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 0.2) และอินโดนีเซีย (ร้อยละ 2.3) น้อยกว่าที่เคยไปประเทศจีน (ร้อยละ 4.4) และฮ่องกง (ร้อยละ 3.9)

- นักเรียนไทยมีระดับความถี่ในการสื่อสารกับเพื่อนอาเซียนปีละ 1-2 ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 45.73 รองลงมาอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 17.19) และ 2-3 เดือนครั้ง (ร้อยละ 13.05) โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.41 ซึ่งถือเป็นระดับความถี่น้อย สื่อและช่องทางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

- สื่อที่ใช้ในการสื่อสารกับเพื่อนอาเซียนมากที่สุด คือ การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น facebook (ค่าเฉลี่ย 2.88) ซึ่งจัดเป็นความถี่การสื่อสารระดับ “พอควร”

- วัตถุประสงค์ของการพูดคุย / ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนอาเซียนมากที่สุดคือ พูดคุยเกี่ยวกับกิจกรรม / งานอดิเรก มากที่สุด ร้อยละ 22.2 รองลงมาคือ พูดคุยเกี่ยวกับการเรียนในชั้นเรียน / การบ้าน ร้อยละ 21.3 และข้อมูลการท่องเที่ยว ร้อยละ 20.2 โดยมีพูดคุย / ปรึกษาเรื่องส่วนตัวเพียงร้อยละ 1.3

- ด้านภาษาในการสื่อสารกับคนอาเซียน จากการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารกับอาจารย์และเพื่อนอาเซียนเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.6) ทั้งนี้ยังพบว่า นักเรียนไทยสามารถพูดภาษาต่างประเทศต่าง ๆ (รวมอังกฤษและอาเซียน) ได้ตั้งแต่ 1-6 ภาษา โดยพูดได้ภาษาเดียว ร้อยละ 37.3 พูดได้ 3 ภาษา และ 2 ภาษา ร้อยละ 24.4 และ 24.0 ตามลำดับ สำหรับเฉพาะภาษาอาเซียนพูดได้ภาษาเดียวมากที่สุด ร้อยละ 60.20 รองลงมา 2 ภาษา และ 3 ภาษา ร้อยละ 32.40 และ 6.60 ตามลำดับ และภาษาอาเซียนที่นักเรียนไทยระบุว่าพูดได้มากที่สุด คือ ภาษาลาว ร้อยละ 28.2 ภาษาพม่า ร้อยละ 15.8 และภาษากัมพูชา ร้อยละ 11.3 นอกจากนี้ พบว่านักเรียนไทยระบุว่ามีความรู้ระดับทักษะ / ความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ (จากการรับรู้ของตนเอง) ในระดับกลาง คือ คะแนนระหว่าง 5-7 คะแนนมากที่สุด ร้อยละ 61.3 ภาษากัมพูชา และ ลาว ได้ในระดับกลาง (5-7 คะแนน) ส่วนภาษาอาเซียนอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาพม่า มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และอินโดนีเซีย พูดได้ในระดับต่ำ (1-4 คะแนน)

- นักเรียนไทยมีระดับการเปิดรับข้อมูลและภาพเกี่ยวกับอาเซียนโดยรวมในระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 2.93) โดยได้รับมาจากสื่อมวลชนมากที่สุด มีระดับการเปิดรับสื่อมวลชนโดยระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 3.01) สำหรับประเภทสื่อมวลชนที่เปิดรับมากที่สุดคือ “ข่าวทางโทรทัศน์” อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.56) รองลงมาคือ “ละคร / ภาพยนตร์” และ “จากตำรา / แบบเรียน” ในระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 3.25 และ 3.23 ตามลำดับ) ส่วนสื่อบุคคลมีการเปิดรับที่ระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 2.89) โดยสื่อบุคคลที่นักเรียนไทยมีการเปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนมากที่สุด คือ “อาจารย์ / อาจารย์” ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.50)

- จากการสัมภาษณ์ทั้งนักเรียนไทย อาจารย์ผู้ประสานงาน และอาจารย์อาเซียน พบว่า นักเรียนไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์และเพื่อนจากอาเซียน โดยมีการสื่อสารกับ อาจารย์อาเซียนทั้ง “ในชั้นเรียน” และ “นอกชั้นเรียน” ผ่านทั้งสื่อบุคคล อีเมล line ทางมือถือ และ facebook รวมถึงการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แต่พบว่า การสื่อสารแบบ face – to – face อย่างไม่เป็นทางการ ในระหว่างการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นช่องทางการสร้างความสัมพันธ์กับ อาจารย์อาเซียนได้อย่างมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ทักษะและการรับรู้เชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อ ประเทศอาเซียน

จากผลการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติต่อคนในประเทศอาเซียนในเชิงบวกมากที่สุด ร้อยละ 45.00 รองลงมาคือทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ร้อยละ 41.49 และเชิงลบ ร้อยละ 11.61 แต่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนในประเทศเพื่อนบ้าน ยกเว้น มาเลเซียมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในประชาคมอาเซียน โดยมีทัศนคติเชิงลบต่อคนในประเทศ กัมพูชา ร้อยละ 24.2 รองลงมาคือ พม่า ร้อยละ 18.8 และลาว ร้อยละ 10.6 ตามลำดับ ขณะเดียวกันมีทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศที่ไกลพรมแดนและรับรู้ผ่านสื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์ ซึ่งนักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงบวกมากที่สุด (ร้อยละ 60.6) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทยพร้อมแบบสำรวจทัศนคติ

- นักเรียนไทยมีระดับการรับรู้ทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวมซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับ “พอควร” (ค่าเฉลี่ย 3.29) โดยมีการรับรู้ทัศนคติแบบมีอคติและความโน้มเอียง (prejudice / biased perception) มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.42) รองลงมา คือ การรับรู้ / ทัศนคติประเภทยึดชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมของตัวเองเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) (ค่าเฉลี่ย 3.32) และการรับรู้ / ทัศนคติ ประเภทการมองแบบเหมารวม (stereotype) (ค่าเฉลี่ย 3.06)

- นักเรียนไทยมี “ทัศนคติเชิงบวก” ต่อประเทศตัวเองมากกว่า “ทั้งเชิงบวกและลบ” และ “เชิงลบ” โดยคุณลักษณะเชิงบวกของคนไทยที่นักเรียนไทยรับรู้มากที่สุด คือ “มีน้ำใจ” (ร้อยละ 30.34) และ “เป็นมิตร” (ร้อยละ 29.21) และคุณลักษณะ “เชิงลบ” ที่รับรู้มากที่สุด คือ “เฉื่อยชา” (ร้อยละ 22.47) และ “ขี้โกง” (ร้อยละ 19.10) ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติเชิงชาติพันธุ์

จากการวิเคราะห์แบบสำรวจทัศนคติ และผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทย พบว่า มิติที่นักเรียนไทยใช้ในการประเมินทัศนคติต่อคน / ประเทศอาเซียน คือ “ฐานะทางเศรษฐกิจ” “ความรู้ / ความสามารถทางภาษาอังกฤษ” และ “บุคลิกภาพ / คุณลักษณะ” โดยปัจจัยที่มีผล

ต่อทัศนคติทางชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยจากผลการสัมภาษณ์ได้แก่ “บทเรียนทางประวัติศาสตร์” “บทบาทอาจารย์” “บทบาทสื่อมวลชน” “โอกาสและความถี่ในการสื่อสารกับคนอาเซียน” “ลักษณะรูปแบบกิจกรรม” รวมถึง “คุณลักษณะ / บุคลิกภาพของคนไทยเอง”

ขณะที่จากการหาความสัมพันธ์ทางสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง “ระดับทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม” กับตัวแปรต่อไปนี้

- ประเภทโรงเรียน
- ระดับการเปิดรับสื่อ
- ประเภทสื่อที่เปิดรับ
- ระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ
- จำนวนสัญชาติ / ประเทศ ของเพื่อนอาเซียนที่รู้จัก (ความหลากหลาย

ของประเทศที่รู้จัก)

อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเพศ ภูมิภาค อาชีพ ผู้ปกครอง จำนวนภาษาที่พูดได้ และจำนวนเพื่อน

กลุ่มที่ 2 พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง “ทิศทางทัศนคติ (เชิงบวก-ลบ)” ต่อคนชาติใดชาติหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่ง “ในอาเซียน” กับตัวแปรต่อไปนี้

- ประสบการณ์การท่องเที่ยว / เคยเดินทางไปประเทศนั้น ๆ
- มีเพื่อน / คนรู้จักชาตินั้น ๆ
- ภูมิสำเนาที่ติดกับประเทศนั้น ๆ
- ประเภทโรงเรียน (เช่น buffer school ที่ติดพรมแดน)

นอกจากนี้ พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงบางส่วน (หรือมีความสัมพันธ์กับบางประเทศเท่านั้น) ระหว่าง “ทิศทางทัศนคติ (เชิงบวก – ลบ) ต่อคน / ประเทศใดประเทศหนึ่ง” กับตัวแปรต่อไปนี้

- การเรียนภาษาอาเซียนนั้น ๆ
- จำนวนเพื่อน / คนรู้จักชาตินั้น ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 4 อุปสรรคการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยกับคนในประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างทุกฝ่ายระบุว่าไม่ค่อยมีปัญหา

- ปัญหาและอุปสรรคการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างระบุมากที่สุด คือ ปัญหาด้านภาษา โดยเฉพาะความสามารถในการใช้ / พูดภาษาอังกฤษให้เป็นเข้าใจทั้งของนักเรียนไทยและของ

อาจารย์อาเซียน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องสำเนียงภาษาซึ่งไม่เหมือนเจ้าของภาษาและฟังยาก รวมถึงปัญหาการออกเสียงที่ต่างกันที่เกิดจากสำเนียงท้องถิ่นแต่ละแห่ง ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ที่มีการระบุ ได้แก่

- ปัญหาอาจารย์อาเซียนพูดทั้งไทยและอังกฤษไม่ได้ ทำให้สื่อสารกันไม่เข้าใจ
- ปัญหาการรับรู้ของนักเรียนไทยว่าอาจารย์ต่างชาติรวมถึงอาจารย์อาเซียนมีความเป็นมิตรและกันเอง ทำให้อาจารย์อาเซียนรู้สึกว่าการแสดงความสามารถและเชื่อฟังจากนักเรียนไทยที่แสดงออกต่ออาจารย์ไทยต่างกัน
- ปัญหาภาระงานของอาจารย์อาเซียนที่มากเกินไป และไม่มีเวลาและโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนไทยเท่าที่ควร

วัตถุประสงค์ที่ 5 แนวทางการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนไทยและคนในกลุ่มประชาคมอาเซียน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่าง ๆ สามารถสรุปแนวทางหลัก ๆ ได้ดังนี้

- การปรับทัศนคติเชิงลบของนักเรียนไทยโดยเฉพาะต่อประเทศเพื่อนบ้านผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วยการปรับเนื้อหาและบทบาทของสื่อต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดและทัศนคติของนักเรียนอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ บทเรียนโดยเฉพาะประวัติศาสตร์ บทบาทอาจารย์ สื่อมวลชน รวมถึงนโยบายและบทบาทของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ
- การพัฒนาความสามารถทางภาษาและความรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนให้มีมาตรฐาน ถูกต้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงจากอาจารย์เจ้าของภาษาและวัฒนธรรมที่ผ่านการคัดกรอง โดยเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดทักษะที่แท้จริง
- การหาสื่อและช่องทางการให้ความรู้ทางวัฒนธรรมในรูปแบบและผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ และการสร้างโอกาสในการสื่อสารโดยตรงกับเจ้าของวัฒนธรรม รวมถึงการร่วมผลิตสื่อของตนเอง
- การให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะมิติด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive domain) ด้านทัศนคติ (affective domain) และด้านพฤติกรรม (behavioral domain) ที่รวมทั้งการพัฒนาการรับรู้ตนเองในฐานะ “พลเมืองอาเซียน” และ “พลเมืองโลก” และทักษะการอยู่ร่วมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (multicultural) อย่างสันติสุข พร้อมกับการเข้าใจตัวตนและเอกลักษณ์ความเป็นไทย

อภิปรายผล

จากการประมวลผลวิจัยด้วยการสำรวจด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มนักเรียนไทย อาจารย์ไทย ผู้ประสานงานโครงการเกี่ยวกับอาเซียน และอาจารย์อาเซียน รวมถึงนักวิชาการและนักวิชาชีพในสาขาที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปข้อสังเกตที่น่าสนใจได้ดังนี้

นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ต่อคนและประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวมในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ แต่ยังมีทัศนคติและการรับรู้แบบฝังรากลึกต่อประเทศเพื่อนบ้านในเชิงลบมากกว่าประเทศอื่น ๆ รวมถึงมีระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ทางลบที่สามารถเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารกับคนจากวัฒนธรรมอื่น ในระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 3.29 จาก 5 คะแนน)

จากผลการสำรวจด้วยแบบสอบถามนักเรียนไทย 1,200 คน พบว่านักเรียนไทยมีทัศนคติต่อคนและประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนโดยรวมในทางบวกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมาคือ ทั้งบวกและลบ ร้อยละ 41.49 และทางลบ ร้อยละ 11.61 แต่เมื่อจำแนกตามประเทศ พบว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงลบมากกว่าเชิงบวกต่อ “คน” ประเทศเดียวกันเพียงเล็กน้อย คือคนกัมพูชา มีทัศนคติเชิงลบต่อคนกัมพูชาร้อยละ 24.2 และเชิงลบ ร้อยละ 21.1

หากเมื่อพิจารณาจากทัศนคติเชิงลบ พบว่า 3 ประเทศลำดับแรกที่นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงลบต่อ “คน” ของประเทศนั้น ๆ มากที่สุดคือ

1. คนกัมพูชา ร้อยละ 24.2
2. คนพม่า ร้อยละ 18.8
3. คนลาว ร้อยละ 10.6

อย่างไรก็ตาม พบว่าทัศนคติเชิงลบต่อประเทศเพื่อนบ้าน เป็นทัศนคติแบบ “red-racism” ตามแนวคิดของ Brislin (1979) ซึ่งเป็นระดับที่บุคคลเชื่อว่า สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมอื่นด้อยกว่าตน และไม่แสดงออกหรือส่งผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากนัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการแสดงความเห็นของอาจารย์จากประเทศอาเซียนที่สอนในโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยนี้ โดยอาจารย์อาเซียนส่วนใหญ่รวมถึงอาจารย์จากประเทศเพื่อนบ้าน ระบุว่านักเรียนไทยแสดงความเคารพและปฏิบัติต่ออาจารย์อาเซียนด้วยความเป็นมิตรและเท่าเทียมกับอาจารย์ไทย และนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แม้มีอาจารย์ส่วนน้อยระบุว่า พบความไม่เท่าเทียม เมื่อเทียบกับอาจารย์ไทยและอาจารย์ชาติตะวันตก แต่จากการสัมภาษณ์ทั้งนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียนเอง พบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการรับรู้ที่ว่าอาจารย์ต่างชาติมีความเป็นกันเองมากกว่า หรือจากการที่อาจารย์อาเซียนบางคนไม่มี

อำนาจในการลงโทษหรือให้เกรดนักเรียนไทย จึงมีผลทำให้นักเรียนไทยไม่เชื่อฟัง มิใช่การ แสดงออกซึ่งเกิดจากทัศนคติเชิงดูถูกหรือไม่เคารพแต่อย่างใด

ขณะเดียวกัน พบว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่อ “ประเทศ” สิงคโปร์มากที่สุด คือ เชิงบวกคิดเป็นร้อยละ 82.50 และเชิงลบ 17.50 ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวเป็นไปในทิศทาง เดียวกับผลการสัมภาษณ์กับนักเรียนไทย 40 คน แต่สิ่งที่น่าสนใจ ก็คือ ทัศนคติและการรับรู้ ของนักเรียนไทยในงานวิจัยนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการสำรวจของ สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2529) ซึ่งสำรวจไว้กว่า 27 ปี แต่ในเวลานั้นมีประเทศอาเซียนเพียง 5 ประเทศ คือ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ยกเว้นการรับรู้และทัศนคติต่อ ประเทศฟิลิปปินส์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งจะกล่าวถึงปัจจัยที่น่าจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ในช่วง ต่อไป

ทัศนคติเชิงลบต่อประเทศเพื่อนบ้านและเชิงบวกต่อประเทศสิงคโปร์เหล่านี้สะท้อนให้เห็น การรับรู้และทัศนคติต่อประเทศต่าง ๆ แบบแช่แข็ง (freezing perception) ของคนไทยอยู่ ไม่น้อย คือ เคยรับรู้อย่างไรก็จะรับรู้เช่นนั้น แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก็ตาม

การสอนและบทเรียน การนำเสนอของสื่อมวลชน ประสบการณ์การสื่อสาร โดยตรง และบุคลิกภาพของคนไทย เป็นตัวแปรซึ่งมีผลต่อทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ของเด็ก และเยาวชนไทย ดังสามารถวิเคราะห์ได้จากผลวิจัยและข้อสนับสนุนดังนี้

เนื้อหาบทเรียนเป็นหนึ่งในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมแรกเริ่มที่มีผล ต่อการสร้างทัศนคติ (attitude formation) ของนักเรียนไทย

แม้ผลวิจัยไม่ได้ระบุความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างการเปิดรับสื่อประเภทตำรา / คู่มือ กับระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ทางลบโดยรวมของนักเรียนไทยอย่างเฉพาะเจาะจง และ พบเพียงความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่าง “ระดับการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ที่มี เนื้อหาและภาพเกี่ยวกับอาเซียน” และ “ระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ทางลบโดยรวม” ของ นักเรียนไทย แต่จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยมีการรับรู้เนื้อหาและภาพเกี่ยวกับ อาเซียนจาก “ตำรา/หนังสือแบบเรียน” เป็นลำดับ 5 (ค่าเฉลี่ย 3.23) รองจากข่าวทาง โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.56) การสอนและคำบอกเล่าของอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ข่าว / สารคดี / คลิป / บล็อกทางอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 3.36) และละคร / ภาพยนตร์ (ค่าเฉลี่ย 3.25) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนจำนวนไม่น้อยแม้ไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า เนื้อหาการเรียนหรือบทเรียนโดยเฉพาะประวัติศาสตร์มีผลต่อทัศนคติของตนต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน แต่จากการตั้งสมมุติฐาน (Slur / Ethnophaulism) หรือการระบุเหตุผลใน การมีทัศนคติเชิงลบต่อคนและต่อประเทศเพื่อนบ้านของนักเรียนไทย สามารถสะท้อนให้เห็นถึง อิทธิพลของเนื้อหาที่ถูกบันทึกไว้ในวิชาสังคมศึกษาหรือประวัติศาสตร์ เช่น

“พม่าเคยเอาเราเป็นเมืองขึ้น”

“พม่ายกทัพมาตีประเทศเราบ่อย ๆ สมัยอยุธยา”

“กัมพูชาขี้โกง พยายามเอาดินแดนของเราไป”

ผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลสัมภาษณ์นักวิชาการและนักวิชาชีพ ซึ่งมีความเห็นว่าทัศนคติของนักเรียนไทยได้รับอิทธิพลมาจากบทเรียนเดิม ๆ จากประวัติศาสตร์ที่มีการตอกย้ำจนกลายเป็นความเชื่อและทัศนคติยังลึก ซึ่งได้รายงานผลไว้ในบทที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและการตั้งข้อสังเกตของนักวิชาการและนักคิดของประเทศไทยหลายท่าน เช่น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2554) ให้ความเห็นว่า “ประวัติศาสตร์ปลุกฝังทัศนคติ” โดยกล่าวว่า

“ความรู้สึกของคนไทยต่อกัมพูชาอาจจะแตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านอื่น ซึ่งประเทศไทยจะถูกเพื่อนบ้าน แต่กับประเทศกัมพูชามีอะไรมากกว่าการไปดูถูก เป็นความรู้สึกที่มาจากสำนักทางประวัติศาสตร์ ถ้าหากพิจารณาว่าททกรรมทางประวัติศาสตร์ที่คนไทยใช้อธิบาย กัมพูชา/เขมร จะปรากฏคำดังเช่น “พวกหักหลัง คบไม่ได้” หรือการเปรียบเทียบว่ากัมพูชาเหมือนกับไทยหลายประการ แต่ขาดระเบียบและความเจริญ ซึ่งก็ยังกลายเป็นสะพานเชื่อมอำนาจปฏิปักษ์เข้ามาหาไทยได้ หากไทยไม่ควบคุมไว้ ในทางกลับกันประวัติศาสตร์ของกัมพูชาได้สร้างแกนเรื่องที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ กัมพูชาเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ แข็งแกร่ง ต่อมาเจอประเทศเพื่อนบ้านเข้าไปเบียดเบียน ซึ่งหมายถึงประเทศไทยกับประเทศเวียดนาม จนกระทั่งพังทลายลง ในประวัติศาสตร์ของไทยกับกัมพูชาจึงไม่มีความสัมพันธ์ด้านอื่นเลย นอกจากเรื่องการเมืองและสงคราม”

ข้อสังเกตข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ศานติ ภักดีคำ และ สภลักษณ์ กาญจนขุนดี ซึ่งอธิบายไปในทางเดียวกันในงานอาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาว พ.ศ. 2556

ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – ลาว แม้มีที่มาจากสำนักทางประวัติศาสตร์ไม่ต่างจาก ไทย-กัมพูชา คือ เน้นชาตินิยมและอ้างสิทธิเหนือดินแดนเช่นกัน แต่ความสัมพันธ์กับลาวมีลักษณะของการพึ่งพิงช่วยเหลือ จึงส่งผลต่อทัศนคติทางบวกมากกว่าที่ไทยมีต่อกัมพูชา (อมรทิพย์, 2542)

นอกเหนือจากบทเรียนมีผลต่อการสร้างทัศนคติทางลบต่อประเทศเพื่อนบ้าน แต่ยังมีผลต่อการสร้างทัศนคติ “ความเหนือกว่า” ของประเทศไทยเหนือประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการบรรจุบทเรียนว่าด้วย “ความภาคภูมิใจในเอกราชของชาติ” และ “ไทยในฐานะประเทศที่เจริญกว่าและให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ” ข้อสังเกตดังกล่าว สะท้อนให้เห็นใน

ผลการสำรวจทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ด้วยแบบทดสอบ ซึ่งพบว่า นักเรียนไทยมีระดับของ “การยึดวัฒนธรรมตนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคนอื่น” (ethnocentrism) ในระดับ “พอควร” (ค่าเฉลี่ย 3.32) โดยพบว่า คำถามซึ่งวัด “ความเป็นชาตินิยม” และ “ความโน้มเอียงเข้าข้างประเทศตนเอง” (prejudice) เช่น

- ข้อ 1 ประเทศกัมพูชาเอาเปรียบไทยอย่างไม่เป็นธรรมในกรณีเขาพระวิหาร
- ข้อ 2 เมื่อคนต่างชาติมาทำงานหรือทำธุรกิจที่เมืองไทย ต้องเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาวัฒนธรรมไทย
- ข้อ 3 ประเทศไทยเป็นประเทศที่เพียบพร้อมและน่าอยู่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียนอื่น ๆ

มีนักเรียนไทยตอบว่า “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ข้อนี้ จากคำถามรวม 10 ข้อ

จากทัศนคติเชิงลบที่มีต่อกัมพูชามากที่สุดในกลุ่มประชาคมอาเซียน ผนวกกับทัศนคติแบบเน้น “การเอาวัฒนธรรม / ชาติไทยเป็นศูนย์กลาง” จึงอาจส่งผลที่พบในงานวิจัยนี้ว่า นักเรียนไทยมี “เพื่อนกัมพูชา” น้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ คือ ร้อยละ 11.1 ขณะที่มี “เพื่อนพม่า” ร้อยละ 17.5 “เพื่อนมาเลเซีย” ร้อยละ 19.4 และ “เพื่อนลาว” ร้อยละ 23.8 รวมถึงมีการเดินทาง / ท่องเที่ยวไปยังประเทศกัมพูชาน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 6.7 ขณะที่เคยไป “ลาว” ร้อยละ 20.0 “มาเลเซีย” ร้อยละ 21.3 และ “พม่า” ร้อยละ 25.2

ทั้งนี้ ผลการวิจัยเชิงสำรวจเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการสัมภาษณ์กลุ่มต่าง ๆ ซึ่งพบว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงลบต่อ “คนและประเทศกัมพูชา” มากที่สุด จากการเรียนรู้จากประวัติศาสตร์ รวมถึงการตอกย้ำจากสื่อมวลชนในกรณีเขาพระวิหารและข่าวความขัดแย้งต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อมวลชน ซึ่งจะอภิปรายต่อไป

สื่อมวลชนและบทบาทอาจารย์ทำหน้าที่ตอกย้ำหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทย

จากผลการสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มนักเรียนไทย พบว่า สื่อที่นักเรียนมีการเปิดรับเนื้อหาและภาพเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนมากที่สุด คือ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.01) โดยเฉพาะจาก “ข่าว” ทางโทรทัศน์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.56) รวมถึงละคร / ภาพยนตร์ ซึ่งมีการเปิดรับมากเป็นลำดับ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.25) นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์โดยรวมของนักเรียนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะจากผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทย พบว่า นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนไกลชายแดนหรือไม่มีอาจารย์และเพื่อนอาเซียนในโรงเรียนมักรับรู้ “ผู้คน” และ “ประเทศ” ในอาเซียนจากการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นหลัก จึงทำให้พบผลการวิจัยเชิงสำรวจและการสัมภาษณ์ว่า

1) นักเรียนกลุ่มนี้มีทัศนคติ “เชิงลบ” ต่อ “กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน” ต่าง ๆ สูงกว่านักเรียนที่อยู่ใกล้พรมแดนหรือมีโอกาสติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีทัศนคติเชิงบวก หรือทั้งเชิงบวกและลบมากกว่า

2) นักเรียนรับรู้และมีทัศนคติต่อประเทศต่าง ๆ ตามจุดเน้นของสื่อมวลชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักวิชาการและนักวิชาชีพ รวมถึงจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า สื่อมวลชนมีการเน้นการนำเสนอภาพประเทศในประชาคมอาเซียนใน 2 ทิศทางหลัก

ก. ดอกย้าภาพเต็ม ๆ ในอดีต โดยเฉพาะจากประวัติศาสตร์

ข. เน้นกระแส AEC หรือประชาคม “เศรษฐกิจ” อาเซียน (ASEAN Economic Community) โดยเน้นในมิติ “ความเจริญ” และ “การพัฒนา” ทางเศรษฐกิจมากกว่าเสาหลักทาง “สังคมและวัฒนธรรม”

ด้วยเหตุนี้ นักเรียนไทยที่มีระดับการเปิดรับสื่อมวลชนสูงจึงมีทัศนคติเชิงลบต่อประเทศเพื่อนบ้านจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ยกเว้น “ประเทศลาว” ซึ่งนักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงบวกมากที่สุดในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจากผลการสัมภาษณ์ พบว่านอกเหนือจากภูมิหลังความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ และการดอกย้า “ความเป็นบ้านพี่เมืองน้อง” หรือคำกล่าวที่ได้ยินซ้ำ ๆ ว่า “ไทยลาวพี่น้องกัน” ทางสื่อมวลชนแล้ว นักเรียนไทยร้อยละ 25.3 มองว่า “ลาว” เป็นประเทศที่มีการพัฒนามากกว่าไทย ซึ่งเมื่อเทียบกับการรับรู้ของนักเรียนไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน พบว่า สุ่มรองจาก “ประเทศมาเลเซีย” ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ “เหตุผล” ของการรับรู้ของนักเรียนไทย พบว่า ส่วนใหญ่ เคยรับรู้ ว่า ลาวพัฒนาน้อยกว่าไทย โดยเฉพาะจากละครและภาพยนตร์ แต่ในยุคหลัง ๆ ได้รับข่าวสารและการนำเสนอข่าวและข้อมูลจากสื่อมวลชนที่เน้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังคำให้สัมภาษณ์ของนักเรียนไทยรายหนึ่งว่า

“ลาวมี 4G แล้ว ไทยยังเพิ่งมี 3G”

ด้วยเหตุนี้ จึงพบผลวิจัยในทิศทางเดียวกันของการรับรู้ของนักเรียนไทยต่อประเทศที่อยู่ไกล หรือมีโอกาสติดต่อกับสื่อมวลชน รวมถึงแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมโดยตรงได้น้อย เช่น ประเทศบรูไน สิงคโปร์ ฯลฯ ซึ่งนักเรียนไทยระบุว่า เป็นประเทศที่มีการพัฒนามากกว่าไทยที่สุด คือประเทศสิงคโปร์มีผู้ระบุ ร้อยละ 77.8 และประเทศบรูไน ร้อยละ 55.6 ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่สื่อมวลชนมีการนำเสนอความก้าวหน้าและร่ำรวยทางเศรษฐกิจของ 2 ประเทศนี้อย่างมากและต่อเนื่อง จนมีนักเรียนไทยบางคนนิยามประเทศเหล่านี้ว่า “เป็นประเทศรวยไม่เลิก” “ประเทศบ่อน้ำมัน” เป็นต้น

ขณะเดียวกัน พบว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติ “เชิงบวก” ต่อคนใน 2 ประเทศนี้คือ สิงคโปร์และบรูไน มากที่สุด และทัศนคติ “เชิงลบ” น้อยที่สุด ใน 3 ลำดับแรก (ไม่นับไทย) (จาก

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ) ทั้ง ๆ ที่พบว่า นักเรียนไทยมีเพื่อน / คนรู้จัก เป็นชาวบรูไนน้อยที่สุด คือ มีเพียง 2 คน (ร้อยละ 0.4) และเพื่อนชาวสิงคโปร์ (ร้อยละ 6.5) เท่านั้น

นอกเหนือจากนี้ จากความเห็นของนักวิชาการและนักวิชาชีพบางท่าน เห็นว่า สื่อมวลชนมีทั้งตอกย้ำภาพเดิม ๆ ในอดีตและขณะเดียวกันในยุคก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สื่อมวลชนมีความตื่นตัวในการนำเสนอข่าวและสารคดีเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนมากขึ้น มีรายการที่เน้นสาระเฉพาะเกี่ยวกับ ASEAN ตามหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์มากขึ้นมาก เช่น รายการ “Asia Connect” รายการ “ASEAN Focus” ฯลฯ ขณะเดียวกันนอกเหนือจากการนำเสนอในมิติทางเศรษฐกิจ สื่อมวลชนยังเน้นการนำเสนอในเชิงท่องเที่ยว ทำให้ภาพที่ได้รับเน้นเฉพาะใน “มุมมอง” และ “ความสวยงาม” ขาดการนำเสนอภาพวิถีชีวิตจริง เช่น สังคมในแต่ละประเทศในความจริงมีทั้งคนรวยและคนจน รวมถึงความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศ ซึ่งอาจทำให้การรับรู้ของเยาวชนได้ภาพเพียงผิวเผินและบางส่วนของแต่ละสังคม บทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอความเข้าใจที่ถูกต้องและรอบด้าน รวมถึงเป็นกลางจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารโดยตรงกับคนในประเทศอาเซียนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้และทัศนคติเดิมของนักเรียนไทย

จากการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้และทัศนคติเดิมของนักเรียนไทยที่มีต่อประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน ซึ่งได้รับจากบทเรียนหรือการนำเสนอของสื่อมวลชนและสื่อต่าง ๆ คือ “การมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารโดยตรงกับคนในแต่ละประเทศ”

ทั้งนี้ ผลการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า แม้จากการวิจัยจะไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง “จำนวนเพื่อนอาเซียน” (แบบรวมสัญชาติ) และ “จำนวนประเทศที่เคยเดินทางไปท่องเที่ยว” (แบบรวมประเทศ) กับ “ระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์โดยรวม” ของนักเรียนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกความสัมพันธ์เป็นคู่แบบระบุสัญชาติ และชื่อประเทศที่เคยเดินทางไป / ไปท่องเที่ยว พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง “นักเรียนไทยที่ ‘ไม่มี’ และ ‘มี’ เพื่อน / คนรู้จัก” ชาติหนึ่ง ๆ กับ “ทัศนคติ” ต่อคนอาเซียนชาตินั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลสัมภาษณ์ซึ่งพบว่า นักเรียนไทย “ที่มีเพื่อน / คนรู้จัก” ชาวกัมพูชาและชาวพม่ามีทัศนคติ “เชิงบวก” หรือ “ทั้งบวกและลบ” ต่อชาวกัมพูชาและชาวพม่ามากกว่าเชิงลบ ตรงข้ามกับนักเรียนไทยที่ไม่มีเพื่อน / คนรู้จัก ชาวกัมพูชาและชาวพม่า จะมีทัศนคติ “เชิงลบ” มากกว่า

ขณะเดียวกัน จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนไทยจำนวนหนึ่งมีการรับรู้และทัศนคติเปลี่ยนไปจากเดิม จากการมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนบางประเทศโดยตรง เช่น

นักเรียนไทย 6 คน ระบุว่า เคยคิดว่าคนลาวเป็นคนด้อยการศึกษา แต่มีความเป็นมิตรสูง แต่เมื่อมีเพื่อนชาวลาวพบลักษณะตรงข้าม คือ

“คนลาวมีความรู้สูงและทักษะภาษาอังกฤษดีกว่าคนไทยเสียอีก”
 “เพื่อนคนลาวดูดู ใจร้อน ไม่เห็นเหมือนที่เคยรู้มา”

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์นักเรียนไทย พบว่า นักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่ออาจารย์ / อาจารย์จากอาเซียนมากขึ้น หลังจากการเรียนรู้และได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับอาจารย์ / อาจารย์ จากอาเซียน จากแบบสำรวจทัศนคติของการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนไทยที่เรียนกับอาจารย์ / อาจารย์จากฟิลิปปินส์ เวียดนาม ลาว กัมพูชา ฯลฯ มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียน โดยเฉพาะหากมีการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน เช่น ทัศนศึกษาเข้าค่าย ฯลฯ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์อาเซียนและนักเรียนไทยเป็นไปด้วยดีอย่างยิ่ง ดังจะพบความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญของ “สื่อบุคคล” และ “สื่อกิจกรรม” ในผลการวิจัยเชิงสำรวจ

ผลวิจัยที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ แม้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง “ภูมิสำเนา” และ “ระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์” ทางลบ ‘โดยรวม’ ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ อันอาจเนื่องมาจากว่าในแต่ละภูมิภาค มีทั้งโรงเรียนที่อยู่ติดและไม่ติดชายแดน จึงมีโอกาสสื่อสารกับคนในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคนั้น ๆ แตกต่างกัน แต่ผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนในจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านจะมีทัศนคติเชิงบวกกับประเทศเพื่อนบ้านมากกว่านักเรียนที่อยู่ไกลออกไป เนื่องจากโอกาสสื่อสารสร้างความสัมพันธ์กับคนจากประเทศเพื่อนบ้านมีมากขึ้น

ดังนั้น จากการปฏิสัมพันธ์โดยตรงจึงอาจส่งผลทำให้นักเรียนไทยเห็นทั้งด้านบวกและลบของคนชาติต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทางการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เชื่อว่า “การสื่อสารโดยตรงกับคนเจ้าของประเทศช่วยให้เราได้รับภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับคนและประเทศของเขามากขึ้น” (Direct communication with the native helps enhance our realistic view about their people and country) รวมทั้งช่วยสร้างภาพความสัมพันธ์ที่ดีและเกิดทัศนคติที่ดีต่อกันมากขึ้น (Gudykunst & Kim, 2003) โดยเฉพาะผลวิจัยนี้ พบทัศนคติเชิงบวกของนักเรียนไทยที่มีต่ออาจารย์สอนชาวฟิลิปปินส์ “ในด้านความเป็นมิตร” โดยอาจารย์ฟิลิปปินส์เองส่วนใหญ่ระบุว่ามีการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับนักเรียนไทยค่อนข้างมาก ซึ่งผลดังกล่าวขัดแย้งกับการวิจัยของ สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2529) ซึ่งพบว่าเยาวชนไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศฟิลิปปินส์น้อยที่สุดอันเนื่องมาจาก “การนำเสนอข่าว” ความขัดแย้งและความวุ่นวายทางเมืองของประเทศฟิลิปปินส์ในเวลานั้น

สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่นักเรียนใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารกับคนอาเซียนมากที่สุด

จากผลการสำรวจด้วยแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนไทยสื่อสารกับเพื่อน / คนรู้จักอาเซียนด้วยวิธี chat ผ่านทางสังคมออนไลน์ (social network) เช่น facebook มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.88) รองลงมาคือ line ผ่านโทรศัพท์มือถือ (ค่าเฉลี่ย 2.47) และคุยกันแบบไม่ผ่านสื่อหรือ face – to – face) (ค่าเฉลี่ย 2.37) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม พบว่า นักเรียนไทยมีการใช้สื่อออนไลน์ในการพูดคุยเกี่ยวกับคน / ประเทศอาเซียนต่าง ๆ กับ “เพื่อนคนไทย” (ค่าเฉลี่ย 3.06) มากกว่า “เพื่อน / คนอาเซียน” (ค่าเฉลี่ย 2.40) (จากผลวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม) จากความเห็นของนักวิชาการและวิชาชีพ มองว่า นักเรียนไทยสามารถใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงนักเรียนได้ง่ายและมากที่สุด ในการสื่อสารกับคนในวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างดี โดยเฉพาะใช้เป็นช่องทางในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมโดยตรง จากมุมมองเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงทำให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยเรื่อง “เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในสังคมไทย” ของเมตตา วิวัฒน์านุกูล (2554) ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวยังพบอีกว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์” กับคนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เป็นช่องทางการเรียนรู้และฝึกทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้อย่างดี โดยเฉพาะยังส่งผลต่อการทำให้เยาวชนไทย / คนไทย กล้าแสดงออกและสื่อสารผ่านภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศต่าง ๆ มากกว่าการพูดคุยแบบเผชิญหน้ากันโดยตรง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากความบ่อยครั้งหรือความถี่ในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน / คนรู้จักจากอาเซียน พบว่า นักเรียนไทยยังมีการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน / คนรู้จักจากอาเซียนโดยเฉลี่ยใน “ระดับน้อย” โดยติดต่อสื่อสารปีละ 1-2 ครั้งมากที่สุด (ร้อยละ 16.4) รองลงมาคือ อาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 13.7) และเกือบทุกวัน (ร้อยละ 10.3) ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์พบว่าความบ่อยครั้งในการติดต่อสื่อสารขึ้นกับตัวแปรหลายประการ เช่น จำนวนนักเรียนและอาจารย์อาเซียนในโรงเรียน ระยะเวลาและความต่อเนื่องของโครงการแลกเปลี่ยนฯ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงลักษณะงาน / การบ้านที่อาจารย์มอบหมายให้ทำ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาหรือการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม

ที่น่าสนใจ คือ ประเด็น / หัวข้อในการติดต่อสื่อสารกับคนอาเซียนเน้นกิจกรรม / งานอดิเรกมากที่สุด (ร้อยละ 11.50) รองลงมาคือ การเรียนในชั้นเรียน / การบ้าน (ร้อยละ 11.00) แต่พบว่ามี การพูดคุยเรื่องส่วนตัวน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 0.67 ซึ่งอาจสะท้อนถึงระดับความสัมพันธ์ของนักเรียนไทยกับเพื่อนอาเซียน ร้อยละ 40.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีเพื่อน / คนรู้จักอาเซียน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 46.02 มีเพื่อนอาเซียน 1-5 คน มากที่สุด และจำนวนเพื่อนอาเซียนที่พบมากที่สุดในงานวิจัยนี้คือ 39 คน นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

พบว่า ระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ทางลบของนักเรียนไทยที่มีเพื่อน / คนรู้จักในอาเซียนจำนวนมาก “ต่ำกว่า” นักเรียนไทยที่ไม่มีหรือมีเพื่อน / คนรู้จักในอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งพบว่า

“There is considerable evidence of a connection between interpersonal communication with members of the host society and the personal adjustment of strangers. Studies of international students and visitors indicate a positive relationship between the number of host friends and the stranger’s positive attitude toward the host society.”

(Gudykunst & Kim, 2003. P. 221)

นอกเหนือจากนั้น หากองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสถานศึกษามีการนำสื่อออนไลน์มาใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวัฒนธรรมและจัดการชุดความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะถือเป็นสื่อที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างยิ่ง

บทบาทภาษามีความสำคัญในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า “ภาษา” คือเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญ เป็นตัวถ่ายทอดความหมาย ความเข้าใจ และความรู้สึกระหว่างบุคคล ภาษาจึงมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ โดยเฉพาะคนที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน

จากงานวิจัยนี้ พบข้อสังเกตเกี่ยวกับ บทบาทของภาษาในหลายลักษณะ ดังนี้

ความรู้/ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ มีผลต่อ

- การรับรู้และทัศนคติของนักเรียนไทยที่มีต่ออาจารย์ผู้สอน จากผลวิจัยพบว่านักเรียนไทยสะท้อนปัญหา การสื่อสาร (รวมถึงทัศนคติเชิงลบ) ที่เกิดจากมาตรฐานการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์อาเซียน เช่น สำเนียงภาษา เป็นต้น ซึ่งจากงานวิจัย (เช่น งานวิจัยของ McEntee – Atalianis, 2011; Dixon, Mahoney and Cocks, 2002 ฯลฯ) พบว่า การออกเสียงและสำเนียงมีผลต่อการรับรู้ ความน่าเชื่อถือในตัวบุคคล

- การเข้าใจบทเรียนของนักเรียนไทยและการสื่อสารระหว่างนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเป็นปัญหาที่ทั้งนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียนระบุว่าปัญหาการสื่อสารที่พบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการเรียนการสอนในบริบทการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในสังคมไทยที่พบในงานวิจัยของ เมตตา วิวัฒนาคุณ (2551)

- ทัศนคติเชิงบวกหรือลบต่อคน / ประเทศอาเซียน ผลการสัมภาษณ์ พบว่านักเรียนไทยมีการใช้ “ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ” ของอาจารย์และเพื่อนอาเซียนใน

การประเมิน “ความเป็นประเทศพัฒนา” มากหรือน้อยกว่าประเทศไทยในแบบสำรวจทัศนคติ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินทัศนคติเชิงบวกหรือลบต่อคนอาเซียนชาตินั้น ๆ

การเรียนรู้ภาษาอาเซียนของนักเรียนไทยมีผลต่อ

- ทัศนคติที่มีต่อคน / ประเทศอาเซียน ผลการวิจัย พบว่า การเรียนภาษาของประเทศอาเซียนหนึ่ง ๆ สัมพันธ์กับทัศนคติต่อประเทศนั้น ๆ กล่าวคือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ว่า การสนใจหรือเลือกเรียนภาษาอื่น แสดงถึงแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีในการต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาของกลุ่มวัฒนธรรมนั้น ๆ ดังที่ Gudykunst & Kim (2003) กล่าวว่า

“Even if we cannot speak fluently, our efforts to speak the strangers’ language probably will be appreciated and will lead to more effective communication.”

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ยังพบอีกว่า จำนวนภาษาอาเซียนที่นักเรียนไทยเลือกเรียน สัมพันธ์กับระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ในทางลบของนักเรียนไทย กล่าวคือ นักเรียนไทยที่มีจำนวนภาษาที่เรียนมากขึ้น มีระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ในทางลบ เช่น การมองแบบเหมารวม (stereotype) การรับรู้แบบมีอคติ (prejudice) ลดลง ซึ่งหมายถึงมีใจเปิดกว้างในการเรียนรู้และยอมรับความแตกต่างจากตนมากขึ้นด้วย

“An image is “closed” to the extent that person regards the attributes included in it as completely defining the object....The more “open” the image, the more is the person willing to entertain the possibility that essential features of the object have not yet been recognized by him [or her], and that these additional attributes would reveal new similarities and differences in relation to other objects.”

(Scott, 1965: P.81)

อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการพูด / ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนต่าง ๆ โดยรวมของนักเรียนไทยยังอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ แม้ว่าผลการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า นักเรียนประเมินระดับความสามารถของการพูด / ใช้ภาษาอังกฤษของตนอยู่ใน “ระดับกลาง” คือระหว่าง 5-7 คะแนน มากที่สุด ขณะที่ประเมินความสามารถของการพูด / ใช้ภาษาอาเซียนต่าง ๆ ของตนอย่างหลากหลาย แต่จากการสัมภาษณ์ทั้งตัวนักเรียนไทยเอง อาจารย์ผู้ประสานงานโครงการ และอาจารย์อาเซียน พบว่า ปัญหาการพูดและการใช้ภาษาอังกฤษรวมถึงภาษาอาเซียนอื่น ๆ ของนักเรียนไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก จนสามารถใช้งานและใช้ในการสื่อสารได้จริง รวมถึงเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการแสดงออกทางบุคลิกภาพที่ดีของนักเรียนไทยมากขึ้น

ซึ่งถือเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ (human capital) ที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในอนาคต จึงเป็นปัญหาและประเด็นที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องหาแนวทางร่วมมือ โดยเฉพาะ “การใช้ภาษาอังกฤษ” ซึ่งถือเป็นภาษากลางหรือภาษาสากลของประชาคมอาเซียน ซึ่งประเทศไทยอาจมีโอกาสดำเนินชีวิตประจำวันน้อยกว่าหลาย ๆ ประเทศในอาเซียน

คุณลักษณะและทัศนคติของนักเรียนไทยกับการพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ผลการวิเคราะห์แบบสำรวจทัศนคติจากมุมมองของนักเรียนไทย และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้ประสานงานและอาจารย์อาเซียนสามารถสรุปคุณลักษณะและทัศนคติของตนเองของนักเรียนไทยได้ดังนี้

- “มีน้ำใจ” และ “เป็นมิตร” เป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของคนไทย ทั้งจากการรับรู้ของนักเรียนไทยเองและจากความเห็นของอาจารย์อาเซียน โดยนักเรียนไทยระบุว่าคนไทยมีคุณลักษณะ “มีน้ำใจ” เป็นลำดับ 1 และมากกว่าทุก ๆ ประเทศในอาเซียน และ “เป็นมิตร” เป็นลำดับ 2 ด้วยคะแนนใกล้เคียงกันมากกับประเทศลาว โดยระบุว่า “ลาว” เป็นประเทศที่เป็นมิตร มากที่สุด

นอกจากนี้ จากผลการสัมภาษณ์อาจารย์อาเซียน คุณลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของนักเรียนไทยคือ “การปรับตัวง่าย”

คุณลักษณะทั้งสามประการถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและเอื้อต่อความร่วมมือและการอยู่ร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนอย่างสันติสุข จึงเป็นคุณลักษณะที่ทุกภาคส่วนตั้งแต่ผู้ประกอบการในการอบรมสั่งสอน รัฐและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ควรต่อยอดคุณลักษณะนี้ผ่านระบบการศึกษา รวมถึงบทบาทสื่อมวลชน

อย่างไรก็ตาม นักเรียนไทยระบุคุณลักษณะเชิงลบของคนไทยในเรื่อง “เฉื่อยชา” เป็นลำดับที่ 3 และ “ขี้โกง” เป็นลำดับที่ 4 ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะผลสำรวจภายในประเทศจำนวนมากชี้ว่า “คนไทยมีทัศนคติเชิงยอมรับต่อการโกง / การคอร์รัปชัน หรือการทุจริตภายในสังคมไทย” อย่างน่าเป็นห่วง ดังปรากฏในผลสำรวจนิสิตนักศึกษา 23 สถาบัน รวม 5,000 คนของนิด้าโพล ในปี 2556 พบว่า นักศึกษาร้อยละ 16.3 เคยทุจริตการสอบ ร้อยละ 29.7 เคยช่วยเพื่อนทุจริตการสอบ ขณะเดียวกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าการทุจริตไม่ผิดหรือผิดน้อย และมักมีการทำเป็นประจำ (เดลินิวส์, 23 พฤศจิกายน 2556)

การรับรู้และทัศนคติดังกล่าวย่อมส่งผลเสียต่อการพัฒนาตนเองของเยาวชนไทย และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา “ทุนมนุษย์” ที่มีคุณภาพในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและเป็นภาพลักษณ์เชิงลบของประเทศ ทั้งนี้ ตามหลักแนวคิดเรื่อง “การรับรู้ตนเอง” (self-perception /

self concept) เชื่อว่า การรับรู้ตนเองมีผลต่อการแสดงออกและพฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงต่อผู้อื่น

นอกจากนี้ จากผลสำรวจพบว่า นักเรียนไทยมีระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ทางลบซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับพอควร (ค่าเฉลี่ย 3.29) เมื่อแยกเป็นทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ประเภทต่าง ๆ พบว่า

มีระดับทัศนคติแบบมีอคติ ค่าเฉลี่ย 3.42 ระดับพอควร

มีระดับทัศนคติแบบยึดวัฒนธรรมตนเองเป็นศูนย์กลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 ระดับพอควร

มีระดับทัศนคติแบบการมองแบบเหมารวม ค่าเฉลี่ย 3.06 ระดับพอควร

เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับการหาค่าความสัมพันธ์ทางสถิติ ซึ่งพบความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญระหว่าง “ระดับการเปิดรับสื่อมวลชน” กับ “ระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์โดยรวม” ของนักเรียนไทย ร่วมกับผลวิเคราะห์แบบสำรวจทัศนคติจากการสัมภาษณ์ รวมถึงความเห็นของนักวิชาการและนักวิชาชีพ สามารถสรุปลักษณะทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทย ดังนี้

1) มีทัศนคติเชิงลบและมีการรับรู้แบบอคติ / มีความโน้มเอียง (prejudice) ในระดับพอควรต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะกัมพูชาและพม่าเด่นชัดกว่ากลุ่มอื่น ๆ จากอิทธิพลของบทเรียนในอดีตและการนำเสนอของสื่อมวลชน

2) มีการรับรู้แบบยึดชาติหรือวัฒนธรรมตนเองเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) ในระดับพอควร โดยเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่และเพียบพร้อมที่สุด และคนต่างชาติต้องเป็นฝ่ายปรับเข้าหาวัฒนธรรมไทย ซึ่งอาจเกิดจากการภูมิใจในเอกราชของไทย ซึ่งถูกปลุกฝังผ่านบทเรียน ระบบการศึกษาและสื่อต่าง ๆ

3) มีการรับรู้แบบเหมารวม (stereotype) ในระดับพอควร ซึ่งภาพแบบเหมารวมซึ่งปรากฏพบมากและโดดเด่นในงานวิจัยนี้มี 6 ประเทศ ได้แก่

ประเทศกัมพูชา - ไม่เป็นมิตร (ค่าเฉลี่ยสูงสุด)

- มีการศึกษาน้อย (ไม่มีนักเรียนไทยระบุว่ามีการศึกษาสูงเลย)

- ไม่ซื่อสัตย์ / ซี้โกง

ประเทศพม่า - ไม่เป็นมิตร (ค่าเฉลี่ยรองจากกัมพูชา)

- มีการศึกษาน้อย (ไม่มีนักเรียนไทยระบุว่ามีการศึกษาสูงเลย เช่นเดียวกับประเทศกัมพูชา)

- โหดร้าย

ประเทศฟิลิปปินส์ - มีความเป็นมิตรสูง (ไม่มีนักเรียนไทยระบุว่าไม่เป็นมิตรเลย)

- มีการศึกษาสูง (ไม่มีนักเรียนไทยระบุว่ามีการศึกษาน้อยเลย)

โดยบทสัมภาษณ์พบว่านักเรียนไทยสรุปจากความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์ผู้สอน

- ประเทศสิงคโปร์ - เป็นประเทศที่มีการพัฒนาสูง (โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 3 มิติ)
 - เป็นประเทศที่ร่ำรวย (โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 3 มิติ)
 - เป็นประเทศที่ซื่อสัตย์ (โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 3 มิติ)
- ประเทศบรูไน - ร่ำรวย
 - เป็นมิตร (ค่าเฉลี่ยสูงสุด)
 - มีน้ำใจ

ส่วนประเทศเวียดนาม อินโดนีเซีย และมาเลเซีย นั้น นักเรียนไทยยังมีทัศนคติที่หลากหลาย และส่วนใหญ่ระบุว่าไม่ค่อยรู้จัก ไม่ค่อยมีความรู้ ยกเว้นประเทศมาเลเซีย ซึ่งนักเรียนไทยในภาคใต้มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่าภาคอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม พบว่าทัศนคติต่าง ๆ มาจากความรู้ความเข้าใจเพียงผิวเผิน จากอิทธิพลของสื่อต่าง ๆ ตามที่ได้อธิบายไปแล้ว แต่ฝังรากลึก ทำให้การรับรู้แบบเหมารวมและอคติบางอย่างของคนไทย มีการเปลี่ยนแปลงน้อย สอดคล้องกับข้อสังเกตจากงานวิจัยของสุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2529) ซึ่งกล่าวว่า

“เยาวชนมีทัศนคติชื่นชมประเทศสิงคโปร์ในทุกด้าน และจัดระดับสิงคโปร์ให้ทัดเทียมกับญี่ปุ่น ขณะที่ฟิลิปปินส์อยู่รั้งร้ายเพราะปัญหาด้านการเมืองภายในเป็นสำคัญ ส่วนประเทศอื่น ๆ ไม่ค่อยแตกต่างกันมากนักในมุมมองของเยาวชน อันเนื่องจากการที่เยาวชนขาดข้อมูล ไม่รู้เกี่ยวกับประเทศนั้น ๆ โดยทัศนคติทั้งด้านบวกและด้านลบที่เยาวชนมีล้วนมาจากข้อมูลซึ่งถูกเสนอผ่านสื่อมวลชน และเป็นเพียงข้อมูลผิวเผินทั้งสิ้น ดังเช่น ทัศนคติด้านบวกต่ออินโดนีเซีย เรื่องการมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่เยาวชนระบุรายละเอียดไม่ได้ว่าอย่างไร มาเลเซียและอินโดนีเซีย เรื่องฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ถึงกับอยู่ในกลุ่มยากจน เพราะมีข้อมูลว่าประเทศทั้งสองมีทรัพยากรน้ำมัน”

นอกจากนี้ จากความเห็นของอาจารย์ผู้ประสานงานและอาจารย์อาเซียน รวมถึงผลสัมภาษณ์จากนักเรียนไทย ยังพบลักษณะทัศนคติของนักเรียนไทยที่สังคมไทยควรให้ความสำคัญและเฝ้าระวัง ได้แก่

- ทัศนคติเชิงบวกและชื่นชมวัฒนธรรมตะวันตก
- การไม่รู้ตัวตนและเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่แท้จริง

ด้วยเหตุนี้ จึงมีข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ในการสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องของนักเรียนไทย รวมถึงการสร้างทักษะการอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรม ผ่านการเรียนรู้จากการมี

ปฏิสัมพันธ์จริงกับคนในประเทศต่าง ๆ ในรูปแบบและกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่ Adelman (2002) กล่าวไว้

“Communication in interpersonal relationships is vital to strangers as a source of cultural learning and social support.”

ทั้งนี้ แนวการพัฒนาจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนตั้งแต่ บ้าน โรงเรียน ชุมชน สื่อมวลชนและรัฐบาล โดยเริ่มกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่เล็กอย่าง “เป็นกระบวนการ” และ “ต่อเนื่อง” จึงเป็นสิ่งที่ต้องเริ่มดำเนินการอย่างจริงจังนับแต่บัดนี้ไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1) จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการได้จัดหลักสูตรให้เน้นความเป็นสากลและเน้นอาเซียนศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และจากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยในประเภทโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ มีทิศทางไปทางบวกมากกว่าลบ ซึ่งผลดังกล่าวอาจเป็นเพราะลักษณะหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนที่วางไว้ หรือเป็นเพราะลักษณะบุคลิกภาพของคนไทย (ในอดีต) ที่เน้นการรักษาความสัมพันธ์และหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง รวมถึงบุคลิก “การปรับตัวง่าย” ของคนไทยตามที่อาจารย์อาเซียนส่วนใหญ่ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ งานวิจัยในอนาคตจึงควรศึกษาในลักษณะต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง “นักเรียนทั่วไป” ที่ไม่ได้อยู่ในโครงการของ สพฐ. กับ “นักเรียนในโครงการฯ”

1.2 หาความสัมพันธ์ระหว่าง “ลักษณะหลักสูตรเฉพาะ” และ “สภาพแวดล้อมการเรียนรู้” ของแต่ละกลุ่มประเภทโรงเรียน กับ ทิศทางทัศนคติของนักเรียนไทย เนื่องจากในงานวิจัยนี้ พบความสัมพันธ์ระหว่าง “ประเภทโรงเรียน” กับ “ระดับทัศนคติเชิงชาติพันธุ์” ของนักเรียนไทย แต่เนื่องด้วยในแต่ละกลุ่มประเภทโรงเรียนมีลักษณะบางอย่างหรือตัวแปรที่ซ้ำซ้อนกัน เช่น โรงเรียนบางแห่งจัดอยู่ในกลุ่มประเภทโรงเรียนมากกว่า 1 กลุ่ม โรงเรียนประเภท Education Hub บางแห่งอยู่ใกล้ชายแดนเหมือน buffer school เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถเห็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของแต่ละประเภทโรงเรียนได้อย่างชัดเจนในงานวิจัยนี้

1.3 หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปรที่พบในงานวิจัยนี้

2) ผลจากการวิจัย พบว่า ลักษณะทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ของนักเรียนไทยต่อคน / ประเทศในประชาคมอาเซียนมีหลายมิติ (multi-dimensional) เช่น จากผลการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม พบว่า คนไทยมีลักษณะทัศนคติแบบการเอาชาติหรือวัฒนธรรมตนเป็น

ศูนย์กลาง (ethnocentrism) ในระดับพอควร แต่ขณะเดียวกัน มีการประเมินรับรู้ตนเองหรือคุณลักษณะของคนไทยบางประการในมิติเชิงลบในระดับค่อนข้างสูง เช่น “ซีโกง” “เนือยซา” ฯลฯ หรือจากผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทยซึ่งสะท้อนทัศนคติเชิงลบเช่นกัน เช่น “ชอบคิดว่าตัวเองเหนือกว่าคนอื่น” “ชอบดูถูกคนอื่น” “ไม่ยอมพัฒนาตัวเอง” ฯลฯ ซึ่งงานวิจัยนี้ศึกษาเพียงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับระดับทัศนคติทางชาติพันธุ์เชิงลบโดยรวม แต่ยังไม่ศึกษาเจาะจงว่า “ทัศนคติเชิงบวก” และ “ทัศนคติเชิงลบ” สัมพันธ์กับตัวแปรใด ซึ่งสามารถศึกษาต่อไป และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทัศนคติของเด็กและเยาวชนในอนาคต

3) เนื่องจากผลการวิจัยต่างประเทศ เช่น Spenader, 2011; Le Pichon et al., 2010 & Masgoret et al., 2000 ฯลฯ พบว่า การเรียนภาษา (language learning) มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการปรับตัวทางวัฒนธรรม (intercultural communication competence / adaptation) แต่ในงานวิจัยนี้พบความสัมพันธ์เพียงบางส่วน กล่าวคือ พบความสัมพันธ์กับการเรียนภาษาบางภาษาเท่านั้น ซึ่งผลวิจัยอาจเกิดจาก

ก) ไม่ได้สำรวจอย่างชัดเจนว่าการเรียนภาษาต่าง ๆ นั้นมาจาก “ความสมัครใจ” คือ “เลือกเรียน” ซึ่งสัมพันธ์กับ “แรงจูงใจ” ในการเรียนรู้หรือไม่

ข) การหาความสัมพันธ์อาจไม่สะท้อนระดับที่เปลี่ยนไป เช่น หลังเรียนทัศนคติเชิงบวกเพิ่มขึ้นหรือทัศนคติเชิงลบลดลงจากก่อนเรียนหรือไม่

ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตจึงควรศึกษาต่อยอดในประเด็นช่องว่างที่พบ

4) ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยส่วนใหญ่มาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ คือ ร้อยละ 93.8 ศาสนาอื่น ๆ จึงมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะศาสนาอิสลาม มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 2.6 ซึ่งลักษณะทัศนคติและปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม อาจแตกต่างกันได้ จึงควรศึกษาในมิติความแตกต่างทางศาสนา เพิ่มเติม

5) จากผลวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่แม้ติดชายแดนมีนักเรียนจากประเทศอาเซียนจำนวนน้อยหรือเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนระยะสั้น และโรงเรียนบางแห่งไม่มีนักเรียนอาเซียนเลย ทำให้ผลวิจัยนี้เน้นการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่าง “อาจารย์อาเซียน” และ “นักเรียนไทย” การศึกษาในอนาคตจึงอาจเน้นการสื่อสารและปัญหาการรับรู้ระหว่าง “นักเรียนไทย” และ “นักเรียนจากอาเซียนอื่น ๆ” ซึ่งอาจมีธรรมชาติและปัญหาการสื่อสารแตกต่างกัน

6) การศึกษาส่วนใหญ่รวมถึงการรับรู้ต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนเน้น “ประเทศเพื่อนบ้าน” ของไทย การศึกษาประเทศต่าง ๆ ที่ไกลออกไป โดยเฉพาะบรูไน แทบไม่พบเลยในสาขาการสื่อสาร ขณะที่งานวิจัยนี้พบนักเรียนมีเพื่อนบรูไนเพียง 2 คน รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบรูไนมีน้อยมาก และผลวิจัยยังพบว่าการรับรู้ของเยาวชนไทยต่อประเทศที่ไกล

ออกไปมักมาจากสื่อมวลชนเป็นหลัก การศึกษาทางสาขานิติศาสตร์ในอนาคตจึงควรขยายหรือเน้นกลุ่มประเทศที่ไกลชายแดนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

สำหรับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ

1) การกำหนดนโยบายให้การศึกษาเกี่ยวกับอาเซียน “มีความต่อเนื่อง” โดยเฉพาะ “การเรียนรู้ภาษา” อาเซียนอื่น จนนักเรียนไทยสามารถพูดและใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถสื่อสารกับคนอาเซียนในระดับพื้นฐานได้อย่างแท้จริงเนื่องจากที่ผ่านมา โรงเรียนส่วนใหญ่ระบุว่ามีการจ้างอาจารย์อาเซียนในเป็นปี ๆ ดังนั้น บางโรงเรียนจึงมีอาจารย์อาเซียนสอนเฉพาะบางปีหรือมี 1-2 ปี และปัจจุบันไม่มี เป็นต้น ขณะที่ประเทศอื่น ๆ รู้จักประเทศไทยมากกว่าคนไทย รู้จักประเทศอื่น ๆ การจัดงบประมาณในส่วนนี้จึงเป็นเรื่องที่ควรพิจารณา

2) “ภาษาอังกฤษ” ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน พบว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่พบในงานวิจัยนี้ ซึ่งนอกจากส่งผลต่อการเข้าใจเนื้อหาการเรียน และผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการศึกษาโดยรวม แต่ยังส่งผลต่อทัศนคติและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยกับอาจารย์และเพื่อนอาเซียนด้วย จากการประมวลผลวิจัยและความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาภาษาอังกฤษ พบว่า ภาครัฐและกระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ อยู่แล้ว และให้ความสำคัญของทักษะภาษาอังกฤษ โดยมีนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม เช่น การสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนและสถาบันสอนภาษาต่าง ๆ จากต่างประเทศ การจัดฝึกปฏิบัติการด้าน phonetics การจัด connecting classroom ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้สรุปความเห็นและปัญหาที่พบเพื่อสร้างแนวทางร่วมกัน ดังนี้

2.1 ปัญหาการขาดมาตรฐานด้านการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะของอาจารย์อาเซียน ทั้งด้านไวยากรณ์และการใช้ศัพท์ (ซึ่งสังเกตจากการทำให้สัมภาษณ์โดยตรงและความเห็นจากการสัมภาษณ์) และการออกเสียงที่เป็นสากล โดยเฉพาะเป็นปัญหาที่ทั้งนักเรียนไทยพูดถึงอาจารย์อาเซียนและอาจารย์อาเซียนพูดถึงนักเรียนไทย ภาครัฐควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและส่งเสริมงบประมาณในทางหนึ่งทางใดต่อไปนี้

- คัดเลือกอาจารย์สอนภาษาที่มีมาตรฐาน โดยอาจเป็นอาจารย์เจ้าของภาษาหรืออาจารย์จากประเทศอาเซียน หรืออื่น ๆ ตามแต่ประเภทโรงเรียนและหลักสูตรที่ สพฐ. วางไว้
- จัดทำห้องฝึกปฏิบัติการทางภาษา (language lab) โดยเฉพาะในกรณีที่เหมาะสมปัญหาในการคัดเลือกอาจารย์สอนภาษาที่มีมาตรฐาน
- จัดทำสื่อ เช่น CD หรือหลักสูตร / วิชาบนสื่อออนไลน์ ซึ่งนักเรียนสามารถเข้าไปศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเองได้

3) การบรรจุเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับ “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” (intercultural communication) ไว้ในหลักสูตร โดยเฉพาะการพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ

- ด้านความรู้ ทั้งภาษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะนักเรียนไทยรู้จักประเทศที่ไกลจากชายแดนน้อยมาก รวมทั้งการเน้นให้เห็นทั้งวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อย (sub-culture) เช่น ศาสนาอิสลามอาจมีแนวคิดร่วมกัน แต่ก็มีข้อปฏิบัติบางอย่างที่แตกต่างกัน เป็นต้น รวมทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การไม่รับรู้ประเทศใด ๆ จากการสรุปจากคนกลุ่มเดียว เช่น พม่าหรือกัมพูชา เป็นพวกแรงงานต่างด้าวไร้การศึกษา เป็นต้น

- ด้านทัศนคติ เชิงบวกในการอยู่ร่วมกับวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการลดทัศนคติแบบเหมารวมและมีอคติต่อประเทศต่าง ๆ ซึ่งพบในงานวิจัยนี้ในระดับพอควร

- ด้านพฤติกรรม คือ ทักษะการใช้ชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขและมีประสิทธิภาพ

4) การทบทวนบทเรียนและวิธีเรียนทางประวัติศาสตร์ ที่เน้นการตกย้ำความขัดแย้ง เป็นการเรียนรู้ “ภูมิหลัง” จากการวิเคราะห์ด้วย “ความเข้าใจและเปิดกว้าง”

5) การเน้น “ระบบการศึกษาและกิจกรรม” แบบบูรณาการที่สอดแทรกทักษะการสื่อสารกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้านตามที่กล่าวถึงไว้ในข้อ 3 ให้นักเรียนตระหนักถึงการเป็น “พลเมืองอาเซียน” และ “พลเมืองโลก” และทักษะการอยู่ในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม (multicultural society) ซึ่งจากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการฯ พบว่า การส่งเสริมทักษะทั้ง 3 ด้าน อยู่ในแผน / นโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว แต่นักวิชาการต่าง ๆ เห็นว่า กระบวนการนี้ควรเริ่มตั้งแต่เล็ก และควรเน้นการทำให้เด็กไทยรู้จักตัวตนและเอกลักษณ์ไทยด้วย

6) จากผลวิจัยพบว่า การสื่อสารโครงการและการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับคนในวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นช่องทางการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นจริงและส่งเสริมทัศนคติและความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน รัฐบาล จึงควรสนับสนุนให้มีโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมแบบเน้นปฏิสัมพันธ์จริง ไม่ใช่เพียงการไปทัศนศึกษาหรือสังเกตการณ์เท่านั้น

7) การเน้นนโยบายการศึกษาที่ให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรมในชุมชน เช่น การร่วมจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น อย่างมีทิศทางและเป็นรูปธรรมตามแนวนโยบายที่วางไว้

8) การจัดทำ Web การศึกษาและการจัดการความรู้ทางสื่อออนไลน์ที่นักเรียน อาจารย์ และบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ แบบทันสมัย (update) และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ (interactive) ร่วมกัน โดยเฉพาะมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รับรู้อย่างแพร่หลาย

สำหรับโรงเรียน / สถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้รวมถึงการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของสถานศึกษาต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับนโยบายของภาครัฐและกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีเอกภาพตามที่เสนอแนะในส่วนภาครัฐ

ในส่วนของสถานศึกษาโดยตรง พบผลวิจัยที่อาจนำไปประยุกต์ได้ดังนี้

1) การจัดทำแผนรายปี (feasible annual action plan) ว่ามีวัตถุประสงค์อะไรบ้างในแต่ละปี และจัดกิจกรรมใด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ และมีการประเมินผล (เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่จากการให้สัมภาษณ์ของอาจารย์อาเซียนมักเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจ)

2) การสอนวัฒนธรรมผ่านการสอนภาษา จากการสัมภาษณ์ทั้งนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียน จากการสัมภาษณ์ทั้งนักเรียนไทยและอาจารย์อาเซียน พบว่า การให้เจ้าของภาษาเป็นผู้สอน ผู้สอนสามารถสอดแทรกการเรียนรู้วัฒนธรรมได้อย่างไม่เป็นทางการ และทำให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้ภาษามากขึ้นด้วย

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรม และการสร้างความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมต่าง ๆ ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ผลวิจัย พบว่า กิจกรรมประเภทเข้าค่ายกับอาจารย์ / เพื่อนอาเซียน การเล่นกีฬา การร่วมชมรมต่าง ๆ เป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงความสัมพันธ์ได้ดี

4) การจัดสภาพการเรียนรู้แบบทำงานร่วมกันเป็นที่มในทางสร้างสรรค์ (positive team environment) โดยเฉพาะการฝึกสัมมนา ทำโครงการแก้ปัญหา / วางแผนร่วมกัน หรือการผลิตสื่อเอง (self-learning) ระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียนจากอาเซียนอื่น ๆ เพื่อเตรียมพร้อมและฝึกทักษะการทำงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมในทางวิชาชีพต่อไปในอนาคต รวมถึงเป็นการขัดเกลาทัศนคติและการอยู่ร่วมกัน / ทำงานร่วมกันในบริบทต่างวัฒนธรรมได้ดี

5) การเน้นการเรียนรู้ความเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่าข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของแต่ละประเทศ ฯลฯ

6) การจัดการความรู้ของแต่ละโรงเรียนและหาแนวทางในการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอด และร่วมกันสร้างฐานข้อมูลหรือ shared files ระหว่างกัน รวมทั้งการถ่ายทอดประสบการณ์ของอาจารย์ / นักเรียนในโครงการทัศนศึกษาหรือโครงการแลกเปลี่ยนผ่าน web ของโรงเรียนหรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ หรือจากกลุ่มเล็ก ๆ สุ่มกว้างขึ้น

7) ปัญหาด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับอาจารย์อาเซียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อบาทและการยอมรับอาจารย์อาเซียนซึ่งพบในงานวิจัยนี้ คือ การที่นักเรียนไม่เชื่อฟัง เนื่องจากอาจารย์อาเซียนไม่มีอำนาจในการให้คะแนนหรือลงโทษ โรงเรียนจึงควรรหาแนวทางในการปรับปรุงบทบาทของอาจารย์อาเซียนในส่วนนี้ รวมถึงการลดภาระงานอาจารย์อาเซียนให้มีส่วนของการพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับนักเรียนไทยมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, 2549.
- การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558.** บรรณาธิการ ไพศาล วิชาลาภรณ์ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ, 2554.
- ขวัญใจ เดชเสนสกุล. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะที่แรงงานไทยยังต้องพัฒนา. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : www.thai-aec.com/458
- จุฑาพรรณี ผดุงชีวิต. วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ณัฐจิรา ณ ระนอง. การนำเสนอข่าวประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนทางหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- ทิพจุกา สุภิมารส. การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- โทมาลิน, แบริวี. กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรม. แปลโดย สรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : หน้าต่างสู่โลกกว้าง, 2549.
- ธีระ นุชเปี่ยม. "เอเชียตะวันออกเฉียงใต้", เอเชียรายปี 2004/2547. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยถอยหลัง AEC ก้าวแรกต้อง..ปฏิรูปการศึกษาไทย.** สยามธุรกิจ. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : www.thai-aec.com/435
- นิภา แยม่วจี. เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network – AUN). [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา : <http://www.asean.moe.go.th>
- ประชาธรรม. เขตแดนของเราเพื่อนบ้านอาเซียนของเรา เสียงสะท้อนจากท้องถิ่น. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา : http://www.prachatham.com/detail.htm?dataid=7413&code=n2_03022011_03&mode=th

- ปวิณ ชัชวาลพงศ์พันธ์, ลักษณ์ ปันวิชัย, ธนัษพร จันทรา, โชติรส นาคสุทธิ และธำรงค์ศักดิ์ เพชร
 เลิศอนันต์. "อาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาว". สัมมนาวิชาการประจำปี "อาเซียน
 ศึกษา". 24 - 25 มกราคม 2556. หอประชุมใหญ่ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
 กรุงเทพฯ, 2556 (<http://www.youtube.com/watch?v=j6ACTyiGfm0>)
- ปัทพร สุนทรมาน. การเปิดเสรีด้านการศึกษาระดับภูมิภาคอาเซียน. [ออนไลน์]. 2556.
 แหล่งที่มา : www.thai-aec.com/697
- พฤกษ์ เกาถวิล. นโยบายการจัดการแรงงานข้ามชาติของไทย : จากความเกลียดกลัวคน
 ต่างชาติถึง (เหนือกว่า) สิทธิมนุษยชน. Journal of Mekong Societes, ปีที่ 6
 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม, 2553.
- พัฒนาทักษะ 'ภาษาอังกฤษ' สู่อเซียนเพิ่มโอกาสสร้างงาน...สร้างอาชีพ. [ออนไลน์].
 2554. แหล่งที่มา : www.thai-aec.com/543.
- พีรยุทธ โอพันธ์. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่
 ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และชาวมลายูเชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน
 ประเทศมาเลเซีย, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะ
 วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ภริตา โกเชก. การสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่มีผลต่อการปรับตัวของคนข้ามชาติ : ศึกษา
 กรณีชาวพม่าในจังหวัดพรมแดนประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- มติชนออนไลน์. "นิธิ" ชี้ 2 ชาติ "ไทย-เขมร" ตกเป็นเครื่องมือชนชั้นนำแย่งผลอำนาจ
 ไม่ใช่ทะเลาะกัน. 2554. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://www.matichon.co.th/mtc-
 flv-window.php?newsid=1297142875](http://www.matichon.co.th/mtc-flv-window.php?newsid=1297142875)
- มติชนออนไลน์. ดร.ศานติชัยปัญหาไทย-เขมร มีปัญหาตั้งแต่ "ชื่อ" เรียก-บทเรียน
 ประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติแล้ว. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา :
[http://www.matichon.co.th/mtc-
 flv-window.php?newsid=1297151176](http://www.matichon.co.th/mtc-flv-window.php?newsid=1297151176)
- มิ่งขวัญ สินธุวงษ์. การฝึกอบรมทางวัฒนธรรมของบริษัทนานาชาติในประเทศไทย
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะ
 นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล. การสื่อสารต่างวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

- เมตตา วิวัฒน์านุกูล. รายงานวิจัยเรื่อง สถานภาพการศึกษาการสื่อสารระหว่าง
ประเทศไทยในประเทศไทย ระหว่างปี 2540-2551. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2551.
- เมตตา วิวัฒน์านุกูล. รายงานวิจัยเรื่อง เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการสื่อสาร
ระหว่างวัฒนธรรมในสังคมไทย. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ยศ สันตสมบัติ. ชายแดน พื้นที่วัฒนธรรมข้ามพรมแดนรัฐชาติ. [ออนไลน์]. 2554.
แหล่งที่มา
http://www.prachatham.com/detail.htm?dataid=7394&code=n2_30012011_02&mode=th
- รู้จักประชาคมอาเซียน. บรรณาธิการ วิทย์ บัณฑิตกุล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สถาพรบุ๊คส์, 2555.
- รู้จักอาเซียน. แปลโดย ปวิณ ชัชวาลพงศ์พันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ : ซิลค์เวอร์ม, 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. โรงเรียนนำร่องสู่
ประชาคมอาเซียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://social.obec.go.th/node/45>
- วารุณี ณ นคร. ยุทธศาสตร์การสร้างพลังผ่านการใช้พื้นที่สื่อของขบวนการทางสังคมใน
ประเทศไทย. Journal of Mekong Societes, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม,
2554.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. ตัวอย่างการพัฒนาการของสิงคโปร์ ไทยควรเร่งพัฒนาเตรียมพร้อมสู่
AEC. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : www.thai-aec.com/160
- เศรษฐา ทวีสิน. อีกมุมมองหนึ่งในเรื่องการศึกษาของประเทศ ในวาระที่ AEC. [ออนไลน์].
2555. แหล่งที่มา : www.thai-aec.com/528
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, เสาวรัช รัตนคำฟู, สุนทร ตันมันทอง และ พลอย ชรรมาภิรานนท์.
ประเทศไทยในกระแส AEC : มายาคติ ความเป็นจริง โอกาสและความท้าทาย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดกิจกรรม
ค่ายอาเซียน. บรรณาธิการ สุดาวรรณ เครือพานิช, กระแสสินธุ์ ปลั่งมะณี, วรยา
พลายเล็ก, พงศ์ศักดิ์ กาญจนภักดิ์, ประเสริฐศรี ศรีวิลัย, หทัยา เข็มเพชร, นรมน
ไกรสกุล, บังอร ควประสงค์, เปรมฤดี ทัดศรี และชนิกานต์ วงศ์กิตติวรรณ. โรง
พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระดับประถมศึกษา**. บรรณาธิการ มาลี โตสกุล, วันเพ็ญ สุทธากาศ, พร็ิมเพรา คงธนะ, วิริยะ บุญยะนิวาสน์, ชีวิน จินดาโชติ, อินสวณ สาธุเม, สุตาวรรณ เครือพานิช, เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ และกระแสนันท์ ปล้องมะณี. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา**. บรรณาธิการ มาลี โตสกุล, วิริยะ บุญยะนิวาสน์, วันเพ็ญ สุทธากาศ, พร็ิมเพรา คงธนะ, ชีวิน จินดาโชติ, อินสวณ สาธุเม, สุตาวรรณ เครือพานิช, เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ และกระแสนันท์ ปล้องมะณี. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2555.
- สุทธรา โยธำพันธ์. **การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุนทร ชุตินทรานนท์ และคณะ. **ไทยในการรับรู้และความเข้าใจของประเทศเพื่อนบ้าน : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2552.
- สุภลักษณ์ **เชื้อสีเป็นเครื่องมือโฆษณาทางการเมือง ผลิตภัณฑ์กรรมเขมร "เจ้าเล่ห์-heim เกริม"**. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา : <http://www.matichon.co.th/mtc-flv-window.php?newsid=1297151791>
- สุภาวค์ จันทวานิช และคณะ. **รายงานผลการสำรวจทัศนคติของเยาวชนไทยที่มีต่อประเทศญี่ปุ่นและประเทศในประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- องค์กรไทยไม่รู้จักเกี่ยวกับ AEC**. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.thai-aec.com/661>
- อมรทิพย์ อมราภิบาล. **มิติวัฒนธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : กรณีศึกษาชายแดนไทย-ลาว พื้นที่จังหวัดหนองคาย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อาเซียนภาควัฒนธรรม : ทัศนะต่อประชาคมในกระแสความขัดแย้งและความหวัง**. บรรณาธิการ ชัสรา ชมะวรรณ มุกดาวิจิตร, ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2555.

อุดมศึกษาไทยพร้อมรับ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา :

www.thai-aec.com/709

ASTV ผู้จัดการออนไลน์. “ผศ.ดร.การดี” ชี้จุดบอดการศึกษาไทย คุณภาพรั้งท้าย
อาเซียน!. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Family/ViewNews.aspx?NewsID=9550000074528>

Clement, Richard ; Baker, Susan C.; and MacIntyre, Peter D. “*Willingness to Communicate in a Second Language : the Effects of Context, Norms, and Vitality.*” Journal of Language and Social Psychology, June, 2003, 22(2) : 190-209.

Crome, Keith and Williams, James. *The Lyotard Reader & Guide*. Edinburgh University Press, 2006.

DeAndrea, D. C., Shaw, A. S., and Levine, T. R. *Online Language: The Role of Culture in Self-Expression and Self-Construal on Facebook.* Journal of Language and Social Psychology, 2010; 29(4): 425-442

Dixon, John A. ; Mahoney, Berenice; and Cocks, Roger, “*Accents of Guilt? Effects of Regional Accent, Race, and Crime Type on Attributions of Guilt,*” Journal of Language and Social Psychology. January, 2002; 21(2) : 162-168.

Donohew, Lewis; Sypher, Howard E. and Higgins, Tory. *Communication, social cognition, and affect.* 1st ed. Hillsdale, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, 1988

Fan, W., Williams, C. M., and Wolters, C. A. *Parental Involvement in Predicting School Motivation: Similar and Differential Effects Across Ethnic Groups.* Journal of Educational Research, 2012; 105(1): 21-35

Findlay, R. *Coastal-inland interactions in Burmese History: a long-term perspective.* Asian-Pacific Economic Literature, 2013: 27(1) :1-26.

Gudykunst, William B. and Kim, Young Yun . Communicating With Strangers : An Approach to Intercultural Communication. New York : McGraw-Hill, 2003

Hecht, Michael L. *Communicating prejudice*. 1st ed. Thousand Oaks, California : Sage, 1998.

http://sfx.car.chula.ac.th:3410/sfxlcl41?url_ver=Z39.88-

2004&rft_val_fmt=info:ofi/fmt:kev:mtx:dissertation&genre=dissertations+%26+theses&sid=ProQ:ProQuest+Dissertations+%26+Theses+Full+Text&atitle=&title=Confused+or+multicultural%3A+A+phenomenological+analysis+of+the+self-perception+of+Third+Culture+Kids+with+regard+to+their+cultural+identity&issn=&date=2011-01-01&volume=&issue=&spage=&au=Moore%2C+Andrea+M.&isbn=9781124586366&jtitle=&bttitle=&rft_id=info:eric/ ProQuest Dissertations & Theses Full Text database.

Kuo, E. C. Y., and Chew, H. E. *Beyond Ethnocentrism in Communication Theory: towards a culture-centric approach*. *Asian Journal of Communication*, 2009: 19(4), 422-437

Le Pichon, E., de Swart, H., Vorstman, J., & van den Bergh, H. (2010). Influence of the context of learning a language on the strategic competence of children. *International Journal Of Bilingualism*, 14(4), 447-465.
doi:10.1177/1367006910370921

Masgoret, A.-M., Bernaus, M. and Gardner, R. C. (2000), A Study of Cross-Cultural Adaptation by English-Speaking Sojourners in Spain. *Foreign Language Annals*, 33: 548–558. doi: 10.1111/j.1944-9720.2000.tb01998.x

Mashuri, A., Burhan, O. K., and Van Leeuwen, E. *The impact of multiculturalism on immigrant helping*. *Asian Journal of Social Psychology*, 2013; 16(3): 207-212.

McEntee-Atalianis, Lisa J. *“The Value of Adopting Multiple Approaches and Methodologies in the Investigation of Ethnolinguistic Vitality.”* *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 2011; vol. 32(2): 151-167.

Milner, David. *Children & Race*. Beverly Hills : Sage Publications, 1983.

- Moore, A. M. ***Confused or Multicultural: A phenomenological analysis of the self-perception of Third Culture Kids with regard to their cultural identity.*** (1490998 M.A.), Liberty University, Ann Arbor, 2011. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/864243068?accountid=15637>
- Moore, J. A. ***Intercultural Communication and Media in a Racial Context.*** (1531822 M.A.), Gonzaga University, Ann Arbor, 2012. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1283133750?accountid=15637>
- Nelson, Todd D. ***Handbook of Prejudice, Stereotyping, and Discrimination.*** New York : Psychology Press, 2009.
- Saunders, Malcolm. ***Multicultural Teaching : a guide for the classroom.*** London : McGraw-Hill, 1982.
- Spenader, A. J. (2011). Language Learning and Acculturation: Lessons From High School and Gap-Year Exchange Students. *Foreign Language Annals*, 44(2), 381-398.
- Streckfuss, D. ***An 'Ethnic' Reading of 'Thai' History in the Twilight of the Century-old Official 'Thai' National Model.*** *South East Asia Research*, 2012; 20(3): 305-327.
- Tomalin, Barry. "Cultural Activity 12 Asking the Right Cultural Questions". London, UK : British Council, 2008.
- Van Dijk, Teun A. ***Communicating Racism : ethnic prejudice in thought and talk.*** 1st ed. Newbury Park : Sage, 1991.
- Van Dijk, Tuen A. ***Racism and the press.*** 1st ed. London : Routledge, 1991.
- Yashima, Tomoko, ***"Willingness to Communicate in a Second Language : The Japanese EFL Context,"*** *The Modern Language Journal*, Spring 2002, 86(1): 54-66.
- Yu, Baohua and Shen, Huizhong, ***"Predicting Roles of Linguistic Confidence, Integrative Motivation and Second Language Proficiency on Cross-Cultural Adaptation,"*** *International journal of Intercultural Relations*, January, 2012, 36(1): 72-82.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่ออาจารย์ / ผู้ประสานงานโครงการฯ

รายชื่ออาจารย์ / ผู้ประสานงานโครงการ

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล		
ชื่ออาจารย์ / ผู้ประสานงาน	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด
อาจารย์กฤษณา ตันเจริญ	โยธินบูรณะ	กรุงเทพมหานคร
อาจารย์สุมาลัย กองแก้ว	สุขุมวิทพันธุ์อุปถัมภ์	กรุงเทพมหานคร
อาจารย์นฤมล หลายสุทธิสาร	มัธยมวัดนายโรง	กรุงเทพมหานคร
อาจารย์กัญชภัท ขาวปลายนา	สายน้ำผึ้ง	กรุงเทพมหานคร
อาจารย์ปริญญา พวงจันทร์	ปากเกร็ด	นนทบุรี
ภาคกลาง		
อาจารย์สุคนธ์ อนุไพโร	โพธิ์สัมพันธ์	ชลบุรี
อาจารย์สุเรศรัฎ บุญเกตุ	สวนผึ้งวิทยา	ราชบุรี
อาจารย์กนกวรรณ สร้อยคำ	พิบูลวิทยา	ลพบุรี
อาจารย์สุชาติพิทย์ หมอกเจริญ	วัดโสธรวรารามวรวิหาร	ฉะเชิงเทรา
อาจารย์จรัส ไตรบุญ	กาญจนานุเคราะห์	กาญจนบุรี
อาจารย์ดำน บุญสมบูรณ์สกุล	พรหมานุสรณ์	เพชรบุรี
อาจารย์ธรรมศิลป์ ศรีบุญเรือง	คลองน้ำใสวิทยาการ	สระแก้ว
ภาคเหนือ		
อาจารย์สุจิตรา สัตยารักษ์	ยุพราชวิทยาลัย	เชียงใหม่
อาจารย์ไพลิน ภัทร	ดอยสะเก็ดพิทยาคม	เชียงใหม่
อาจารย์จันทิมา เตชะวันดี	แม่สายประสิทธิ์ศาสตร์	เชียงราย
อาจารย์พงษ์ศักดิ์ เจนใจ	เวียงแก่นพิทยาคม	เชียงราย
อาจารย์จิตสุภาภานต์ ทองคำฟู	บ้านเวียงพาน	เชียงราย
อาจารย์ศิริลักษณ์ อธิธิประเวศน์	สาธิตกิจประชาสรรค์	น่าน
อาจารย์สวัสดิ์ จันทร์	สรรพวิทยาคม	ตาก
อาจารย์วิมลรัตน์ ศรีสุข	กำแพงเพชรวิทยาคม	กำแพงเพชร
อาจารย์นุรีรัตน์ สุขวโรทัย	นครสวรรค์	นครสวรรค์
อาจารย์พจมาน แม่ดี	บ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์)	พิษณุโลก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
อาจารย์สุชาฎา ผลวัฒน์	นาวิญกุล	อุบลราชธานี
อาจารย์วุฒิชัย อรเนตร	เอือดใหญ่พิทยา	อุบลราชธานี
อาจารย์สุภาพร พงษ์เมธา	อุดรพุทยานกุล	อุดรธานี
อาจารย์เพ็ญศรี พุทธา	ปทุมเทพวิทยาคาร	หนองคาย
อาจารย์สุดารัตน์ คงอินทร์	ประสาธวิทยาคาร	สุรินทร์
อาจารย์จันทรา สารกิจ	พนมดงรักวิทยา	สุรินทร์
อาจารย์สุจิตรา อุทธิเสน	กันทรลักษณ์วิทยา	ศรีสะเกษ
อาจารย์ชนัญชิตา นารี	ภูริชรสวิทยา	ศรีสะเกษ
อาจารย์ขงยุทธ สวัสดิ์วงศ์ชัย	จุฬารัตน์ราชวิทยาลัย	มุกดาหาร
อาจารย์อมรา ปราบภัย	ชัยภูมิภัคดีชุมพล	ชัยภูมิ
อาจารย์อุบลวรรณ กงบูรณ	บึงกาฬ	บึงกาฬ
ภาคใต้		
อาจารย์เสาวรส เกิดทรัพย์	สตรีภูเก็ต	ภูเก็ต
อาจารย์วราภรณ์ ลิกะไชย	พิชัยรัตนาคาร	ระนอง
อาจารย์ถวัลย์ สุขหอม	หาดใหญ่รัฐประชาสรรค์	สงขลา
อาจารย์อุษา รัตนสาร	มหาวิชราวุธ	สงขลา
อาจารย์ปุณยวีร์ อินทร์รักษา	จุฬารัตน์ราชวิทยาลัย	สตูล
อาจารย์วิจิตร นิยมเดชา	ดีบุกพังงาวิทยายน	พังงา
อาจารย์สุคนธ์ เทพณรงค์	เบตง วีระราษฎร์ประสาน	ยะลา

ภาคผนวก ข
รายชื่อจากประเทศในประชาคมอาเซียน

ภาคผนวก

รายชื่ออาจารย์จากประเทศในประชาคมอาเซียน

1. นางสาวลำดวน สีนวน
2. นางสาวอาโยะ เซอหมื่อ
3. Ms. Abelisa Cruz Vicente
4. Ms. Catherine E. Eneres
5. Ms. Donua Vella Casenillo
6. Mr. Eugene Delos, Reyes
7. Ms. Fang ye Yang
8. Ms. Faye Alvarodo
9. Ms. Genelyn B. Alfarez
10. Mr. Harold Pan Cabalida
11. Mr. I. Lacson
12. Ms. Ka Hser Paw
13. Ms. Le Thi Phuong Lien
14. Mr. Mao So Theak
15. Ms. Maria Teresa
16. Ms. Marygrace L. Tigao
17. Mrs. Naw Merdy Say
18. Mr. Phirun Van
19. Ms. Rasmel Eclarin Guillermo
20. Mr. Rewven Dilapas
21. Mr. Simon Aiwin
22. Ms. Taug Feng
23. Ms. Thi Thi Aung
24. Ms. Yuan Liang
25. ไม่ระบุชื่ออาจารย์ชาวเวียดนาม 1 คน (ส่งแบบสัมภาษณ์)

ภาคผนวก ค
ตารางต่าง ๆ ประกอบผลวิจัยของบทที่ 4

ตารางที่ 37.1 ตารางแสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชา กับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชา			
	ส่วนใหญ่เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	92 24.0	213* 55.6	78 20.4	383 100.0
Sister School	44 28.4	80* 51.6	31 20.0	155 100.0
Buffer School	43 14.6	169* 57.3	83 28.1	295 100.0
Thai-indo School	49 41.5	53* 44.9	16 13.6	118 100.0
Asean Focus	27 23.1	74* 63.2	16 13.7	117 100.0
Buffer School and Thai-Indo	11 30.6	17* 47.2	8 22.2	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	24 32.0	30* 40.0	21 28.0	75 100.0
รวม	290 24.6	636 53.9	253 21.5	1179 100.0

Pearson chi-square 51.45, df = 12 ,P = 0.000** , V =0.148

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.1 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อคนกัมพูชาของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
ทุกประเภทโรงเรียน ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อคนกัมพูชาอยู่ในประเภททั้งบวกและลบ
พอกัน โรงเรียน Education (ร้อยละ 55.6) โรงเรียน Sister (ร้อยละ 51.6) โรงเรียน buffer (ร้อย
ละ 57.3) โรงเรียน Thai-Indo (ร้อยละ 44.9) โรงเรียน Asean Focus (ร้อยละ 63.2) โรงเรียน
Buffer และ Thai-Indo (ร้อยละ 47.2) และโรงเรียน Sister และ Thai-Indo (ร้อยละ 40.0)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคน
กัมพูชามีความสัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่น
เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียน Buffer กับโรงเรียนประเภทอื่น พบว่า Buffer มีทัศนคติเชิงบวก
กับคนกัมพูชา มากกว่าโรงเรียนประเภทอื่น ๆ

ตารางที่ 37.2 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์ กับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์			
	ส่วนใหญ่เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	39 10.2	153 40.1	190* 49.7	382 100.0
Sister School	5 3.2	70 45.2	80* 51.6	155 100.0
Buffer School	20 6.8	141 47.8	134* 45.4	295 100.0
Thai-indo School	26 22.0	49* 41.5	43 36.4	118 100.0
Asean Focus	6 5.1	48 40.7	64* 54.2	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	11 30.6	17* 47.2	8 22.2	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	13 17.3	29 38.7	33* 44.0	75 100.0
รวม	120 10.2	507 43.0	552 46.8	1179 100.0
Pearson chi-square= 62.13,df= 12 P = 0.000**, V =0.62				

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.2 ทัศนคติที่มีต่อคนฟิลิปปินส์ของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
โรงเรียนที่มีทัศนคติส่วนใหญ่ทั้งบวกและลบพอกัน ได้แก่ โรงเรียนคู่พัฒนา (Thai-indo School) คิดเป็นร้อยละ 41.5 และ โรงเรียนประเภทBuffer School และ Thai-Indo คิดเป็นร้อยละ 47.2

สำหรับ โรงเรียนที่นักเรียนมีทัศนคติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก ได้แก่ โรงเรียนประเภท Education School (ร้อยละ 49.7) โรงเรียนประเภทSister School (ร้อยละ 51.6) โรงเรียนประเภท Buffer School (ร้อยละ 45.4) โรงเรียนประเภทAsean Focus (ร้อยละ 54.2) และโรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท Sister School และThai-Indo (ร้อยละ 44.0)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์สัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 37.3 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซีย กับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซีย			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	43 11.3	153 40.1	186* 48.7	382 100.0
Sister School	17 11.0	59 38.1	79* 51.0	155 100.0
Buffer School	34 11.5	132* 44.7	129 43.7	295 100.0
Thai-indo School	10 8.6	41 35.3	65* 56.0	116 100.0
Asean Focus	11 9.3	58* 49.2	49 41.5	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	0 0	18 50.0	18 50.0	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	4 5.4	25 33.8	45* 60.8	74 100.0
รวม	119 10.1	486 41.3	571 48.6	1176 100.0
Pearson chi-square =19.303 ,df=12 , P = 0.088,V=0.09				

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.3 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อคนมาเลเซียของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้ โรงเรียนที่มีทัศนคติส่วนใหญ่ทั้งบวกและลบพอกัน ได้แก่ โรงเรียน Buffer (ร้อยละ44.7) และ โรงเรียน Asean Focus (ร้อยละ 49.2)

สำหรับ โรงเรียนที่นักเรียนมีทัศนคติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก ได้แก่ โรงเรียนประเภท Education (ร้อยละ 48.7) โรงเรียนประเภทSister (ร้อยละ 51.0) โรงเรียน Thai – Indo (ร้อยละ 56.0) โรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท Sister และThai-Indo (ร้อยละ 60.8) เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซีย ไม่ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 37.4 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนลาวกับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนลาว			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	53 13.9	151 39.5	178* 46.6	382 100.0
Sister School	14 9.0	65 41.8	76* 49.0	155 100.0
Buffer School	28 9.5	118 40.0	149* 50.5	295 100.0
Thai-Indo School	7 6.0	47 40.2	63* 53.8	117 100.0
Asean Focus	21 17.8	48 40.7	49* 41.5	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	0 0	16 44.4	20* 55.6	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	4 5.4	18 24.3	52* 70.3	74 100.0
รวม	127 10.8	463 39.3	587 49.9	1177 100.0

Pearson chi-square = 32.16, df = 12, V= 0.117
P = 0.001**

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.4 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อคนลาวของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
ทุกประเภทโรงเรียน ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อคนลาวอยู่ในเชิงบวก โรงเรียน Education (ร้อยละ 46.6) โรงเรียน Sister (ร้อยละ 49.0) โรงเรียน buffer (ร้อยละ 50.5) โรงเรียน Thai-Indo (ร้อยละ 53.8) โรงเรียน Asean Focus (ร้อยละ 51.5) โรงเรียน Buffer และ Thai-Indo (ร้อยละ 55.6) และโรงเรียน Sister และ Thai-Indo (ร้อยละ 70.3)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนลาวมีความสัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 37.5 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนเวียดนามกับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนเวียดนาม			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	42 11.0	160 41.9	180* 47.1	382 100.0
Sister School	10 6.5	73* 47.1	72 46.5	155 100.0
Buffer School	39 13.2	130* 44.1	126 42.7	295 100.0
Thai-Indo School	10 8.5	47 40.2	60* 51.3	117 100.0
Asean Focus	13 11.0	54* 45.8	51 43.2	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	4 11.4	14 40.0	17* 48.6	35 100.0
Sister School and Thai-Indo	6 8.0	23 30.7	46* 61.3	75 100.0
รวม	124 10.5	501 42.6	552 46.9	1177 100.0
Pearson chi-square = 14.71, df = 12, V = 0.07 P = 0.257				

จากตารางที่ 37.5 ทัศนคติที่มีต่อคนเวียดนามของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
โรงเรียนที่มีทัศนคติส่วนใหญ่ทั้งบวกและลบพอกัน ได้แก่ โรงเรียน Sister (ร้อยละ 47.1) โรงเรียน Buffer (ร้อยละ 44.1) และ โรงเรียน Asean Focus (ร้อยละ 45.8) สำหรับโรงเรียนที่นักเรียนมีทัศนคติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก ได้แก่ โรงเรียนประเภท Education (ร้อยละ 47.1) โรงเรียน Thai - Indo (ร้อยละ 51.3) โรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท Buffer และ Thai-Indo (ร้อยละ 48.6) และ โรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท Sister และ Thai-Indo (ร้อยละ 61.3)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนเวียดนามไม่สัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 37.6 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนสิงคโปร์กับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนสิงคโปร์			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	32 8.4	100 26.2	250* 65.4	382 100.0
Sister School	7 4.5	41 26.5	107* 69.0	155 100.0
Buffer School	29 9.8	111 37.6	155* 52.5	295 100.0
Thai-Indo School	6 5.1	28 23.7	84* 71.2	118 100.0
Asean Focus	9 7.6	41 34.7	68* 57.6	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	5 13.9	21* 58.3	10 27.8	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	5 6.7	17 22.7	53* 70.7	75 100.0
รวม	93 7.9	359 30.4	727 61.7	1179 100.0

Pearson chi-square = 43.94, df = 12, V = 0.137
P = 0.000**

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.6 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อคนสิงคโปร์ของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้ โรงเรียนที่มีทัศนคติส่วนใหญ่ทั้งบวกและลบพอกัน ได้แก่ โรงเรียนประเภท Buffer และ Thai-Indo (ร้อยละ 58.3)

สำหรับ โรงเรียนที่นักเรียนมีทัศนคติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก ได้แก่ โรงเรียนประเภท Education (ร้อยละ 65.4) โรงเรียน Sister (69.0) โรงเรียน Buffer (ร้อยละ 52.5) โรงเรียน Thai – Indo (ร้อยละ 71.2) และ โรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท Sister และ Thai-Indo (ร้อยละ 70.7)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนสิงคโปร์มีความสัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 37.7 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนพม่ากับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนพม่า			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	78 20.5	205* 53.8	98 25.7	381 100.0
Sister School	31 20.0	76* 49.0	48 31.0	155 100.0
Buffer School	48 16.3	152* 51.5	95 32.2	295 100.0
Thai-Indo School	27 22.9	45 38.1	46* 39.0	118 100.0
Asean Focus	32 27.1	63* 53.4	23 19.5	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	2 5.6	11 30.6	23* 63.9	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	8 10.8	17 23.0	49* 66.2	74 100.0
รวม	226 19.2	569 48.3	382 32.5	1177 100.0

Pearson chi-square= 80.98, df= 12,
P = 0.000**, V = 0.185

*จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.7 ทัศนคติที่มีต่อคนพม่าของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
โรงเรียนที่มีทัศนคติส่วนใหญ่ทั้งบวกและลบพอกัน ได้แก่ โรงเรียนประเภท Education (ร้อยละ 53.8) โรงเรียน Sister (ร้อยละ 49.0) โรงเรียน Buffer (ร้อยละ 51.5) โรงเรียน Asean Focus (ร้อยละ 53.4) และ

สำหรับโรงเรียนที่นักเรียนมีทัศนคติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก ได้แก่ โรงเรียน Thai – Indo (ร้อยละ 39.0) โรงเรียนประเภท Buffer และ Thai-Indo (ร้อยละ 63.9) และ โรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท Sister และ Thai-Indo (ร้อยละ 66.2)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนพม่ามีความสัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 37.8 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนอินโดนีเซียกับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนอินโดนีเซีย			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	37 9.7	175* 45.8	170 44.5	382 100.0
Sister School	7 4.5	74* 47.7	74 47.7	155 100.0
Buffer School	28 9.5	135* 45.8	132 44.7	295 100.0
Thai-Indo School	17 14.4	59* 50.0	42 35.6	118 100.0
Asean Focus	7 5.9	56* 47.5	55 46.6	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	11 30.6	22* 61.1	3 8.3	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	17 22.7	24 32.0	34* 45.3	75 100.0
รวม	124 10.5	545 46.2	510 43.3	1179 100.0
Pearson chi-square = 52.83, df = 12, V = 0.15 P = 0.000**				

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.8 ทัศนคติที่มีต่อคนอินโดนีเซียของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
โรงเรียนที่นักเรียนมีทัศนคติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก ได้แก่ โรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท
Sister และ Thai-Indo (ร้อยละ 45.3)

สำหรับโรงเรียนที่มีทัศนคติส่วนใหญ่ทั้งบวกและลบพอกัน ได้แก่ โรงเรียนประเภท
Education (ร้อยละ 45.8) โรงเรียน Sister (ร้อยละ 47.7) โรงเรียน Buffer (ร้อยละ 45.8)
โรงเรียน Thai-Indo (ร้อยละ 50.0) โรงเรียน Asean Focus (ร้อยละ 47.5) และ โรงเรียนที่เป็น
ทั้งประเภท Buffer และ Thai-Indo (ร้อยละ 61.1)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคน
อินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 37.9 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคน
บรูไนกับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนบรูไน			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอๆกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	38 9.9	175* 45.8	169 44.2	382 100.0
Sister School	11 7.1	57 36.8	87* 56.1	155 100.0
Buffer School	30 10.2	136* 46.1	129 43.7	295 100.0
Thai-Indo School	6 5.1	44 37.3	68* 57.6	118 100.0
Asean Focus	7 5.9	58* 49.2	53 44.9	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	1 2.8	17 47.2	18* 50.0	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	5 6.8	20 27.4	48* 65.8	73 100.0
รวม	98 8.9	507 43.1	572 48.6	1177 100.0

Pearson chi-square = 26.95, df = 12, V= 0.107
P = 0.008**

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.9 ทัศนคติที่มีต่อคนบรูไนของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
โดยโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อคนบรูไนในระดับทั้งบวกและลบเท่ากัน
ได้แก่ โรงเรียนประเภท Education School (ร้อยละ 45.8) โรงเรียนประเภท Buffer School
(ร้อยละ 46.1) และ โรงเรียนประเภทAsean Focus (ร้อยละ 49.2)

สำหรับโรงเรียนที่นักเรียนมีทัศนคติส่วนใหญ่เป็นเชิงบวก ได้แก่ โรงเรียน Sister (ร้อย
ละ 56.1) โรงเรียน Thai – Indo (ร้อยละ 39.0) โรงเรียนประเภท Buffer และ Thai-Indo (ร้อยละ
50.0) และ โรงเรียนที่เป็นทั้งประเภท Sister และThai-Indo (ร้อยละ 65.8)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคน
 บรูไนมีความสัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 ตารางที่ 37.10 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคน
 ไทยกับประเภทของโรงเรียน

ประเภทของโรงเรียน	ระดับทัศนคติต่อคนไทย			
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวกและลบพอกัน	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	รวม
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
Education School	40 10.5	133 34.8	209* 54.7	382 100.0
Sister School	3 1.9	69 44.5	83* 53.5	155 100.0
Buffer School	13 4.4	93 31.5	189* 64.1	295 100.0
Thai-Indo School	7 5.9	49 41.5	62* 52.5	118 100.0
Asean Focus	3 2.5	28 23.7	87* 73.7	118 100.0
Buffer School and Thai-Indo	1 2.8	15 41.7	20* 55.6	36 100.0
Sister School and Thai-Indo	6 8.1	21 28.4	47* 63.5	74 100.0
รวม	73 6.2	408 34.6	697 59.2	1178 100.0

Pearson chi-square = 41.94, df = 12, V= 0.133
 P = 0.000**

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 37.10 ทัศนคติที่มีต่อคนไทยของแต่ละประเภทโรงเรียน เป็นดังนี้
 ทุกประเภทโรงเรียน ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อคนไทยอยู่ในประเภทเชิงบวก โดยโรงเรียน
 Education (ร้อยละ 54.7) โรงเรียน Sister (ร้อยละ 53.5) โรงเรียน buffer (ร้อยละ 64.1)
 โรงเรียน Thai-Indo (ร้อยละ 52.5) โรงเรียน Asean Focus (ร้อยละ 73.7) โรงเรียน Buffer และ
 Thai-Indo (ร้อยละ 55.6) และโรงเรียน Sister และ Thai-Indo (ร้อยละ 63.5)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทโรงเรียนและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนไทยมีความสัมพันธ์กับประเภทของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทิศทางความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 38.1 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อกัมพูชากับภูมิลำเนา

ภูมิภาค	ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชา								chi-square = 27.340 df = 8 P = 0.001**
	ส่วนใหญ่เชิงลบ		ทั้งบวกและลบพอกัน		ส่วนใหญ่เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กรุงเทพฯ	49	32.5	79	52.3*	23	15.2	151	100.0	
ภาคกลาง	46	25.6	107	59.4*	27	15.0	180	100.0	
ภาคเหนือ	87	26.6	170	52.0*	70	21.4	327	100.0	
ภาคอีสาน	59	18.2	170	52.5*	95	29.3	324	100.0	
ภาคใต้	49	24.9	110	55.8*	38	19.3	197	100.0	
รวม	290	24.6	636	53.9	253	21.5	1179	100.0	

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 38.1 ทัศนคติที่มีต่อคนกัมพูชาของนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในแต่ละภูมิภาค เป็นดังนี้

ภูมิลำเนาของนักเรียนทุกภูมิภาค ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อคนกัมพูชาทั้งเชิงบวกและลบพอกัน โดยนักเรียนที่มีภูมิลำเนากรุงเทพฯ (ร้อยละ 52.3) ภาคกลาง (ร้อยละ 59.4) ภาคเหนือ (ร้อยละ 52.0) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 52.5) และ ภาคใต้ (ร้อยละ 55.8)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชามีความสัมพันธ์กับภูมิลำเนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากร้อยละ พบว่า คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชามีทัศนคติเชิงบวกมากที่สุด

ตารางที่ 38.2 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อมาเลเซียกับภูมิลำเนา

ภูมิภาค	ระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซีย								chi-square = 64.37 df = 8 P = 0.000**
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กรุงเทพฯ	14	9.3	58	38.7	78*	52.0	150	100.0	
ภาคกลาง	21	11.7	100*	55.6	59	32.8	180	100.0	
ภาคเหนือ	55	16.9	128	39.3	143*	43.9	326	100.0	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	23	7.1	138	42.6	163*	50.3	324	100.0	
ภาคใต้	6	3.1	62	31.6	128*	65.3	196	100.0	
รวม	119	10.1	486	41.3	571	48.6	1176	100.0	

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 38.2 ทัศนคติที่มีต่อคนมาเลเซียของนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในแต่ละภูมิภาคเป็นดังนี้

นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ (ร้อยละ 52.0) ภาคเหนือ (ร้อยละ 43.9) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 50.3) และ ภาคใต้ (ร้อยละ 65.3) ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อคนมาเลเซียเชิงบวก สำหรับนักเรียนที่มีทัศนคติต่อคนมาเลเซียทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน ได้แก่ นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน ภาคกลาง (ร้อยละ 55.6)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซียมีความสัมพันธ์กับภูมิลำเนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากร้อยละ พบว่า คนภาคใต้ซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซียมีทัศนคติในเชิงบวกมากที่สุด

ตารางที่ 38.3 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อลาวกับ ภูมิภาค

ภูมิภาค	ระดับทัศนคติต่อคนลาว								chi-square = 46.11 df = 8 P = 0.000**
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กรุงเทพฯ	13	8.6	66	43.7	72*	47.7	151	100.0	
ภาคกลาง	21	11.7	84*	46.7	75	41.7	180	100.0	
ภาคเหนือ	60	18.4	117	35.9	149*	45.7	326	100.0	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17	5.2	112	34.6	195*	60.2	324	100.0	
ภาคใต้	16	8.2	84	42.9	96*	49.0	196	100.0	
รวม	127	10.8	463	39.3	587	49.9	1177	100.0	

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 38.3 ทัศนคติที่มีต่อคนลาวของนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในแต่ละภูมิภาค เป็นดังนี้

นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ (ร้อยละ 47.7) ภาคเหนือ (ร้อยละ 45.7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 60.2) และ ภาคใต้ (ร้อยละ 49.0) ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อคนลาวเชิงบวก สำหรับนักเรียนที่มีทัศนคติต่อคนลาวทั้งบวกและลบพอ ๆ กันคือนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน ภาคกลาง (ร้อยละ 46.7)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนลาวมีความสัมพันธ์กับภูมิลำเนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากร้อยละพบว่า คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีภูมิลำเนาติดกับชายแดนประเทศลาว มีทัศนคติต่อคนลาวเป็นเชิงบวกมากที่สุด

ตารางที่ 38.4 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนพม่ากับภูมิภาค

ภูมิภาค	ระดับทัศนคติต่อคนพม่า								chi-square = 47.25 df = 8 P = 0.000**
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กรุงเทพฯ	31	20.4	61*	40.1	60	39.5	152	100.0	
ภาคกลาง	33	18.3	113*	62.8	34	18.9	180	100.0	
ภาคเหนือ	85	26.1	145*	44.5	96	29.4	326	100.0	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	53	16.4	164*	50.6	107	33.0	324	100.0	
ภาคใต้	24	12.3	86*	44.1	85	43.6	195	100.0	
รวม	226	19.2	569	48.3	382	32.5	1177	100.0	

* จำนวนและร้อยละที่สูงที่สุด

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 38.4 ทัศนคติที่มีต่อคนพม่าของนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในแต่ละภูมิภาค เป็นดังนี้

นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในทุกภูมิภาคมีทัศนคติต่อคนพม่า อยู่ในเชิงบวกและลบพอกัน โดยกรุงเทพฯ (ร้อยละ 40.1) ภาคกลาง (ร้อยละ 62.8) ภาคเหนือ (ร้อยละ 44.5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 50.6) และ ภาคใต้ (ร้อยละ 44.1)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนพม่ามีความสัมพันธ์กับภูมิลำเนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 39.1 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชา กับทักษะการใช้ภาษา

ทักษะการใช้ภาษา กัมพูชา	ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชา								chi-square = 7.39 df = 6 P = 0.286**
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	263	25.5	552	53.5	216	21.0	1031	100.0	
ต่ำ (1-4 คะแนน)	12	22.6	31	58.5	10	18.9	53	100.0	
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	11	14.7	44	58.7	20	26.7	75	100.0	
มาก (8-10 คะแนน)	4	20.0	9	45.0	7	35.0	20	100.0	
รวม	290	24.6	636	53.9	253	21.5	1179	100.0	

จากตารางที่ 39.1 ทัศนคติที่มีต่อคนกัมพูชาของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษากัมพูชา เป็นดังนี้

นักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษากัมพูชาทุกระดับ มีทัศนคติอยู่ในเชิงบวกและลบพอ ๆ กัน โดยกลุ่มที่พูดไม่ได้ (ร้อยละ 53.5) ระดับต่ำ (ร้อยละ 58.5) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 58.7) และระดับมาก (45.0)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนกัมพูชาไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษากัมพูชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาร้อยละ จะพบว่า ผู้ที่สามารถใช้ทักษะภาษากัมพูชาในระดับสูง จะมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่าระดับอื่นๆ

ตารางที่ 39.2 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์ กับทักษะการใช้ภาษา

ทักษะการใช้ภาษา	ระดับทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์								chi-square = 2.79 df = 6 P = 0.83
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	118	10.2	495	42.8	543	47.0*	1156	100.0	
ต่ำ (1-4 คะแนน)	1	6.7	8	53.3*	6	40.0	15	100.0	
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	1	14.3	4	57.1*	2	28.6	7	100.0	
มาก (8-10 คะแนน)	0	0.0	0	0.0	1	100.0	1	100.0	
รวม	120	10.2	507	43.0	552	46.8	1179	100.0	

จากตารางที่ 39.2 ทัศนคติที่มีต่อคนฟิลิปปินส์ของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาฟิลิปปินส์ เป็นดังนี้ นักเรียนที่มีทัศนคติทั้งบวกและลบพอกัน มีทักษะในการพูดภาษาฟิลิปปินส์ในระดับต่ำ (ร้อยละ 53.3) และระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.1)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนฟิลิปปินส์ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาฟิลิปปินส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 39.3 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธระหว่างระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซียกับทักษะการใช้ภาษา

ทักษะการใช้ภาษา	ระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซีย								chi-square = 21.523 df = 6 P = 0.001**
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	111	10.4	458	43.0	497	46.6*	1066	100.0	
ต่ำ (1-4 คะแนน)	8	9.6	22	26.5	53	63.9*	83	100.0	
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	0	0.0	4	17.4	19	82.6*	23	100.0	
มาก (8-10 คะแนน)	0	0.0	2	50.0	2	50.0*	4	100.0	
รวม	119	10.1	486	41.3	571	48.6	1176	100.0	

จากตารางที่ 39.3 ทัศนคติที่มีต่อคนมาเลเซียของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษามาลาเซีย เป็นดังนี้ นักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษามาลาเซีย มีทัศนคติต่อคนมาเลเซียอยู่ในเชิงบวก โดยกลุ่มที่พูดไม่ได้ (ร้อยละ 46.6) ระดับต่ำ (ร้อยละ 63.9) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 82.6) และระดับมาก (50.0)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนมาเลเซียมีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษามาเลเซีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเป็นไปในทิศทาง

ตารางที่ 39.4 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนลาวกับทักษะการใช้ภาษา

ทักษะการใช้ภาษา	ระดับทัศนคติต่อคนลาว								chi-square = 19.92 df = 6 P = 0.003**
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	100	12.3	336	41.2	380*	46.6*	816	100.0	
ต่ำ (1-4 คะแนน)	10	9.4	45	42.5	51*	48.1	106	100.0	
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	12	7.4	48	29.4	103*	63.2	163	100.0	
มาก (8-10 คะแนน)	5	5.4	34	37.0	53*	57.6	92	100.0	
รวม	127	10.8	463	39.3	587	49.9	1177	100.0	

จากตารางที่ 39.4 ทัศนคติที่มีต่อคนลาวของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาลาว เป็นดังนี้ นักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาลาว มีทัศนคติต่อคนลาวอยู่ในเชิงบวก โดยกลุ่มที่พูดไม่ได้ (ร้อยละ 46.6) ระดับต่ำ (ร้อยละ 48.1) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 63.2) และระดับมาก (57.6)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนลาวมีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาลาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 39.5 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนเวียดนามกับทักษะการใช้ภาษา

ทักษะการใช้ภาษา	ระดับทัศนคติต่อคนเวียดนาม								chi-square = 3.12 df = 6 P = 0.793
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	117	10.7	473	43.1	508	46.3	1098	100.0	
ต่ำ (1-4 คะแนน)	3	7.5	15	37.5	22	55.0	40	100.0	
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	3	10.3	9	31.0	17	58.6	29	100.0	
มาก (8-10 คะแนน)	1	10.0	4	40.0	5	50.0	10	100.0	
รวม	124	10.5	501	42.6	552	46.9	1177	100.0	

จากตารางที่ 39.5 ทัศนคติที่มีต่อคนเวียดนามของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาเวียดนาม เป็นดังนี้ นักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาเวียดนาม มีทัศนคติต่อคนเวียดนามอยู่ในเชิงบวก โดยกลุ่มที่พูดไม่ได้ (ร้อยละ 46.3) ระดับต่ำ (ร้อยละ 55.0) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 58.6) และระดับมาก (50.0)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนเวียดนามไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาเวียดนาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 39.6 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนสิงคโปร์กับทักษะการใช้ภาษา

ทักษะการใช้ภาษา	ระดับทัศนคติต่อคนสิงคโปร์								chi-square = 10.40 df = 6 P = 0.109
	ส่วนใหญ่ เชิงลบ		ทั้งบวกและลบ พอกัน		ส่วนใหญ่ เชิงบวก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	93	7.9	355	30.0	725	61.8	1173	100.0	
ต่ำ (1-4 คะแนน)	0	0.0	2	100.0	0	0.0	2	100.0	
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	0	0.0	0	0.0	2	100.0	2	100.0	
มาก (8-10 คะแนน)	0	0	2	100.0	0	0	2	100.0	
รวม	93	739	359	30.4	727	61.7	1179	100.0	

จากตารางที่ 39.6 ทัศนคติที่มีต่อคนสิงคโปร์ของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาสิงคโปร์เป็นดังนี้ นักเรียนที่มีทัศนคติอยู่ในเชิงบวก ได้แก่ โดยกลุ่มที่พูดไม่ได้ (ร้อยละ 61.8) และระดับปานกลาง (ร้อยละ 100.0) สำหรับนักเรียนที่มีทัศนคติบวกและลบพอ ๆ กัน คือ กลุ่มที่มีคะแนนระดับต่ำ (ร้อยละ 100.0) และ ระดับมาก (ร้อยละ 100.0)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนสิงคโปร์ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาสิงคโปร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

	ระดับทัศนคติต่อคนพม่า								ร้อยละ	= 4.87
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	181	18.6	473	48.7	318	32.7	972	100.0	df = 6	P = 0.55
ต่ำ (1-4 คะแนน)	32	25.2	60	47.2	35	27.6	127	100.0		
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	10	17.5	25	43.9	22	38.6	57	100.0		
มาก (8-10 คะแนน)	3	14.3	11	52.4	7	33.3	21	100.0		
รวม	226	19.2	569	48.3	382	32.5	1177	100.0		

จากตารางที่ 39.7 ทัศนคติที่มีต่อคนพม่าของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาพม่า เป็นดังนี้ นักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาพม่าทุกระดับ มีทัศนคติอยู่ในทั้งบวกและลบพอ ๆ กัน โดยกลุ่มที่พูดไม่ได้ (ร้อยละ 48.7) ระดับต่ำ (ร้อยละ 47.2) ระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.9) และระดับมาก (52.4)

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนพม่าไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาพม่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาร้อยละพบว่า นักเรียนที่มีทักษะภาษาในระดับปานกลางขึ้นไปมีทัศนคติเชิงบวกดีกว่านักเรียนที่ไม่สามารถพูดภาษาพม่าได้

ตารางที่ 39.8 แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อคนอินโดนีเซียกับทักษะการใช้ภาษา

ทักษะการใช้ภาษา	ระดับทัศนคติต่อคนอินโดนีเซีย								chi-square = 3.94	
	ส่วนใหญ่เชิงลบ		ทั้งบวกและลบพอกัน		ส่วนใหญ่เชิงบวก		รวม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
พูดไม่ได้ (0 คะแนน)	124	10.5	545	46.3	507	43.1	1176	100.0	df = 2	P = 0.139**
ต่ำ (1-4 คะแนน)	0	0.0	0	0.0	3	100.0	3	100.0		
ปานกลาง (5-7 คะแนน)	0	0.0	0	0.0	0	0	0	0		
มาก (8-10 คะแนน)	0	0.0	0	0.0	0	0	0	0		
รวม	124	10.5	545	46.2	510	43.3	1179	100.0		

จากตารางที่ 39.8 ทัศนคติที่มีต่อคนอินโดนีเซียของนักเรียนที่มีทักษะในการพูดภาษาอินโดนีเซีย เป็นพบว่า นักเรียนที่พูดไม่ได้ มีทัศนคติต่อคนอินโดนีเซียทั้งบวกและลบพอ กัน ส่วนนักเรียนที่สามารถพูดภาษาอินโดนีเซียมีทัศนคติเชิงบวก

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาษาและทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติต่อคนอินโดนีเซียไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาอินโดนีเซียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นกรวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนไทยในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัวในอนาคต ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของกรวิจัยนี้

ชื่อโรงเรียน..... จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1) เพศ ชาย หญิง
- 2) ศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม
 ฮินดู อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
- 3) ภูมิลำเนา / จังหวัดที่อยู่นานที่สุด (โปรดระบุชื่อจังหวัด).....
- 4) อาชีพผู้ปกครอง รับราชการ / พนักงาน ในหน่วยงานภาครัฐ ทหาร / ตำรวจ
 บุคลากร / พนักงาน ในบริษัทเอกชน / โรงงาน
 เจ้าหน้าที่ในองค์กรอิสระ (NGO) หรือองค์กรระหว่างประเทศ
 ผู้ประกอบการ / เจ้าของธุรกิจ / ทำธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย
 รับจ้าง อาชีพอิสระ เช่น ทนายความ สถาปนิก นักเขียน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
- 5) นักเรียนเคยเที่ยว หรือ ทดสอบศึกษา หรือ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในประเทศใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ประเทศ).....
- 6) นักเรียนมีเพื่อน / คนรู้จักในกลุ่มประเทศอาเซียนอีก 9 ประเทศ (ไม่รวมไทย) หรือไม่ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ประเทศ)
 ไม่มี มี จากประเทศ..... ประมาณ..... คน
 มี จากประเทศ..... ประมาณ..... คน
 มี จากประเทศ..... ประมาณ..... คน

7) นักเรียนมีโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนหรือคนรู้จักในกลุ่มอาเซียน (ยกเว้นไทย) ผ่านสื่อหรือช่องทางใดบ้าง ป้อยครั้งเพียงใด

สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร	เกือบทุกวัน	อาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง	เดือนละครั้ง	2-3 เดือนครั้ง	ปีละ 1-2 ครั้ง
คุยกันแบบเห็นหน้า ไม่ผ่านสื่อใด ๆ					
คุยโทรศัพท์ หรือ โทรศัพท์มือถือ					
Line หากันผ่าน โทรศัพท์มือถือ เช่น Instagram ฯลฯ					
ติดต่อทาง email หรือ MSN					
Chat กันทาง social network เช่น facebook, twitter, etc.					
อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

8) เรื่องที่พูดคุย หรือ ติดต่อกันมากที่สุด ได้แก่เรื่องใด (เรียงลำดับ 1-3 ด้วยการเขียนเลข 1 หน้าข้อที่พูดคุยกันมากที่สุด)

.....การเรียนในชั้นเรียน / การบ้าน

..... ข้อมูลการเดินทาง / ท่องเที่ยว

..... แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรม

..... กิจกรรม / งานอดิเรกที่สนใจร่วมกัน

..... การสอนภาษา

..... อื่น ๆ (โปรดระบุ)

9) ระบุระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาของประเทศในอาเซียน และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (ได้มากกว่า 1 ภาษา)

ภาษาที่รู้/หรือเรียนมา

ระดับความสามารถในการใช้ภาษานั้น ๆ (ให้ขีด หลังคะแนน)

แทบไม่เป็นเลย   ไม่ค่อยดี   พอใช้   ค่อนข้างดี   ดี

ภาษาอังกฤษ   1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10.....

ภาษาอาเซียน คือ.....   1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10.....

ภาษาอาเซียน คือ.....   1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10.....

ภาษาอาเซียน คือ.....   1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10.....

ภาษาต่างประเทศอื่น.....   1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10.....

ภาษาต่างประเทศอื่น.....   1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10.....

ส่วนที่ 2: การเปิดรับสื่อที่มีภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับคนอาเซียนหรือประเทศอาเซียน (เลือกเฉพาะสื่อที่มีการเปิดรับ)

นักเรียนมีการเปิดรับภาพ และข้อมูลเกี่ยวกับคนอาเซียนหรือประเทศอาเซียนทั้ง 9 ประเทศ (ไม่รวมไทย) จากสื่ออะไรบ้าง บ่อยครั้งเพียงใด

สื่อที่เปิดรับ	บ่อยมาก (เกือบทุก วัน)	บ่อย (2-3 วันครั้ง)	พอควร (อาทิตย์ละ ครั้ง)	นาน ๆ ครั้ง (เดือนละ1-2 ครั้ง)	แทบไม่เคย (เลย(2-3 ครั้งต่อปี)
ประเภทสื่อมวลชน					
ก) การนำเสนอข่าว / บทวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์					
ข) บทความในนิตยสาร / แมกกาซีน / สารคดี					
ค) หนังสืออ่านเล่น / พอคเก็ตบุ๊ก / คู่มือแนะนำเที่ยว					
ง) ตำรา / หนังสือแบบเรียน					
จ) ละคร / ภาพยนตร์					
ฉ) ข่าวทางโทรทัศน์					
ช) ข่าวทางวิทยุ					
ฌ) สารคดี / รายการทางโทรทัศน์					
ญ) สารคดี / รายการทางวิทยุ					
ประเภทสื่อทางอินเทอร์เน็ต					
ฎ) ข่าว / สารคดี / คลิป / บล็อกทางอินเทอร์เน็ต					
ฐ) การ chat / การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์กับคนรู้จักหรือเพื่อนคนไทย					
ฑ) การ chat / การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางสังคมออนไลน์หรือสื่อสารกับเพื่อนอาเซียน					
ประเภทสื่อบุคคล					
ฒ) การพูดคุยหรือได้พบปะกับคนอาเซียนโดยตรง					
ณ) การพูดคุยหรือจากคำบอกเล่าของคนไทย					
ด) การสอนหรือคำบอกเล่าของครูอาจารย์					
ประเภทสื่อกิจกรรม					
(ถ) กิจกรรม / นิทรรศการของโรงเรียน					
(ท) กิจกรรม / นิทรรศการของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้ง ภาครัฐหรือเอกชน					
(ป) การเข้าค่าย					
(ผ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ส่วนที่ 4 การรับรู้และทัศนคติของนักเรียนต่อคนอาเซียนและประเทศในกลุ่มอาเซียน

4.1 โดยภาพรวม นักเรียนมีทัศนคติต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียนต่อไปนี้อย่างไร

คนในประเทศ /สัญชาติ	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวก และลบ พอ ๆ กัน
กัมพูชา			
ฟิลิปปินส์			
มาเลเซีย			
ลาว			
เวียดนาม			
สิงคโปร์			
พม่า			
อินโดนีเซีย			
บรูไน			
ไทย			

4.2 โดยภาพรวม นักเรียนมีทัศนคติต่อประเทศอาเซียนต่อไปนี้อย่างไร

ประเทศ	พัฒนา มากกว่า ไทย	พัฒนา น้อยกว่า ไทย	พอ ๆ กัน
กัมพูชา			
ฟิลิปปินส์			
มาเลเซีย			
ลาว			
เวียดนาม			
สิงคโปร์			
พม่า			
อินโดนีเซีย			
บรูไน			

4.3 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประเด็นต่อไปนี้ไปในทิศทางใด

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ครึ่ง ๆ	ไม่ค่อยเห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	ประเทศกัมพูชาเอาเปรียบไทยอย่างไม่เป็นธรรมในกรณีเขาพระวิหาร					
2	เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจากปัญหาทางศาสนาเป็นหลัก					
3	ประเทศไทยเป็นประเทศที่เพียบพร้อมและน่าอยู่ที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ					
4	ในความรู้สึกส่วนตัว คิดว่าคนพม่าเป็นคนที่ค่อนข้างโหดร้าย					
5	ผู้คนในประเทศที่พัฒนาแล้ว น่าคบมากกว่าคนในประเทศที่ด้อยพัฒนา					
6	เมื่อคนต่างชาติมาทำงานหรือทำธุรกิจเมืองไทย ต้องเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาวัฒนธรรมไทย					
7	กฎและข้อห้ามต่าง ๆ ในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ห้ามถ่ายภาพ ต้องถอดหมวก ถอดรองเท้า ห้ามใส่กางเกงขาสั้น ฯลฯ เป็นการลิดรอนสิทธิส่วนบุคคล					
8	การให้คนไทยปฏิบัติต่อประเทศในอาเซียนทุกชาติอย่างเท่าเทียมกันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้					
9	การให้ผู้หญิงคลุมหน้าในบางศาสนาเป็นการกดขี่ทางเพศ					
10	การลงโทษด้วยการเขี่ยหรือโบยของคนสิงคโปร์ถือเป็นการกระทำที่ป่าเถื่อนหรือไม่มีอารยธรรม					

ขอขอบคุณสำหรับการร่วมตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์

สำหรับนักเรียนไทย

1) ทักษะคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศและผู้คนในประเทศอาเซียนทั้ง 9 ประเทศ (ไม่รวมไทย)

1.1 โดยภาพรวม นักเรียนมีทัศนคติต่อคนในกลุ่มประเทศอาเซียนต่อไปอย่างไร เพราะอะไร

คนในประเทศ / สัญชาติ	ส่วนใหญ่ เชิงบวก	ส่วนใหญ่ เชิงลบ	ทั้งบวก และลบ พอ ๆ กัน
กัมพูชา			
ฟิลิปปินส์			
มาเลเซีย			
ลาว			
เวียดนาม			
สิงคโปร์			
พม่า			
อินโดนีเซีย			
บรูไน			
ไทย			

1.2 โดยภาพรวม นักเรียนมีทัศนคติต่อประเทศอาเซียนต่อไปอย่างไร ดูจากอะไร

ประเทศ	พัฒนา มากกว่า ไทย	พัฒนา น้อยกว่า ไทย	พอ ๆ กัน
กัมพูชา			
ฟิลิปปินส์			
มาเลเซีย			
ลาว			
เวียดนาม			
สิงคโปร์			
พม่า			
อินโดนีเซีย			
บรูไน			

1.4 ในกลุ่มนักเรียนหรือคนรอบตัว มีการตั้งสมญานาม ประเทศ หรือ คนชาติต่าง ๆ ในอาเซียนอะไรบ้าง เพราะอะไร

1.5 เหตุใดจึงมีภาพหรือทัศนคติเช่นนั้น จากประสบการณ์ด้วยตนเองหรือจากสื่อใด (การบอกเล่าของผู้อื่น หนังสือเรียน การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน หนังสืออ่านเล่น/นวนิยาย ละคร ภาพยนตร์ ข้อมูลบนสื่อออนไลน์ ฯลฯ)

2) การติดต่อกับเพื่อนอาเซียน

2.1 นักเรียนมีเพื่อนอาเซียน (ASEAN) ชาติใดบ้าง จำนวนกี่คน รู้จักกันได้อย่างไร

2.2 ติดต่อสื่อสารกันด้วยภาษาอะไร

2.3 ใช้วิธีการติดต่อสื่อสารกันผ่านสื่ออะไร (รวมถึงแบบพบหน้ากัน) บ่อยครั้งแค่ไหน

2.4 ปัญหาที่พบในการติดต่อสื่อสารกับคนอาเซียนต่าง ๆ ที่นักเรียนพบ คืออะไรบ้าง กับชาติใด

2.5 ทัศนคติและความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศหรือคนในประเทศอาเซียนต่าง ๆ เปลี่ยนไปจากเดิมหลังจากได้พูดคุย / รู้จักกับคนอาเซียนหรือไม่ อย่างไร

3) ข้อเสนอแนะ

หากต้องการสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน ใครหรือหน่วยงานใดควรมีบทบาท และควรมีบทบาท แนวทาง หรือวิธีการใด

แบบสัมภาษณ์

อาจารย์ผู้ประสานโครงการอาเซียน และ education hub

ชื่อและนามสกุลอาจารย์ที่รับผิดชอบ.....

ตำแหน่ง.....

ชื่อโรงเรียน.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโรงเรียน (หากอาจารย์ตอบแล้วในแบบให้ข้อมูลเบื้องต้น กรุณาข้ามไปส่วนที่ 2)

1) ประเภทโรงเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท)

- education hub
- sister school
- buffer school
- asean focus
- คู่พัฒนาไทย - อินโดนีเซีย
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2) เป็นหลักสูตร ภาษาอังกฤษ นานาชาติ ไทย
 พหุภาษา สองภาษา

3) ภาษาอาเซียนที่มีการเปิดสอน คือ 3.1).....
3.2).....
3.3).....
3.4).....

4) มีนักเรียนอาเซียนที่เรียนร่วมกับนักเรียนไทย / แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ไม่มี มี
จาก

- 4.1) ประเทศ..... รวม..... คน
- 4.2) ประเทศ..... รวม..... คน
- 4.3) ประเทศ..... รวม..... คน
- 4.4) ประเทศ..... รวม..... คน

5) มีอาจารย์จากประเทศอาเซียนที่สอน / แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ไม่มี มี
จาก

- 5.1) ประเทศ..... รวม..... คน
- 5.2) ประเทศ..... รวม..... คน
- 5.3) ประเทศ..... รวม..... คน
- 5.4) ประเทศ..... รวม..... คน

ส่วนที่ 2 :

- 2.1 โดยภาพรวม นักเรียนไทยที่ท่านดูแลในโครงการ ฯ มีทัศนคติและความสัมพันธ์กับเพื่อนและอาจารย์อาเซียนอย่างไร และมีการแสดงออกอย่างไร
- 2.2 โดยภาพรวม นักเรียนไทยที่ท่านดูแลในโครงการ ฯ มีทัศนคติอย่างไรต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ ที่ท่านสังเกตเห็น
- 2.3 ท่านคิดว่า ทัศนคติของนักเรียนไทยต่อคนและประเทศอาเซียนอื่น ๆ ได้รับอิทธิพลจากอะไร
- 2.4 ในกรณีที่เป็นโรงเรียนประเภท buffer school หรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้ชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน มีผลต่อทัศนคติ และความสัมพันธ์ของนักเรียนต่อประเทศเพื่อนบ้านนั้น ๆ หรือไม่ แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ หรือไม่ อย่างไร
- 2.5 ที่ผ่านมา นักเรียนไทยมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนและ / หรือ อาจารย์จากประเทศอาเซียนต่าง ๆ หรือไม่ ในด้านใด สาเหตุน่าจะเกิดจากอะไร
- 2.6 โรงเรียนมีรูปแบบการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียนอย่างไร พบปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง
- 2.7 เพื่อสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศอาเซียนแก่นักเรียนและนักศึกษา ท่านคิดว่า โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ สื่อมวลชน รวมถึงองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีบทบาทและแนวทางอย่างไร

Interview guideline

(ASEAN teacher or staff)

1) Experience about Thailand

- 1.1 How long have you been teaching or staying in Thailand?
- 1.2 Is this the first time in Thailand?
- 1.3 If not, how often have you come to Thailand? For which purpose(s)?

2) Communication with Thai Students

- 2.1 How many Thai students do you teach? What subject do you teach or what is your role and responsibility in school?
- 2.2 How often do you talk or communicate with Thai students *out of class*? Through which media? (meet and talk, through mobile phones, chat on internet, join school's activities, etc.)
- 2.3 What kind of problems do you have when communicating with Thai students?
- 2.4 What kind of attitude, do you think, Thai students have towards you and your country?
- 2.5 Do you think that Thai students treat you or have kind of relationship with you in the same way as Thai teachers? Please give some specific examples
- 2.6 If you ever stayed or taught in other provinces of Thailand, did you get the same attitude and problems as in the province you are teaching or staying now. Please give some specific examples

3) Suggestions

In your opinion,

- 3.1 if a school or any concerned organization will strengthen good relationships between ASEAN people, what should they do?
- 3.2 what kind of activities should they develop?
- 3.3 what should they improve in cultural exchange program?
- 3.4 other suggestions for improving better relationships between ASEAN people, i.e role of mass media, etc.